СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на српском, босанском и хрватском језику

SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku

Година XXI
Петак, 11. августа 2017. године

Број/Broj
57

Godina XXI
Petak, 11. augusta/kolovoza 2017. godine

ISSN 1512-7508 - српски језик
ISSN 1512-7486 - босански језик
ISSN 1512-7494 - хрватски језик

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

851

На основу члана 17. став (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. став (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.500,00 КМ, Јеврејској општини Сарајево на име помоћи за опремање информационо-документационог простора за прикупљање неопходне грађе за писање историје Јевреја Босне и Херцеговине.

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Јеврејске општине Сарајево.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Јеврејска општина Сарајево да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-02-2-257-71/17
13. јула 2017. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Бакир Изетбеговић, с. р.

Na osnovu člana 17. stav (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stav (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.500,00 KM, Jevrejskoj općini Sarajevo na ime pomoći za opremanje informaciono-dokumentacionog prostora za prikupljanje neophodne građe za pisanje historije Jevreja Bosne i Hercegovine.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Jevrejske općine Sarajevo.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)
Obavezuje se Jevrejska općina Sarajevo da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-71/17
13. jula 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, s. r.

Na temelju članka 17. stavka (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavka (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.500,00 KM, Jevrejskoj općini Sarajevo na ime pomoći za opremanje informaciono-dokumentacionog prostora za prikupljanje neophodne građe za pisanje historije Jevreja Bosne i Hercegovine.

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Jevrejske općine Sarajevo.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)
Obvezuje se Jevrejska općina Sarajevo da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-71/17
13. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, v. r.

852

На основу члана 17. став (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. став (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)
Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 2.000,00 КМ, Шаховском клубу Дрвар на име помоћи за набавку опреме за рад школе шаха.

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)
За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Шаховског клуба Дрвар.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)
Обавезује се Шаховски клуб Дрвар да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)
Ова одлука ступа на снагу даном доношења, и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-02-2-257-72/17
28. јула 2017. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Бакир Изетбеговић, с. р.

Na osnovu člana 17. stav (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stav (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 2.000,00 KM, Šahovskom klubu Drvar na ime pomoći za nabavku opreme za rad škole šaha.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Šahovskog kluba Drvar.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)
Obavezuje se Šahovski klub Drvar da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-72/17
28. jula 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, s. r.

Na temelju članka 17. stavka (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavka (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 2.000,00 KM, Šahovskom klubu Drvar na ime pomoći za nabavu opreme za rad škole šaha.

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Šahovskog kluba Drvar.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)
Obvezuje se Šahovski klub Drvar da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-72/17
28. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, v. r.

853

На основу члана 17. став (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. став (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)
Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 2.000,00 КМ, Клубу борилачких вјештина "Flek Tom-Cat" из Тузле на име помоћи за одлазак на Свјетске игре (The World Games 2017).

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)
За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун КБВ "Flek Tom-Cat" Тузла.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)
Обавезује се КБВ "Flek Tom-Cat" Тузла да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)
Ова одлука ступа на снагу даном доношења, и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-02-2-257-73/17
28. јула 2017. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Бакир Изетбеговић, с. р.

Na osnovu člana 17. stav (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stav (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 2.000,00 KM, Klubu borilačkih vještina "Flek Tom-Cat" iz Tuzle na ime pomoći za odlazak na Svjetske igre (The World Games 2017).

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun KBV "Flek Tom-Cat" Tuzla.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)
Obavezuje se KBV "Flek Tom-Cat" Tuzla da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-73/17
28. jula 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, s. r.

Na temelju članka 17. stavka (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj

94/16) i članka 4. stavka (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 2.000,00 KM, Klubu borilačkih vještina "Flek Tom-Cat" iz Tuzle na ime pomoći za odlazak na Svjetske igre (The World Games 2017).

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun KBV "Flek Tom-Cat" Tuzla.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)

Obvezuje se KBV "Flek Tom-Cat" Tuzla da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-257-73/17
28. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Bakir Izetbegović, v. r.

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

854

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријима за додјелу средстава интервентне текуће резерве број 01-02-2-639-1/17 од 18.1.2017. године, замјеник предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у износу од 2.500,00 КМ (словима: двијехиљаде и петстотина конвертибилних марака), у сврху једнократне финансијске подршке удружењу "Наша Радобоља" за организацију "Спортског дружења младих Града Мостара".

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине сходно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на текући рачун удружења "Наша Радобоља", број 3381302247464787 код Уницредит банке д.д. Мостар.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се удружење "Наша Радобоља" да достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-2-6665-2/17
31. јула 2017. године
Сарајево

Замјеник предсједавајућег
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (4) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće rezerve broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u iznosu od 2.500,00 KM (slovima: dvijehiljade i petstotina konvertibilnih maraka), u svrhu jednokratne finansijske podrške udruženju "Naša Radobolja" za organizaciju "Sportskog druženja mladih Grada Mostara".

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na tekući račun udruženja "Naša Radobolja", broj 3381302247464787 kod Unicredit banke d.d. Mostar.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se udruženje "Naša Radobolja" da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-6665-2/17
31. jula 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (4) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće pričuve broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 2.500,00 KM (slovima: dvijetisuće i petstotina konvertibilnih maraka), u svrhu jednokratne financijske potpore udruzi "Naša Radobolja" za organizaciju "Sportskog druženja mladih Grada Mostara".

Članak 2.
(Mjerodavnost za realiziranje)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na tekući račun udruge "Naša Radobolja", broj 3381302247464787 kod Unicredit banke d.d. Mostar.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)

Obvezuje se udruga "Naša Radobolja" da dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-6665-2/17
31. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

855

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријумима за додјелу средстава интервентне буџетске резерве број 09-3-63-2/17 од 07.02.2017. године, замјеник предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШТЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно кориштење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у износу од 5.000,00 КМ (словима: пет хиљада конвертибилних марака) Саборној Цркви Рођења Пресвете Богородице Сарајево у сврху једнократне финансијске подршке поводом устоличења новоизабраног митрополита дабробосанског Господина Хризостома.

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на текући рачун број: 5550050051962479, отворен код Нова Банка АД Бања Лука.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Саборна Црква Рођења Пресвете Богородице Сарајево да по окончању финансирања предвиђених активности достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 09-3-02-2471/17
21. јула 2017. године
Сарајево

Замјеник предсједавајућег
Савјета министара БиХ
Мирко Шаровић, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (4) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne budžetske rezerve broj 09-3-63-2/17 od 07.02.2017. godine, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u iznosu od 5.000,00 KM (slovima: pet hiljada konvertibilnih maraka) Sabornoj Crkvi Rođenja Presvete Bogorodice Sarajevo u svrhu jednokratne finansijske podrške povodom ustoličenja novoizabranog mitropolita dabrobosanskog Gospodina Hrizostoma.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na tekući račun broj: 5550050051962479, otvoren kod Nova Banka AD Banja Luka.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Saborna Crkva Rođenja Presvete Bogorodice Sarajevo da po okončanju finansiranja predviđenih aktivnosti dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 09-3-02-2471/17
21. jula 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg
Vijeća ministara BiH
Mirko Šarović, s. r.

Temeljem članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (4) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne proračunske pričuve broj 09-3-63-2/17 od 07.02.2017. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u iznosu od 5.000,00 KM (slovima: pet tisuća konvertibilnih maraka) Sabornoj Crkvi Rođenja Presvete Bogorodice Sarajevo u svrhu jednokratne financijske potpore povodom ustoličenja novoizabranog mitropolita dabrobosanskog Gospodina Hrizostoma.

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na tekući račun broj: 5550050051962479, otvoren kod Nova Banka AD Banja Luka.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)
Obvezuje se Saborna Crkva Rođenja Presvete Bogorodice Sarajevo da po okončanju financiranja predviđenih aktivnosti dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)
Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 09-3-02-2471/17
21. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Mirko Šarović, v. r.

ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

856

На основу члана 14.3 став (1) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине о престанку мандата начелника Општине Трново број 06-1-07-1-245/17 од 18.07.2017. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 38. сједници, одржаној 27.07.2017. године, донијела

ОДЛУКУ
О РАСПИСИВАЊУ И ОДРЖАВАЊУ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ ТРНОВО

Члан 1.
(Предмет одлуке)
Расписују се пријевремени избори за начелника Општине Трново (142Б) и исти ће се одржати у **недјељу 24. септембра 2017. године.**

Члан 2.
(Ступање на снагу и објављивање у службеним гласилима)
Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику РС", "Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ" и на интернет-страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 05-1-02-2-903-1/17
27. јула 2017. године
Сарајево

Предсједница
Др **Ирена Хаџиабдић**, с. р.

Na osnovu člana 14.3 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i Odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine o prestanku mandata načelnika Općine Trnovo broj 06-1-07-1-245/17 od 18.07.2017. godine, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj 27.07.2017. godine, donijela

ODLUKU
O RASPISIVANJU I ODRŽAVANJU PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO

Član 1.
(Predmet odluke)
Raspisuju se prijevremeni izbori za načelnika Općine Trnovo (142B) i isti će se održati u **nedjelju 24. septembra 2017. godine**.

Član 2.
(Stupanje na snagu i objava u službenim glasilima)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-02-2-903-1/17
27. jula 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, s. r.

Na temelju članka 14.3 stavak (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine o prestanku mandata načelnika Općine Trnovo broj 06-1-07-1-245/17 od 18.07.2017. godine, Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj 27.07.2017. godine, donijelo

ODLUKU
О RASPISIVANJU I ODRŽAVANJU PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO

Članak 1.
(Predmet odluke)

Raspisuju se prijevremeni izbori za načelnika Općine Trnovo (142B) i isti će se održati u u **nedjelju 24. rujna 2017. godine**.

Članak 2.
(Stupanje na snagu i objava u službenim glasilima)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i na internet-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-02-2-903-1/17
27. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, v. r.

857

На основу члана 3.6 став (2) тачка е), а у вези са чланом 4.2 и чланом 14.3 став (5) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), члана 2. став (1) тачка а) Правилника о вођењу и употреби Централног бирачког списка ("Службени гласник БиХ", бр. 32/16) и Одлуке о расписивању и одржавању ријевремених избора за начелника Општине Трново број 06-1-02-2-903-1/17, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 38. сједници, одржаној дана 27.07.2017. године, донијела

ОДЛУКУ
О ЗАКЉУЧИВАЊУ И ПОТВРЂИВАЊУ ИЗВОДА ИЗ ЦЕНТРАЛНОГ БИРАЧКОГ СПИСКА ЗА ПРИЈЕВРЕМЕНЕ ИЗБОРЕ ЗА НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ ТРНОВО СА СТАЊЕМ НА ДАН 26.07.2017. ГОДИНЕ У 24.00 ЧАСА

Члан 1.

(1) Овом одлуком утврђује се број бирача уписаних у изводе из Централног бирачког списка **за ријевремене изборе за начелника Општине Трново** који ће се одржати 24.09.2017. године, са стањем на дан 26.07.2017. године у 24.00 часа.
(2) У изводе из Централног бирачког списка, закључно са подацима на дан 26.07.2017. године у 24.00 часа, уписано је **укупно 1.285 бирача од тога:**
   а) у извод из Централног бирачког списка за бираче који гласају на редовним бирачким мјестима и бирачким мјестима за гласање у одсуству и лично уписан је **1.271 бирач**
   б) у извод из Централног бирачког списка за бираче који гласају изван Босне и Херцеговине за Локалне изборе 2016. године уписано је **14 бирача**

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Републике Српске", "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ" и на интернет страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 06-1-07-2-894-3/17
27. јула 2017. године
Сарајево

Предсједница
Др **Ирена Хаџиабдић**, с. р.

Na osnovu člana 3.6 stav (2) tačka e), a u vezi sa članom 4.2 i članom 14.3 stav (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), člana 2. stav (1) tačka a) Pravilnika o vođenju i upotrebi Centralnog biračkog spiska ("Službeni glasnik BiH", br. 32/16) i Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo broj 06-1-02-2-903-1/17, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj dana 27.07.2017. godine, donijela

ODLUKU
O ZAKLJUČIVANJU I POTVRĐIVANJU IZVODA IZ CENTRALNOG BIRAČKOG SPISKA ZA PRIJEVREMENE IZBORE ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO SA STANJEM NA DAN 26.07.2017. GODINE U 24.00 ČASA

Član 1.

(1) Ovom odlukom utvrđuje se broj birača upisanih u izvode iz Centralnog biračkog spiska **za prijevremene izbore za načelnika Općine Trnovo** koji će se održati 24.09.2017. godine, sa stanjem na dan 26.07.2017. godine u 24.00 časa.
(2) U izvode iz Centralnog biračkog spiska, zaključno sa podacima na dan 26.07.2017. godine u 24.00 časa, upisano je **ukupno 1.285 birača od toga:**
   a) u izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju na redovnim biračkim mjestima i biračkim mjestima za glasanje u odsustvu i lično upisan je **1.271 birač**
   b) u izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju izvan Bosne i Hercegovine za Lokalne izbore 2016. godine upisano je **14 birača**

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na internet stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-2-894-3/17
27. jula 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, s. r.

Na temelju članka 3.6 stavak (2) točka e), a u svezi s člankom 4.2 i člankom 14.3 stavak (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), člana 2. stav (1) tačka a) Pravilnika o vođenju i upotrebi Centralnog biračkog spiska ("Službeni glasnik BiH", br. 32/16) i Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo broj 06-1-02-2-903-1/17, Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj dana 27.07.2017. godine, donijelo

ODLUKU
O ZAKLJUČIVANJU I POTVRĐIVANJU IZVADAKA IZ SREDIŠNJEG BIRAČKOG POPISA ZA PRIJEVREMENE IZBORE ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO SA STANJEM NA DAN 26.07.2017. GODINE U 24.00 SATA

Članak 1.

(1) Ovom odlukom utvrđuje se broj birača upisanih u izvatke iz Središnjeg biračkog popisa **za prijevremene izbore za**

načelnika Općine Trnovo koji će se održati 24.09.2017. godine, sa stanjem na dan 26.07.2017. godine u 24.00 časa.

(2) U izvatke iz Središnjeg biračkog popisa, zaključno sa podacima na dan 26.07.2017. godine u 24.00 sata, upisano je **ukupno 1.285 birača od toga:**
   a) u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za birače koji glasuju na redovitim biračkim mjestima i biračkim mjestima za glasovanje u odsutnosti i osobno upisan je **1.271 birač**
   b) u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za birače koji glasuju izvan Bosne i Hercegovine za Lokalne izbore 2016. godine upisano je **14 birača**

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-07-2-894-3/17
27. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, v. r.

858

На основу члана 14.3 став (6) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), члана 73. Правилника о начину провођења избора у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 32/16, 43/16 и 9/17) и Одлуке о расписивању и одржавању ријевремених избора за начелника Општине Трново број: 06-1-02-2-903-1/17 од 27.07.2017. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на 38. сједници, одржаној 27.07.2017. године, донијела

УПУТСТВО
О РОКОВИМА ИЗБОРНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖАВАЊЕ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ИЗБОРА ЗА НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ ТРНОВО

Члан 1.

Овим Упутством утврђују се рокови изборних активности за провођење ријевремених избора за начелника Општине Трново (у даљем тексту: избори).

Члан 2.

(1) **Рокови теку** од 28.07.2017. године.

(2) **Пријаве за овјеру политичких странака и независних кандидата** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 5 дана од дана расписивања избора, односно у периоду од 28.07.2017. године закључно са 01.08.2017. године, до 16.00 часова.

(3) **Захтјеви за овјеру коалиција** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 12 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 08.08.2017. године, до 16.00 часова.

(4) **Крајњи рок за регистрацију нових бирача који гласају путем поште** је 20 дана од дана расписивања избора, односно истиче 16.08.2017. године.

(5) **Пријаву кандидата овјерени политички субјекти подносе** Централној изборној комисији БиХ најкасније 19 дана од дана расписивања избора, односно закључно са 15.08.2017. године, до 16.00 часова.

(6) **Жријебање за утврђивање редослиједа политичких субјеката на гласачким листићима** обавиће се у сједишту Централне изборне комисије БиХ у Сарајеву, Данијела Озме бр. 7, дана 17.08.2017. године, у 12.00 часова.

(7) **Одлуку о овјери кандидата за учествовање на изборима** Централна изборна комисија БиХ доноси најкасније у року од 14 дана од дана подношења пријава, односно најкасније до 29.08.2017. године.

(8) **Објава коначних листи кандидата у службеним гласилима** обавиће се најкасније 20 дана прије дана одржавања избора, односно до 04.09.2017. године.

(9) **Централни бирачки списак** се закључује 20 дана прије дана одржавања избора, односно закључно са 04.09.2017. године.

(10) **Објављивање броја уписаних бирача у Централни бирачки списак** за општине за које се проводе избори обавиће се у року 17 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 07.09.2017. године.

(11) **Именовање чланова бирачких одбора** врши надлежна општинска изборна комисија у складу са сљедећим роковима:
   а) Надлежна општинска изборна комисија именује чланове бирачких одбора и доставља акте о именовању чланова бирачких одбора Централној изборној комисији БиХ најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно до 09.09.2017. године.
   б) Обука чланова бирачких одбора одржаће се у периоду од 15 дана до 7 дана прије дана одржавања избора, односно од 09.09.2017. године до 17.09.2017. године.

(12) **Одређивање локација бирачких мјеста, објаву и доставу података о одређеним локацијама Централној изборној комисији БиХ**, надлежна општинска изборна комисија обавиће најкасније у року од 15 дана прије дана одржавања избора, односно најкасније до 09.09.2017. године.

(13) **Медијско представљање политичких субјеката** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 09.09.2017. године.

(14) **Непосредно обраћање политичких субјеката путем електронских медија** почиње 15 дана прије дана одржавања избора, односно од 09.09.2017. године.

(15) **Захтјеви за акредитовање посматрача политичких субјеката** подносе се изборним комисијама најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 17.09.2017. године.

(16) **Захтјеви за акредитовање посматрача удружења** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 7 дана прије дана одржавања избора, односно до 17.09.2017. године.

(17) **Забрана објављивања** резултата испитивања јавног мнијења почиње 48 часова прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 22.09.2017.године у 07,00 часова до 24.09.2017. године до затварања бирачких мјеста.

(18) **Захтјеви за акредитовање међународних посматрача** подносе се Централној изборној комисији БиХ најкасније 1 дан прије дана одржавања избора, односно до 23.09.2017. године.

(19) **Изборна тишина** почиње 24 часа прије отварања бирачких мјеста и траје до затварања бирачких мјеста, односно у периоду од 23.09.2017. године у 07,00 часова до 24.09.2017. године до затварања бирачких мјеста.

(20) **Централна изборна комисија БиХ ће посебном одлуком формирати Главни центар за бројање** за изборе најкасније до 22.09.2017. године.

(21) **Унос и обрада резултата избора електронским путем** врши се од 24.09.2017. године у сљедећим роковима:
   а) прикупљање образаца са бирачких мјеста од 21,00 до 21,30 часова
   б) унос резултата од 21,30 до 22,00 часа
   ц) објава прелиминарних незваничних и некомплетних резултата избора до 22,30 часова.

(22) **Бирачки одбори врше доставу резултата гласања и комплетан изборни материјал до надлежне општинске изборне комисије**, најкасније у року од 12 часова по затварању бирачких мјеста, односно до 25.09.2017. године до 7,00 часова.

(23) **Општинска изборна комисија** доставља **записнике са обједињеним збирним резултатима гласања на нивоу општине** Централној изборној комисији БиХ најкасније 24 сата по затварању бирачких мјеста, односно најкасније до 25.09.2017. године, до 19,00 часова.

(24) **Прелиминарне незваничне и некомплетне резултате избора** Централна изборна комисија БиХ објавиће 24 сата по затварању бирачких мјеста и по добијању резултата од надлежне општинске изборне комисије, односно 24.09.2017. године у 19,00 часова.

(25) **Крајњи рок за пријем гласачког материјала за гласаче путем поште**, је два дана од дана одржавања избора, односно закључно са 26.09.2017. године, са отиском печата поште са датумом одржавања избора.

(26) **Утврђивање и објаву резултата избора** Централна изборна комисија БиХ обавиће најкасније у року од 10 дана од дана одржавања избора, односно до 04.10.2017. године.

(27) **Подношење захтјева за поновно бројање гласачких листића** врши се у року од 3 дана од дана објаве утврђених резултата избора.

(28) Након истека рока и правоснажности одлука по жалбама, Централна изборна комисија БиХ ће потврдити резултате избора и објавити их у службеним гласилима.

Члан 3.

Ово Упутство ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Републике Српске", "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ" и на web страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 06-1-02-2-903-2/17
27. јула 2017. године
Сарајево

Предсједница
Др **Ирена Хаџиабдић**, с. р.

Na osnovu člana 14.3 stav (6) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), člana 73. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 32/16, 43/16 i 9/17) i Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo broj: 06-1-02-2-903-1/17 od 27.07.2017. godine, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj 27.07.2017. godine, donijela

UPUTSTVO
O ROKOVIMA IZBORNIH AKTIVNOSTI ZA ODRŽAVANJE PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO

Član 1.

Ovim Uputstvom utvrđuju se rokovi izbornih aktivnosti za provođenje prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (u daljem tekstu: izbori).

Član 2.

(1) **Rokovi teku** od 28.07.2017. godine.

(2) **Prijave za ovjeru političkih stranaka i nezavisnih kandidata** podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 5 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno u periodu od 28.07.2017. godine zaključno sa 01.08.2017. godine, do 16.00 sati.

(3) **Zahtjevi za ovjeru koalicija** podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 08.08.2017. godine, do 16.00 sati.

(4) **Krajnji rok za registraciju novih birača koji glasaju putem pošte** je 20 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno ističe 16.08.2017. godine.

(5) **Prijavu kandidata ovjereni politički subjekti podnose** Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 19 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 15.08.2017. godine, do 16.00 sati.

(6) **Žrijebanje za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkim listićima** obavit će se u sjedištu Centralne izborne komisije BiH u Sarajevu, Danijela Ozme br. 7, dana 17.08.2017. godine, u 12.00 sati.

(7) **Odluku o ovjeri kandidata za učešće na izborima** Centralna izborna komisija BiH donosi najkasnije u roku od 14 dana od dana podnošenja prijava, odnosno najkasnije do 29.08.2017. godine.

(8) **Objava konačnih listi kandidata u službenim glasilima** obavit će se najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 04.09.2017. godine.

(9) **Centralni birački spisak** se zaključuje 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 04.09.2017. godine.

(10) **Objavljivanje broja upisanih birača u Centralni birački spisak** za općine za koje se provode izbori obavit će se u roku od 17 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 07.09.2017. godine.

(11) **Imenovanje članova biračkih odbora** vrši nadležna općinska izborna komisija u skladu sa sljedećim rokovima:
   a) Nadležna općinska izborna komisija imenuje članove biračkih odbora i dostavlja akte o imenovanju članova biračkih odbora Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 09.09.2017. godine.
   b) Obuka članova biračkih odbora održat će se u periodu od 15 dana do 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine do 17.09.2017. godine.

(12) **Određivanje lokacija biračkih mjesta, objavu i dostavu podataka o određenim lokacijama Centralnoj izbornoj komisiji BiH**, nadležna općinska izborna komisija obavit će najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 09.09.2017. godine.

(13) **Medijsko predstavljanje političkih subjekata** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine.

(14) **Neposredno obraćanje političkih subjekata putem elektronskih medija** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine.
(15) **Zahtjevi za akreditiranje posmatrača političkih subjekata** podnose se izbornim komisijama najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 17.09.2017. godine.
(16) **Zahtjevi za akreditiranje posmatrača udruženja** podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 17.09.2017. godine.
(17) **Zabrana objavljivanja** rezultata ispitivanja javnog mnijenja počinje 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u periodu od 22.09.2017. godine u 07,00 sati do 24.09.2017. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
(18) **Zahtjevi za akreditiranje međunarodnih posmatrača** podnose se Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 1 dan prije dana održavanja izbora, odnosno do 23.09.2017. godine.
(19) **Izborna šutnja** počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u periodu od 23.09.2017. godine u 07,00 sati do 24.09.2017. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
(20) **Centralna izborna komisija BiH će posebnom odlukom formirati Glavni centar za brojanje** za izbore najkasnije do 22.09.2017. godine.
(21) **Unos i obrada rezultata izbora elektronskim putem** vrši se od 24.09.2017. godine u sljedećim rokovima:
   a) prikupljanje obrazaca sa biračkih mjesta od 21,00 do 21,30 sati
   b) unos rezultata od 21,30 do 22,00 sata
   c) objava preliminarnih nezvaničnih i nekompletnih rezultata izbora do 22,30 sati.
(22) **Birački odbori vrše dostavu rezultata glasanja i kompletan izborni materijal do nadležne općinske izborne komisije**, najkasnije u roku od 12 sati po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno do 25.09.2017. godine do 7,00 sati.
(23) **Općinska izborna komisija** dostavlja **zapisnike sa objedinjenim zbirnim rezultatima glasanja na nivou općine** Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 25.09.2017. godine, do 19,00 sati.
(24) **Preliminarne nezvanične i nekompletne rezultate izbora** Centralna izborna komisija BiH objavit će 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta i po dobijanju rezultata od nadležne općinske izborne komisije, odnosno 25.09.2017. godine u 19,00 sati.
(25) **Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte**, je dva dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 26.09.2017. godine, sa otiskom pečata pošte sa datumom održavanja izbora.
(26) **Utvrđivanje i objavu rezultata izbora** Centralna izborna komisija BiH obavit će najkasnije u roku od 10 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 04.10.2017. godine.
(27) **Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** vrši se u roku od 3 dana od dana objave utvrđenih rezultata izbora.
(28) Nakon isteka roka i pravosnažnosti odluka po žalbama, Centralna izborna komisija BiH će potvrditi rezultate izbora i objaviti ih u službenim glasilima.

Član 3.

Ovo Uputstvo će se objaviti u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-02-2-903-2/17
27. jula 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, s. r.

Na temelju članka 14.3 stavak (6) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), članka 73. Pravilnika o načinu provedbe izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 32/16, 43/16 i 9/17) i Odluke o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo broj 06-1-02-2-903-1/17 od 27.07.2017. godine, Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 38. sjednici, održanoj 27.07.2017. godine, donijelo

NAPUTAK
O ROKOVIMA IZBORNIH AKTIVNOSTI ZA ODRŽAVANJE PRIJEVREMENIH IZBORA ZA NAČELNIKA OPĆINE TRNOVO

Članak 1.

Ovim Naputkom utvrđuju se rokovi izbornih aktivnosti za provedbu prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (u daljem tekstu: izbori).

Članak 2.

(1) **Rokovi teku** od 28.07.2017. godine.
(2) **Prijave za ovjeru političkih stranaka i neovisnih kandidata** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 5 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno u razdoblju od 28.07.2017. godine zaključno sa 01.08.2017. godine, do 16.00 sati.
(3) **Zahtjevi za ovjeru koalicija** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 08.08.2017. godine, do 16.00 sati.
(4) **Krajnji rok za registraciju novih birača koji glasuju putem pošte** je 20 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno ističe 16.08.2017. godine.
(5) **Prijavu kandidata ovjereni politički subjekti podnose** Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 19 dana od dana raspisivanja izbora, odnosno zaključno sa 15.08.2017. godine, do 16.00 sati.
(6) **Ždrijeb za utvrđivanje redoslijeda političkih subjekata na glasačkim listićima** obavit će se u sjedištu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u Sarajevu, Danijela Ozme br. 7, dana 17.08.2017. godine, u 12.00 sati.
(7) **Odluku o ovjeri kandidata za sudjelovanje na izborima** Središnje izborno povjerenstvo BiH donosi najkasnije u roku od 14 dana od dana podnošenja prijava, odnosno najkasnije do 29.08.2017. godine.
(8) **Objava konačnih listi kandidata u službenim glasilima** obavit će se najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 04.09.2017. godine.
(9) **Središnji birački popis** se zaključuje 20 dana prije dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 04.09.2017. godine.
(10) **Objavljivanje broja upisanih birača u Središnji birački popis** za općine za koje se provode izbori obavit će se u roku 17 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 07.09.2017. godine.
(11) **Imenovanje članova biračkih odbora** vrši nadležno općinsko izborno povjerenstvo sukladno sljedećim rokovima:

a) Nadležno općinsko izborno povjerenstvo imenuje članove biračkih odbora i dostavlja akte o imenovanju članova biračkih odbora Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 09.09.2017. godine.
b) Obuka članova biračkih odbora održat će se u razdoblju od 15 dana do 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine do 17.09.2017. godine.

(12) **Određivanje lokacija biračkih mjesta, objavu i dostavu podataka o određenim lokacijama Središnjem izbornom povjerenstvu BiH**, nadležno općinsko izborno povjerenstvo obavit će najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno najkasnije do 09.09.2017. godine.
(13) **Medijsko predstavljanje političkih subjekata** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine.
(14) **Neposredno obraćanje političkih subjekata putem elektronskih medija** počinje 15 dana prije dana održavanja izbora, odnosno od 09.09.2017. godine.
(15) **Zahtjevi za akreditiranje promatrača političkih subjekata** podnose se izbornim povjerenstvima najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 17.09.2017. godine.
(16) **Zahtjevi za akreditiranje promatrača iz udruženja** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 7 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 17.09.2017. godine.
(17) **Zabrana objavljivanja** rezultata ispitivanja javnog mnijenja počinje 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u razdoblju od 22.09.2017.godine u 07,00 sati do 24.09.2017. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
(18) **Zahtjevi za akreditiranje međunarodnih promatrača** podnose se Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 1 dan prije dana održavanja izbora, odnosno do 23.09.2017. godine.
(19) **Izborna šutnja** počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do zatvaranja biračkih mjesta, odnosno u razdoblju od 23.09.2017. godine u 07,00 sati do 24.09.2017. godine do zatvaranja biračkih mjesta.
(20) **Središnje izborno povjerenstvo BiH će posebnom odlukom formirati Glavni centar za brojanje** za izbore najkasnije do 22.09.2017. godine.
(21) **Unos i obrada rezultata izbora elektronskim putem** vrši se od 24.09.2017. godine u sljedećim rokovima:
a) prikupljanje obrazaca sa biračkih mjesta od 21,00 do 21,30 sati
b) unos rezultata od 21,30 do 22,00 sata
c) objava preliminarnih nezvaničnih i nekompletnih rezultata izbora do 22,30 sati.
(22) **Birački odbori vrše dostavu rezultata glasovanja i kompletan izborni materijal do nadležnog općinskog izbornog povjerenstva**, najkasnije u roku od 12 sati po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno do 25.09.2017. godine do 7,00 sati.
(23) **Općinsko izborno povjerenstvo** dostavlja **zapisnike sa objedinjenim zbirnim rezultatima glasovanja na razini općine** Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta, odnosno najkasnije do 25.09.2017. godine, do 19,00 sati.
(24) **Preliminarne nezvanične i nekompletne rezultate izbora** Središnje izborno povjerenstvo BiH objavit će 24 sata po zatvaranju biračkih mjesta i po dobivanju rezultata od nadležnog općinskog izbornog povjerenstva, odnosno 25.09.2017. godine u 19,00 sati.
(25) **Krajnji rok za prijem glasačkog materijala za glasače putem pošte**, je dva dana od dana održavanja izbora, odnosno zaključno sa 26.09.2017. godine, sa otiskom pečata pošte sa nadnevkom održavanja izbora.
(26) **Utvrđivanje i objavu rezultata izbora** Središnje izborno povjerenstvo BiH obavit će najkasnije u roku od 10 dana od dana održavanja izbora, odnosno do 04.10.2017. godine.
(27) **Podnošenje zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića** vrši se u roku od 3 dana od dana objave utvrđenih rezultata izbora.
(28) Nakon isteka roka i pravomoćnosti odluka po žalbama, Središnje izborno povjerenstvo BiH će potvrditi rezultate izbora objaviti ih u službenim glasilima.

Članak 3.

Ovaj Naputak objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Republike Srpske", "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i na web stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 06-1-02-2-903-2/17
27. srpnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, v. r.

859

На основу члана 2.9 став (1) тачка 2, члана 2.2 став (3) и (4) и члана 2.12 став (2), (3) и (5) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), Централна изборна комисије Босне и Херцеговине је на 39. сједници, одржаној 02.08.2017. године, донијела

УПУТСТВО
О УТВРЂИВАЊУ КВАЛИФИКАЦИЈА, БРОЈА, ИМЕНОВАЊУ И РАЗРЈЕШЕЊУ И ОБУЦИ ЧЛАНОВА ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ ОСНОВНЕ ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ГЛАВА I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Члан 1.
(Примјена)

(1) Овим Упутством за примјену чланова 2.2 став (3) и (4), 2.12 став (2), (3) и (5) Изборног закона Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Изборни закон БиХ), утврђују се квалификације, број чланова и процедуре за именовање и разрјешење чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни Херцеговини (у даљем тексту: изборна комисија), као и радње које се подузимају у циљу добијања сагласности на одлуку о именовању и разрјешењу чланова изборне комисије од стране Централне изборне комисије Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Централна изборна комисија БиХ) и службеној евиденцији у вези присуства обуци чланова изборне комисије.
(2) У смислу овог Упутства, под члановима изборне комисије подразумијевају се предсједник и чланови изборне комисије.

ГЛАВА II. КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Члан 2.
(Квалификације)

(1) Поред општих услова прописаних чланом 2.2 Изборног закона БиХ, члан изборне комисије мора испуњавати и посебне услове:

a) да има пребивалиште у општини за коју се именује изборна комисија,
b) да има завршен факултет, VII/1 степен стручне спреме или завршен факултет болоњског система студирања са најмање 180 ЕТЦС и
c) да посједује искуство у спровођењу избора.

(2) Под искуством у спровођењу избора подразумијева се:
a) чланство у изборној комисији и
b) чланство у бирачком одбору на изборима обухваћеним Изборним законом БиХ.

(3) Изузетно од одредбе из члана 2. став (1) тачка а) овог Упутства, члан изборне комисије може бити лице са пребивалиштем из друге општине, уколико нема кандидата, са пребивалиштем у општини за коју се именује изборна комисија, који испуњавају услове тражене јавним огласом.

(3) Изузетно од одредбе из члана 2. став (1) тачка ц) овог Упутства, члан изборне комисије може бити лице које има VII/1 степен стручне спреме, завршен правни факултет, односно завршен правни факултет болоњског система студирања с најмање 180 ЕТЦС.

Члан 3.
(Изузеци)

Изузетно од одредбе из члана 2. став (1) тачка б) овог Упутства, члан изборне комисије може бити лице које има завршену вишу школу, односно VI степен стручне спреме уколико се ради о општини која има мање од 1.000 бирача уписаних у Централни бирачки списак или ако је потребно испоштовати одредбе члана 2.14 став (1) Изборног закона БиХ.

Члан 4.
(Примјена)

Одредбе из члана 2. овог Упутства се не односе на именоване чланове изборне комисије којима траје мандат.

ГЛАВА III. БРОЈ ЧЛАНОВА

Члан 5.
(Број чланова изборне комисије)

(1) Број чланова изборне комисије одлуком утврђује Централна изборна комисија БиХ према броју бирача уписаних у изводу из Централног бирачког списка и величини општине.

(2) Изборна комисија састоји се од три члана за општине и градове у којима је у изводу из Централног бирачког списка уписано до 20.000 бирача.

(3) Изборна комисија састоји се од пет чланова за општине и градове у којима је у изводу из Централног бирачког списка уписано до 50.000 бирача.

(4) Изборна комисија састоји се од седам чланова за општине и градове у којима је у изводу из Централног бирачког списка уписано преко 50.000 бирача.

(5) Изборна комисија Брчко дистрикта БиХ састоји се од седам чланова.

(6) Изузетно од критерија предвиђених овим чланом, изборна комисија може бројати мањи број чланова од утврђеног уколико општинско вијеће односно скупштина општине, градско вијеће односно скупштина града Централној изборној комисији БиХ образложи оправдану немогућност повећања броја чланова изборне комисије или уколико нема стварне потребе за повећање броја истих у односу на обим послова и задатака који су у надлежности изборне комисије.

Члан 6.
(Други критерији)

(1) Изузетно од утврђених критерија из члана 5. став (2) овог Упутства, изборна комисија може бројати пет чланова уколико се ради о разуђености општине или ако је утврђено преко 30 бирачких мјеста.

(2) Општинско вијеће односно скупштина општине, градско вијеће односно скупштина града упућује захтјев за повећање броја чланова изборне комисије из става (1) овог члана, са образложењем, Централној изборној комисији БиХ на сагласност.

ГЛАВА IV. ИМЕНОВАЊЕ

Члан 7.
(Процедуре за именовање чланова изборне комисије)

У циљу доношења законите одлуке, економичности поступка и уједначености прописаних критерија на државном нивоу, надлежни орган у поступку именовања члана изборне комисије поступа на сљедећи начин:

a) доноси одлуку о објављивању јавног огласа за именовање члана (чланова) изборне комисије. Наведеном Одлуком се утврђује: мјесто оглашавања (медији – ТВ, радио, дневне новине), услови које кандидат мора испуњавати, рок за подношење пријава кандидата, трајање мандата изабраног члана и сл. Надлежни орган именује комисију за спровођење поступка по јавном огласу (у даљњем тексту: конкурсна комисија), у чијем саставу ће настојати обезбиједити да буду именована лица са изборним искуством;
b) поред општих услова прописаних законом, текст јавног огласа из тачке а) овог члана обавезно садржава и посебне услове прописане чланом 2.2, 2.3 и 2.14 Изборног закона БиХ и чланом 2. и 3. овог Упутства;
c) по затварању јавног огласа конкурсна комисија подноси писани извјештај надлежном органу, у којем наводи све релеватне податке за сваку особу која је поднијела захтјев по јавном огласу. У наведеном извјештају конкурсна комисија врши класификацију кандидата на оне које испуњавају услове тражене јавним огласом, на оне који не испуњавају услове, уз образложење. Са кандидатима који испуњавају услове јавног огласа конкурсна комисија обавља интервју, према претходно утврђеним критеријима, након чега врши бодовање и сачињава ранг-листу са редослиједом кандидата према успјеху (укупном броју бодова), постигнутом на интервјуу и исту доставља надлежном органу и
d) надлежни орган, цијенећи положај кандидата на листи, из тачке ц) овог члана, доноси одлуку о именовању чланова изборне комисије.

Члан 8.
(Објављивање јавног огласа)

(1) Јавни оглас из члана 7. став (1) тачка а) овог Упутства објављује се у року од 90 дана прије истека мандата чланова изборне комисије, а у изборној години у року од 30 дана прије истека мандата чланова изборне комисије.

(2) Јавни оглас из става (1) овог члана остаје отворен осам дана од дана објављивања.

(3) У изборном периоду надлежни орган именује замјенског члана изборне комисије, без спровођења поступка избора прописаног у члану 7. овог Упутства,

најкасније у року од седам дана од дана престанка мандата из члана 9. став (3) овог Упутства.

Члан 9.

(Мандат изборне комисије)

(1) Мандат члана изборне комисије траје седам година и тече од дана давања сагласности Централне изборне комисије БиХ на одлуку о именовању члана изборне комисије донесену од стране надлежног органа.

(2) У изузетним околностима-изборном периоду, истек мандата члана изборне комисије, у складу са одредбом става (1) овог члана, поклапа се са даном истека изборног периода, односно потврђивања изборних резултата.

(3) Мандат члана изборне комисије може престати и прије истека времена, прописаног ставом (1) овог члана, у случају: да члан изборне комисије поднесе оставку, умре, буде спријечен обављати функцију, буде смијењен са функције члана, не може бити члан изборне комисије или бирачког одбора у смислу члана 2.3 Изборног закона БиХ или не присуствује обуци према евиденцији из члана 11. овог Упутства.

(4) У случају престанка мандата члана изборне комисије, на један од начина из става (3) овог члана, Централне изборне комисије БиХ, даје сагласност на одлуку донесену од стране надлежног органа.

ГЛАВА V. САГЛАСНОСТ НА ИМЕНОВАЊЕ

Члан 10.

(Сагласност на одлуку о именовања члана изборне комисије)

(1) У циљу спровођења поступка давања сагласности на одлуку о именовању члана изборне комисије од стране Централне изборне комисијуе БиХ, надлежни орган за именовање доставља Централној изборној комисији БиХ сљедећу документацију:

a) одлуку о именовању члана/чланова изборне комисије,

b) Упитник о подацима именованог члана изборне комисије (Упитник о подацима именованог члана изборне комисије саставни је дио овог Упутства),

c) доказ о стручној спреми именованог члана изборне комисије. Уколико је диплома стечена након 6. априла 1992. године, у иностранству, доставља се и доказ о извршеној нострификацији дипломе, осим у случају када постоје потписани споразуми између Босне и Херцеговине и других земаља о узајамном признавању диплома,

d) доказ о изборном искуству именованог члана изборне комсије у смислу члана 2. став (2) овог Упутства, осим у случају који је прописан чланом 2. став (3) овог Упутства. Доказ о изборном искуству у смислу члана 2. став (2) тачка а) и б) овог Упутства, мора садржавати податке о називу изборне комисије и мандатном периоду, односно врсти и години избора и називу бирачког мјеста, у којем је именовани кандидат био члан бирачког одбора, те податак да је именовани кандидат био ангажован у раду бирачког одбора и обављао ову функцију,

e) образац ПБА-3 о пребивалишту именованог члана изборне комисије (не старије од три мјесеца, од дана издавања од стране надлежног органа),

f) увјерење Агенције за статистику Босне и Херцеговине о изјашњењу о националној припадности, именованог члана изборне комисије, са посљедњег пописа становништва проведеног на државном нивоу,

g) изјаву именованог члана изборне комисије да није обухваћен одредбама члана 2.3 Изборног закона БиХ овјерену од стране надлежног органа и

h) акте који се односе на објављивање јавног огласа и рад конкурсне комисије (одлука о расписивању јавног огласа, рјешење о именовању конкурсне комисије, јавни оглас, доказ о објављивању јавног огласа, критерије за оцјењивање кандидата, записнике са састанака конкурсне комисије на којим је извршена класификација кандидата на оне које испуњавају услове тражене јавним огласом и на оне који не испуњавају услове, уз образложење, записник са одржаног интервјуа, који укључује питања и бодове сваког члана конкурсне комисије за сваког кандидата, ранг-листу са редослиједом кандидата према успјеху (укупном броју бодова), постигнутом на интервјуу.

(2) Централна изборна комисија БиХ даје писану сагласност на одлуку о именовању чланова изборне комисије, уколико су испоштоване процедуре из члана 7. овог Упутства и уколико изабрани кандидати испуњавају прописане услове, и ту сагласност доставља надлежном органу.

ГЛАВА VI. ОБУКА

Члан 11.

(Евиденција о присуству обуци)

Централна изборна комисија БиХ води службену евиденцију о присуству чланова изборних комисија о обавезним обукама.

ГЛАВА VII. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 12.

(Престанак примјене)

Ступањем на снагу овог Упутства престаје примјена Упутства о утврђивању квалификација, броја и именовању чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 6/16) и Упутство о измјенама Упутства о утврђивању, квалификација, броја, именовању и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 13/16).

Члан 13.

(Објављивање у службеним гласилима)

Ово Упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ", а објавиће се и "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику РС", "Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ" и интернет-страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 05-1-02-2-914-1/17
02. августа 2017. године
Сарајево

Предсједница
Др **Ирена Хаџиабдић**, с. р.

Na osnovu člana 2.9 stav (1) tačka 2, člana 2.2 stav (3) i (4) i člana 2.12 stav (2), (3) i (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), Centralna izborna komisije Bosne i Hercegovine je na 39. sjednici, održanoj 02.08.2017. godine, donijela

UPUTSTVO
O UTVRĐIVANJU KVALIFIKACIJA, BROJA, IMENOVANJU I RAZRJEŠENJU I OBUCI ČLANOVA IZBORNE KOMISIJE OSNOVNE IZBORNE JEDINICE U BOSNI I HERCEGOVINI

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE

Član 1.
(Primjena)

(1) Ovim Uputstvom za primjenu članova 2.2 stav (3) i (4), 2.12 stav (2), (3) i (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon BiH), utvrđuju se kvalifikacije, broj članova i procedure za imenovanje i razrješenje članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni Hercegovini (u daljnjem tekstu: izborna komisija), kao i radnje koje se poduzimaju u cilju dobijanja saglasnosti na odluku o imenovanju i razrješenju članova izborne komisije od strane Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Centralna izborna komisija BiH) i službenoj evidenciji u vezi prisustva obuci članova izborne komisije.
(2) U smislu ovog Uputstva, pod članovima izborne komisije podrazumijevaju se predsjednik i članovi izborne komisije.

POGLAVLJE II. KVALIFIKACIJE

Član 2.
(Kvalifikacije)

(1) Pored općih uslova propisanih članom 2.2 Izbornog zakona BiH, član izborne komisije mora ispunjavati i posebne uslove:
   a) da ima prebivalište u općini za koju se imenuje izborna komisija,
   b) da ima završen fakultet, VII/1 stepen stručne spreme ili završen fakultet bolonjskog sistema studiranja sa najmanje 180 ETCS i
   c) da posjeduje iskustvo u provođenju izbora.
(2) Pod iskustvom u provođenju izbora podrazumijeva se:
   a) članstvo u izbornoj komisiji i
   b) članstvo u biračkom odboru na izborima obuhvaćenim Izbornim zakonom BiH.
(3) Izuzetno od odredbe iz člana 2. stav (1) tačka a) ovog Uputstva, član izborne komisije može biti lice sa prebivalištem iz druge općine, ukoliko nema kandidata, sa prebivalištem u općini za koju se imenuje izborna komisija, koji ispunjavaju uslove tražene javnim oglasom.
(3) Izuzetno od odredbe iz člana 2. stav (1) tačka c) ovog Uputstva, član izborne komisije može biti lice koje ima VII/1 stepen stručne spreme, završen pravni fakultet, odnosno završen pravni fakultet bolonjskog sistema studiranja s najmanje 180 ETCS.

Član 3.
(Izuzeci)

Izuzetno od odredbe iz člana 2. stav (1) tačka b) ovog Uputstva, član izborne komisije može biti lice koje ima završenu višu školu, odnosno VI stepen stručne spreme ukoliko se radi o općini koja ima manje od 1.000 birača upisanih u Centralni birački spisak ili ako je potrebno ispoštovati odredbe člana 2.14 stav (1) Izbornog zakona BiH.

Član 4.
(Primjena)

Odredbe iz člana 2. ovog Uputstva se ne odnose na imenovane članove izborne komisije kojima traje mandat.

POGLAVLJE III. BROJ ČLANOVA

Član 5.
(Broj članova izborne komisije)

(1) Broj članova izborne komisije odlukom utvrđuje Centralna izborna komisija BiH prema broju birača upisanih u izvodu iz Centralnog biračkog spiska i veličini općine.
(2) Izborna komisija sastoji se od tri člana za općine i gradove u kojima je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska upisano do 20.000 birača.
(3) Izborna komisija sastoji se od pet članova za općine i gradove u kojima je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska upisano do 50.000 birača.
(4) Izborna komisija sastoji se od sedam članova za općine i gradove u kojima je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska upisano preko 50.000 birača.
(5) Izborna komisija Brčko distrikta BiH sastoji se od sedam članova.
(6) Izuzetno od kriterija predviđenih ovim članom, izborna komisija može brojati manji broj članova od utvrđenog ukoliko općinsko vijeće odnosno skupština općine, gradsko vijeće odnosno skupština grada Centralnoj izbornoj komisiji BiH obrazloži opravdanu nemogućnost povećanja broja članova izborne komisije ili ukoliko nema stvarne potrebe za povećanje broja istih u odnosu na obim poslova i zadataka koji su u nadležnosti izborne komisije.

Član 6.
(Drugi kriteriji)

(1) Izuzetno od utvrđenih kriterija iz člana 5. stav (2) ovog Uputstva, izborna komisija može brojati pet članova ukoliko se radi o razuđenosti općine ili ako je utvrđeno preko 30 biračkih mjesta.
(2) Općinsko vijeće odnosno skupština općine, gradsko vijeće odnosno skupština grada upućuje zahtjev za povećanje broja članova izborne komisije iz stava (1) ovog člana, sa obrazloženjem, Centralnoj izbornoj komisiji BiH na saglasnost.

POGLAVLJE IV. IMENOVANJE

Član 7.
(Procedure za imenovanje članova izborne komisije)

U cilju donošenja zakonite odluke, ekonomičnosti postupka i ujednačenosti propisanih kriterija na državnom nivou, nadležni organ u postupku imenovanja člana izborne komisije postupa na sljedeći način:

a) donosi odluku o objavljivanju javnog oglasa za imenovanje člana (članova) izborne komisije. Navedenom Odlukom se utvrđuje: mjesto oglašavanja (mediji – TV, radio, dnevne novine), uslovi koje kandidat mora ispunjavati, rok za podnošenje prijava kandidata, trajanje mandata izabranog člana i sl. Nadležni organ imenuje komisiju za provođenje postupka po javnom oglasu (u daljnjem tekstu: konkursna komisija), u čijem sastavu će nastojati osigurati da budu imenovana lica sa izbornim iskustvom;
b) pored općih uslova propisanih zakonom, tekst javnog oglasa iz tačke a) ovog člana obavezno sadržava i posebne uslove propisane članom 2.2, 2.3 i 2.14 Izbornog zakona BiH i članom 2. i 3. ovog Uputstva;
c) po zatvaranju javnog oglasa konkursna komisija podnosi pisani izvještaj nadležnom organu, u kojem navodi sve relevatne podatke za svaku osobu koja je podnijela zahtjev po javnom oglasu. U navedenom izvještaju konkursna komisija vrši klasifikaciju kandidata na one koje ispunjavaju uslove tražene javnim oglasom, na one koji ne ispunjavaju uslove, uz obrazloženje. Sa kandidatima koji ispunjavaju uslove

javnog oglasa konkursna komisija obavlja intervju, prema prethodno utvrđenim kriterijima, nakon čega vrši bodovanje i sačinjava rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu (ukupnom broju bodova), postignutom na intervjuu i istu dostavlja nadležnom organu i

d) nadležni organ, cijeneći položaj kandidata na listi, iz tačke c) ovog člana, donosi odluku o imenovanju članova izborne komisije.

Član 8.

(Objavljivanje javnog oglasa)

(1) Javni oglas iz člana 7. stav (1) tačka a) ovog Uputstva objavljuje se u roku od 90 dana prije isteka mandata članova izborne komisije, a u izbornoj godini u roku od 30 dana prije isteka mandata članova izborne komisije.

(2) Javni oglas iz stava (1) ovog člana ostaje otvoren osam dana od dana objavljivanja.

(3) U izbornom periodu nadležni organ imenuje zamjenskog člana izborne komisije, bez provođenja postupka izbora propisanog u članu 7. ovog Uputstva, najkasnije u roku od sedam dana od dana prestanka mandata iz člana 9. stav (3) ovog Uputstva.

Član 9.

(Mandat izborne komisije)

(1) Mandat člana izborne komisije traje sedam godina i teče od dana davanja saglasnosti Centralne izborne komisije BiH na odluku o imenovanju člana izborne komisije donesenu od strane nadležnog organa.

(2) U izuzetnim okolnostima-izbornom periodu, istek mandata člana izborne komisije, u skladu sa odredbom stava (1) ovog člana, poklapa se sa danom isteka izbornog perioda, odnosno potvrđivanja izbornih rezultata.

(3) Mandat člana izborne komisije može prestati i prije isteka vremena, propisanog stavom (1) ovog člana, u slučaju: da član izborne komisije podnese ostavku, umre, bude spriječen obavljati funkciju, bude smijenjen sa funkcije člana, ne može biti član izborne komisije ili biračkog odbora u smislu člana 2.3 Izbornog zakona BiH ili ne prisustvuje obuci prema evidenciji iz člana 11. ovog Uputstva.

(4) U slučaju prestanka mandata člana izborne komisije, na jedan od načina iz stava (3) ovog člana, Centralne izborne komisije BiH, daje saglasnost na odluku donesenu od strane nadležnog organa.

POGLAVLJE V. SAGLASNOST NA IMENOVANJE

Član 10.

(Saglasnost na odluku o imenovanja člana izborne komisije)

(1) U cilju provođenja postupka davanja saglasnosti na odluku o imenovanju člana izborne komisije od strane Centralne izborne komisijue BiH, nadležni organ za imenovanje dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH sljedeću dokumentaciju:

a) odluku o imenovanju člana/članova izborne komisije,

b) Upitnik o podacima imenovanog člana izborne komisije (Upitnik o podacima imenovanog člana izborne komisije sastavni je dio ovog Uputstva),

c) dokaz o stručnoj spremi imenovanog člana izborne komisije. Ukoliko je diploma stečena nakon 6. aprila 1992. godine, u inostranstvu, dostavlja se i dokaz o izvršenoj nostrifikaciji diplome, osim u slučaju kada postoje potpisani sporazumi između Bosne i Hercegovine i drugih zemalja o uzajamnom priznavanju diploma,

d) dokaz o izbornom iskustvu imenovanog člana izborne komsije u smislu člana 2. stav (2) ovog Uputstva, osim u slučaju koji je propisan članom 2. stav (3) ovog Uputstva. Dokaz o izbornom iskustvu u smislu člana 2. stav (2) tačka a) i b) ovog Uputstva, mora sadržavati podatke o nazivu izborne komisije i mandatnom periodu, odnosno vrsti i godini izbora i nazivu biračkog mjesta, u kojem je imenovani kandidat bio član biračkog odbora, te podatak da je imenovani kandidat bio angažovan u radu biračkog odbora i obavljao ovu dužnost,

e) obrazac PBA-3 o prebivalištu imenovanog člana izborne komisije (ne starije od tri mjeseca, od dana izdavanja od strane nadležnog organa),

f) uvjerenje Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o izjašnjenju o nacionalnoj pripadnosti, imenovanog člana izborne komisije, sa posljednjeg popisa stanovništva provedenog na državnom nivou,

g) izjavu imenovanog člana izborne komisije da nije obuhvaćen odredbama člana 2.3 Izbornog zakona BiH ovjerenu od strane nadležnog organa i

h) akte koji se odnose na objavljivanje javnog oglasa i rad konkursne komisije (odluka o raspisivanju javnog oglasa, rješenje o imenovanju konkursne komisije, javni oglas, dokaz o objavljivanju javnog oglasa, kriterije za ocjenjivanje kandidata, zapisnike sa sastanaka konkursne komisije na kojim je izvršena klasifikacija kandidata na one koje ispunjavaju uslove tražene javnim oglasom i na one koji ne ispunjavaju uslove, uz obrazloženje, zapisnik sa održanog intervjua, koji uključuje pitanja i bodove svakog člana konkursne komisije za svakog kandidata, rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu (ukupnom broju bodova), postignutom na intervjuu.

(2) Centralna izborna komisija BiH daje pisanu saglasnost na odluku o imenovanju članova izborne komisije, ukoliko su ispoštovane procedure iz člana 7. ovog Uputstva i ukoliko izabrani kandidati ispunjavaju propisane uslove, i tu saglasnost dostavlja nadležnom organu.

POGLAVLJE VI. OBUKA

Član 11.

(Evidencija o prisustvu obuci)

Centralna izborna komisija BiH vodi službenu evidenciju o prisustvu članova izbornih komisija o obaveznim obukama.

POGLAVLJE VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 12.

(Prestanak primjene)

Stupanjem na snagu ovog Uputstva prestaje primjena Uputstva o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 6/16) i Uputstvo o izmjenama Uputstva o utvrđivanju, kvalifikacija, broja, imenovanju i obuci članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 13/16).

Član 13.

(Objavljivanje u službenim glasilima)

Ovo Uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i internet-stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-02-2-914-1/17
02. augusta 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, s. r.

Na temelju članka 2.9 stavak (1) točka 2, članka 2.2 stavak (3) i (4) i članka 2.12 stavak (2), (3) i (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je na 39. sjednici, održanoj 02.08.2017. godine, donijelo

NAPUTAK
O UTVRĐIVANJU KVALIFIKACIJA, BROJA, IMENOVANJU I RAZRJEŠENJU I OBUCI ČLANOVA IZBORNE KOMISIJE OSNOVNE IZBORNE JEDINICE U BOSNI I HERCEGOVINI

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE

Članak 1.
(Primjena)

(1) Ovim Naputkom za primjenu članaka 2.2 stavak (3) i (4), 2.12 stavak (2), (3) i (5) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon BiH), utvrđuju se kvalifikacije, broj članova i procedure za imenovanje i razrješenje članova izbornih povjerenstava osnovne izborne jedinice u Bosni Hercegovini (u daljnjem tekstu: izborno povjerenstvo), kao i radnje koje se poduzimaju u cilju dobivanja suglasnosti na odluku o imenovanju i razrješenju članova izbornog povjerenstva od strane Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Središnje izborno povjerenstvo BiH) i službenoj evidenciji u svezi prisutnosti obuci članova izbornog povjerenstva.
(2) U smislu ovog Naputka, pod članovima izbornog povjerenstva podrazumijevaju se predsjednik i članovi izbornog povjerenstva.

POGLAVLJE II. KVALIFIKACIJE

Članka 2.
(Kvalifikacije)

(1) Pored općih uvjeta propisanih člankom 2.2 Izbornog zakona BiH, član izbornog povjerenstva mora ispunjavati i posebne uvjete:
   a) da ima prebivalište u općini za koju se imenuje izborno povjerenstvo,
   b) da ima završen fakultet, VII/1 stupanj stručne spreme ili završen fakultet bolonjskog sustava studiranja sa najmanje 180 ETCS i
   c) da posjeduje iskustvo u provedbi izbora.
(2) Pod iskustvom u provedbi izbora podrazumijeva se:
   a) članstvo u izbornom povjerenstvu i
   b) članstvo u biračkom odboru na izborima obuhvaćenim Izbornim zakonom BiH.
(3) Iznimno od odredbe iz članka 2. stavak (1) točka a) ovog Naputka, član izbornog povjerenstva može biti osoba sa prebivalištem iz druge općine, ukoliko nema kandidata, sa prebivalištem u općini za koju se imenuje izborno povjerenstvo, koji ispunjavaju uvjete tražene javnim oglasom.
(3) Iznimno od odredbe iz članka 2. stavak (1) točka c) ovog Naputka, član izbornog povjerenstva može biti osoba koja ima VII/1 stupanj stručne spreme, završen pravni fakultet, odnosno završen pravni fakultet bolonjskog sustava studiranja s najmanje 180 ETCS.

Članak 3.
(Iznimke)

Iznimno od odredbe iz članka 2. stavak (1) točka b) ovog Naputka, član izbornog povjerenstva može biti osoba koja ima završenu višu školu, odnosno VI stupanj stručne spreme ukoliko se radi o općini koja ima manje od 1.000 birača upisanih u Središnji birački popis ili ako je potrebno ispoštovati odredbe članka 2.14 stavak (1) Izbornog zakona BiH.

Članak 4.
(Primjena)

Odredbe iz članka 2. ovog Naputka se ne odnose na imenovane članove izbornog povjerenstva kojima traje mandat.

POGLAVLJE III. BROJ ČLANOVA

Članak 5.
(Broj članova izbornog povjerenstva)

(1) Broj članova izbornog povjerenstva odlukom utvrđuje Središnje izborno povjerenstvo BiH prema broju birača upisanih u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa i veličini općine.
(2) Izborno povjerenstvo sastoji se od tri člana za općine i gradove u kojima je u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa upisano do 20.000 birača.
(3) Izborno povjerenstvo sastoji se od pet članova za općine i gradove u kojima je u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa upisano do 50.000 birača.
(4) Izborno povjerenstvo sastoji se od sedam članova za općine i gradove u kojima je u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa upisano preko 50.000 birača.
(5) Izborno povjerenstvo Brčko distrikta BiH sastoji se od sedam članova.
(6) Iznimno od kriterija predviđenih ovim člankom, izborno povjerenstvo može brojati manji broj članova od utvrđenog ukoliko općinsko vijeće odnosno skupština općine, gradsko vijeće odnosno skupština grada Središnjem izbornom povjerenstvu BiH obrazloži opravdanu nemogućnost povećanja broja članova izbornog povjerenstva ili ukoliko nema stvarne potrebe za povećanje broja istih u odnosu na obujam poslova i zadataka koji su u nadležnosti izbornog povjerenstva.

Članak 6.
(Drugi kriteriji)

(1) Iznimno od utvrđenih kriterija iz članka 5. stavak (2) ovog Naputka, izborno povjerenstvo može brojati pet članova ukoliko se radi o razuđenosti općine ili ako je utvrđeno preko 30 biračkih mjesta.
(2) Općinsko vijeće odnosno skupština općine, gradsko vijeće odnosno skupština grada upućuje zahtjev za povećanje broja članova izbornog povjerenstva iz stavka (1) ovog članka, s obrazloženjem, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH na suglasnost.

POGLAVLJE IV. IMENOVANJE

Članak 7.
(Procedure za imenovanje članova izbornog povjerenstva)

U cilju donošenja zakonite odluke, ekonomičnosti postupka i ujednačenosti propisanih kriterija na državnoj razini, nadležno tijelo u postupku imenovanja člana izbornog povjerenstva postupa na sljedeći način:

   a) donosi odluku o objavi javnog oglasa za imenovanje člana (članova) izbornog povjerenstva. Navedenom Odlukom se utvrđuje: mjesto oglašavanja (mediji – TV, radio, dnevni tisak), uvjeti koje kandidat mora ispunjavati, rok za podnošenje prijava kandidata, trajanje mandata izabranog člana i sl. Nadležno tijelo imenuje povjerenstvo za provedbu postupka po javnom oglasu (u daljnjem tekstu: povjerenstvo za natječaj), u čijem sastavu će nastojati osigurati da budu imenovane osobe sa izbornim iskustvom;
   b) pored općih uvjeta propisanih zakonom, tekst javnog oglasa iz točke a) ovog članka obvezno sadržava i

posebne uvjete propisane člankom 2.2, 2.3 i 2.14 Izbornog zakona BiH i člankom 2. i 3. ovog Naputka;

c) po zatvaranju javnog oglasa povjerenstvo za natječaj podnosi pisano izvješće nadležnom tijelu, u kojem navodi sve mjerodavne podatke za svaku osobu koja je podnijela zahtjev po javnom oglasu. U navedenom izvješću povjerenstvo za natječaj vrši klasifikaciju kandidata na one koje ispunjavaju uvjete tražene javnim oglasom, na one koji ne ispunjavaju uvjete, uz obrazloženje. S kandidatima koji ispunjavaju uvjete javnog oglasa povjerenstvo za natječaj obavlja intervju, prema prethodno utvrđenim kriterijima, nakon čega vrši bodovanje i sačinjava rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu (ukupnom broju bodova), postignutom na intervjuu i istu dostavlja nadležnom tijelu i

d) nadležno tijelo, cijeneći položaj kandidata na listi, iz točke c) ovog članka, donosi odluku o imenovanju članova izbornog povjerenstva.

Članak 8.
(Objava javnog oglasa)

(1) Javni oglas iz članka 7. stavak (1) točka a) ovog Naputka objavljuje se u roku od 90 dana prije isteka mandata članova izbornog povjerenstva, a u izbornoj godini u roku od 30 dana prije isteka mandata članova izbornog povjerenstva.

(2) Javni oglas iz stavka (1) ovog članka ostaje otvoren osam dana od dana objave.

(3) U izbornom razdoblju nadležno tijelo imenuje zamjenskog člana izbornog povjerenstva, bez provedbe postupka izbora propisanog u članku 7. ovog Naputka, najkasnije u roku od sedam dana od dana prestanka mandata iz članka 9. stavak (3) ovog Naputka.

Članak 9.
(Mandat izbornog povjerenstva)

(1) Mandat člana izbornog povjerenstva traje sedam godina, i teče od dana davanja suglasnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH na odluku o imenovanju člana izbornog povjerenstva donesenu od strane nadležnog tijela.

(2) U iznimnim okolnostima-izbornom razdoblju, istek mandata člana izbornog povjerenstva, sukladno odredbi stavka (1) ovog članka, poklapa se sa danom isteka izbornog razdoblja, odnosno potvrde izbornih rezultata.

(3) Mandat člana izbornog povjerenstva može prestati i prije isteka vremena, propisanog stavkom (1) ovog članka, u slučaju: da član izbornog povjerenstva podnese ostavku, umre, bude spriječen obavljati dužnost, bude smijenjen sa dužnosti člana, ne može biti član izbornog povjerenstva ili biračkog odbora u smislu članka 2.3 Izbornog zakona BiH ili ne prisutnosti obuci prema evidenciji iz članka 11. ovog Naputka.

(4) U slučaju prestanka mandata člana izbornog povjerenstva, na jedan od načina iz stavka (3) ovog članka, Središnje izborno povjerenstvo BiH, daje suglasnost na odluku donesenu od strane nadležnog tijela.

POGLAVLJE V. SUGLASNOST NA IMENOVANJE

Članak 10.
(Suglasnost na odluku o imenovanja člana izbornog povjerenstva)

(1) U cilju provedbe postupka davanja suglasnosti na odluku o imenovanju člana izbornog povjerenstva od strane Središnjega izbornog povjerenstva BiH, nadležno tijelo za imenovanje dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH sljedeću dokumentaciju:

a) odluku o imenovanju člana/članova izbornog povjerenstva,

b) Upitnik o podacima imenovanog člana izbornog povjerenstva (Upitnik o podacima imenovanog člana izbornog povjerenstva sastavni je dio ovog Naputka),

c) dokaz o stručnoj spremi imenovanog člana izbornog povjerenstva. Ukoliko je diploma stečena nakon 6. travnja 1992. godine, u inozemstvu, dostavlja se i dokaz o izvršenoj nostrifikaciji diplome, osim u slučaju kada postoje potpisani sporazumi između Bosne i Hercegovine i drugih zemalja o uzajamnom priznavanju diploma,

d) dokaz o izbornom iskustvu imenovanog člana izbornog povjerenstva u smislu članka 2. stavak (2) ovog Naputka, osim u slučaju koji je propisan člankom 2. stavak (3) ovog Naputka. Dokaz o izbornom iskustvu u smislu članka 2. stavak (2) točka a) i b) ovog Naputka, mora sadržavati podatke o nazivu izbornog povjerenstva i mandatnom razdoblju, odnosno vrsti i godini izbora i nazivu biračkog mjesta, u kojem je imenovani kandidat bio član biračkog odbora, te podatak da je imenovani kandidat bio angažiran u radu biračkog odbora i obavljao ovu dužnost,

e) obrazac PBA-3 o prebivalištu imenovanog člana izbornog povjerenstva (ne starije od tri mjeseca, od dana izdavanja od strane nadležnog tijela),

f) uvjerenje Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o izjašnjenju o nacionalnoj pripadnosti, imenovanog člana izbornog povjerenstva, sa posljednjeg popisa stanovništva provedenog na državnoj razini,

g) izjavu imenovanog člana izbornog povjerenstva da nije obuhvaćen odredbama članka 2.3 Izbornog zakona BiH ovjerenu od strane nadležnog tijela i

h) akte koji se odnose na objavu javnog oglasa i rad povjerenstva za natječaj (odluka o raspisivanju javnog oglasa, rješenje o imenovanju povjerenstva za natječaj, javni oglas, dokaz o objavi javnog oglasa, kriterije za ocjenjivanje kandidata, zapisnike sa sastanaka povjerenstva za natječaj na kojim je izvršena klasifikacija kandidata na one koje ispunjavaju uvjete tražene javnim oglasom i na one koji ne ispunjavaju uvjete, uz obrazloženje, zapisnik sa održanog intervjua, koji uključuje pitanja i bodove svakog člana povjerenstva za natječaj za svakog kandidata, rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu (ukupnom broju bodova), postignutom na intervjuu.

(2) Središnje izborno povjerenstvo BiH daje pisanu suglasnost na odluku o imenovanju članova izbornog povjerenstva, ukoliko su ispoštovane procedure iz članka 7. ovog Naputka i ukoliko izabrani kandidati ispunjavaju propisane uvjete, i tu suglasnost dostavlja nadležnom tijelu.

POGLAVLJE VI. OBUKA

Članak 11.
(Evidencija o prisutnosti obuci)

Središnje izborno povjerenstvo BiH vodi službenu evidenciju o prisutnosti članova izbornih povjerenstava o obveznim obukama.

POGLAVLJE VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 12.
(Prestanak primjene)

Stupanjem na snagu ovog Naputka prestaje primjena Naputka o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 6/16) i Naputka o

izmjenama Naputka o utvrđivanju, kvalifikacija, broja, imenovanju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 13/16).

Članak 13.
(Objava u službenim glasilima)

Ovaj Naputak stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i internet-stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-02-2-914-1/17
02. kolovoza 2017. godine
Sarajevo

Predsjednica
Dr. **Irena Hadžiabdić**, v. r.

ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ - ДЕРК

860

На основу члана 4.10. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију, одржаној 26. јула 2017. године, доноси се

ОДЛУКА
О УСВАЈАЊУ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2018. ГОДИНУ

I

Овом одлуком се усваја Финансијски план Државне регулаторне комисије за електричну енергију за 2018. годину.

Финансијски план Државне регулаторне комисије за електричну енергију за 2018. годину је дат у прилогу ове одлуке и чини њен саставни дио.

II

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Број 06-16-1-225-2/17
26. јула 2017. године
Тузла

Предсједавајући Комисије
Никола Пејић, с. р.

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ ЗА 2018. ГОДИНУ

Примарни извори финансирања Државне регулаторне комисије за електричну енергију (ДЕРК) утврђени су чланом 4.10. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), као приходи од регулаторних накнада које ДЕРК остварује од власника лиценци за пренос електричне енергије, оператора преносног система, међународну трговину електричном енергијом, као и производњу, дистрибуцију и снабдијевање купаца електричне енергије у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине.

Приходима утврђеним Финансијским планом ДЕРК-а ће се финансирати већина детаљно планираних расхода неопходних за реализацију основних праваца активности ДЕРК-а у 2018. години. Вишак прихода над расходима претходног периода ће се користити за дјелимично финансирање расхода и за тај износ ће се умањити регулаторна накнада.

План расхода ДЕРК-а за 2018. годину је утврђен на основу процијењених трошкова планираних по инкременталној методологији буџетирања, односно према стварним трошковима из претходних година који су били предмет ревизије од стране независних ревизора.

Финансијски план Државне регулаторне комисије за електричну енергију за 2018. годину састоји се од:

Р. бр.	Назив	Финансијски план 2017. године	Повећање/смањење (5-3)	Фннансијски план 2018. године	Индекс %
1	2	3	4	5	5/3
1	**ПРИХОДИ**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
II	**РАСХОДИ**	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**
III	**УКУПНО (I+II)**	**(150.000)**		**(150.000)**	**100**
IV	**ВИШАК ПРИХОДА ПРЕТХОДНОГ ПЕРИОДА**	**150.000**		**150.000**	**100**
V	**СВЕ УКУПНО (III+IV)**	**0**		**0**	**0**

Планови прихода и расхода утврђују се како слиједи:

1. План прихода

Р. бр.	Назив прихода	Финансијски план 2017. године	Повећање/смањење (5-3)	Финансијски план 2018. године	Индекс %
1	2	3	4	5	5/3
I	**ПРИХОДИ ОД СОПСТ. АКТИВН. (1+2)**	**1.998.000**	**53.000**	**2.051.000**	**103**
1	Приходи од регулаторне накнаде	1.986.000	57.000	2.043.000	103
2	Приходи од накнада за подношење захтјева	12.000	-4.000	8.000	67
II	**ОСТАЛИ ПРИХОДИ (3+4)**	**5.000**	**0**	**5.000**	**100**
3	Приходи од камата	1.000	-1.000	0	0
4	Приходи од продаје сталних средстава	4.000	1.000	5.000	125
III	**УКУПНО (1+II)**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
IV	**ВИШАК ПРИХОДА ПРЕТХ. ПЕРИОДА**	**150.000**	**0**	**150.000**	**100**
V	**СВЕ УКУПНО (III+IV)**	**150.000**	**0**	**150.000**	**100**

2. План расхода

Р. бр.	Назив расхода	Финансијски план 2017. године	Повећање/смањење (5-3)	Финансијски план 2018. године	Индекс %
1	2	3	4	5	5/3
I	**Материјал и енергија**	**67.000**	**-6.000**	**61.000**	**91**
II	**Услуге**	**368.000**	**8.000**	**376.000**	**102**
III	**Плате и накнаде запослениx**	**1.487.000**	**55.000**	**1.542.000**	**104**
IV	**Амортизација**	**58.000**	**-3.000**	**55.000**	**95**
V	**Камате и премије осигурања**	**13.000**	**-2.000**	**11.000**	**85**
VI	**Путни трошкови**	**125.000**	**2.000**	**127.000**	**102**
VII	**Порези и допр. који не зависе од резултата**	**1.000**	**0**	**1.000**	**100**
VIII	**Остали расходи**	**34.000**	**-1.000**	**33.000**	**97**
	УКУПНО (I+...+VIII)	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**

Na osnovu člana 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, održanoj 26. jula 2017. godine, donosi se

ODLUKA
O USVAJANJU FINANSIJSKOG PLANA ZA 2018. GODINU

I

Ovom odlukom usvaja se Finansijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu.

Finansijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu dat je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 06-16-1-225-2/17
26. jula 2017. godine
Tuzla

Predsjedavajući Komisije
Nikola Pejić, s. r.

FINANSIJSKI PLAN
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU ZA 2018. GODINU

Primarni izvori finansiranja Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) utvrđeni su članom 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), kao prihodi od regulatornih naknada koje DERK ostvaruje od vlasnika licenci za prijenos električne energije, operatora prijenosnog sistema, međunarodnu trgovinu električnom energijom, kao i proizvodnju, distribuciju i snabdijevanje kupaca električne energije u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Prihodima utvrđenim Finansijskim planom DERK-a finansirat će se većina detaljno planiranih rashoda neophodnih za realizaciju osnovnih pravaca aktivnosti DERK-a u 2018. godini. Višak prihoda nad rashodima prethodnog perioda koristit će se za djelimično finansiranje rashoda i za taj iznos umanjit će se regulatorna naknada.

Plan rashoda DERK-a za 2018. godinu utvrđen je na osnovu procijenjenih troškova planiranih po inkrementalnoj metodologiji budžetiranja, odnosno prema stvarnim troškovima iz prethodnih godina koji su bili predmet revizije od strane nezavisnih revizora.

Finansijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu sastoji se od:

R. br.	Naziv	Finansijski plan 2017. godine	Povećanje/smanjenje (5-3)	Finansijski plan 2018. godine	Index %
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**5/3**
I	**PRIHODI**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
II	**RASHODI**	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**
III	**UKUPNO (I-II)**	**(150.000)**		**(150.000)**	**100**
IV	**VIŠAK PRIHODA PRETH. PERIODA**	**150.000**		**150.000**	**100**
V	**SVE UKUPNO (III+IV)**	**0**		**0**	**0**

Planovi prihoda i rashoda utvrđuju se kako slijedi:

1. Plan prihoda

R. br.	Naziv prihoda	Finansijski plan 2017. godine	Povećanje/smanjenje (5-3)	Finansijski plan 2018. godine	Index %
1	2	3	4	5	5/3
I	**PRIHODI OD VLASTITE AKTIVN. (1+2)**	**1.998.000**	**53.000**	**2.051.000**	**103**
1	Prihodi od regulatorne naknade	1.986.000	57.000	2.043.000	103
2	Prihodi od naknada za podnošenje zahtjeva	12.000	-4.000	8.000	67
II	**OSTALI PRIHODI (3+4)**	**5.000**	**0**	**5.000**	**100**
3	Prihodi od kamata	1.000	-1.000	0	0
4	Prihodi od prodaje stalnih sredstava	4.000	1.000	5.000	125
III	**UKUPNO (I+II)**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
IV	**VIŠAK PRIHODA PRETH. PERIODA**	**150.000**	**0**	**150.000**	**100**
V	**SVE UKUPNO (III+IV)**	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**

2. Plan rashoda

R. br.	Naziv rashoda	Finansijski plan 2017. godine	Povećanje/smanjenje (5-3)	Finansijski plan 2018. godine	Index %
1	2	3	4	5	5/3
I	**Materijal i energija**	**67.000**	**-6.000**	**61.000**	**91**
II	**Usluge**	**368.000**	**8.000**	**376.000**	**102**
III	**Plaće i naknade zaposlenih**	**1.487.000**	**55.000**	**1.542.000**	**104**
IV	**Amortizacija**	**58.000**	**-3.000**	**55.000**	**95**
V	**Kamate i premije osiguranja**	**13.000**	**-2.000**	**11.000**	**85**
VI	**Putni troškovi**	**125.000**	**2.000**	**127.000**	**102**
VII	**Porezi i dopr. koji ne zavise od rezultata**	**1.000**	**0**	**1.000**	**100**
VIII	**Ostali rashodi**	**34.000**	**-1.000**	**33.000**	**97**
	UKUPNO (I+...+VIII)	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**

Na temelju članka 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, održanoj 26. srpnja 2017. godine, donosi se

ODLUKA
O USVAJANJU FINANCIJSKOG PLANA ZA 2018. GODINU

I

Ovom odlukom usvaja se Financijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu.

Financijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu dat je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 06-16-1-225-2/17
26. srpnja 2017. godine
Tuzla

Predsjedatelj Komisije
Nikola Pejić, v. r.

FINANCIJSKI PLAN
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU ZA 2018. GODINU

Primarni izvori financiranja Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) utvrđeni su člankom 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), kao prihodi od regulatornih naknada koje DERK ostvaruje od vlasnika licenci za prijenos električne energije, operatora prijenosnog sustava, međunarodnu trgovinu električnom energijom, kao i proizvodnju, distribuciju i opskrbu kupaca električne energije u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Prihodima utvrđenim Financijskim planom DERK-a financirat će se većina detaljno planiranih rashoda neophodnih za realizaciju temeljnih pravaca aktivnosti DERK-a u 2018. godini. Višak prihoda nad rashodima prethodnog razdoblja koristit će se za djelomično financiranje rashoda i za taj iznos umanjit će se regulatorna naknada.

Plan rashoda DERK-a za 2018. godinu utvrđen je na temelju procijenjenih troškova planiranih po inkrementalnoj metodologiji budžetiranja, odnosno prema stvarnim troškovima iz prethodnih godina koji su bili predmet revizije od strane neovisnih revizora.

Financijski plan Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2018. godinu sastoji se od:

R. br.	Naziv	Financijski plan 2017. godine	Povećanje/ smanjenje (5-3)	Financijski plan 2018. godine	Index %
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**5/3**
I	**PRIHODI**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
II	**RASHODI**	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**
III	**UKUPNO (I-II)**	**(150.000)**		**(150.000)**	**100**
IV	**VISAK PRIHODA PRETHODNOG RAZDOBLJA**	**150.000**		**150.000**	**100**
V	**SVE UKUPNO (III+IV)**	**0**		**0**	**0**

Planovi prihoda i rashoda utvrđuju se kako slijedi:

1. Plan prihoda

R. br	Naziv prihoda	Financijski plan 2017. godine	Povećanje/smanjenje (5-3)	Financijski plan 2018. godine	Index %
1	2	3	4	5	5/3
I	**PRIHODI OD VLASTITE AKTIVN. (1+2)**	**1.998.000**	**53.000**	**2.051.000**	**103**
1	Prihodi od regulatorne naknade	1.986.000	57.000	2.043.000	103
2	Prihodi od naknada za podnošenje zahtjeva	12.000	-4.000	8.000	67
II	**OSTALI PRIHODI (I+II)**	**5.000**	**0**	**5.000**	**100**
3	Prihodi od kamata	1.000	-1.000	0	0
4	Prihodi od prodaje stalnih sredstava	4.000	1.000	5.000	125
III	**UKUPNO (I+II)**	**2.003.000**	**53.000**	**2.056.000**	**103**
IV	**VIŠAK PRIHODA PRETH. RAZDOBLJA**	**150.000**	**0**	**150.000**	**100**
V	**SVE UKUPNO (III+IV)**	**2.153.000**	**53.000**	**2.206.000**	**102**

2. Plan rashoda

R. br.	Naziv rashoda	Financijski plan 2017. godine	Povećanje/smanjenje (5-3)	Financijski plan 2018. godine	Index %
1	2	3	4	5	5/3
I	Materijal i energija	67.000	-6.000	61.000	91
II	Usluge	368.000	8.000	376.000	102
III	Plaće i naknade uposlenih	1.487.000	55.000	1.542.000	104
IV	Amortizacija	58.000	-3.000	55.000	95
V	Kamate i premije osiguranja	13.000	-2.000	11.000	85
VI	Putni troškovi	125.000	2.000	127.000	102
VII	Porezi i dopr. koji ne ovise od rezultata	1.000	0	1.000	100
VIII	Ostali rashodi	34.000	-1.000	33.000	97
	UKUPNO (I+...+VIII)	2.153.000	53.000	2.206.000	102

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ВЕТЕРИНАРСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

861

На основу члана 82. став (1) Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 34/02), Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине доноси

УПУТСТВО
О СПРОВОЂЕЊУ ПОСТУПКА СЕРТИФИКАЦИЈЕ ПОШИЉКИ МЕСА ГОВЕДА У СВРХУ ИЗВОЗА У РЕПУБЛИКУ ТУРСКУ

Члан 1.
(Предмет)

(1) Ово Упутство намијењено је овлаштеним ветеринарским инспекторима за сертификацију меса говеда (у даљем тексту: инспектор) у сврху спровођења поступка сертификације меса говеда које се извози у Републику Турску из објеката одобрених за извоз, у сврху једнакообразне сертификације.
(2) Ово Упутство може послужити инспектору као алат за правилно састављање и издавање ветеринарско-здравственог сертификата (у даљем тексту: сертификат) за пошиљке наведене у ставу (1) овог Упутства.

Члан 2.
(Општи дио)

(1) Сва документација која се односи на поступак сертификације, укључујући сертификат који је издао инспектор, организује се и чува на начин да се односи на појединачну пошиљку, односно појединачни сертификат који је издао инспектор.
(2) Документација се чува у објекту који је у сертификату назначен у рубрици 1.10. као мјесто поријекла.
(3) Уколико се клање обавља у два објекта одобрена за клање потребно је да се документација чува на једном мјесту и то у оном одобреном објекту у којем је формирана предметна пошиљка и гдје се издаје сертификат KZV-TR-14 и у том случају у сертификату у рубрици 1.10. наводе се обје клаонице, као и у рубрици I.24.
(4) Уколико се клање обавља у једном објекту, а расијецање у другом потребно је да у објекту за расијецање буде осигурана сва документација из објеката гдје је проведено клање и у том случају у сертификату у рубрици 1.10. наводи се објекат за расијецање, а у рубрици I.24 поред објекта за расијецање наводе се и подаци објекта за клање.
(5) Документација из става (3) и (4) овог члана мора бити на располагању и на захтјев предочена инспектору у одобреном објекту.
(6) Сва документација се чува у периоду од три године од дана издавања сертификата.

Члан 3.
(Садржај документације која се односи на поступак сертификације)

(1) Документација и обавезе која се односи на поступак сертификације укључује:
   а) Документацију која прати животиње приликом допремања у клаоницу и обавезу пријаве доласка;
   б) Документацију која се односи на преглед животиња прије клања и обавеза пријаве клања;
   в) Документација која се односи на прегледе послије клања.

Члан 4.
(Допрема животиња у клаоницу)

(1) Све животиње допремљене у клаоницу морају бити праћене:
   а) свједочанством/увјерењем о здравственом стању животиње не старијим од 10 дана;
   б) пасошем/путовницом за животиње;
   в) документом о пријави кретања животиња - обрасци Ц полазак животиња на клаоницу.
(2) Пријаву доласка животиња на клаоницу врши инспектор у року од 7 дана од дана доласка животиња у клаоницу и то попуњавањем Ц обрасца и слањем у КУП или пријавом директно у информациону систему Агенције за означавање животиња БиХ.
(3) Инспектор врши штампање обрасца Ц из информационог система, уколико се директно користи информациони систем, те потписује, овјерава и чува са осталом евиденцијом из допремљене пошиљке.

Члан 5.
(Поступак прије клања)

(1) Субјекат у пословању са храном, односно објекат одобрен за извоз меса говеда у Републику Турску, дужан је најмање 24 сата прије клања најавити долазак животиња на клаоницу и клање истих надлежном ветеринарском инспектору и Канцеларији за ветеринарство БиХ.
(2) Документацију која се односи на преглед животиња прије клања обухвата евиденција инспектора о прегледу животиња прије клања која мора бити овјерена од стране ветеринарског инспектора који је обавио преглед животиња.

Члан 6.
(Поступак послије клања)

(1) Пријава клања животиња врши се најкасније 7 дана од дана клања животиња у клаоници. Пријава клања се врши директно у информационом систему Агенције за означавање животиња БиХ, након чега се пасош

одјављене животиње доставља у исту, или слањем оригинала пасоша/путовница у регионалну Канцеларију за унос података (КУП) на одјаву.

(2) Инспектор у оригиналу пасоша/путовнице за животиње уноси потребне податке о:
   а) датуму клања,
   б) идентификационом броју клаонице,
   в) податке о овлаштеној особи која је пријавила клање и овјерава исти на одговарајући начин.

(3) Сви пасоши/путовнице за животиње са попуњеним подацима у складу са ставом (2) овог члана се фотокопира и чува са осталом евиденцијом из пошиљке.

(4) Од документације везане за поступак клања и након клања, а која се чува и води уз предметни сертификат потребне су:
   а) **Евиденције инспектора за клање животиња** са назначеним бројем ушних маркица закланих животиња;
   б) **Евиденција инспектора о узорковању** на ГТЕ (БСЕ) са назначеним бројем ушних маркица закланих животиња;
   в) **Извјештај о резултатима лабораторијског испитивања** издат од овлаштене лабораторије која има акредитирану методу за обављање претрага на ГТЕ (БСЕ) са назначеним бројем ушних маркица закланих животиња;
   г) **Фотокопије пасоша животиња** како је наведено у ставу (3) овог члана;
   д) **Извод о животињама из базе података Агенције за означавање животиња прије клања;**
   ђ) **Евиденција инспектора о уништењу ушних маркица;**
   е) **Евиденција инспектора о прегледу животиња послије клања.**

(5) У циљу сачињавања извода из тачке д) става (4) овог члана прије одобравања клања, односно у тренутку прегледа животиња прије клања из информационог система Агенције за означавање животиња БиХ се штампа извод о животињама намијењеним клању, те се и овај документ чува у документацији заједно са осталом евиденцијом из пошиљке.

(6) У циљу сачињавања евиденције из тачке ђ) став (4) овог члана након клања потребно је ушне маркице уништити лонгитудиналним пресијецањем на начин да се исте више не могу искористити и о истом саставити евиденцију у којој је наведено кад је извршено уништење и које ушне маркице су уништене.

Члан 7.

(Документација коју осигурава одобрени објекат)

(1) Особље у одобреном објекту осигурава инспектору за потребе састављања, издавања те осигуравања сљедивости пошиљке евиденције које води:
   f) спецификација ИД бројева говеда у електронској форми (Ексел/Ворд);
   б) улазној тежини животиња намијењених за клање;
   в) тежине трупова након клања;
   г) тежини трупова након хлађења;
   д) податке о пошиљатељу, примателју, мјесту поријекла, мјесту одредишта, количинама и царинским тарифама.

(2) Инспектор је обавезан, према властитој процјени, повремено провјеравати вјеродостојност таквих евиденција и о томе сачинити службену евиденцију.

(3) Приликом извоза пошиљки меса говеда субјекат у пословању са храном, односно одобрени објекат у којем је формирана предметна пошиљка је обавезан најмање 24 сата прије планираног извоза о томе обавијестити Канцеларију за ветеринарство БиХ.

Члан 8.

(Провјера и утврђивање идентитета)

Начин и опсег провјера у циљу утврђивања идентитета животиња описан је у Прилогу овог Упутства.

Члан 9.

(Увид у имплементацију Упутства)

Канцеларија за ветеринарство БиХ, у сарадњи са надлежним органима ентитета, у циљу праћења реализације одредби овог Упуства, ће вршити увид у његову имплементацију на терену.

Члан 10.

(Стављање ван снаге)

Ступањем на снагу овог Упутства престаје важити Упутство о спровођењу поступка сертификације пошиљки меса говеда у сврху извоза у Републику Турску, broj 03-7-27-15-228-3/16 od 22.02.2016. године.

Члан 11.

(Ступање на снагу)

Ово Упутство ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 03-4-27-15-616-3/17
04. јула 2017. године

Директор
Љубомир Калаба

Прилог
Провјера и утврђивање идентитета животиња:

А) Све животиње намијењене клању:
   1. морају **потицати из земаља са списка који је осигуран од стране надлежних органа Турске** и морају провести најмање три мјесеца у тову на територији Босне и Херцеговине.
   2. морају бити **означене ушним маркицама јединственог идентификационог броја** постављеног на оба уха животиње.

Б) За сваку животињу потребно је **утврдити њен идентитет и утврдити исправност пратеће документације** на начин да се изврши поређење идентификационог броја животиње који мора да се подудара на сљедећим документима:
   1. на ушној маркици животиње;
   2. на пасошу/путовници за животиње;
   3. на свједочанству/увјерењу о здравственом стању животиње и
   4. на обрасцу за пријаву кретања животиња-образац Ц.

   Уколико се сви подаци о животињама слажу могуће је приступити даљим провјерама у циљу клања животиња, у противном животиње се не кољу док се неусклађености не отклоне.

В) Инспектор са приступном шифром улази у базу података Агенције за означавање животиња БиХ те у за то предвиђени дио уноси из спецификације ИД бројева ушних маркица говеда (коју према члану 7. обезбјеђује објекат) и врши провјере из извода из базе података Агенције за означавање животиња БиХ на сљедећи начин:
   1. упоређује се исправности навода и вјеродостојности на оригинал пасошу/путовници за животиње са подацима пасоша/путовнице за животиње наведеним у бази. Уколико се сви подаци о животињама на пасошу/путовници слажу са подацима у бази врше се даље провјере

циљу клања животиња, у противном животиње се не кољу док се не утврди вјеродостојност навода на њиховом пасошу;

2. путем извода у бази утврђивање старости животиња без обзира на њихово поријекло, односно без обзира да ли су говеда поријеклом из БиХ или су из увоза и то на начин да врши провјеру у изводу у колони "**Старост**", гдје се може утврдити њихова старост у годинама, мјесецима и данима.

Ова провјера се користи у случајевима када је захтјев за извоз меса условљен старосном доби говеда (посебни захтјев купца који инспектору осигурава објекат према члану 7.).

У случају да старосна доб животиња не одговара доби наведеној у колони "**Старост**" животиња се издваја и обавјештава се Агенција за обиљежаван животиња БиХ. Овом провјером се такође удовољава захтјеву купца у вези доби животиња које се не кољу за ову пошиљку уколико не удовољавају доби коју купац захтијева, али може да се коље у сљедећој пошиљци уколико не постоји старосно ограничење.

3. Путем извода у бази врши се утврђивање времена проведеног у тову за стране животиње, односно времена проведеног у Босни и Херцеговини, користи се извод из базе података Агенције за означавање животиња у колони "Период у БиХ (за стране ж.)". Овим се може утврдити вријеме проведено у БиХ за стране животиње у годинама, мјесецима и данима, које се мјери од дана преласка границе БиХ. У случају да вријеме проведено у БиХ за увозне животиње не одговара захтјеву да су исте провеле у тову три мјесеца, клање се не одобрава док се не испуни овај захтјев.

Такође је ово битно за удовољавање захтјева са сертификата да су животиње код задњег власника провеле најмање 40 дана.

Г) Инспектор обавезно чува у евиденцији извод о животињама из базе података Агенције за означавање животиња БиХ које је групно провјеравао прије клања. У случају постојања неусклађености по било којем основу инспектор прави службену забиљешку о истој.

Na osnovu člana 82. stav (1) Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 34/02), Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine donosi

UPUTSTVO
O PROVOĐENJU POSTUPKA CERTIFIKACIJE POŠILJKI MESA GOVEDA U SVRHU IZVOZA U REPUBLIKU TURSKU

Član 1.
(Predmet)

(1) Ovo Uputstvo namijenjeno je ovlaštenim veterinarskim inspektorima za certificiranje mesa goveda (u daljem tekstu: inspektor) u svrhu provođenja postupka certifikacije mesa goveda koje se izvozi u Republiku Tursku iz objekata odobrenih za izvoz, u svrhu jednakoobrazne certifikacije.

(2) Ovo Uputstvo može poslužiti inspektoru kao alat za pravilno sastavljanje i izdavanje veterinarsko-zdravstvenog certifikata (u daljem tekstu: certifikat) za pošiljke navedene u stavu (1) ovog Uputstva.

Član 2.
(Opšti dio)

(1) Sva dokumentacija koja se odnosi na postupak certifikacije, uključujući certifikat koji je izdao inspektor, organizuje se i čuva na način da se odnosi na pojedinačnu pošiljku, odnosno pojedinačni certifikat koji je izdao inspektor.

(2) Dokumentacija se čuva u objektu koji je u certifikatu naznačen u rubrici 1.10. kao mjesto porijekla.

(3) Ukoliko se klanje obavlja u dva objekta odobrena za klanje potrebno je da se dokumentacija čuva na jednom mjestu i to u onom odobrenom objektu u kojem je formirana predmetna pošiljka i gdje se izdaje certifikat KZV-TR-14 i u tom slučaju u certifikatu u rubrici 1.10. navode se obje klaonice, kao i u rubrici I.24.

(4) Ukoliko se klanje obavlja u jednom objektu, a rasijecanje u drugom potrebno je da u objektu za rasijecanje bude osigurana sva dokumentacija iz objekata gdje je provedeno klanje i u tom slučaju u certifikatu u rubrici 1.10. navodi se objekat za rasijecanje, a u rubrici I.24 pored objekta za rasijecanje navode se i podaci objekta za klanje.

(5) Dokumentacija iz stavova (3) i (4) ovog člana mora biti na raspolaganju i na zahtjev predočena inspektoru u odobrenom objektu.

(6) Sva dokumentacija se čuva u periodu od tri godine od dana izdavanja certifikata.

Član 3.
(Sadržaj dokumentacije koja se odnosi na postupak certifikacije)

(1) Dokumentacija i obaveze koja se odnosi na postupak certifikacije uključuje:
   a) Dokumentaciju koja prati životinje prilikom dopreme u klaonicu i obavezu prijave dolaska;
   b) Dokumentaciju koja se odnosi na pregled životinja prije klanja i obaveza prijave klanja;
   c) Dokumentacija koja se odnosi na preglede poslije klanja.

Član 4.
(Doprema životinja u klaonicu)

(1) Sve životinje dopremljene u klaonicu moraju biti praćene:
   a) svjedodžbom/uvjerenjem o zdravstvenom stanju životinje ne starijom od 10 dana.
   b) pasošem/putovnicom za životinje
   c) dokumentom o prijavi kretanja životinja - obrasci C polazak životinja na klaonicu.

(2) Prijavu dolaska životinja na klaonicu vrši inspektor u roku od 7 dana od dana dolaska životinja u klaonicu i to popunjavanjem C obrasca i slanjem u KUP ili prijavom direktno u informacionom sistemu Agencije za označavanje životinja BiH.

(3) Inspektor vrši štampanje obrasca C iz informacionog sistema, ukoliko se direktno koristi informacioni sistem, te potpisuje, ovjerava i čuva sa ostalom evidencijom iz dopremljene pošiljke.

Član 5.
(Postupak prije klanja)

(1) Subjekat u poslovanju sa hranom, odnosno objekat odobren za izvoz mesa goveda u Republiku Tursku, dužan je najmanje 24 sata prije klanja najaviti dolazak životinja na klaonicu i klanje istih nadležnom veterinarskom inspektoru i Uredu za veterinarstvo BiH.

(2) Dokumentaciju koja se odnosi na pregled životinja prije klanja obuhvata evidencija inspektora o pregledu životinja prije klanja koja mora biti ovjerena od strane veterinarskog inspektora koji je obavio pregled životinja.

Član 6.
(Postupak poslije klanja)

(1) Prijava klanja životinja vrši se najkasnije 7 dana od dana klanja životinja u klaonici. Prijava klanja se vrši direktno u informacionom sistemu Agencije za označavanje životinja BiH, nakon čega se pasoš odjavljene životinje dostavlja u istu, ili slanjem originala pasoša/putovnice u regionalnu Kancelariju za unos podataka (KUP) na odjavu.
(2) Inspektor u originalu pasoša/putovnice za životinje unosi potrebne podatke o:
   a) datumu klanja,
   b) identifikacionom broju klaonice,
   c) podatke o ovlaštenoj osobi koja je prijavila klanje i ovjerava isti na odgovarajući način.
(3) Svi pasoši/putovnice za životinje sa popunjenim podacima u skladu sa stavom (2) ovog člana se fotokopiraju i čuvaju sa ostalom evidencijom iz pošiljke.
(4) Od dokumentacije vezane za postupak klanja i nakon klanja, a koja se čuva i vodi uz predmetni certifikat potrebne su:
   a) **Evidencije inspektora za klanje životinja** sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
   b) **Evidencija inspektora o uzorkovanju** na GTE (BSE) sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
   c) **Izvještaj o rezultatima laboratorijskog ispitivanja** izdat od ovlaštene laboratorije koja ima akreditiranu metodu za obavljanje pretraga na GTE (BSE) sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
   d) **Fotokopije pasoša životinja** kako je navedeno u stavu (3) ovog člana;
   e) **Izvod o životinjama iz baze podataka Agencije za označavanje životinja prije klanja;**
   f) **Evidencija inspektora o uništenju ušnih markica;**
   g) **Evidencija inspektora o pregledu životinja poslije klanja.**
(5) U cilju sačinjavanja izvoda iz tačke e) stava (4) ovog člana prije odobravanja klanja, odnosno u trenutku pregleda životinja prije klanja iz informacionog sistema Agencije za označavanje životinja BiH se štampa izvod o životinjama namijenjenim klanju, te se i ovaj dokument čuva u dokumentaciji zajedno sa ostalom evidencijom iz pošiljke.
(6) U cilju sačinjavanja evidencije iz tačke f) stav (4) ovog člana nakon klanja potrebno je ušne markice uništiti longitudinalnim presijecanjem na način da se iste više ne mogu iskoristiti i o istom sastaviti evidenciju u kojoj će biti navedeno kad je izvršeno uništenje i koje ušne markice su uništene.

Član 7.
(Dokumentacija koju osigurava odobreni objekat)

(1) Osoblje u odobrenom objektu osigurava inspektoru za potrebe sastavljanja, izdavanja te osiguravanja sljedivosti pošiljke evidencije koje vodi:
   a) specifikacija ID brojeva goveda u elektronskoj formi (Excel/Word);
   b) ulaznoj težini životinja namijenjenih za klanje;
   c) težine trupova nakon klanja;
   d) težini trupova nakon hlađenja;
   e) podatke o pošiljatelju, primatelju, mjestu porijekla, mjestu odredišta, količinama i carinskim tarifama.
(2) Inspektor je obavezan, prema vlastitoj procjeni, povremeno provjeravati vjerodostojnost takvih evidencija i o tome sačiniti službenu evidenciju.
(3) Prilikom izvoza pošiljki mesa goveda subjekat u poslovanju sa hranom, odnosno odobreni objekat u kojem je formirana predmetna pošiljka je obavezan najmanje 24 sata prije planiranog izvoza o tome obavijestiti Ured za veterinarstvo BiH.

Član 8.
(Provjera i utvrđivanje identiteta)

Način i opseg provjera u cilju utvrđivanja identiteta životinja opisan je u Prilogu ovog Uputstva.

Član 9.
(Uvid u implementaciju Uputstva)

Ured za veterinarstvo BiH, u saradnji sa nadležnim organima entiteta, u cilju praćenja realizacije odredbi ovog Uputstva, će vršiti uvid u njegovu implementaciju na terenu.

Član 10.
(Stavljanje van snage)

Stupanjem na snagu ovog Uputstva prestaje važiti Uputstvo o provođenju postupka certifikacije pošiljki mesa goveda u svrhu izvoza u Republiku Tursku, broj 03-7-27-15-228-3/16 od 22.02.2016. godine.

Član 11.
(Stupanje na snagu)

Ovo Uputstvo stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 03-4-27-15-616-3/17
04. jula 2017. godine

Direktor
Ljubomir Kalaba

Prilog
Provjera i utvrđivanje identiteta životinja:

A) Sve životinje namijenjene klanju:
   1. moraju **poticati iz zemalja sa spiska koji je osiguran od strane nadležnih organa Turske** i moraju provesti najmanje tri mjeseca u tovu u Bosni i Hercegovini.
   2. moraju biti **označene ušnim markicama jedinstvenog identifikacionog broja** postavljenog na oba uha životinje.

B) Za svaku životinju potrebno je **utvrditi njen identitet i utvrditi ispravnost prateće dokumentacije** na način da se izvrši poređenje identifikacionog broja životinje koji mora da se podudara na sljedećim dokumentima:
   1. na ušnoj markici životinje;
   2. na pasošu/putovnici za životinje;
   3. na svjedodžbi/uvjerenju o zdravstvenom stanju životinje i
   4. na obrascu za prijavu kretanja životinja-obrazac C.

   Ukoliko se svi podaci o životinjama slažu moguće je pristupiti daljim provjerama u cilju klanja životinja, u protivnom životinje se ne kolju dok se neusklađenosti ne otklone.

C) Inspektor sa pristupnom šifrom ulazi u bazu podataka Agencije za označavanje životinja BiH te u za to predviđeni dio unosi iz specifikacije ID brojeva ušnih markica goveda (koju prema članu 7. obezbjeđuje objekat) i vrši provjere na osnovu izvoda iz baze podataka Agencije za označavanje životinja BiH na sljedeći način:
   1. upoređuje se ispravnosti navoda i vjerodostojnosti na original pasošu/putovnici za životinje sa podacima pasoša/putovnice za životinje navedenim u bazi. Ukoliko se svi podaci o životinjama na pasošu/putovnici slažu sa podacima u bazi vrše se dalje provjere u cilju klanja životinja, u protivnom životinje se ne kolju dok se ne utvrdi vjerodostojnost navoda na njihovom pasošu.
   2. putem izvoda u bazi utvrđivanje starosti životinja bez obzira na njihovo porijeklo, odnosno bez obzira da li su goveda porijeklom iz BiH ili su iz uvoza i to na

način da vrši provjeru u izvodu u koloni "**Starost**", gdje se može utvrditi njihova starost u godinama, mjesecima i danima.

Ova provjera se koristi u slučajevima kada je zahtjev za izvoz mesa uslovljen starosnom dobi goveda (posebni zahtjev kupca koji inspektoru osigurava objekat prema članu 7).

U slučaju da starosna dob životinja ne odgovara dobi navedenoj u koloni "**Starost**" životinja se izdvaja i obavještava se Agencija za obilježavanje životinja BiH. Ovom provjerom se također udovoljava zahtjevu kupca u vezi dobi životinja koje se ne kolju za ovu pošiljku ukoliko ne udovoljavaju dobi koju kupac zahtijeva, ali može da se kolje u slijedećoj pošiljci ukoliko ne postoji starosno ograničenje.

3. Putem izvoda u bazi vrši se utvrđivanje vremena provedenog u tovu za strane životinje, odnosno vremena provedenog u Bosni i Hercegovini, koristi se izvod iz baze podataka Agencije za označavanje životinja u koloni "Period u BiH (za strane ž.)". Ovim se može utvrditi vrijeme provedeno u BiH za strane životinje u godinama, mjesecima i danima, koje se mjeri od dana prelaska granice BiH. U slučaju da vrijeme provedeno u BiH za uvozne životinje ne odgovara zahtjevu da su iste provele u tovu tri mjeseca, klanje se ne odobrava dok se ne ispuni ovaj zahtjev.

   Također je ovo bitno za udovoljavanje zahtjeva sa certifikata da su životinje kod zadnjeg vlasnika provele najmanje 40 dana;

D) Inspektor obavezno čuva u evidenciji izvod o životinjama iz baze podataka Agencije za označavanje životinja BiH koje je grupno provjeravao prije klanja. U slučaju postojanja neusklađenosti po bilo kojem osnovu inspektor pravi službenu zabilješku o istoj.

Na osnovu članka 82. stavak (1) Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 34/02), Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine donosi

UPUTU
O PROVEDBI POSTUPKA CERTIFIKACIJE POŠILJKI MESA GOVEDA U SVRHU IZVOZA U REPUBLIKU TURSKU

Članak 1.
(Predmet)

(1) Ova Uputa namijenjena je ovlaštenim veterinarskim inspektorima za certificiranje mesa goveda (u daljem tekstu: inspektor) u svrhu provođenja postupka certifikacije mesa goveda koje se izvozi u Republiku Tursku iz objekata odobrenih za izvoz, u svrhu jednakoobrazne certifikacije.

(2) Ova Uputa može poslužiti inspektoru kao alat za pravilno sastavljanje i izdavanje veterinarsko-zdravstvenog certifikata (u daljem tekstu: certifikat) za pošiljke navedene u stavku (1) ove Upute.

Članak 2.
(Opšti dio)

(1) Sva dokumentacija koja se odnosi na postupak certifikacije, uključujući certifikat koji je izdao inspektor, organizira se i čuva na način da se odnosi na pojedinačnu pošiljku, odnosno pojedinačni certifikat koji je izdao inspektor.

(2) Dokumentacija se čuva u objektu koji je u certifikatu naznačen u odjeljku 1.10. kao mjesto podrijetla.

(3) Ukoliko se klanje obavlja u dva objekta odobrena za klanje potrebno je da se dokumentacija čuva na jednom mjestu i to u onom odobrenom objektu u kojem je formirana predmetna pošiljka i gdje se izdaje certifikat KZV-TR-14 i u tom slučaju u certifikatu u odjeljku 1.10. navode se obje klaonice, kao i u odjeljku I.24.

(4) Ukoliko se klanje obavlja u jednom objektu, a rasijecanje u drugom potrebno je da u objektu za rasijecanje bude osigurana sva dokumentacija iz objekata gdje je provedeno klanje i u tom slučaju u certifikatu u odjeljku 1.10. navodi se objekat za rasijecanje, a u odjeljku I.24 pored objekta za rasijecanje navode se i podaci objekta za klanje.

(5) Dokumentacija iz stavaka (3) i (4) ovog članka mora biti na raspolaganju i na zahtjev predočena inspektoru u odobrenom objektu.

(6) Sva dokumentacija se čuva u periodu od tri godine od dana izdavanja certifikata.

Članak 3.
(Sadržaj dokumentacije koja se odnosi na postupak certifikacije)

(1) Dokumentacija i obaveze koja se odnosi na postupak certifikacije uključuje:
   a) Dokumentaciju koja prati životinje prilikom dopreme u klaonicu i obavezu prijave dolaska;
   b) Dokumentaciju koja se odnosi na pregled životinja prije klanja i obaveza prijave klanja;
   c) Dokumentacija koja se odnosi na preglede poslije klanja.

Članak 4.
(Doprema životinja u klaonicu)

(1) Sve životinje dopremljene u klaonicu moraju biti praćene:
   a) svjedodžbom/uvjerenjem o zdravstvenom stanju životinje ne starijom od 10 dana;
   b) pasošem/putovnicom za životinje;
   c) dokumentom o prijavi kretanja životinja - obrasci C polazak životinja na klaonicu.

(2) Prijavu dolaska životinja na klaonicu vrši inspektor u roku od 7 dana od dana dolaska životinja u klaonicu i to popunjavanjem C obrasca i slanjem u KUP ili prijavom direktno u informacijskom sustavu Agencije za označavanje životinja BiH.

(3) Inspektor vrši štampanje obrasca C iz informacijskog sustava, ukoliko se direktno koristi informacijski sustav, te potpisuje, ovjerava i čuva sa ostalom evidencijom iz dopremljene pošiljke.

Članak 5.
(Postupak prije klanja)

(1) Subjekat u poslovanju sa hranom, odnosno objekat odobren za izvoz mesa goveda u Republiku Tursku, dužan je najmanje 24 sata prije klanja najaviti dolazak životinja na klaonicu i klanje istih mjerodavnom veterinarskom inspektoru i Uredu za veterinarstvo BiH.

(2) Dokumentaciju koja se odnosi na pregled životinja prije klanja obuhvata evidencija inspektora o pregledu životinja prije klanja koja mora biti ovjerena od strane veterinarskog inspektora koji je obavio pregled životinja.

Članak 6.
(Postupak poslije klanja)

(1) Prijava klanja životinja vrši se najkasnije 7 dana od dana klanja životinja u klaonici. Prijava klanja se vrši direktno u informacijskom sustavu Agencije za označavanje životinja BiH, nakon čega se pasoš odjavljene životinje dostavlja u istu, ili slanjem originala pasoša/putovnica u regionalnu Kancelariju za unos podataka (KUP) na odjavu.

(2) Inspektor u originalu pasoša/putovnice za životinje unosi potrebne podatke o:
   a) datumu klanja,
   b) identifikacijskom broju klaonice,

c) podatke o ovlaštenoj osobi koja je prijavila klanje i ovjerava isti na odgovarajući način.

(3) Svi pasoši/putovnice za životinje sa popunjenim podacima u skladu sa stavkom (2) ovog članka se fotokopira i čuva sa ostalom evidencijom iz pošiljke.

(4) Od dokumentacije vezane za postupak klanja i nakon klanja, a koja se čuva i vodi uz predmetni certifikat potrebne su:
a) **Evidencije inspektora za klanje životinja** sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
b) **Evidencija inspektora o uzorkovanju** na GTE (BSE) sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
c) **Izvješće o rezultatima laboratorijskog ispitivanja** izdato od ovlaštenog laboratorija koja ima akreditiranu metodu za obavljanje pretraga na GTE (BSE) sa naznačenim brojem ušnih markica zaklanih životinja;
d) **Fotokopije pasoša životinja** kako je navedeno u stavku (3) ovog članka;
e) **Izvod o životinjama iz baze podataka Agencije za označavanje životinja prije klanja;**
f) **Evidencija inspektora o uništenju ušnih markica;**
g) **Evidencija inspektora o pregledu životinja poslije klanja.**

(5) U cilju sačinjavanja izvoda iz točke e) stavka (4) ovog članka prije odobravanja klanja, odnosno u trenutku pregleda životinja prije klanja iz informacijskog sustava Agencije za označavanje životinja BiH se štampa izvod o životinjama namijenjenim klanju, te se i ovaj dokument čuva u dokumentaciji zajedno sa ostalom evidencijom iz pošiljke.

(6) U cilju sačinjavanja evidencije iz točke f) stavka (4) ovog članka nakon klanja potrebno je ušne markice uništiti longitudinalnim presijecanjem na način da se iste više ne mogu iskoristiti i o istom sastaviti evidenciju u kojoj je navedeno kad je izvršeno uništenje i koje ušne markice su uništene.

Članak 7.
(Dokumentacija koju osigurava odobreni objekat)

(1) Osoblje u odobrenom objektu osigurava inspektoru za potrebe sastavljanja, izdavanja te osiguravanja sljedivosti pošiljke evidencije koje vodi:
a) specifikacija ID brojeva goveda u elektronskoj formi (Excel/Word);
b) ulaznoj težini životinja namijenjenih za klanje;
c) težine trupova nakon klanja;
d) težini trupova nakon hlađenja;
e) podatke o pošiljatelju, primatelju, mjestu porijekla, mjestu odredišta, količinama i carinskim tarifama.

(2) Inspektor je obavezan, prema vlastitoj procjeni, povremeno provjeravati vjerodostojnost takvih evidencija i o tome sačiniti službenu evidenciju.

(3) Prilikom izvoza pošiljki mesa goveda subjekat u poslovanju sa hranom, odnosno odobreni objekat u kojem je formirana predmetna pošiljka je obavezan najmanje 24 sata prije planiranog izvoza o tome obavijestiti Ured za veterinarstvo BiH.

Članak 8.
(Provjera i utvrđivanje identiteta)

Način i opseg provjera u cilju utvrđivanja identiteta životinja opisan je u Prilogu ove Upute.

Članak 9.
(Uvid u implementaciju Upute)

Ured za veterinarstvo BiH, u saradnji sa mjerodavnim organima entiteta, u cilju praćenja realizacije odredbi ove Upute, će vršiti uvid u njegovu implementaciju na terenu.

Članak 10.
(Stavljanje van snage)

Stupanjem na snagu ove Upute prestaje važiti Uputa o provedbi postupka certifikacije pošiljki mesa goveda u svrhu izvoza u Republiku Tursku, broj 03-7-27-15-228-3/16 od 22.02.2016. godine.

Članak 11.
(Stupanje na snagu)

Ova Uputa stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 03-4-27-15-616-3/17
04. srpnja 2017. godine

Direktor
Ljubomir Kalaba

Prilog
Provjera i utvrđivanje identiteta životinja:

A) Sve životinje namijenjene klanju:
1. moraju **poticati iz zemalja sa spiska koji je osiguran od strane mjerodavnih organa Turske** i moraju provesti najmanje tri mjeseca u tovu u Bosni i Hercegovini.
2. moraju biti **označene ušnim markicama jedinstvenog identifikacijskog broja** postavljenog na oba uha životinje.

B) Za svaku životinju potrebno je **utvrditi njen identitet i utvrditi ispravnost prateće dokumentacije** na način da se izvrši poređenje identifikacijskog broja životinje koji mora da se podudara na sljedećim dokumentima:
1. na ušnoj markici životinje;
2. na pasošu/putovnici za životinje;
3. na svjedodžbi/uvjerenju o zdravstvenom stanju životinje i
4. na obrascu za prijavu kretanja životinja-obrazac C.

Ukoliko se svi podaci o životinjama slažu moguće je pristupiti daljnim provjerama u cilju klanja životinja, u protivnom životinje se ne kolju dok se neusklađenosti ne otklone.

C) Inspektor sa pristupnom šifrom ulazi u bazu podataka Agencije za označavanje životinja BiH te u za to predviđeni dio unosi iz specifikacije ID brojeva ušnih markica goveda (koju prema članku 7. obezbjeđuje objekat) i vrši provjere iz izvoda iz baze podataka Agencije za označavanje životinja BiH na sljedeći način:
1. upoređuje se ispravnosti navoda i vjerodostojnosti na original pasošu/putovnici za životinje sa podacima pasoša/putovnice za životinje navedenim u bazi. Ukoliko se svi podaci o životinjama na pasošu/putovnici slažu sa podacima u bazi vrše se dalje provjere cilju klanja životinja, u protivnom životinje se ne kolju dok se ne utvrdi vjerodostojnost navoda na njihovom pasošu.
2. putem izvoda u bazi utvrđivanje starosti životinja bez obzira na njihovo porijeklo, odnosno bez obzira da li su goveda porijeklom iz BiH ili su iz uvoza i to na način da vrši provjeru u izvodu u koloni "**Starost**", gdje se može utvrditi njihova starost u godinama, mjesecima i danima.

Ova provjera se koristi u slučajevima kada je zahtjev za izvoz mesa uslovljen starosnom dobi goveda

(posebni zahtjev kupca koji inspektoru osigurava objekat prema članku 7)

U slučaju da starosna dob životinja ne odgovara dobi navedenoj u koloni "**Starost**" životinja se izdvaja i obavještava se Agencija za obilježavan životinja BiH. Ovom provjerom se također udovoljava zahtjevu kupca u vezi dobi životinja koje se ne kolju za ovu pošiljku ukoliko ne udovoljavaju dobi koju kupac zahtjeva, ali može da se kolje u slijedećoj pošiljci ukoliko ne postoji starosno ograničenje.

3. Putem izvoda u bazi vrši se utvrđivanje vremena provedenog u tovu za strane životinje, odnosno vremena provedenog u Bosni i Hercegovini, koristi se izvod iz baze podataka Agencije za označavanje životinja u koloni "Period u BiH (za strane ž.)". Ovim se može utvrditi vrijeme provedeno u BiH za strane životinje u godinama, mjesecima i danima, koje se mjeri od dana prelaska granice BiH. U slučaju da vrijeme provedeno u BiH za uvozne životinje ne odgovara zahtjevu da su iste provele u tovu tri mjeseca, klanje se ne odobrava dok se ne ispuni ovaj zahtjev.

   Također je ovo bitno za udovoljavanje zahtjeva sa certifikata da su životinje kod zadnjeg vlasnika provele najmanje 40 dana.

D) Inspektor obavezno čuva u evidenciji izvod o životinjama iz baze podataka Agencije za označavanje životinja BiH koje je grupno provjeravao prije klanja. U slučaju postojanja neusklađenosti po bilo kojem osnovu inspektor pravi službenu zabilješku o istoj.

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

862

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2907/14**, рјешавајући апелацију **Радио-телевизије Федерације БиХ**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Радио-телевизије Федерације БиХ**.

Утврђује се повреда права на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 036558 14 ГЖ од 20. маја 2014. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Бањој Луци, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3x) Устава Босне и Херцеговине и чланом 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Бањој Луци да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Радио-телевизија Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Никица Гржић, адвокат из Сарајева, поднијела је 24. јуна 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 П 036558 14 ГЖ од 20. маја 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број 71 0 П 036558 08 П од 29. новембра 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда и Милорада Додика (у даљњем тексту: тужилац) затражено је 19. децембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд је доставио одговор 28. децембра 2016. године, тужилац 30. децембра 2016. године, а Основни суд 19. јануара 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Пресудом Основног суда број 71 0 П 036558 08 П од 29. новембра 2013. године усвојен је тужбени захтјев тужиоца и обавезана апеланткиња да му исплати накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове у износу од 5.000,00 КМ са законском затезном каматом почев од 29. новембра 2013. године као дана доношења пресуде па до исплате због повреде угледа-клевете објављивањем изјава у емисији "60 минута" дана 24. марта 2008. године, док је дио тужбеног захтјева који представља разлику између захтијеваног и досуђеног износа накнаде нематеријалне штете одбијен као неоснован. Пресудом је обавезана апеланткиња да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка прецизиране у пресуди, док је преко досуђеног износа захтјев тужиоца за накнаду трошкова одбијен као неоснован.

6. У образложењу је наведено да је на основу проведених доказа утврђено да се у генералној најави емисије "60 минута" и најави прилога Бакира Хаџиомеровића, између осталог, наводи сљедеће: "У '60 минута' смо у више наврата детаљно извјештавали како су Милорад Додик и његови неимари предвођени Слободаном Станковићем само на изградњи 5,7 километара пута Бања Лука - Градишка отпухали шездесетак милиона КМ. Због тога смо од Додика зарадили судску тужбу којој смо се изузетно обрадовали. У вечерашњем издању '60 минута' објављујемо нове доказе о криминалу Додикових неимара из лакташких предузећа 'Интеграл инжињеринг' и 'Нискоградња', и то на пословима одржавања магистралних и регионалних путева широм РС", а Слободан Васковић је извјештавао: "Република Српска је недавно остала без двоглавих орлова, али није без двоглавих аждаја. Један од њих је свакако Милорад Додик који је познат по томе што је 1998. године био дужан и Богу и народу, а данас након незаконито стечених стотина милиона марака понаша се као

да су Бог и народ дужни њему. Додиков консиљер преко којег обавља већину прљавог посла и грамзива ала Слободан Станковић, власник фирме Интеграл инжињеринг, у чијој режији је са аутопута у вјечној изградњи до сада опљачкано 64 милиона марака. Није познато да ли ће ова цеста, звана чежња, бити отворена за саобраћај у 25, 26 вијеку наше ере, али је већ сада извјесно да ће одмах по отварању бити затворена због тешких одрона и лошег бетона уграђеног у мостове који, према налазу Института за испитивање материјала и конструкција РС, не испуњава услове под дејством мраза у зимским мјесецима. Ако се томе дода да је срушено 300 метара већ изграђеног друма због грешки извођача радова у попречном нагибу пута, чиме је нарушена основна структура коловозне конструкције, као и да је асфалт пукао на бројним мјестима, онда нема сумње да је поменута џада за Додика и Станковића најкраћи пут до богатства. Управо чињеница да је мајстор за грађење рушевина, што такозвани аутопут јесте, Станковића препоручује као главног фаворита за сваки посао из области јавних радова, јер његов мафијашки приступ гарантује извлачење огромних сума новца његовим послодавцима. Сличан концепт у нешто мањем обиму примјењује Љубо Ћубић, власник фирме 'Нискоградња', који је специјализован за пљачку народних пара са локалних путева. Због наведених криминогених особина Станковић и Ћубић морају бити извођачи радова у свим пословима милионских вриједности, зашто је задужен угледни члан Додикове злочиначке организације Недељко Чубриловић који са позиције министра саобраћаја и веза суверено влада буџетом Јавног предузећа Путеви..."

7. Наведено је и да је утврђено да је тужилац апеланткиња упутио деманти (о чијем пријему од стране апеланткиње постоји потврда), којим је тражио да у првој наредној емисији "60 минута" у истом термину и истом временском трајању демантује лажи и увреде изречене у овој емисији на рачун тужиоца. Основни суд је навео да је спорно питање у конкретном случају да ли прилози и информације о тужиоцу, који су емитовани у емисији "60 минута", представљају клевету за коју је одговорна апеланткиња. С тим у вези је наведено да је одредбама члана 5 ст. 1 и 2 Закона о заштити од клевете прописано да је свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица, изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог одговорно за клевету, па је тако и правно лице које је објавило изражавање одговорно за насталу штету ако је намјерно или усљед непажње изнијело или пренијело изражавање. Према образложењу тог суда, на питање одговорности за клевету мора се примијенити одредба члана 5 став 3 Закона о заштити од клевете којом је прописано да код изражавања о питањима од јавног и политичког интереса, одговорност за штету постоји само уколико је одговорно лице знало да је изражавање неистинито или је непажњом занемарило неистинитост изражавања, те да се овај стандард пажње код просуђивања одговорности за штету примјењује и када је оштећени био или јесте јавни службеник. Из истакнутог, према мишљењу тог суда, произлази принцип "претпостављене кривице", при чему се тужени може ослободити одговорности само ако докаже да не постоји кривица за насталу повреду или да се ради о истинитој информацији. Закон о заштити од клевете, према одредби члана 13 тог закона, примјењује се, како је образложено, као посебан закон у односу на штете проузроковане клеветом путем средстава јавног информисања, због чега се у парничном поступку накнада штете може досудити само као накнада за повреду угледа проузроковану клеветом.

8. Према образложењу Основног суда, информације које су предмет конкретне тужбе своде се на изношење тврдњи Бакира Хаџиомеровића, уредника споменутог политичког магазина и Слободана Васковића, новинара и аутора прилога, које су изнијели у емисији "60 минута" емитованој 24. марта 2008. године на напријед цитиран начин. Основни суд је истакао да током поступка апеланткиња није извела доказе којима би потврдила истинитост изнесених тврдњи о тужиоцу, нити су током поступка негирали изношење споменутих тврдњи, већ, штавише, да се ни апеланткиња, ни њени пуномоћници нису ни појављивали на рочиштима. Цијенећи да су споменута лица као апеланткињини запосленици путем јавног РТВ сервиса у јавност изнијели спорне информације о тужиоцу и да апеланткиња ове информације није провјерила, па ни покушала провјерити прије објављивања, утврђена је апеланткињина одговорност за штету проузроковану повредом угледа тужиоца. Основни суд је истакао да се према одредби члана 10 став 2 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), слобода изражавања примјењује не само на информације и идеје које су прихватљиве или се сматрају безопасним или небитним већ и на оне које су увредљиве, шокантне и узнемирујуће. Одредба члана 7 Закона о заштити од клевете, према образложењу тог суда, упућује на потребу за ограничавањем права на слободу изражавања која мора бити јасно утврђена у складу са чланом 10 став 2 Европске конвенције и судском праксом Европског суда за људска права. С тим у вези је наведено да је неоснована апеланткињина тврдња изнесена у одговору на тужбу да је информисала јавност у складу са одредбом члана 10 Европске конвенције којом је загарантовано право на слободу изражавања, те да постоји обавеза апеланткиње на истинито и јавно информисање јавности јер споменута одредба Европске конвенције прописује и ограничења у слободи изражавања. Како апеланткиња, према мишљењу Основног суда, у овом поступку није доказала да су изнесене информације истините, то пренесене информације представљају незакониту повреду угледа тужиоца која се огледа у нематеријалној штети усљед душевних патњи због повреде угледа и части.

9. У прилог утврђеној чињеници да се ради о неистинитим информацијама, како је образложио Основни суд, иде и одредба члана 6 Европске конвенције јер се ником не може ставити на терет да је починио одређено кривично дјело док се у одређеној процедури у судском поступку таква чињеница не докаже. У конкретном случају апеланткиња је, вршећи послове информисања јавности, објавила на штету тужиоца неистините информације које представљају клевету и које нису пропорционалне апеланткињиним овлашћењима из одредбе члана 10 став 1 Европске конвенције. Наведено је да је општепозната чињеница да је тужилац јавни функционер и да је, као такав, дужан да трпи појачан интерес јавности. Међутим, једно од основних права сваког човјека је садржано у претпоставци невиности, тј. да се свако сматра невиним док се његова кривица у законом одређеном поступку не докаже, те како апеланткиња, према мишљењу тог суда, није доказала да је тужилац проглашен кривим за неко од кривичних дјела, апеланткиња, као јавни сервис, одговара као правно лице које је емитовало одређени програмски садржај и које је имало ефикасну контролу над објављеним садржајем. Наведено је и да је при одмјеравању висине накнаде суд имао у виду одредбе члана 6 став 2 Закона о заштити од клевете, водећи рачуна да је досуђена накнада

пропорционална проузрокованој штети, те имајући у виду и понашање тужиоца и његове мјере да би се ублажила проузрокована штета јер је у конкретном случају тужилац тражио исправку/деманти информације, као и околности да је тужилац у вријеме емитовања неистинитих информација вршио јавну функцију предсједника Владе Републике Српске, то је мишљења да досуђена накнада одговара значају повријеђеног добра и специфичностима конкретног случаја. Сходно наведеном, суд је оцијенио да су у конкретном случају испуњени услови из одредбе члана 200 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), чиме је тужиоцу досуђена правична новчана сатисфакција због претрпљене нематеријалне штете у висини од 5.000,00 КМ. Захтјев за исплату накнаде нематеријалне штете, који представља разлику између захтијеваног и досуђеног износа у износу од 2.000,00 КМ, Основни суд је одбио цијенећи правни став изражен у одлукама Окружног суда број 71 0 П 048751 11 Гж од 4. 5. 2012. године и број 71 0 П 054814 12 Гж од 16. 11. 2012. године.

10. Против наведене пресуде апеланткиња је поднијела жалбу Окружном суду који је Пресудом број 71 0 П 036558 14 ГЖ од 20. маја 2014. године жалбу одбио и потврдио првостепену пресуду. Пресудом су одбијени захтјеви апеланткиње и тужиоца за накнаду трошкова за састављање жалбе, односно одговора на жалбу у износима прецизираним у пресуди. У образложењу је наведено да Закон о заштити од клевете уређује прихватљива ограничења слободе изражавања у погледу грађанске одговорности за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем нечег неистинитог и истовремено декларише право на слободу изражавања које је гарантовано Уставом Републике Српске и Европском конвенцијом која штити садржај изражавања, као и начин на који је изнесен, те наглашава значајну улогу средстава информисања као јавних посматрача и снабдјевача јавности информацијама у демократском процесу (члан 1 Закона о заштити од клевете). Одредба члана 5 став 1 тог закона прописује да је свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно за клевету ако је то лице у својству аутора, уредника или издавача изражавања или у својству лица које је на неки други начин ефикасно контролисало садржај тог изражавања, као и правно лице које је објавило изражавање. Чланом 6 Закона о заштити од клевете су, према образложењу Окружног суда, прописани изузеци од одговорности према којима се неће одговарати за клевету ако се ради о изражавању мишљења или када је изражавање, у суштини, истинито ако је лице које је наводно проузроковало штету било по закону обавезно износити или проносити изражавање или износити изражавање у току законодавног, судског или управног поступка и ако је изношење или проношење било разумно.

11. Из изведених доказа тужиоца у првостепеном поступку, који су прецизирани у пресуди, видљиво је, према образложењу тог суда, да је наведени садржај објавила апеланткиња која је имала ефикасну контролу над објављеним садржајем. С тим у вези Окружни суд је навео да како апеланткиња у току првостепеног поступка није предлагала, нити изводила доказе да се ради о истинитим информацијама, а које су подобне за доказивање, нити је присуствовала рочиштима, произлази да изнијети садржаји имају елементе клевете из члана 5 Закона о заштити од клевете, из које одредбе произлази основ апеланткињине одговорности, а све из разлога, како је образложио тај суд, јер се не ради о прихватљивим ограничењима слободе изражавања тужене или прихватљивим критикама. Окружни суд је навео да је право личности заштићено одредбама чл. 155, 199 и 200 ЗОО. Одредба члана 200 ЗОО, између осталог, прописује да ће за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части или права личности, суд, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и њихово трајање то оправда, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству (став 1). Ставом 2 истог члана је прописано да приликом одлучивања о захтјеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повријеђеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве с њеном природом и друштвеном сврхом. Садржај права личности (између осталих гарантованих права) чини и право на част и углед као израз специфичне социјалне функције човјека и социјалног угрожавања његове личности. Према образложењу тог суда, част и углед неке личности представљају лично добро и чине саставни дио интегритета човјекове личности. Сама част је сопствено осјећање моралне вриједности, тј. интимна морална свијест о сопственој вриједности, а углед представља уважавање које одређено лице ужива у одређеној друштвеној средини. Наведено је да с тим у вези и Европска конвенција штити углед сваког физичког и правног лица, а слобода изражавања се "мјери" међународно прихваћеним стандардима, па је свако прекорачење те границе санкционисано одштетном одговорношћу штетника.

12. Окружни суд је образложио да имајући у виду да је тужилац јавна личност, да је у вријеме објављивања спорног садржаја био предсједник Владе Републике Српске, односно високопозиционирана личност, према оцјени овог суда, изношење и преношење неистинитог садржаја од стране апеланткиње неспорно шкоди части и угледу тужиоца према усвојеним друштвеним нормама и мјерилима, а посебно када се узме у обзир начин и садржај изнесене клевете у емисији коју гледа велики број грађана. Полазећи од правног стандарда као најопштијег правила и онога што се у животу најчешће догађа као одређеног обрасца понашања, извјесно је да ће код просјечног човјека, па сасвим сигурно и код тужиоца, изношење садржаја у спорној емисији проузроковати душевне болове интензитета и трајања који оправдавају досуђивање накнаде. Стога је, према оцјени овог суда, досуђена накнада нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова тужиоца одговарајућа сатисфакција тужиоцу за претрпљену штету и у сразмјери је с њом. С тим у вези Окружни суд је навео да код напријед наведеног чињеничног стања произлази да су неосновани апеланткињини жалбени приговори да је првостепени суд досудио тужиоцу накнаду штете за претрпљене душевне болове због повреде угледа и части, а у току првостепеног поступка није доказано да је тужилац претрпио ове болове. Такође су, према мишљењу тог суда, неприхватљиви апеланткињини жалбени приговори да је тужилац јавна личност, па да је, према томе, дужан и трпјети критике јавности у медијима као што је апеланткиња, јер сама чињеница да је тужилац јавна личност и да је његов рад изложен суду јавности, према мишљењу тог суда, није без ограничења и не дозвољава могућност изношења неистинитих садржаја у средствима јавног информисања. Наведено је да апеланткиња у току поступка није предлагала, нити изводила доказе на околности да су изнијети и објављени садржаји истинити, те имајући у виду чињеницу да се апеланткиња није одазвала како на припремно рочиште тако ни на главну расправу код

првостепеног суда, о којем је уредно обавијештена, тај суд је донио пресуду као у диспозитиву.

IV. Апелација

Наводи из апелације

13. Апеланткиња сматра да су јој оспореним пресудама прекршени слобода изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и слобода мишљења, савјести и вјероисповијести из члана II/3г) Устава Босне и Херцеговине и члана 9 Европске конвенције. Кршење наведених права апеланткиња види у произвољној примјени материјалног права. Сматра да ничим није доказано да је изнијела клеветнички садржај, нити да је тужиоцу настала било каква штета јер да би се сматрало да је штета настала морају бити испуњене све претпоставке за њено постојање, и то кумулативно што, према апеланткињином мишљењу, у конкретном није случај, посебно јер тужилац никада није саслушан на околности настале штете.

Одговор на апелацију

14. Окружни суд је навео да није било кршења права на која се апеланткиња позива, те да апелацију треба одбити као неосновану.

15. Основни суд је навео да је тај суд донио правилну и на закону засновану пресуду, те да је апелација неоснована и да је треба одбити.

16. Тужилац је навео да је неспорно да му је причињена штета и да је то у поступку и доказано, због чега сматра да је апелација неоснована.

V. Релевантни прописи

17. У **Закону о заштити од клевете** ("Службени гласник Републике Српске" број 37/01) релевантне одредбе гласе:

Општи дио

Члан 1. став 1. тачка а)

Овим законом уређују се прихватљива ограничења слободе изражавања у погледу грађанске одговорности за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем нечег неистинитог и потврђује да:

а) право на слободу изражавања, које је гарантовано Уставом Републике Српске и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, представља један од основа демократског друштва, посебно када се ради о питањима од политичког и јавног интереса;

Члан 5. став 1.

Одговорност за клевету

(1) Свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно је за клевету, ако је то лице проузроковало штету у својству аутора, уредника или издавача изражавања, или у својству лица које је на неки други начин ефикасно контролисало садржај тог изражавања, као и правно лице које је објавило изражавање.

Обавеза ублажавања

Члан 8.

Тужилац у смислу овог закона предузима све потребне мере да ублажи сву штету узроковану наводним клеветничким изражавањем, а нарочито укључујући захтев за исправку коју упућује туженом.

Накнада штете

Члан 11. став 1.

(1) Накнада штете врши се искључиво са намером надокнаде штете нанесене угледу оштећеног, а та надокнада мора бити пропорционална проузрокованој штети. При утврђивању накнаде штете, суд узима у обзир све околности случаја, нарочито укључујући све подузете мере да би се ублажила проузрокована штета, као што су: објављивање исправке, опозивање изјаве или извињење, чињеницу да ли је штетник стекао новчану корист учињеним изношењем или проношењем изражавања, или чињеницу да би износ додељене штете могао имати за последицу велике материјалне потешкоће или банкрот штетника.

Члан 13.

Овај закон је lex specialis у односу на све друге законе. За све што није регулисано овим законом примењиваће се одредбе Закона о облигационим односима, Закона о извршном поступку и Закона о парничном поступку који су на снази у Републици Српској.

18. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 46/85 и 57/89, "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96 и 39/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 154. став 1.

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 200.

(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

19. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник РС" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 49/09), у тексту који је важио у релевантном периоду, релевантне одредбе гласе:

Члан 7. став 1.

(1) Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 127.

Ако се утврди да странци припада право на накнаду штете, на новчани износ или на замјењиве ствари, али се тачна висина износа, односно количина ствари не може утврдити или би се могла утврдити само са несразмјерним тешкоћама, суд ће о овом одлучити, по својој оцјени.

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 71 0 П 036558 14 ГЖ од 20. маја 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелантканиња је примила 13. јуна 2014. године, а апелација је поднесена 24. јуна 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апелантканиња побија наведене пресуде тврдећи да су тим пресудама прекршена њена права из члана II/3е) и х) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 и чл. 9 и 10 Европске конвенције.

Слобода изражавања

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

х) Слободу изражавања

26. Члан 10 Европске конвенције гласи:

(1) Свако има право на слободу изражавања. Ово право обухвата слободу сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад радио, телевизијских и кинематографских предузећа.

(2) Пошто остваривање ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања информација добијених у повјерењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

а) Општи принципи

27. Уставни суд подсјећа да право на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције спада у групу тзв. квалификованих права за која је карактеристично да првим ставом дефинишу само право, а другим ставом дефинишу дозвољена мијешања и ограничења тих права, под условима прописаним другим ставом. Ова слобода се, уз ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, не односи само на "информације" или "идеје" које су примљене позитивно или се сматрају неувредљивим или према њима нема става већ и на оне које вријеђају, шокирају и узнемиравају (види, Европски суд, *Selistö против Финске*, пресуда од 16. новембра 2004. године, апликација број 56767/00, став 46 и Одлука број *АП 1203/05* од 27. јуна 2006. године, тачка 42). Ова слобода, ипак, није апсолутна и може бити ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10 став 2 Европске конвенције, под којима се јавна власт може мијешати у уживање слободе изражавања. Стога је кључна улога и задатак независног судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења која неки принцип потврђују као правило или га негирају као пуку декларацију.

28. Кад се ради о ограничењима из члана 10 став 2 Европске конвенције, Европски суд је указао да се код одлучивања у случајевима клевете треба водити рачуна о сљедећем: да ли чињенице предмета указују да је "изражавање" обухваћено чланом 10 Европске конвенције, да ли постоји мијешање у право на слободу изражавања, да ли је мијешање прописано законом, да ли тежи остварењу легитимног циља и на крају, да ли је мијешање "неопходно у демократском друштву". С тим циљем је потребно утврдити да ли су домаће власти примијениле стандарде који су у складу с принципима установљеним у члану 10 Европске конвенције, као и да ли су домаће власти засновале своје одлуке на прихватљивој анализи релевантних чињеница. Што се тиче пропорционалности, мора се утврдити да ли је постигнут правичан баланс у заштити двију вриједности гарантованих Европском конвенцијом које могу бити у супротности једна другој: с једне стране слобода изражавања из члана 10 Европске конвенције и, с друге стране, право лица које је текстом (изражавањем) нападнуто да заштити своју репутацију, које је заштићено чланом 8 Европске конвенције у оквиру права на приватни живот (види, Европски суд, *Chauvy и др. против Француске*, пресуда од 29. јуна 2004. године, апликација број 64915/01, став 70).

29. Како су и Европски суд, а и Уставни суд у својим ранијим одлукама у вези са истим питањем већ указали, постоји јасна дистинкција између информације (чињенице) и мишљења (вриједносне оцјене) јер се постојање чињенице може доказати, док се за истинитост мишљења не захтијева доказивање (види, Европски суд, *Lingens против Аустрије*, пресуда од 8. јула 1986. године, серија А, број 103, став 46; *Feldek против Словачке*, пресуда од 12. јула 2001. године, тач. 75-76 и Уставни суд, Одлука број *АП 1005/04* од 2. децембра 2005. године, тачка 31). Овај став је у одлукама Европског суда и Уставног суда константно реафирмисан, с тим што је нарочито указано да медији не смију прекорачити одређене границе које улазе у обим члана 8 Европске конвенције, већ је њихова дужност да пружају и саопштавају информације и идеје о свим питањима од јавног интереса, укључујући и информације које се тичу понашања званичника власти. Не само да је дужност медија да преносе такве информације и идеје већ је и право јавности да добије такве информације. Члан 10 Европске конвенције штити не само суштину изнесених идеја и информација већ и форму у којој су оне пренесене, а новинарска слобода укључује и одређени степен претјеривања или чак провокације (види, Европски суд, *Hrico против Словачке*, пресуда од 20. јула 2004. године, апликација број 49418/99, став 40 (е)).

30. Коначно, како произлази из праксе Европског суда, мало је простора унутар члана 10 став 2 Европске конвенције за ограничавање политичког говора или дебате о питањима

од јавног интереса. Штавише, границе прихватљивог критицизма шире су када су у питању јавне личности као што су политичари, него када су у питању приватна лица. За разлику од приватних лица, јавне личности се неизбјежно и свјесно стављају пред оцјену јавности, а њихове ријечи и дјела су изложени пажљивијем испитивању јавности, па стога морају показати и већи степен толеранције (види већ цитирану пресуду *Hrico*, став 40 (г)).

б) Примјена наведених принципа на конкретан случај

31. Доводећи наведене опште принципе у везу с чињеницама конкретног предмета, Уставни суд запажа да су у конкретном случају оспорене пресуде донесене на основу Закона о заштити од клевете и ЗОО, из чега произлази да је мијешање у право на слободу изражавања прописано законом. Ови закони су јавно објављени у службеном гласилу, њихов текст је јасан, приступачан и предвидљив. Осим тога, оспорене пресуде су донесене у грађанској парници коју је покренуо тужилац против апеланткиње због наношења штете његовом угледу, па је јасно да је циљ мијешања у апеланткињино право на слободу изражавања заштита "угледа или права других", односно угледа тужиоца.

32. Уставни суд даље, имајући у виду принцип пропорционалности, треба испитати да ли су у оспореним пресудама узети у обзир сви фактори који су били опредјељујући у закључку да је у конкретном случају апеланткиња проузроковала штету тужиоцу. Да би се доказало да је мијешање било "неопходно у демократском друштву" потребно је доказати постојање "хитне друштвене потребе" која је тражила конкретно ограничење у остваривању слободе изражавања. За Уставни суд се с тог аспекта поставља питање да ли је у конкретном случају успостављена правична равнотежа између апеланткињине слободе изражавања и права тужиоца на углед.

33. У вези с тим, Уставни суд је већ нагласио да се постојање чињеница може доказати, али истинитост вриједносних оцјена није нешто за шта се могу дати докази. Имајући у виду специфичност поступка ради накнаде штете учињене клеветом и чињенице да истинитост мишљења није потребно доказивати, поставља се питање да ли је принцип о терету доказивања као општи принцип парничног поступка, на ком су редовни судови засновали своје одлуке, једино и искључиво примјењив или, насупрот томе, редовни судови, у смислу стандарда права на слободу изражавања гарантованог чланом 10 Европске конвенције, имају обавезу да цијене све релевантне околности које се тичу конкретног случаја. Под тим околностима се, прије свега, подразумијева да ли је изражавање упућено одређеном или неодређеном кругу лица, околности које се тичу статуса тужиоца и дјелатности апеланта, циљ и контекст неке информације, постојања потребе да се јавност информише о некој важној теми у ширем контексту, доприноса дебати од општег друштвеног интереса, итд.

34. У конкретном случају су, како произлази из образложења оспорених пресуда, редовни судови у поступку поводом тужбе за накнаду штете имали у виду неспорну чињеницу према којој је тужилац јавна личност - у вријеме објављивања прилога премијер, а данас предсједник Републике Српске. Надаље, у вези с тим, било је неопходно утврдити да ли је апеланткиња спорним изражавањем у емисији која је гледана на скоро цијелој територији БиХ и у ударном термину изнијела неистините чињенице о тужиоцу или је пак био у питању вриједносни суд. У том контексту је, примјеном напријед наведених критеријума, било неопходно направити јасну разлику да ли спорно извјештавање представља чињеничну тврдњу или вриједносни суд. Имајући у виду напријед наведену праксу, као и успостављене релевантне критеријуме, Уставни суд сматра спорним закључак редовних судова да је апеланткиња нарушила углед тужиоца и тиме починила клевету. Наиме, доводећи наведену праксу у контекст са садржајем спорног прилога, Уставни суд примјећује да су редовни судови у оспореним пресудама понудили образложења према којима се цијели текст прилога сматра клеветничким садржајем, а да при томе ни у једном дијелу образложења оспорених пресуда није направљена дистинкција између, евентуалних, чињеничних навода и вриједносног суда у смислу напријед наведених критеријума, односно нити једну од тврдњи изнесених у наведеном прилогу редовни судови нису подвргнули анализи у смислу утврђивања релевантних околности конкретног случаја сходно стандардима члана 10 Европске конвенције. Поред тога, Уставни суд запажа и да су редовни судови једно од тежишта свог закључка да се ради о клевети ставили и на то што апеланткиња није присуствовала припремном рочишту и главној расправи у конкретном предмету и није понудила разлоге и доказе да је провјерила истинитост изнесеног. Према мишљењу Уставног суда, наведено није довољно да би се извео закључак да се ради о клевети (с обзиром на то да је неспорно и да је апеланткиња оспорила наводе из тужбе у свом одговору на тужбу). Уставни суд стога сматра да у околностима конкретног случаја није било мјеста за примјену одредбе члана 5 Закона о заштити од клевете којом је регулисана одговорност за клевету јер примјена наведене одредбе, како је већ речено, долази у обзир само у случају када је јасно утврђено да се ради о изношењу неистинитих чињеница, а никако о изношењу нечијег мишљења. Тек у случају да су редовни судови примијенили напријед наведене критеријуме и направили наведену дистинкцију могли су доћи до закључка да ли се радило о клевети или не, те примијенити релевантне одредбе Закона о заштити од клевете и ЗОО. Због тога, Уставни суд апеланткињине наводе сматра основаним.

35. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је у конкретном случају прекршено апеланткињино право на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције.

Остали наводи

36. С обзиром на закључке о кршењу права из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује наводе о кршењу права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права из члана II/3г) Устава Босне и Херцеговине и члана 9 Европске конвенције.

VIII. Закључак

37. Уставни суд закључује да постоји повреда права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције када су редовни судови пропустили да у прилогу који је емитовала апеланткиња направе јасну дистинкцију између чињенице и вриједносног суда, што је резултирало мијешањем у апеланткињино право на слободу изражавања.

38. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2907/14**, rješavajući apelaciju **Radio-televizije Federacije BiH**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Radio-televizije Federacije BiH**.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. maja 2014. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Radio-televizija Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Nikica Gržić, advokat iz Sarajeva, podnijela je 24. juna 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 036558 08 P od 29. novembra 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Milorada Dodika (u daljnjem tekstu: tužilac) zatraženo je 19. decembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je dostavio odgovor 28. decembra 2016. godine, tužilac 30. decembra 2016. godine, a Osnovni sud 19. januara 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Osnovnog suda broj 71 0 P 036558 08 P od 29. novembra 2013. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužioca i obavezana apelantica da mu isplati naknadu nematerijalne štete za pretrpljene duševne boli u iznosu od 5.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 29. novembra 2013. godine kao dana donošenja presude pa do isplate zbog povrede ugleda-klevete objavljivanjem izjava u emisiji "60 minuta" dana 24. marta 2008. godine, dok je dio tužbenog zahtjeva koji predstavlja razliku između zahtijevanog i dosuđenog iznosa naknade nematerijalne štete odbijen kao neosnovan. Presudom je obavezana apelantica da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka precizirane u presudi, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev tužioca za naknadu troškova odbijen kao neosnovan.

6. U obrazloženju je navedeno da je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da se u generalnoj najavi emisije "60 minuta" i najavi priloga Bakira Hadžiomerovića, između ostalog, navodi sljedeće: "U '60 minuta' smo u više navrata detaljno izvještavali kako su Milorad Dodik i njegovi neimari predvođeni Slobodanom Stankovićem samo na izgradnji 5,7 kilometara puta Banja Luka - Gradiška otpuhali šezdesetak miliona KM. Zbog toga smo od Dodika zaradili sudsku tužbu kojoj smo se izuzetno obradovali. U večerašnjem izdanju '60 minuta' objavljujemo nove dokaze o kriminalu Dodikovih neimara iz laktaških preduzeća 'Integral inžinjering' i 'Niskogradnja', i to na poslovima održavanja magistralnih i regionalnih puteva širom RS", a Slobodan Vasković je izvještavao: "Republika Srpska je nedavno ostala bez dvoglavih orlova, ali nije bez dvoglavih aždaja. Jedan od njih je svakako Milorad Dodik koji je poznat po tome što je 1998. godine bio dužan i Bogu i narodu, a danas nakon nezakonito stečenih stotina miliona maraka ponaša se kao da su Bog i narod dužni njemu. Dodikov konsiljer preko kojeg obavlja većinu prljavog posla i gramziva ala Slobodan Stanković, vlasnik firme Integral inžinjering, u čijoj režiji je sa autoputa u vječnoj izgradnji do sada opljačkano 64 miliona maraka. Nije poznato da li će ova cesta, zvana čežnja, biti otvorena za saobraćaj u 25, 26 vijeku naše ere, ali je već sada izvjesno da će odmah po otvaranju biti zatvorena zbog teških odrona i lošeg betona ugrađenog u mostove koji, prema nalazu Instituta za ispitivanje materijala i konstrukcija RS, ne ispunjava uslove pod dejstvom mraza u zimskim mjesecima. Ako se tome doda da je srušeno 300 metara već izgrađenog druma zbog greški izvođača radova u poprečnom nagibu puta, čime je narušena osnovna struktura kolovozne konstrukcije, kao i da je asfalt pukao na brojnim mjestima, onda nema sumnje da je pomenuta džada za Dodika i Stankovića najkraći put do bogatstva. Upravo činjenica da je majstor za građenje ruševina, što takozvani autoput jeste, Stankovića preporučuje kao glavnog favorita za svaki posao iz oblasti javnih radova, jer njegov mafijaški pristup garantuje izvlačenje ogromnih suma novca njegovim poslodavcima. Sličan koncept u nešto manjem obimu primjenjuje Ljubo Ćubić, vlasnik firme 'Niskogradnja', koji je specijalizovan za pljačku narodnih para sa lokalnih puteva. Zbog navedenih kriminogenih osobina Stanković i Ćubić moraju biti izvođači radova u svim poslovima milionskih vrijednosti, zašto je zadužen ugledni član Dodikove zločinačke organizacije Nedeljko Čubrilović koji sa pozicije ministra saobraćaja i veza suvereno vlada budžetom Javnog preduzeća Putevi..."

7. Navedeno je i da je utvrđeno da je tužilac apelantici uputio demanti (o čijem prijemu od strane apelantice postoji potvrda), kojim je tražio da u prvoj narednoj emisiji "60 minuta" u istom terminu i istom vremenskom trajanju demantira laži i uvrede izrečene u ovoj emisiji na račun tužioca. Osnovni sud je naveo da je sporno pitanje u konkretnom slučaju da li prilozi i informacije o tužiocu, koji su emitirani u emisiji "60 minuta", predstavljaju klevetu za koju je odgovorna apelantica. S tim u vezi je navedeno da je odredbama člana 5. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti od klevete propisano da je svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica, iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog odgovorno za klevetu, pa je tako i pravno lice koje je objavilo izražavanje odgovorno za nastalu štetu ako je namjerno ili uslijed

nepažnje iznijelo ili prenijelo izražavanje. Prema obrazloženju tog suda, na pitanje odgovornosti za klevetu mora se primijeniti odredba člana 5. stav 3. Zakona o zaštiti od klevete kojom je propisano da kod izražavanja o pitanjima od javnog i političkog interesa, odgovornost za štetu postoji samo ukoliko je odgovorno lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja, te da se ovaj standard pažnje kod prosuđivanja odgovornosti za štetu primjenjuje i kada je oštećeni bio ili jeste javni službenik. Iz istaknutog, prema mišljenju tog suda, proizlazi načelo "pretpostavljene krivice", pri čemu se tuženi može osloboditi odgovornosti samo ako dokaže da ne postoji krivica za nastalu povredu ili da se radi o istinitoj informaciji. Zakon o zaštiti od klevete, prema odredbi člana 13. tog zakona, primjenjuje se, kako je obrazloženo, kao poseban zakon u odnosu na štete prouzrokovane klevetom putem sredstava javnog informiranja, zbog čega se u parničnom postupku naknada štete može dosuditi samo kao naknada za povredu ugleda prouzrokovanu klevetom.

8. Prema obrazloženju Osnovnog suda, informacije koje su predmet konkretne tužbe svode se na iznošenje tvrdnji Bakira Hadžiomerovića, urednika spomenutog političkog magazina i Slobodana Vaskovića, novinara i autora priloga, koje su iznijeli u emisiji "60 minuta" emitiranoj 24. marta 2008. godine na naprijed citiran način. Osnovni sud je istakao da tokom postupka apelantica nije izvela dokaze kojima bi potvrdila istinitost iznesenih tvrdnji o tužiocu, niti su tokom postupka negirali iznošenje spomenutih tvrdnji, već, štaviše, da se ni apelantica, ni njeni punomoćnici nisu ni pojavljivali na ročištima. Cijeneći da su spomenuta lica kao apelanticini zaposlenici putem javnog RTV servisa u javnost iznijeli sporne informacije o tužiocu i da apelantica ove informacije nije provjerila, pa ni pokušala provjeriti prije objavljivanja, utvrđena je apelanticina odgovornost za štetu prouzrokovanu povredom ugleda tužioca. Osnovni sud je istakao da se prema odredbi člana 10. stav 2. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), sloboda izražavanja primjenjuje ne samo na informacije i ideje koje su prihvatljive ili se smatraju bezopasnim ili nebitnim već i na one koje su uvredljive, šokantne i uznemirujuće. Odredba člana 7. Zakona o zaštiti od klevete, prema obrazloženju tog suda, upućuje na potrebu za ograničavanjem prava na slobodu izražavanja koja mora biti jasno utvrđena u skladu sa članom 10. stav 2. Evropske konvencije i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava. S tim u vezi je navedeno da je neosnovana apelanticina tvrdnja iznesena u odgovoru na tužbu da je informirala javnost u skladu sa odredbom člana 10. Evropske konvencije kojom je zagarantirano pravo na slobodu izražavanja, te da postoji obaveza apelantice na istinito i javno informiranje javnosti jer spomenuta odredba Evropske konvencije propisuje i ograničenja u slobodi izražavanja. Kako apelantica, prema mišljenju Osnovnog suda, u ovom postupku nije dokazala da su iznesene informacije istinite, to prenesene informacije predstavljaju nezakonitu povredu ugleda tužioca koja se ogleda u nematerijalnoj šteti uslijed duševnih patnji zbog povrede ugleda i časti.

9. U prilog utvrđenoj činjenici da se radi o neistinitim informacijama, kako je obrazložio Osnovni sud, ide i odredba člana 6. Evropske konvencije jer se nikom ne može staviti na teret da je počinio određeno krivično djelo dok se u određenoj proceduri u sudskom postupku takva činjenica ne dokaže. U konkretnom slučaju apelantica je, vršeći poslove informiranja javnosti, objavila na štetu tužioca neistinite informacije koje predstavljaju klevetu i koje nisu proporcionalne apelanticinim ovlaštenjima iz odredbe člana 10. stav 1. Evropske konvencije. Navedeno je da je općepoznata činjenica da je tužilac javni funkcioner i da je, kao takav, dužan da trpi pojačan interes javnosti. Međutim, jedno od osnovnih prava svakog čovjeka je sadržano u pretpostavci nevinosti, tj. da se svako smatra nevinim dok se njegova krivica u zakonom određenom postupku ne dokaže, te kako apelantica, prema mišljenju tog suda, nije dokazala da je tužilac proglašen krivim za neko od krivičnih djela, apelantica, kao javni servis, odgovara kao pravno lice koje je emitiralo određeni programski sadržaj i koje je imalo efikasnu kontrolu nad objavljenim sadržajem. Navedeno je i da je pri odmjeravanju visine naknade sud imao u vidu odredbe člana 6. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete, vodeći računa da je dosuđena naknada proporcionalna prouzrokovanoj šteti, te imajući u vidu i ponašanje tužioca i njegove mjere da bi se ublažila prouzrokovana šteta jer je u konkretnom slučaju tužilac tražio ispravku/demanti informacije, kao i okolnosti da je tužilac u vrijeme emitiranja neistinitih informacija vršio javnu funkciju predsjednika Vlade Republike Srpske, to je mišljenja da dosuđena naknada odgovara značaju povrijeđenog dobra i specifičnostima konkretnog slučaja. Shodno navedenom, sud je ocijenio da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti iz odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), čime je tužiocu dosuđena pravična novčana satisfakcija zbog pretrpljene nematerijalne štete u visini od 5.000,00 KM. Zahtjev za isplatu naknade nematerijalne štete, koji predstavlja razliku između zahtijevanog i dosuđenog iznosa u iznosu od 2.000,00 KM, Osnovni sud je odbio cijeneći pravni stav izražen u odlukama Okružnog suda broj 71 0 P 048751 11 Gž od 4. 5. 2012. godine i broj 71 0 P 054814 12 Gž od 16. 11. 2012. godine.

10. Protiv navedene presude apelantica je podnijela žalbu Okružnom sudu koji je Presudom broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. maja 2014. godine žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu. Presudom su odbijeni zahtjevi apelantice i tužioca za naknadu troškova za sastavljanje žalbe, odnosno odgovora na žalbu u iznosima preciziranim u presudi. U obrazloženju je navedeno da Zakon o zaštiti od klevete uređuje prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i istovremeno deklarira pravo na slobodu izražavanja koje je garantirano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom koja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen, te naglašava značajnu ulogu sredstava informiranja kao javnih posmatrača i snabdjevača javnosti informacijama u demokratskom procesu (član 1. Zakona o zaštiti od klevete). Odredba člana 5. stav 1. tog zakona propisuje da je svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identificirajući to lice trećem licu, odgovorno za klevetu ako je to lice u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontroliralo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje. Članom 6. Zakona o zaštiti od klevete su, prema obrazloženju Okružnog suda, propisani izuzeci od odgovornosti prema kojima se neće odgovarati za klevetu ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje, u suštini, istinito ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje ili iznositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka i ako je iznošenje ili pronošenje bilo razumno.

11. Iz izvedenih dokaza tužioca u prvostepenom postupku, koji su precizirani u presudi, vidljivo je, prema obrazloženju tog suda, da je navedeni sadržaj objavila apelantica koja je imala efikasnu kontrolu nad objavljenim sadržajem. S tim u vezi Okružni sud je naveo da kako apelantica u toku prvostepenog postupka nije predlagala, niti izvodila dokaze da se radi o istinitim informacijama, a koje su podobne za dokazivanje, niti je prisustvovala ročištima, proizlazi da iznijeti sadržaji imaju elemente klevete iz člana 5. Zakona o zaštiti od klevete, iz koje

odredbe proizlazi osnov apelanticine odgovornosti, a sve iz razloga, kako je obrazložio taj sud, jer se ne radi o prihvatljivim ograničenjima slobode izražavanja tužene ili prihvatljivim kritikama. Okružni sud je naveo da je pravo ličnosti zaštićeno odredbama čl. 155, 199. i 200. ZOO. Odredba člana 200. ZOO, između ostalog, propisuje da će za pretrpljene duševne boli zbog povrede ugleda, časti ili prava ličnosti, sud, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina boli i njihovo trajanje to opravda, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, kao i u njenom odsustvu (stav 1). Stavom 2. istog člana je propisano da prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njenom prirodom i društvenom svrhom. Sadržaj prava ličnosti (između ostalih garantiranih prava) čini i pravo na čast i ugled kao izraz specifične socijalne funkcije čovjeka i socijalnog ugrožavanja njegove ličnosti. Prema obrazloženju tog suda, čast i ugled neke ličnosti predstavljaju lično dobro i čine sastavni dio integriteta čovjekove ličnosti. Sama čast je vlastito osjećanje moralne vrijednosti, tj. intimna moralna svijest o vlastitoj vrijednosti, a ugled predstavlja uvažavanje koje određeno lice uživa u određenoj društvenoj sredini. Navedeno je da s tim u vezi i Evropska konvencija štiti ugled svakog fizičkog i pravnog lica, a sloboda izražavanja se "mjeri" međunarodno prihvaćenim standardima, pa je svako prekoračenje te granice sankcionirano odštetnom odgovornošću štetnika.

12. Okružni sud je obrazložio da imajući u vidu da je tužilac javna ličnost, da je u vrijeme objavljivanja spornog sadržaja bio predsjednik Vlade Republike Srpske, odnosno visokopozicionirana ličnost, prema ocjeni ovog suda, iznošenje i prenošenje neistinitog sadržaja od strane apelantice nesporno škodi časti i ugledu tužioca prema usvojenim društvenim normama i mjerilima, a posebno kada se uzme u obzir način i sadržaj iznesene klevete u emisiji koju gleda veliki broj građana. Polazeći od pravnog standarda kao najopćijeg pravila i onoga što se u životu najčešće događa kao određenog obrasca ponašanja, izvjesno je da će kod prosječnog čovjeka, pa sasvim sigurno i kod tužioca, iznošenje sadržaja u spornoj emisiji prouzrokovati duševne boli intenziteta i trajanja koji opravdavaju dosuđivanje naknade. Stoga je, prema ocjeni ovog suda, dosuđena naknada nematerijalne štete na ime pretrpljenih duševnih boli tužioca odgovarajuća satisfakcija tužiocu za pretrpljenu štetu i u razmjeri je s njom. S tim u vezi Okružni sud je naveo da kod naprijed navedenog činjeničnog stanja proizlazi da su neosnovani apelanticini žalbeni prigovori da je prvostepeni sud dosudio tužiocu naknadu štete za pretrpljene duševne boli zbog povrede ugleda i časti, a u toku prvostepenog postupka nije dokazano da je tužilac pretrpio ove boli. Također su, prema mišljenju tog suda, neprihvatljivi apelanticini žalbeni prigovori da je tužilac javna ličnost, pa da je, prema tome, dužan i trpjeti kritike javnosti u medijima kao što je apelantica, jer sama činjenica da je tužilac javna ličnost i da je njegov rad izložen sudu javnosti, prema mišljenju tog suda, nije bez ograničenja i ne dozvoljava mogućnost iznošenja neistinitih sadržaja u sredstvima javnog informiranja. Navedeno je da apelantica u toku postupka nije predlagala, niti izvodila dokaze na okolnosti da su iznijeti i objavljeni sadržaji istiniti, te imajući u vidu činjenicu da se apelantica nije odazvala kako na pripremno ročište tako ni na glavnu raspravu kod prvostepenog suda, o kojem je uredno obaviještena, taj sud je donio presudu kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

Navodi iz apelacije

13. Apelantica smatra da su joj osporenim presudama prekršeni sloboda izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti iz člana II/3.g) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 9. Evropske konvencije. Kršenje navedenih prava apelantica vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da ničim nije dokazano da je iznijela klevetnički sadržaj, niti da je tužiocu nastala bilo kakva šteta jer da bi se smatralo da je šteta nastala moraju biti ispunjene sve pretpostavke za njeno postojanje, i to kumulativno što, prema apelanticinom mišljenju, u konkretnom nije slučaj, posebno jer tužilac nikada nije saslušan na okolnosti nastale štete.

Odgovor na apelaciju

14. Okružni sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

15. Osnovni sud je naveo da je taj sud donio pravilnu i na zakonu zasnovanu presudu, te da je apelacija neosnovana i da je treba odbiti.

16. Tužilac je naveo da je nesporno da mu je pričinjena šteta i da je to u postupku i dokazano, zbog čega smatra da je apelacija neosnovana.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Opšti dio

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5. stav 1.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

Obaveza ublažavanja

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtev za ispravku koju upućuje tuženom.

Naknada štete

Član 11. stav 1.

(1) Naknada štete vrši se isključivo sa namerom nadoknade štete nanesene ugledu oštećenog, a ta nadoknada mora biti proporcionalna prouzrokovanoj šteti. Pri utvrđivanju naknade štete, sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući sve poduzete mere da bi se ublažila prouzrokovana šteta, kao što su: objavljivanje ispravke, opozivanje izjave ili izvinjenje, činjenicu da li je štetnik stekao novčanu korist učinjenim iznošenjem ili pronošenjem izražavanja, ili činjenicu da bi iznos dodeljene štete mogao imati za posledicu velike materijalne poteškoće ili bankrot štetnika.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

18. U Zakonu o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

19. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09), u tekstu koji je važio u relevantnom periodu, relevantne odredbe glase:

Član 7. stav 1.

(1) Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvode dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 127.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tačna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmjernim teškoćama, sud će o ovom odlučiti, po svojoj ocjeni.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. maja 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 13. juna 2014. godine, a apelacija je podnesena 24. juna 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama prekršena njena prava iz člana II/3.e) i h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. i čl. 9. i 10. Evropske konvencije.

Sloboda izražavanja

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja

26. Član 10. Evropske konvencije glasi:

(1) Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i saopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih preduzeća.

(2) Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

a) Opća načela

27. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije spada u grupu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavom definiraju samo pravo, a drugim stavom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim drugim stavom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, ne odnosi samo na "informacije" ili "ideje" koje su primljene pozitivno ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima nema stava već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Evropski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. novembra 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stav 46. i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. juna 2006. godine, tačka 42). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članu 10. stav 2. Evropske konvencije, pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak nezavisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

28. Kad se radi o ograničenjima iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, Evropski sud je ukazao da se kod odlučivanja u slučajevima klevete treba voditi računa o sljedećem: da li činjenice predmeta ukazuju da je "izražavanje" obuhvaćeno članom 10. Evropske konvencije, da li postoji miješanje u pravo na slobodu izražavanja, da li je miješanje propisano zakonom, teži li ostvarenju legitimnog cilja i na kraju, da li je miješanje "neophodno u demokratskom društvu". S tim ciljem je potrebno utvrditi jesu li domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s načelima ustanovljenim u članu 10.

Evropske konvencije, kao i jesu li domaće vlasti zasnovale svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica. Što se tiče proporcionalnosti, mora se utvrditi je li postignut pravičan balans u zaštiti dviju vrijednosti garantiranih Evropskom konvencijom koje mogu biti u suprotnosti jedna drugoj: s jedne strane sloboda izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije i, s druge strane, pravo lica koje je tekstom (izražavanjem) napadnuto da zaštiti svoju reputaciju, koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije u okviru prava na privatni život (vidi, Evropski sud, *Chauvy i dr. protiv Francuske*, presuda od 29. juna 2004. godine, aplikacija broj 64915/01, stav 70).

29. Kako su i Evropski sud, a i Ustavni sud u svojim ranijim odlukama u vezi sa istim pitanjem već ukazali, postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenice može dokazati, dok se za istinitost mišljenja ne zahtijeva dokazivanje (vidi, Evropski sud, *Lingens protiv Austrije*, presuda od 8. jula 1986. godine, serija A, broj 103, stav 46; *Feldek protiv Slovačke*, presuda od 12. jula 2001. godine, tač. 75-76. i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1005/04* od 2. decembra 2005. godine, tačka 31). Ovaj stav je u odlukama Evropskog suda i Ustavnog suda konstantno reafirmiran, s tim što je naročito ukazano da mediji ne smiju prekoračiti određene granice koje ulaze u obim člana 8. Evropske konvencije, već je njihova dužnost da pružaju i saopćavaju informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa, uključujući i informacije koje se tiču ponašanja zvaničnika vlasti. Ne samo da je dužnost medija da prenose takve informacije i ideje već je i pravo javnosti da dobije takve informacije. Član 10. Evropske konvencije štiti ne samo suštinu iznesenih ideja i informacija već i formu u kojoj su one prenesene, a novinarska sloboda uključuje i određeni stepen pretjerivanja ili čak provokacije (vidi, Evropski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. jula 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stav 40 (e)).

30. Konačno, kako proizlazi iz prakse Evropskog suda, malo je prostora unutar člana 10. stav 2. Evropske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa. Štaviše, granice prihvatljivog kriticizma šire su kada su u pitanju javne ličnosti kao što su političari, nego kada su u pitanju privatna lica. Za razliku od privatnih lica, javne ličnosti se neizbježno i svjesno stavljaju pred ocjenu javnosti, a njihove riječi i djela su izloženi pažljivijem ispitivanju javnosti, pa stoga moraju pokazati i veći stepen tolerancije (vidi već citiranu presudu *Hrico*, stav 40 (g)).

b) Primjena navedenih načela na konkretan slučaj

31. Dovodeći navedena opća načela u vezu s činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na osnovu Zakona o zaštiti od klevete i ZOO, iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidljiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužilac protiv apelantice zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u apelanticino pravo na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih", odnosno ugleda tužioca.

32. Ustavni sud dalje, imajući u vidu načelo proporcionalnosti, treba ispitati da li su u osporenim presudama uzeti u obzir svi faktori koji su bili opredjeljujući u zaključku da je u konkretnom slučaju apelantica prouzrokovala štetu tužiocu. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu" potrebno je dokazati postojanje "hitne društvene potrebe" koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja. Za Ustavni sud se s tog aspekta postavlja pitanje da li je u konkretnom slučaju uspostavljena pravična ravnoteža između apelanticine slobode izražavanja i prava tužioca na ugled.

33. U vezi s tim, Ustavni sud je već naglasio da se postojanje činjenica može dokazati, ali istinitost vrijednosnih ocjena nije nešto za šta se mogu dati dokazi. Imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom i činjenice da istinitost mišljenja nije potrebno dokazivati, postavlja se pitanje da li je načelo o teretu dokazivanja kao opće načelo parničnog postupka, na kom su redovni sudovi zasnovali svoje odluke, jedino i isključivo primjenjivo ili, nasuprot tome, redovni sudovi, u smislu standarda prava na slobodu izražavanja garantiranog članom 10. Evropske konvencije, imaju obavezu cijeniti sve relevantne okolnosti koje se tiču konkretnog slučaja. Pod tim okolnostima se, prije svega, podrazumijeva da li je izražavanje upućeno određenom ili neodređenom krugu lica, okolnosti koje se tiču statusa tužioca i djelatnosti apelanta, cilj i kontekst neke informacije, postojanja potrebe da se javnost informira o nekoj važnoj temi u širem kontekstu, doprinosa debati od općeg društvenog interesa, itd.

34. U konkretnom slučaju su, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, redovni sudovi u postupku povodom tužbe za naknadu štete imali u vidu nespornu činjenicu prema kojoj je tužilac javna ličnost - u vrijeme objavljivanja priloga premijer, a danas predsjednik Republike Srpske. Nadalje, u vezi s tim, bilo je neophodno utvrditi da li je apelantica spornim izražavanjem u emisiji koja je gledana na skoro cijeloj teritoriji BiH i u udarnom terminu iznijela neistinite činjenice o tužiocu ili je pak bio u pitanju vrijednosni sud. U tom kontekstu je, primjenom naprijed navedenih kriterija, bilo neophodno napraviti jasnu razliku da li sporno izvještavanje predstavlja činjeničnu tvrdnju ili vrijednosni sud. Imajući u vidu naprijed navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra spornim zaključak redovnih sudova da je apelantica narušila ugled tužioca i time počinila klevetu. Naime, dovodeći navedenu praksu u kontekst sa sadržajem spornog priloga, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi u osporenim presudama ponudili obrazloženja prema kojima se cijeli tekst priloga smatra klevetničkim sadržajem, a da pri tome ni u jednom dijelu obrazloženja osporenih presuda nije napravljena distinkcija između, eventualnih, činjeničnih navoda i vrijednosnog suda u smislu naprijed navedenih kriterija, odnosno niti jednu od tvrdnji iznesenih u navedenom prilogu redovni sudovi nisu podvrgnuli analizi u smislu utvrđivanja relevantnih okolnosti konkretnog slučaja shodno standardima člana 10. Evropske konvencije. Pored toga, Ustavni sud zapaža i da su redovni sudovi jedno od težišta svog zaključka da se radi o kleveti stavili i na to što apelantica nije prisustvovala pripremnom ročištu i glavnoj raspravi u konkretnom predmetu i nije ponudila razloge i dokaze da je provjerila istinitost iznesenog. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeno nije dovoljno da bi se izveo zaključak da se radi o kleveti (s obzirom na to da je nesporno i da je apelantica osporila navode iz tužbe u svom odgovoru na tužbu). Ustavni sud stoga smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo mjesta za primjenu odredbe člana 5. Zakona o zaštiti od klevete kojom je regulirana odgovornost za klevetu jer primjena navedene odredbe, kako je već rečeno, dolazi u obzir samo u slučaju kada je jasno utvrđeno da se radi o iznošenju neistinitih činjenica, a nikako o iznošenju nečijeg mišljenja. Tek u slučaju da su redovni sudovi primijenili naprijed navedene kriterije i napravili navedenu distinkciju mogli su doći do zaključka da li se radilo o kleveti ili ne, te primijeniti relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete i ZOO. Zbog toga, Ustavni sud apelanticine navode smatra osnovanim.

35. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelanticino pravo na slobodu

izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

Ostali navodi

36. S obzirom na zaključke o kršenju prava iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje navode o kršenju prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava iz člana II/3.g) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 9. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije kada su redovni sudovi propustili da u prilogu koji je emitirala apelantica naprave jasnu distinkciju između činjenice i vrijednosnog suda, što je rezultiralo miješanjem u apelanticino pravo na slobodu izražavanja.

38. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2907/14**, rješavajući apelaciju **Radio-televizije Federacije BiH**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Radio-televizije Federacije BiH**.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3. (h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. svibnja 2014. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Radio-televizija Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Nikica Gržić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijela je 24. lipnja 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. svibnja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 036558 08 P od 29. studenog 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Milorada Dodika (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 19. prosinca 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je dostavio odgovor 28. prosinca 2016. godine, tužitelj 30. prosinca 2016. godine, a Osnovni sud 19. siječnja 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Osnovnog suda broj 71 0 P 036558 08 P od 29. studenog 2013. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja i obvezana apelantica da mu isplati naknadu nematerijalne štete za pretrpljene duševne boli u iznosu od 5.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 29. studenog 2013. godine kao dana donošenja presude pa do isplate zbog povrede ugleda-klevete objavljivanjem izjava u emisiji "60 minuta" dana 24. ožujka 2008. godine, dok je dio tužbenog zahtjeva koji predstavlja razliku između zahtijevanog i dosuđenog iznosa naknade nematerijalne štete odbijen kao neutemeljen. Presudom je obvezana apelantica tužitelju naknaditi troškove parničnog postupka precizirane u presudi, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev tužitelja za naknadu troškova odbijen kao neutemeljen.

6. U obrazloženju je navedeno da je na temelju provedenih dokaza utvrđeno da se u generalnoj najavi emisije "60 minuta" i najavi priloga Bakira Hadžiomerovića, između ostalog, navodi sljedeće: "U '60 minuta' smo u više navrata detaljno izvještavali kako su Milorad Dodik i njegovi neimari predvođeni Slobodanom Stankovićem samo na izgradnji 5,7 kilometara puta Banja Luka - Gradiška otpuhali šezdesetak miliona KM. Zbog toga smo od Dodika zaradili sudsku tužbu kojoj smo se izuzetno obradovali. U večerašnjem izdanju '60 minuta' objavljujemo nove dokaze o kriminalu Dodikovih neimara iz laktaških preduzeća 'Integral inžinjering' i 'Niskogradnja', i to na poslovima održavanja magistralnih i regionalnih puteva širom RS", a Slobodan Vasković je izvještavao: "Republika Srpska je nedavno ostala bez dvoglavih orlova, ali nije bez dvoglavih aždaja. Jedan od njih je svakako Milorad Dodik koji je poznat po tome što je 1998. godine bio dužan i Bogu i narodu, a danas nakon nezakonito stečenih stotina miliona maraka ponaša se kao da su Bog i narod dužni njemu. Dodikov konsiljer preko kojeg obavlja većinu prljavog posla i gramziva ala Slobodan Stanković, vlasnik firme Integral inžinjering, u čijoj režiji je sa autoputa u vječnoj izgradnji do sada opljačkano 64 miliona maraka. Nije poznato da li će ova cesta, zvana čežnja, biti otvorena za saobraćaj u 25, 26 vijeku naše ere, ali je već sada izvjesno da će odmah po otvaranju biti zatvorena zbog teških odrona i lošeg betona ugrađenog u mostove koji, prema nalazu Instituta za ispitivanje materijala i konstrukcija RS, ne ispunjava uslove pod dejstvom mraza u zimskim mjesecima. Ako se tome doda da je srušeno 300 metara već izgrađenog druma zbog greški izvođača radova u poprečnom

nagibu puta, čime je narušena temeljna struktura kolovozne konstrukcije, kao i da je asfalt pukao na brojnim mjestima, onda nema sumnje da je pomenuta džada za Dodika i Stankovića najkraći put do bogatstva. Upravo činjenica da je majstor za građenje ruševina, što takozvani autoput jeste, Stankovića preporučuje kao glavnog favorita za svaki posao iz oblasti javnih radova, jer njegov mafijaški pristup garantuje izvlačenje ogromnih suma novca njegovim poslodavcima. Sličan koncept u nešto manjem obimu primjenjuje Ljubo Ćubić, vlasnik firme 'Niskogradnja', koji je specijalizovan za pljačku narodnih para sa lokalnih puteva. Zbog navedenih kriminogenih osobina Stanković i Ćubić moraju biti izvođači radova u svim poslovima milionskih vrijednosti, zašto je zadužen ugledni član Dodikove zločinačke organizacije Nedeljko Čubrilović koji sa pozicije ministra saobraćaja i veza suvereno vlada budžetom Javnog preduzeća Putevi..."

7. Navedeno je i da je utvrđeno da je tužitelj apelantici uputio demanti (o čijem prijemu od strane apelantice postoji potvrda), kojim je tražio da u prvoj narednoj emisiji "60 minuta" u istom terminu i istom vremenskom trajanju demantira laži i uvrede izrečene u ovoj emisiji na račun tužitelja. Osnovni sud je naveo da je sporno pitanje u konkretnom slučaju predstavljaju li prilozi i informacije o tužitelju, koji su emitirani u emisiji "60 minuta", klevetu za koju je odgovorna apelantica. U svezi s tim je navedeno da je odredbama članka 5. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti od klevete propisano da je svaka poslovno sposobna osoba koja prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe, iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog odgovorna za klevetu, pa je tako i pravna osoba koja je objavila izražavanje odgovorna za nastalu štetu ako je namjerno ili uslijed nepažnje iznijela ili prenijela izražavanje. Prema obrazloženju tog suda, na pitanje odgovornosti za klevetu mora se primijeniti odredba članka 5. stavak 3. Zakona o zaštiti od klevete kojom je propisano da kod izražavanja o pitanjima od javnog i političkog interesa, odgovornost za štetu postoji samo ako je odgovorna osoba znala da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarila neistinitost izražavanja, te da se ovaj standard pažnje kod prosuđivanja odgovornosti za štetu primjenjuje i kada je oštećeni bio ili jeste javni službenik. Iz istaknutog, prema mišljenju tog suda, proizlazi načelo "pretpostavljene krivnje", pri čemu se tuženi može osloboditi odgovornosti samo ako dokaže da ne postoji krivnja za nastalu povredu ili da se radi o istinitoj informaciji. Zakon o zaštiti od klevete, prema odredbi članka 13. tog zakona, primjenjuje se, kako je obrazloženo, kao poseban zakon u odnosu na štete prouzročene klevetom putem sredstava javnog informiranja, zbog čega se u parničnom postupku naknada štete može dosuditi samo kao naknada za povredu ugleda prouzročenu klevetom.

8. Prema obrazloženju Osnovnog suda, informacije koje su predmet konkretne tužbe svode se na iznošenje tvrdnji Bakira Hadžiomerovića, urednika spomenutog političkog magazina i Slobodana Vaskovića, novinara i autora priloga, koje su iznijeli u emisiji "60 minuta" emitiranoj 24. ožujka 2008. godine na naprijed citiran način. Osnovni sud je istaknuo da tijekom postupka apelantica nije izvela dokaze kojima bi potvrdila istinitost iznesenih tvrdnji o tužitelju, niti su tijekom postupka negirali iznošenje spomenutih tvrdnji, već, štoviše, da se ni apelantica, ni njezini punomoćnici nisu ni pojavljivali na ročištima. Cijeneći da su spomenute osobe kao apelantičini uposlenici putem javnog RTV servisa u javnost iznijeli sporne informacije o tužitelju i da apelantica ove informacije nije provjerila, pa ni pokušala provjeriti prije objavljivanja, utvrđena je apelantičina odgovornost za štetu prouzročenu povredom ugleda tužitelja. Osnovni sud je istaknuo da se prema odredbi članka 10. stavak 2. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), sloboda izražavanja primjenjuje ne samo na informacije i ideje koje su prihvatljive ili se smatraju bezopasnim ili nebitnim već i na one koje su uvredljive, šokantne i uznemirujuće. Odredba članka 7. Zakona o zaštiti od klevete, prema obrazloženju tog suda, upućuje na potrebu za ograničavanjem prava na slobodu izražavanja koja mora biti jasno utvrđena u skladu sa člankom 10. stavak 2. Europske konvencije i sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava. U svezi s tim je navedeno da je neutemeljena apelantična tvrdnja iznesena u odgovoru na tužbu da je informirala javnost u skladu sa odredbom članka 10. Europske konvencije kojom je zagarantirano pravo na slobodu izražavanja, te da postoji obveza apelantice na istinito i javno informiranje javnosti jer spomenuta odredba Europske konvencije propisuje i ograničenja u slobodi izražavanja. Kako apelantica, prema mišljenju Osnovnog suda, u ovom postupku nije dokazala da su iznesene informacije istinite, to prenesene informacije predstavljaju nezakonitu povredu ugleda tužitelja koja se ogleda u nematerijalnoj šteti uslijed duševnih patnji zbog povrede ugleda i časti.

9. U prilog utvrđenoj činjenici da se radi o neistinitim informacijama, kako je obrazložio Osnovni sud, ide i odredba članka 6. Europske konvencije jer se nikom ne može staviti na teret da je počinio određeno kazneno djelo dok se u određenoj proceduri u sudskom postupku takva činjenica ne dokaže. U konkretnom slučaju apelantica je, vršeći poslove informiranja javnosti, objavila na štetu tužitelja neistinite informacije koje predstavljaju klevetu i koje nisu proporcionalne apelantičinim ovlaštenjima iz odredbe članka 10. stavak 1. Europske konvencije. Navedeno je da je općepoznata činjenica da je tužitelj javni dužnosnik i da je, kao takav, dužan trpjeti pojačan interes javnosti. Međutim, jedno od temeljnih prava svakog čovjeka je sadržano u pretpostavci nevinosti, tj. da se svatko smatra nevinim dok se njegova krivnja u zakonom određenom postupku ne dokaže, te kako apelantica, prema mišljenju tog suda, nije dokazala da je tužitelj proglašen krivim za neko od kaznenih djela, apelantica, kao javni servis, odgovara kao pravna osoba koja je emitirala određeni programski sadržaj i koja je imala efikasnu kontrolu nad objavljenim sadržajem. Navedeno je i da je pri odmjeravanju visine naknade sud imao u vidu odredbe članka 6. stavak 2. Zakona o zaštiti od klevete, vodeći računa da je dosuđena naknada proporcionalna prouzročenoj šteti, te imajući u vidu i ponašanje tužitelja i njegove mjere da bi se ublažila prouzročena šteta jer je u konkretnom slučaju tužitelj tražio ispravku/demanti informacije, kao i okolnosti da je tužitelj u vrijeme emitiranja neistinitih informacija vršio javnu funkciju predsjednika Vlade Republike Srpske, to je mišljenja da dosuđena naknada odgovara značaju povrijeđenog dobra i specifičnostima konkretnog slučaja. Shodno navedenom, sud je ocijenio da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti iz odredbe članka 200. Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), čime je tužitelju dosuđena pravična novčana satisfakcija zbog pretrpljene nematerijalne štete u visini od 5.000,00 KM. Zahtjev za isplatu naknade nematerijalne štete, koji predstavlja razliku između zahtijevanog i dosuđenog iznosa u iznosu od 2.000,00 KM, Osnovni sud je odbio cijeneći pravno stajalište izraženo u odlukama Okružnog suda broj 71 0 P 048751 11 Gž od 4. 5. 2012. godine i broj 71 0 P 054814 12 Gž od 16. 11. 2012. godine.

10. Protiv navedene presude apelantica je podnijela priziv Okružnom sudu koji je Presudom broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. svibnja 2014. godine priziv odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu. Presudom su odbijeni zahtjevi apelantice i tužitelja za naknadu troškova za sastavljanje priziva, odnosno odgovora na priziv u iznosima preciziranim u presudi. U obrazloženju je navedeno da Zakon o zaštiti od klevete uređuje prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja glede građanske odgovornosti za

štetu nanesenu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i istodobno deklarira pravo na slobodu izražavanja koje je garantirano Ustavom Republike Srpske i Europskom konvencijom koja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen, te naglašava značajnu ulogu sredstava informiranja kao javnih promatrača i snabdjevača javnosti informacijama u demokratskom procesu (članak 1. Zakona o zaštiti od klevete). Odredba članka 5. stavak 1. tog zakona propisuje da je svaka poslovno sposobna osoba koja prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identificirajući tu osobu trećoj osobi, odgovorna za klevetu ako je ta osoba u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja ili u svojstvu osobe koja je na neki drugi način efikasno kontrolirala sadržaj tog izražavanja, kao i pravna osoba koja je objavila izražavanje. Člankom 6. Zakona o zaštiti od klevete su, prema obrazloženju Okružnog suda, propisane iznimke od odgovornosti prema kojima se neće odgovarati za klevetu ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje, u biti, istinito ako je osoba koja je navodno prouzročila štetu bila po zakonu obvezna iznositi ili/ pronositi izražavanje ili iznositi izražavanje u tijeku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka i ako je iznošenje ili pronošenje bilo razumno.

11. Iz izvedenih dokaza tužitelja u prvostupanjskom postupku, koji su precizirani u presudi, vidljivo je, prema obrazloženju tog suda, da je navedeni sadržaj objavila apelantica koja je imala efikasnu kontrolu nad objavljenim sadržajem. U svezi s tim Okružni sud je naveo da kako apelantica tijekom prvostupanjskog postupka nije predlagala, niti izvodila dokaze da se radi o istinitim informacijama, a koje su podobne za dokazivanje, niti je prisustvovala ročištima, proizlazi da iznijeti sadržaji imaju elemente klevete iz članka 5. Zakona o zaštiti od klevete, iz koje odredbe proizlazi osnova apelantičine odgovornosti, a sve iz razloga, kako je obrazložio taj sud, jer se ne radi o prihvatljivim ograničenjima slobode izražavanja tužene ili prihvatljivim kritikama. Okružni sud je naveo da je pravo ličnosti zaštićeno odredbama čl. 155., 199. i 200. ZOO. Odredba članka 200. ZOO, između ostalog, propisuje da će za pretrpljene duševne boli zbog povrede ugleda, časti ili prava ličnosti, sud, ako nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina boli i njihovo trajanje to opravda, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, neovisno o naknadi materijalne štete, kao i u njezinom odsustvu (stavak 1.). Stavkom 2. istog članka je propisano da prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njezine naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom prirodom i društvenom svrhom. Sadržaj prava ličnosti (između ostalih garantiranih prava) čini i pravo na čast i ugled kao izraz specifične socijalne funkcije čovjeka i socijalnog ugrožavanja njegove ličnosti. Prema obrazloženju tog suda, čast i ugled neke ličnosti predstavljaju osobno dobro i čine sastavni dio integriteta čovjekove ličnosti. Sama čast je vlastito osjećanje moralne vrijednosti, tj. intimna moralna svijest o vlastitoj vrijednosti, a ugled predstavlja uvažavanje koje određena osoba uživa u određenoj društvenoj sredini. Navedeno je da u svezi s tim i Europska konvencija štiti ugled svake fizičke i pravne osobe, a sloboda izražavanja se "mjeri" međunarodno prihvaćenim standardima, pa je svako prekoračenje te granice sankcionirano odštetnom odgovornošću štetnika.

12. Okružni sud je obrazložio da imajući u vidu da je tužitelj javna ličnost, da je u vrijeme objave spornog sadržaja bio predsjednik Vlade Republike Srpske, odnosno visokopozicionirana ličnost, prema ocjeni ovog suda, iznošenje i prenošenje neistinitog sadržaja od strane apelantice nesporno škodi časti i ugledu tužitelja prema usvojenim društvenim normama i mjerilima, a posebice kada se uzme u obzir način i sadržaj iznesene klevete u emisiji koju gleda veliki broj građana. Polazeći od pravnog standarda kao najopćijeg pravila i onoga što se u životu najčešće događa kao određenog obrasca ponašanja, izvjesno je da će kod prosječnog čovjeka, pa sasvim sigurno i kod tužitelja, iznošenje sadržaja u spornoj emisiji prouzročiti duševne boli intenziteta i trajanja koji opravdavaju dosuđivanje naknade. Stoga je, prema ocjeni ovog suda, dosuđena naknada nematerijalne štete na ime pretrpljenih duševnih boli tužitelja odgovarajuća satisfakcija tužitelju za pretrpljenu štetu i u razmjeri je s njom. U svezi s tim Okružni sud je naveo da kod naprijed navedenog činjeničnog stanja proizlazi da su neutemeljeni apelantičini prizivni prigovori da je prvostupanjski sud dosudio tužitelju naknadu štete za pretrpljene duševne boli zbog povrede ugleda i časti, a u tijeku prvostupanjskog postupka nije dokazano da je tužitelj pretrpio ove boli. Također su, prema mišljenju tog suda, neprihvatljivi apelantičini prizivni prigovori da je tužitelj javna ličnost, pa da je, prema tome, dužan i trpjeti kritike javnosti u medijima kao što je apelantica, jer sama činjenica da je tužitelj javna ličnost i da je njegov rad izložen sudu javnosti, prema mišljenju tog suda, nije bez ograničenja i ne dozvoljava mogućnost iznošenja neistinitih sadržaja u sredstvima javnog informiranja. Navedeno je da apelantica tijekom postupka nije predlagala, niti izvodila dokaze na okolnosti da su iznijeti i objavljeni sadržaji istiniti, te imajući u vidu činjenicu da se apelantica nije odazvala kako na pripremno ročište tako ni na glavnu raspravu kod prvostupanjskog suda, o kojem je uredno obaviještena, taj sud je donio presudu kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

Navodi iz apelacije

13. Apelantica smatra da su joj osporenim presudama prekršeni sloboda izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije. Kršenje navedenih prava apelantica vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da ničim nije dokazano da je iznijela klevetnički sadržaj, niti da je tužitelju nastala bilo kakva šteta jer da bi se smatralo da je šteta nastala moraju biti ispunjene sve pretpostavke za njezino postojanje, i to kumulativno što, prema apelantičinom mišljenju, u konkretnom nije slučaj, posebno jer tužitelj nikada nije saslušan na okolnosti nastale štete.

Odgovor na apelaciju

14. Okružni sud je naveo da nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neutemeljenu.

15. Osnovni sud je naveo da je taj sud donio pravilnu i na zakonu utemeljenu presudu, te da je apelacija neutemeljena i da je treba odbiti.

16. Tužitelj je naveo da je nesporno da mu je pričinjena šteta i da je to u postupku i dokazano, zbog čega smatra da je apelacija neutemeljena.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Opšti dio

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5. stav 1.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

Obaveza ublažavanja

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtev za ispravku koju upućuje tuženom.

Naknada štete

Član 11. stav 1.

(1) Naknada štete vrši se isključivo sa namerom nadoknade štete nanesene ugledu oštećenog, a ta nadoknada mora biti proporcionalna prouzrokovanoj šteti. Pri utvrđivanju naknade štete, sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući sve poduzete mere da bi se ublažila prouzrokovana šteta, kao što su: objavljivanje ispravke, opozivanje izjave ili izvinjenje, činjenicu da li je štetnik stekao novčanu korist učinjenim iznošenjem ili pronošenjem izražavanja, ili činjenicu da bi iznos dodeljene štete mogao imati za posledicu velike materijalne poteškoće ili bankrot štetnika.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

18. U **Zakonu o obligacijskim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

19. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09), u tekstu koji je važio u relevantnom razdoblju, relevantne odredbe glase:

Član 7. stav 1.

(1) Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvode dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 127.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tačna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmjernim teškoćama, sud će o ovom odlučiti, po svojoj ocjeni.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 036558 14 GŽ od 20. svibnja 2014. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelantica je primila 13. lipnja 2014. godine, a apelacija je podnesena 24. lipnja 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da su tim presudama prekršena njezina prava iz članka II/3.(e) i (h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. i čl. 9. i 10. Europske konvencije.

Sloboda izražavanja

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

h) Slobodu izražavanja

26. Članak 10. Europske konvencije glasi:

(1) Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i priopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih poduzeća.

(2) Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi

sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

a) Opća načela

27. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije spada u skupinu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavkom definiraju samo pravo, a drugim stavkom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim drugim stavkom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, ne odnosi samo na "informacije" ili "ideje" koje su primljene pozitivno ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima nema stava već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Europski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. studenog 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stavak 46. i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. lipnja 2006. godine, točka 42.). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članku 10. stavak 2. Europske konvencije, pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak neovisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

28. Kad se radi o ograničenjima iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, Europski sud je ukazao da se kod odlučivanja u slučajevima klevete treba voditi računa o sljedećem: ukazuju li činjenice predmeta da je "izražavanje" obuhvaćeno člankom 10. Europske konvencije, postoji li miješanje u pravo na slobodu izražavanja, je li miješanje propisano zakonom, teži li ostvarenju legitimnog cilja i na kraju, je li miješanje "neophodno u demokratskom društvu". S tim ciljem je potrebno utvrditi jesu li domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s načelima ustanovljenim u članku 10. Europske konvencije, kao i jesu li domaće vlasti utemeljile svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica. Što se tiče proporcionalnosti, mora se utvrditi je li postignut pravičan balans u zaštiti dviju vrijednosti garantiranih Europskom konvencijom koje mogu biti u suprotnosti jedna drugoj: s jedne strane sloboda izražavanja iz članka 10. Europske konvencije i, s druge strane, pravo osobe koja je tekstom (izražavanjem) napadnuta da zaštiti svoju reputaciju, koje je zaštićeno člankom 8. Europske konvencije u okviru prava na privatni život (vidi, Europski sud, *Chauvy i dr. protiv Francuske*, presuda od 29. lipnja 2004. godine, aplikacija broj 64915/01, stavak 70.).

29. Kako su i Europski sud, a i Ustavni sud u svojim ranijim odlukama u svezi sa istim pitanjem već ukazali, postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenice može dokazati, dok se za istinitost mišljenja ne zahtijeva dokazivanje (vidi, Europski sud, *Lingens protiv Austrije*, presuda od 8. srpnja 1986. godine, serija A, broj 103, stavak 46.; *Feldek protiv Slovačke*, presuda od 12. srpnja 2001. godine, toč. 75.-76. i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1005/04* od 2. prosinca 2005. godine, točka 31.). Ovo stajalište je u odlukama Europskog suda i Ustavnog suda konstantno reafirmirano, s tim što je naročito ukazano da mediji ne smiju prekoračiti određene granice koje ulaze u opseg članka 8. Europske konvencije, već je njihova dužnost pružati i priopćavati informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa, uključujući i informacije koje se tiču ponašanja dužnosnika vlasti. Ne samo da je dužnost medija prenositi takve informacije i ideje već je i pravo javnosti dobiti takve informacije. Članak 10. Europske konvencije štiti ne samo suštinu iznesenih ideja i informacija već i formu u kojoj su one prenesene, a novinarska sloboda uključuje i određeni stupanj pretjerivanja ili čak provokacije (vidi, Europski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. srpnja 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stavak 40. (e)).

30. Konačno, kako proizlazi iz prakse Europskog suda, malo je prostora unutar članka 10. stavak 2. Europske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa. Štoviše, granice prihvatljivog kriticizma šire su kada su u pitanju javne ličnosti kao što su političari, nego kada su u pitanju privatne osobe. Za razliku od privatnih osoba, javne ličnosti se neizbježno i svjesno stavljaju pred ocjenu javnosti, a njihove riječi i djela su izloženi pažljivijem ispitivanju javnosti, pa stoga moraju pokazati i veći stupanj tolerancije (vidi već citiranu presudu *Hrico*, stavak 40. (g)).

b) Primjena navedenih načela na konkretan slučaj

31. Dovodeći navedena opća načela u vezu s činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na temelju Zakona o zaštiti od klevete i ZOO, iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidljiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelantice zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u apelantičino pravo na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih", odnosno ugleda tužitelja.

32. Ustavni sud dalje, imajući u vidu načelo proporcionalnosti, treba ispitati jesu li u osporenim presudama uzeti u obzir svi čimbenici koji su bili opredjeljujući u zaključku da je u konkretnom slučaju apelantica prouzročila štetu tužitelju. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu" potrebno je dokazati postojanje "žurne društvene potrebe" koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja. Za Ustavni sud se s tog aspekta postavlja pitanje je li u konkretnom slučaju uspostavljena pravična ravnoteža između apelantičine slobode izražavanja i prava tužitelja na ugled.

33. U svezi s tim, Ustavni sud je već naglasio da se postojanje činjenica može dokazati, ali istinitost vrijednosnih ocjena nije nešto za što se mogu dati dokazi. Imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom i činjenice da istinitost mišljenja nije potrebno dokazivati, postavlja se pitanje je li načelo o teretu dokazivanja kao opće načelo parničnog postupka, na kom su redovni sudovi utemeljili svoje odluke, jedino i isključivo primjenjivo ili, nasuprot tome, redovni sudovi, u smislu standarda prava na slobodu izražavanja garantiranog člankom 10. Europske konvencije, imaju obvezu cijeniti sve relevantne okolnosti koje se tiču konkretnog slučaja. Pod tim okolnostima se, prije svega, podrazumijeva je li izražavanje upućeno određenom ili neodređenom krugu osoba, okolnosti koje se tiču statusa tužitelja i djelatnosti apelanta, cilj i kontekst neke informacije, postojanja potrebe da se javnost informira o nekoj važnoj temi u širem kontekstu, doprinosa debati od općeg društvenog interesa, itd.

34. U konkretnom slučaju su, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, redovni sudovi u postupku povodom tužbe za naknadu štete imali u vidu nespornu činjenicu prema kojoj je tužitelj javna ličnost - u vrijeme objave priloga premijer, a danas predsjednik Republike Srpske. Nadalje, u svezi s tim, bilo je neophodno utvrditi je li apelantica spornim izražavanjem u emisiji koja je gledana na skoro cijelom teritoriju BiH i u udarnom terminu iznijela neistinite činjenice o tužitelju ili je pak bio u pitanju vrijednosni sud. U tom kontekstu je, primjenom naprijed navedenih kriterija, bilo neophodno napraviti jasnu razliku predstavlja li sporno izvještavanje činjeničnu tvrdnju ili

vrijednosni sud. Imajući u vidu naprijed navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra spornim zaključak redovnih sudova da je apelantica narušila ugled tužitelja i time počinila klevetu. Naime, dovodeći navedenu praksu u kontekst sa sadržajem spornog priloga, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi u osporenim presudama ponudili obrazloženja prema kojima se cijeli tekst priloga smatra klevetničkim sadržajem, a da pri tome ni u jednom dijelu obrazloženja osporenih presuda nije napravljena distinkcija između, eventualnih, činjeničnih navoda i vrijednosnog suda u smislu naprijed navedenih kriterija, odnosno niti jednu od tvrdnji iznesenih u navedenom prilogu redovni sudovi nisu podvrgnuli analizi u smislu utvrđivanja relevantnih okolnosti konkretnog slučaja shodno standardima članka 10. Europske konvencije. Pored toga, Ustavni sud zapaža i da su redovni sudovi jedno od težišta svog zaključka da se radi o kleveti stavili i na to što apelantica nije prisustvovala pripremnom ročištu i glavnoj raspravi u konkretnom predmetu i nije ponudila razloge i dokaze da je provjerila istinitost iznesenog. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeno nije dovoljno da bi se izveo zaključak da se radi o kleveti (s obzirom na to da je nesporno i da je apelantica osporila navode iz tužbe u svom odgovoru na tužbu). Ustavni sud stoga smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo mjesta za primjenu odredbe članka 5. Zakona o zaštiti od klevete kojom je regulirana odgovornost za klevetu jer primjena navedene odredbe, kako je već rečeno, dolazi u obzir samo u slučaju kada je jasno utvrđeno da se radi o iznošenju neistinitih činjenica, a nikako o iznošenju nečijeg mišljenja. Tek u slučaju da su redovni sudovi primijenili naprijed navedene kriterije i napravili navedenu distinkciju mogli su doći do zaključka je li se radilo o kleveti ili ne, te primijeniti relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete i ZOO. Zbog toga, Ustavni sud apelantičine navode smatra utemeljenim.

35. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantičino pravo na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

Ostali navodi

36. S obzirom na zaključke o kršenju prava iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati navode o kršenju prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije kada su redovni sudovi propustili da u prilogu koji je emitirala apelantica naprave jasnu distinkciju između činjenice i vrijednosnog suda, što je rezultiralo miješanjem u apelantičino pravo na slobodu izražavanja.

38. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

863

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3301/14**, рјешавајући апелацију **Дарка Живковића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (2) и (3) тачке е) и м), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Дарка Живковића**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 07 0 У001642 08 У од 12. јануара 2010. године.

Налаже се Граду Мостару – Одјел за финансије и некретнине да без даљњег одлагања оконча поступак извршења Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године.

Налаже се Граду Мостару – Одјел за финансије и некретнине да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбацује се као неоснована апелација **Дарка Живковића** поднесена због неизвршења Одлуке CRPC-а број 513-1536-371 од 9. јула 2002. године, због тога што је Уставни суд Босне и Херцеговине о истој ствари раније одлучио, а из навода или доказа изнесених у апелацији не произилази да има основа за поновно одлучивање.

Одбацује се као неоснована апелација **Дарка Живковића** поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Мостару број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године и Рјешења Општинског суда у Мостару број Дн-1621/10 од 18. новембра 2013. године, због неисцрпљивања правних лијекова могућих према закону.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Дарко Живковић (у даљњем тексту: апелант) из Београда, ког заступа заједничка канцеларија коју чине адвокати из Мостара Душанка Шољић-Ћорић, Драженка Јуришић и Драган Пудар, поднио је 17. јула 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због неизвршења Пресуде Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године, те због неизвршења Одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: CRPC) број 513-1536-3/1 од 9. септембра 2002. године. Допуном апелације од 27. октобра 2014. године апелант је оспорио и Рјешење Кантоналног суда број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године и Рјешење Општинског суда у

Мостару – Земљишнокњижни уред (у даљњем тексту: Општински суд) број Дн-1621/10 од 18. новембра 2013. године. Апелант је поднесцима од 20. априла 2015. године и 16. марта 2017. године допунио апелацију.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Града Мостара – Одјел за финансије и некретнине (у даљњем тексту: Град Мостар) затражено је 30. марта 2015. године и 13. фебруара 2017. године да доставе одговор на апелацију.

3. Град Мостар је доставио одговоре на апелацију 10. априла 2015. године и 20. фебруара 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

а) Неизвршење Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године

5. Одлуком CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године потврђује се да је 1. априла 1992. године Славојка Гачић (у даљњем тексту: апелантова правна предница) била власник некретнине означене као к. ч. број 1292/1 из зк. ул. број 15 КО Мостар. Ставом II диспозитива одлуке прописано је да носиоци права из тачке 1 одлуке, његови насљедници или друга лица на која је то право пренесено након 1. априла 1992. године по основу Закона о насљеђивању или правног посла сагласно вољи учесника, уз презентацију одлуке, могу да ступе у посјед означених некретнина у року одређеном Законом о извршењу одлука CRPC-а. Ставом III одлуке прописано је да су надлежни општински органи управе дужни да лица из става II на њихов захтјев и уз презентацију одлуке уведу у посјед означених некретнина у року наведеном у ставу II и изврше евентуалне измјене у евиденцијама о некретнинама.

6. Апелант и његова сестра Љ. Т. поднијели су 15. новембра 2002. године Граду Мостару – Подручни уред Југозапад – Уред за стамбено господарство захтјев за извршење Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године. Апелант се прије подношења ове апелације, тј. 11. јуна 2007. године, обратио Уставном суду, између осталог, и због неизвршења наведене одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године. У вези с оспореним питањем (неизвршење Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године) Уставни суд је донио Одлуку о допустивости и меритуму број АП 1751/07 од 28. априла 2010. године (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1751/07* од 28. априла 2010. године, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) којом је, између осталог, одбацио као недозвољену апелацију изјављену због неизвршења Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године због неисцрпљивања правних лијекова могућих према закону. Образлажући тај дио одлуке, Уставни суд је истакао: "[…] чланом 14 Закона о извршењу одлука CRPC-а прописано [је] да ће се у поступку извршења одлука CRPC-а примјењивати одредбе Закона о општем управном поступку ('Службене новине ФБиХ' број 2/98), осим уколико није другачије предвиђено овим законом. На основу наведеног, Уставни суд сматра да су апеланти због непоступања првостепеног органа управе по њиховим захтјевима могли, у смислу члана 216 ст. 2 и 3 Закона о управном поступку, поднијети жалбу као да је њихов захтјев одбијен, те евентуално покренути управни спор у смислу члана 22 Закона о управном спору. Према томе, имајући у виду релевантне одредбе Закона о управном поступку и Закона о управном спору, Уставни суд сматра да апеланти нису исцрпили дјелотворне правне лијекове, па самим тим нису ни дошли до коначних одлука које би могле бити предмет апелационог испитивања Уставног суда. Према томе, пошто није испуњен услов исцрпљивања правних лијекова могућих према закону, апелација се у овом дијелу не може разматрати".

б) Поступак неизвршења Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године

7. Рјешењем Града Мостара – Градско вијеће број 01-02-113/08 од 17. априла 2008. године одбијен је као неоснован захтјев апеланта и Љ. Т. за ревизију правне ваљаности извршених додјела грађевинског земљишта који су користили апелантова правна предница и Љ. Т., а које је Рјешењем Општинског вијећа Општине Мостар број 01-128/95 од 10. јула 1995. године додијељено Бискупском ординаријату Мостар и Рјешењем Општинског вијећа Општине Мостар број 01-196798 од 9. априла 1998. године додијељено Општини Мостар Југозапад.

8. Кантонални суд је Пресудом број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године тужбу апеланта и Љ. Т. дјелимично уважио, оспорени управни акт број 01-02-113/08 од 17. априла 2008. године поништио и ријешио управну ствар тако што је захтјев апеланта и Љ. Т. за ревизију правне ваљаности извршених додјела грађевинског земљишта који је користила њихова правна предница дјелимично уважио и поништио дијелове рјешења Општинског вијећа Општине Мостар бр. 01-128/95 од 10. јула 1995. године и 01-196798 од 9. априла 1998. године у односу на додјелу земљишта Бискупском ординаријату Мостар и Општини Мостар Југозапад (катастарске честице предметног грађевинског земљишта прецизно наведене у ставу II диспозитива пресуде). Ставом III диспозитива пресуде поближе је наведено које се грађевинско земљиште враћа и која површина на коришћење апеланту и Љ. Т. или ће им Град Мостар обезбиједити одговарајућу накнаду за наведено земљиште. Ставом IV диспозитива одбија се захтјев за ревизију и поврат осталих земљишних парцела наведених у захтјеву за ревизију.

9. У образложењу пресуде Кантонални суд је истакао да су тужиоци (апелант и Љ. Т.) доказали постојање свих потребних елемената за спровођење поступка ревизије у смислу чл. 87 и 89

Закона о грађевинском земљишту Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Закон о грађевинском земљишту), те је удовољено захтјеву за враћање права коришћења раније додијељеног грађевинског земљишта или да се обезбиједи одговарајућа новчана накнада.

10. Одлучујући о захтјеву за ванредно преиспитивање Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године, који је поднијело Градско вијеће Града Мостара, Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) Пресудом број 07 0 У 001642 10 Увп од 7. јула 2010. године одбио је захтјев.

11. Апелант је 26. априла 2010. године Граду Мостару поднио захтјев за извршење Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године.

12. Апелант се поново дописом од 16. септембра 2010. године обратио Граду Мостару за извршење пресуде Кантоналног суда од 12. јануара 2010. године.

13. Апелант је 14. марта 2012. године доставио Граду Мостару приједлог за "рјешавање надокнаде или повратa". Апелант се поднесцима од 29. јануара и 29. марта 2016. године обраћао градоначелнику Града Мостара, те предлагао начин споразумног рјешавања могуће новчане накнаде за земљиште.

14. Апелантов пуномоћник је два пута (записници од 2. фебруара 2016. године и 28. јуна 2016. године) присуствовао састанцима у просторијама Града Мостара ради извршења пресуде Кантоналног суда и покушаја нагодбе везано за висину накнаде за предметно земљиште.

15. Према подацима с којима је располагао Уставни суд до дана доношења одлуке о апелацији, Пресуда Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године није извршена.

ц) Поступак уписа права својине на основу Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године

16. Апелант и Љ. Т. поднијели су 24. септембра 2010. године захтјев Општинском суду ради уписа права својине у земљишне књиге на основу Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године.

17. Рјешењем Општинског суда број Дн-1621/10 од 18. новембра 2013. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године, одбачен је захтјев апеланта и Љ. Т. ради уписа права својине на некретнинама поближе наведеним у диспозитиву рјешења, а на основу Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године.

18. У образложењу рјешења Општинског суда наведено је да подносиоци захтјева нису поступили по рјешењу од 26. септембра 2013. године, односно нису отклонили недостатке (доставили тражене исправе), па је у смислу члана 40 ст. 1 и 2 Закона о земљишним књигама ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 19/03 и 54/04) захтјев одбачен. Подносиоци захтјева, како је наведено, не губе право поновног подношења захтјева за укњижбу након што ускладе документацију са стањем земљишне књиге.

19. Одлучујући о ревизији коју су против Рјешења Кантоналног суда број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године изјавили апелант и Љ. Т., Врховни суд је Рјешењем број 70 0 Дн 004704 14 Рев од 31. марта 2015. године одбацио ревизију.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апелант сматра да му је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) због неизвршења Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 од 12. јануара 2010. године, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Такође се жали на то што није извршена Одлука CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године. Сматра да је до неизвршења наведених одлука довело претјерано "администрирање и уплитање државе у утврђена права на фер и правичан поступак", те право "на поврат имовине која им је одузета". Апелант опширно наводи ток поступка пред органима управе и судом, те истиче да се за извршење наведених одлука обраћао градоначелнику Града Мостара, Одјелу за некретнине, катастру некретнина, Одјелу за урбанизам и грађење, али "надлежне управне службе и Град Мостар перманентно и даље располажу предметним некретнинама и мијењају [њихово] правно и фактично стање, а све у функцији отежавања извршења".

21. Даље наводи да је један од начина извршења "да се земљиште врати у правно стање прије поништених управних аката (натурална реституција), а други начин извршења је извршење плаћањем новчане надокнаде за незаконито одузето земљиште умјесто [његовог] враћања по тржишним цијенама". Истакао је да од 2010. године води преговоре који нису довели до помака, иако се, како наводи, "исказује декларативно воља за мирно рјешење или нагодбу", те да је одржан велик број састанака који нису дали никакве резултате. Коначно, апелант предлаже Уставном суду да испита наводе апелације, те утврди постојање повреде права на извршење одлука, утврди претјерано администрирање и уплитање у његова пресудом утврђена права и наложи да се покренути поступци извршења одлука окончају у року не дужем од три мјесеца.

22. Допуном апелације од 27. октобра 2014. године апелант је оспорио и рјешења Кантоналног суда број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године и Општинског суда број Дн-1621/10 од 18. новембра 2013. године јер "повреду права на правично суђење и имовину види у чињеници да је оспореним одлукама заштићен ништав/поништен упис и одбијено враћање имовине апеланту".

б) Одговор на апелацију

23. У одговору на апелацију Град Мостар је истакао да постоје објективне потешкоће везане за извршење пресуде из 2010. године како за враћање бившим корисницима тако и за евентуалну новчану накнаду. Наиме, ради се о већ изграђеном земљишту, а с друге стране због немогућности успостављања облика и површине катастарских честица које су цијепане и спајане према урбанистичко-планској документацији. Даље је истакнуто да су предузете све могуће активности ради спровођења одлуке, а то што спровођење није извршено значи да су постојале препреке. Наиме, како је даље наведено, након покушаја закључења нагодбе везане за исплату одговарајуће накнаде (одржано више састанака са свим заинтересованим странама) није постигнут договор око висине накнаде. Пуномоћници бивших корисника предметног земљишта више пута су предлагали износ накнаде с којим би били задовољни, а то је износ од 4.000.000 КМ за површину од 2.289 м². Како тражени износ није реална вриједност предметних некретнина, нити има упориште у било ком документу (процјени), Град Мостар није могао да прихвати тај износ, те је преко Службе за некретнине ангажован вјештак који је некретнине процијенио на износ од 951.354,18 КМ. Даље је истакнуто да је градоначелник Града Мостара инсистирао на хитном спровођењу судске одлуке па је тражио одржавање састанака ради покушаја нагодбе о исплати новчане накнаде, а од јавног правобраниоца Града Мостара тражио је писмено мишљење о начину извршења судске одлуке путем новчане исплате. Додатна отежавајућа околност за извршење пресуде јесте чињеница да она није јасна јер у диспозитиву стоји "или ће им Град Мостар обезбиједити одговарајућу накнаду", те управо због различитог тумачења израза "одговарајућа накнада" није постигнут договор око висине исплате накнаде јер апеланти сматрају да је то за површину од 2.289 м² износ од 4.000.000 КМ, док Град Мостар сматра да је то, према процјени судског вјештака грађевинске струке, износ од 951.354,18 КМ. На крају је истакнуто да Град Мостар не опструише спровођење одлуке већ напротив изналази најбоље рјешење за све стране у "овом комплексном имовинскоправном односу".

24. На поновни упит Уставног суда од 9. фебруара 2017. године, Град Мостар је 20. фебруара 2017. године доставио "информацију о извршењу пресуде Кантоналног суда од 12. јануара 2010. године" у којој је истакнуто да су у посљедње вријеме одржали састанак с апелантовим пуномоћником с циљем да покушају склопити нагодбу о

висини накнаде и начину реализације. На састанцима је поново назначено да је тражени износ од 4.000.000 КМ неприхватљив, те је предложена замјена за друго земљиште које површином, бонитетом и локацијом приближно одговара спорном земљишту, што су пуномоћници одбили наводећи да су "првенствено заинтересовани за новчану накнаду". Такође су, како се даље наводи, предлагали дијелом замјенско земљиште, а дијелом обештећење у новцу, на што апелантови пуномоћници нису пристали, те су остали при потраживаном износу од 4.000.000 КМ. На крају су истакли да "не опструишу спровођење судске одлуке већ и даље покушавају пронаћи најбоље рјешење за све стране у поступку".

V. Релевантни прописи

V. **Релевантни прописи**

25. У **Закону о управном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 2/98 и 48/99) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

У управним областима за које је федералним законом прописан посебан поступак, поступа се по одредбама тог закона, с тим да се по одредбама овог закона поступа у свим питањима која нису уређена посебним законом.

Члан 5. ст. 1. и 2.

(1) Кад органи и институције које имају јавне овласти воде поступак и рјешавају, дужни су да странкама омогуће да што лакше заштите и остваре своја права, водећи притом рачуна да остваривање њихових права не буде на штету права других особа нити у супротности са законом утврђеним јавним интересом.

(2) Кад службена особа која рјешава неку управну ствар, с обзиром на постојеће чињенично стање, сазна или оцијени да одређена странка има основа за остварење неког права, упозорит ће је на то.

Члан 6.

Кад органи и институције које имају јавне овласти рјешавају у управним стварима, дужни су да осигурају ефикасно остваривање права и интереса грађана, подузећа (друштава), установа и других правних лица, што обухвата добру организацију на извршавању послова органа, која осигурава брзо, потпуно и квалитетно рјешавање управних ствари у управном поступку уз свестрано разматрање тих ствари.

Члан 14.

Поступак се има водити брзо и са што мање трошкова и губитка времена за странку и друге особе које учествују у поступку, али тако да се прибави све што је потребно за правилно утврђивање чињеничног стања и за доношење законитог и правилног рјешења.

Члан 269.

Извршење рјешења донесеног у управном поступку проводи се ради остваривања новчаних потраживања или неновчаних обавеза.

Члан 272.

(1) Извршење рјешења проводи се административним путем (административно извршење), а у случајевима предвиђеним овим законом - судским путем (судско извршење).

(2) Административно извршење проводе органи управе по одредбама овог, односно посебног закона, а судско извршење - надлежни суд по прописима који важе за судско извршење.

Члан 273.

(1) Извршење ради испуњења неновчаних обавеза извршеника проводи се административним путем.

(2) Извршење ради испуњења новчаних потраживања проводи се судским путем. (...)

26. У **Закону о грађевинском земљишту Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације БиХ" број 67/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 69.

Ранији власник неизграђеног градског грађевинског земљишта које је преузето из његовог посједа има право на накнаду.

Ранији власник неизграђеног градског грађевинског земљишта, односно његов правни сљедник стиче право на накнаду по правоснажности рјешења о преузимању, односно након давања изјаве о предаји земљишта општини.

Накнаду за преузето земљиште плаћа општина на чијем се подручју налази земљиште.

Накнада се одређује и исплаћује према одредбама Закона о експропријацији.

Члан 89.

Уколико надлежни општински орган управе у поступку ревизије утврди да је подносилац на дан или прије 6. априла 1992. године користио предметно земљиште у стамбене, пољопривредне или пословне сврхе, и да му/јој је право коришћења прекинуто између 6. априла 1992. године и дана ступања на снагу овог закона, без његове сагласности општина ће вратити право коришћења на раније додијељеном земљишту или осигурати накнаду.

Члан 90.

Уколико је трећа страна bona fide започела изградњу на земљишту које је предмет ревизије или ако је земљиште приведено намјени, општина ће компензовати подносиоца захтјева било путем новчане накнаде у складу са чланом 69. овог закона, или путем додјеле земљишне парцеле која је подударна по величини, функцији, вриједности, локацији итд., зависно од избора подносиоца захтјева.

(...)

Приликом утврђивања висине накнаде из овог члана, општински орган управе додјељује износ накнаде који подносиоцу припада по члану 69. став 4 овог закона умањен за износ дјелимичне накнаде која је већ исплаћена подносиоцу.

27. У **Закону о експропријацији Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 70/07, 36/10, 25/12, 8/15 - ОУС, 34/16) релевантне одредбе гласе:

Члан 60.

Послије правоснажности рјешења о експропријацији општинска служба за управу дужна је да без одгађања закаже и одржи усмену расправу за споразумно одређивање накнаде за експроприсану некретнину.

Орган из става 1. овог члана настојаће да странке постигну споразум о накнади, упозоравајући их на њихова права и обавезе према одредбама овог Закона.

Ради припремања расправе странке могу поднијети своје понуде, а орган из става 1. овог члана прибавиће писана обавјештења од органа управе и других органа о чињеницама које могу бити од значаја за одређивање висине накнаде.

Члан 61.

Споразум о накнади за експроприсане некретнине мора садржавати облик и висину накнаде и рок у коме је корисник експропријације дужан испунити обавезе у погледу накнаде.

Споразум о накнади уноси се у записник који мора да садржи све податке неопходне за испуњавање обавезе корисника експропријације.

Споразум о накнади или дијелу накнаде је закључен кад обје странке потпишу записник у који је споразум унесен.

Записник у који је унесен споразум о накнади има снагу извршног рјешења чије извршење спроводи, када се ради о неновчаним обавезама, орган из става 1. члана 60. овог Закона.

Члан 62.

Ако се не постигне споразум о накнади у року од два мјесеца од дана правоснажности рјешења о експропријацији, општинска служба за управу доставиће, без одлагања, правоснажно рјешење о експропријацији са свим списима надлежном суду на чијем подручју се налази експроприсана некретнина ради одређивања накнаде.

Орган из става 1. овог члана може и прије истека рока од два мјесеца доставити рјешење о експропријацији са списима надлежном суду ако из изјава и понашања странака закључи да се не може постићи споразум о накнади.

Ако општинска служба за управу у одређеном року не поступи према одредби става 1. овог члана, ранији власник експроприсане некретнине као и корисник експропријације могу се непосредно обратити надлежном суду ради одређивања накнаде.

Члан 64.

Надлежни суд по службеној дужности у ванпарничном поступку одлучује о висини накнаде за експроприсану некретнину.

VI. Допустивост

28. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

29. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

а) Допустивост у односу на извршење Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године

30. Члан 18 став (3) тачка е) Правила Уставног суда гласи:

(3) Апелација није допустива ако постоји неки од сљедећих случајева:

е) ради се о питању о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у апелацији не произилази да има основа за поновно одлучивање.

31. Уставни суд запажа да апелант у предметној апелацији покреће исто питање које је већ било предмет његове раније поднесене апелације (неизвршење Одлуке CRPC-а број 513-1536-3/1 од 9. јула 2002. године), о чему је Уставни суд већ донио одлуку у предмету број АП 1751/07. Дакле, Уставни суд закључује да је апелација у овом дијелу поднесена везано за питање о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода или доказа изнесених у апелацији не произилази да има основа за поновно одлучивање.

32. У складу с наведеним, а имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка е) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико се ради о питању о ком је Уставни суд већ одлучивао, а из навода и доказа изнесених у апелацији не произилази да има основа за поновно одлучивање о истој ствари о којој је Уставни суд раније одлучио, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

б) Допустивост у односу на Рјешење Кантоналног суда број 07 0 Дн 009758 14 Гж од 25. септембра 2014. године и Рјешење Општинског суда број Дн-1621/10 од 18. новембра 2013. године

33. Члан 18 став (3) тачка м) Правила Уставног суда гласи:

(3) Апелација није допустива ако постоји неки од сљедећих случајева:

м) апелант није исцрпио правне лијекове могуће по закону.

34. Према правилу о исцрпљивању правних лијекова, апелант мора да дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек који је дјелотворан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном тако и у правном погледу. При томе апелант одлучује о томе да ли ће користити правни лијек без обзира на то да ли је ријеч о редовном или ванредном правном лијеку. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није поштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може се сматрати коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана прописан чланом 16 став (1) Правила Уставног суда (види Уставни суд, одлуке бр. *АП 283/03* од 14. октобра 2004. године, *АП 106/04* од 18. јануара 2005. године и *АП 4986/14* од 22. децембра 2016. године, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

35. У конкретном случају Уставни суд запажа да је апелант пропустио да, у складу с одредбама члана 40 ст. 1 и 2 Закона о земљишним књигама Федерације БиХ ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 19/03 и 54/04), у остављеном року отклони недостатке захтјева за укњижбу. Дакле, апелант није исцрпио дјелотворне правне лијекове могуће према закону. Будући да није испуњен услов исцрпљивања свих правних лијекова могућих према закону, апелација се не може разматрати.

36. Имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка м) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико апелант није исцрпио правне лијекове могуће према закону, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

ц) Допустивост у односу на неизвршење Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године

37. У односу на апелантове наводе који се тичу неизвршења Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 00164208 од 12. јануара 2010. године, а којом је наложено да се апеланту и Љ. Т. врати на коришћење грађевинско земљиште или да им се обезбиједи одговарајућа накнада за земљиште, Уставни суд подсјећа на то да, у смислу члана 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

38. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, израз "пресуда" мора се широко тумачити. Тај израз не треба само укључивати све врсте одлука и рјешења већ и недостатак

доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлука број *У 23/00* од 2. фебруара 2001. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу с чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједе највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

39. Будући да наводи из апелације указују на то да апелант пред Уставним судом овим дијелом апелације покреће питање неизвршења Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 00164208 од 12. јануара 2010. године, а којом је наложено да се њему и Љ. Т. врати на коришћење грађевинско земљиште или да им се обезбиједи одговарајућа накнада за земљиште, произилази да се апелант позива на право из члана 6 став 1 Европске конвенције које садржи право на приступ суду.

40. Полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, Уставни суд истиче да се приликом примјене одредби из члана 18 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда то правило мора примјењивати уз одређен степен флексибилности, без претјераног формализма (види Европски суд за људска права, *Cardot против Француске*, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А, број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући према закону није апсолутно, нити се може примјењивати аутоматски, те је приликом испитивања да ли је било поштовано битно узети у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Osterwijek против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980. године, серија А, број 40, став 35). То, између осталог, значи да се морају реално узети у обзир не само постојање формалних правних средстава у правном систему већ и свеукупни правни и политички контекст, као и апелантове личне прилике.

41. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Федерацији Босне и Херцеговине, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апеланту да се жали због неизвршења правоснажне пресуде. Уставни суд сматра да недостаци у организацији правосудног система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштовање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције.

42. Уставни суд истиче да се на појединца не може ставити претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права. Такође, једно од основних принципа Европске конвенције јесте да правна средства која појединцу стоје на располагању треба да буду лако доступна и разумљива, те да се пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може приписати појединцу. Осим тога, дужност је државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А, број 194, став 21).

43. У конкретном случају Уставни суд сматра да се ради о неизвршењу правоснажне одлуке којом је наложено да се апеланту врати грађевинско земљиште на коришћење или да му Град Мостар обезбиједи одговарајућу накнаду за то земљиште, као и да апелант нема на располагању ефективан правни лијек којим би исходио тражено извршење.

44. На основу одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

45. Апелант сматра да му је због неизвршења пресуде којом је наложено да му се врати на коришћење грађевинско земљиште или да се обезбиједи одговарајућа накнада дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

46. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(…)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

47. У конкретном случају апелант се жали због неспровођења пресуде којом је дјелимично удовољено апелантовој тужби тако што је апелантов захтјев за ревизију правне ваљаности извршених додјела грађевинског земљишта дјелимично уважен, те је наложено да се грађевинско земљиште поближе наведено у диспозитиву пресуде врати апеланту и Љ. Т. или да им Град Мостар обезбиједи одговарајућу накнаду.

48. У погледу ових апелантових навода Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права (види Европски суд за људска права, *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40), према којој члан 6 став 1 обезбјеђује свакоме право да пред суд или трибунал изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе. То обухвата "право на суд" у чијем оквиру је право на приступ суду, тј. право да покрене поступак пред судовима у цивилним стварима (види Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница дозвољава да коначне, извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције треба детаљно да прописује процедуралне гаранције дате странкама – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке. Тумачити члан 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Европску конвенцију (види Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34–36). Стога, извршење пресуде коју донесе било који суд мора бити посматрано као интегрални дио "суђења", у смислу члана 6 Европске конвенције. Европски

суд за људска права у предмету *Hornsby* нагласио је да ефективна заштита учесника у таквом поступку и поврат легалитета претпоставља обавезу управних органа да поштују пресуду суда (види став 41 наведене одлуке). На крају, Уставни суд подсјећа на то да је у наведеном предмету Европски суд за људска права одлучио да је члан 6 став 1 Европске конвенције био прекршен управо зато што власти нису поштовале извршење судске пресуде. Из наведеног је видљиво да постоји изграђена пракса у погледу тога да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

49. Уставни суд сматра да се наведени став може примијенити и у конкретном случају с обзиром на то да апелант не може да реализује извршење правоснажне судске одлуке.

50. Уставни суд констатује да је Кантонални суд, рјешавајући о тужби апеланта и Љ. Т., Пресудом број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године тужбу дјелимично уважио и оспорени управни акт Града Мостара поништио, те одлучио тако што је захтјев апеланта и Љ. Т. за ревизију правне ваљаности извршених додјела грађевинског земљишта дјелимично уважио и поништио дијелове рјешења Општинског вијећа Општине Мостар бр. 01-128/95 од 10. јула 1995. године и 01-196798 од 9. априла 1998. године у односу на додјелу земљишта Бискупском ординаријату Мостар и Општини Мостар Југозапад. Ставом III диспозитива пресуде поближе је наведено које се грађевинско земљиште враћа и која површина на коришћење апеланту и Љ. Т. или ће им Град Мостар обезбиједити одговарајућу накнаду за наведено земљиште.

51. Уставни суд даље запажа да је апелант 26. априла 2010. године поднио захтјев Граду Мостару да се изврши пресуда Кантоналног суда тако што ће се вратити право коришћења предметног земљишта или ће Град Мостар обезбиједити одговарајућу накнаду за наведено земљиште. Из достављене документације произилази да су на предметном земљишту, које је додијељено Бискупском ординаријату Мостар и Општини Мостар Југозапад, изграђени објекти Бискупског ординаријата, Croauto д.д. Мостар и UniCredit банка д.д. Мостар, те да је немогуће да се земљиште врати на коришћење апеланту и Љ. Т. у стању у каквом је било прије извршене додјеле. Даље произилази да је апелантов пуномоћник у више наврата одржавао састанке с представницима Града Мостара ради покушаја нагодбе међу странкама везано за висину накнаде за предметне некретнине. Из приложене документације произилази да је Град Мостар нудио апеланту замјену за спорно земљиште додјелом градског грађевинског земљишта које површином, бонитетом и локацијом приближно одговора спорном земљишту у центру града, да је предлагао дијелом замјенско земљиште, а дијелом обештећење у новцу, међутим, апелант је првенствено заинтересован за обештећење путем новчане накнаде. Даље произилази да је у неколико наврата покушано закључење нагодбе везане за исплату "одговарајуће накнаде", међутим, није постигнут договор око висине накнаде. Наиме, како произилази из достављеног одговора на апелацију, апелантов пуномоћник је предложио за површину од 2.289 м² износ од 4.000.000 КМ, док је тај износ за Град Мостар нереалан и неприхватљив, па је Град Мостар посредством вјештака грађевинске струке извршио процјену вриједности предметног земљишта и утврдио да је то износ од 951.354,18 КМ, али се апелант није сложио с понуђеним износом.

52. Уставни суд запажа да се неспорно улажу напори да се закључи нагодба везана за исплату одговарајуће накнаде апеланту и Љ. Т. за предметно земљиште, међутим, ни након седам година није постигнут договор око висине накнаде. Међутим, Уставни суд сматра да је овакво ангажовање Града Мостара да се изврши пресуда Кантоналног суда супротно релевантним одредбама Закона о управном поступку, Закона о грађевинском земљишту и Закона о експропријацији Федерације БиХ. У конкретном случају неспорно је да се предметне некретнине не могу вратити на коришћење апеланту и Љ. Т., односно не може се спровести административно извршење пресуде Кантоналног суда, па је остала могућност извршења "алтернативног налога" из предметне пресуде да им Град Мостар обезбиједи одговарајућу накнаду за предметно земљиште. Чланом 69 Закона о грађевинском земљишту прописано је да ранији власник неизграђеног градског грађевинског земљишта које је преузето из његовог посједа има право на накнаду, док је ставом 4 прецизирано да се накнада одређује и исплаћује према одредбама Закона о експропријацији. Даље, Уставни суд запажа да је чланом 90 Закона о грађевинском земљишту, а који се односи на конкретну ситуацију, прописано: "Уколико је трећа страна *bona fide* започела изградњу на земљишту које је предмет ревизије или ако је земљиште приведено намјени, општина ће компензовати подносиоца захтјева било путем новчане накнаде у складу са чланом 69. овог закона, или путем додјеле земљишне парцеле која је подударна по величини, функцији, вриједности, локацији итд., зависно од избора подносиоца захтјева (…), приликом утврђивања висине накнаде из овог члана, општински орган управе додјељује износ накнаде који подносиоцу припада по члану 69. став 4 овог закона (...)."

53. Дакле, наведене одредбе Закона о грађевинском земљишту приликом одређивања накнаде за грађевинско земљиште упућују на примјену релевантних одредби Закона о експропријацији па је у конкретном случају Град Мостар у смислу чл. 60 и 61 Закона о експропријацији био дужан да без одлагања закаже и одржи усмену расправу за споразумно одређивање накнаде уз настојање да се постигне споразум. Даље, како је то регулисано чланом 62 став 1 Закона о експропријацији, уколико се не постигне споразум о накнади у року од два мјесеца од правоснажности рјешења, општинска служба за управу доставиће без одлагања правоснажно рјешење надлежном суду који по службеној дужности у ванпарничном поступку одлучује о висини накнаде (члан 64 Закона о експропријацији). Уставни суд указује и на одредбу члана 62 став 3 Закона о експропријацији према којој: "Ако општинска служба за управу у одређеном року не поступи према одредби става 1. овог члана, ранији власник експроприсане некретнине као и корисник експропријације могу се непосредно обратити надлежном суду ради одређивања накнаде". Дакле, иако је апелант према наведеној законској одредби могао да се непосредно обрати суду ради одређивања накнаде, Уставни суд сматра да у конкретном случају јавна власт није извршила своју позитивну обавезу да у смислу чл. 5 и 6 Закона о управном поступку реагује благовремено и да дјелотворно контролише поступак и омогући апеланту да што ефикасније и лакше заштити и оствари своје право на извршење пресуде Кантоналног суда. Уставни суд такође наглашава да је такво поступање јавне власти у супротности и с принципом владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине. Наиме, принцип правне сигурности у оквиру принципа владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине је претпоставка за дјелотворну правну заштиту. Судови и јавна власт у томе имају активну улогу јер њихово недјеловање код грађана изазива несигурност у вези с обимом и границама њихових права. Град Мостар је био дужан да у смислу наведених одредби Закона о

грађевинском земљишту, Закона о експропријацији и Закона о управном поступку, а с обзиром на то да се из понашања странака могло закључити да се пред органом управе не може постићи споразум о накнади, цио спис достави надлежном суду који би у ванпарничном поступку одлучио о висини накнаде за предметно земљиште.

54. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је неизвршењем Пресуде Кантоналног суда број 07 0 У 001642 08 У од 12. јануара 2010. године у периоду дужем од седам година дошло до повреде апелантовог права на приступ суду као неодвојивог дијела права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

55. Имајући у виду утврђену повреду права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд закључује да није нужно посебно разматрати наводне повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

56. Уставни суд закључује да постоји повреда права на приступ суду као саставног дијела права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када надлежна управна служба Града Мостара ни након седам година, без објективног и разумног оправдања, није у смислу релевантних одредби Закона о управном поступку, Закона о грађевинском земљишту и Закона о експропријацији окончала поступак извршења правоснажне пресуде којом је наложено да се апеланту врати на коришћење грађевинско земљиште или да се обезбиједи одговарајућа накнада за земљиште.

57. На основу члана 18 ст. (2) и (3) тачке е) и м) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

58. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3301/14**, rješavajući apelaciju **Darka Živkovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (2) i (3) tačke e) i m), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Darka Živkovića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog neizvršenja Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine.

Nalaže se Gradu Mostaru – Odjel za finansije i nekretnine da bez daljnjeg odlaganja okonča postupak izvršenja Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine.

Nalaže se Gradu Mostaru – Odjel za finansije i nekretnine da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao neosnovana apelacija **Darka Živkovića** podnesena zbog neizvršenja Odluke CRPC-a broj 513-1536-371 od 9. jula 2002. godine, zbog toga što je Ustavni sud Bosne i Hercegovine o istoj stvari ranije odlučio, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

Odbacuje se kao neosnovana apelacija **Darka Živkovića** podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj Dn-1621/10 od 18. novembra 2013. godine, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Darko Živković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Beograda, kojeg zastupa zajednički ured koji čine advokati iz Mostara Dušanka Šoljić-Ćorić, Draženka Jurišić i Dragan Pudar, podnio je 17. jula 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog neizvršenja Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine, te zbog neizvršenja Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljnjem tekstu: CRPC) broj 513-1536-3/1 od 9. septembra 2002. godine. Dopunom apelacije od 27. oktobra 2014. godine apelant je osporio i Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine i Rješenje Općinskog suda u Mostaru – Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj Dn-1621/10 od 18. novembra 2013. godine. Apelant je podnescima od 20. aprila 2015. godine i 16. marta 2017. godine dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Grada Mostara – Odjel za finansije i nekretnine (u daljnjem tekstu: Grad Mostar) zatraženo je 30. marta 2015. godine i 13. februara 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Grad Mostar je dostavio odgovore na apelaciju 10. aprila 2015. godine i 20. februara 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

a) Neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine

5. Odlukom CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine potvrđuje se da je 1. aprila 1992. godine Slavojka Gačić (u daljnjem tekstu: apelantova pravna prednica) bila vlasnik nekretnine označene kao k. č. broj 1292/1 iz zk. ul. broj 15 KO Mostar. Stavom II dispozitiva odluke propisano je da nosioci prava iz tačke 1. odluke, njegovi nasljednici ili druga lica na koja je to pravo preneseno nakon 1. aprila 1992. godine po osnovu Zakona o nasljeđivanju ili pravnog posla saglasno volji učesnika,

uz prezentaciju odluke, mogu da stupe u posjed označenih nekretnina u roku određenom Zakonom o izvršenju odluka CRPC-a. Stavom III odluke propisano je da su nadležni općinski organi uprave dužni da lica iz stava II na njihov zahtjev i uz prezentaciju odluke uvedu u posjed označenih nekretnina u roku navedenom u stavu II i izvrše eventualne izmjene u evidencijama o nekretninama.

6. Apelant i njegova sestra Lj. T. podnijeli su 15. novembra 2002. godine Gradu Mostaru – Područni ured Jugozapad – Ured za stambeno gospodarstvo zahtjev za izvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine. Apelant se prije podnošenja ove apelacije, tj. 11. juna 2007. godine, obratio Ustavnom sudu, između ostalog, i zbog neizvršenja navedene odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine. U vezi s osporenim pitanjem (neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine) Ustavni sud je donio Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 1751/07 od 28. aprila 2010. godine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1751/07* od 28. aprila 2010. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) kojom je, između ostalog, odbacio kao nedopuštenu apelaciju izjavljenu zbog neizvršenja Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Obrazlažući taj dio odluke, Ustavni sud je istakao: "[…] članom 14. Zakona o izvršenju odluka CRPC-a propisano [je] da će se u postupku izvršenja odluka CRPC-a primjenjivati odredbe Zakona o općem upravnom postupku ('Službene novine FBiH' broj 2/98), osim ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonom. Na osnovu navedenog, Ustavni sud smatra da su apelanti zbog nepostupanja prvostepenog organa uprave po njihovim zahtjevima mogli, u smislu člana 216. st. 2. i 3. Zakona o upravnom postupku, podnijeti žalbu kao da je njihov zahtjev odbijen, te eventualno pokrenuti upravni spor u smislu člana 22. Zakona o upravnom sporu. Prema tome, imajući u vidu relevantne odredbe Zakona o upravnom postupku i Zakona o upravnom sporu, Ustavni sud smatra da apelanti nisu iscrpili djelotvorne pravne lijekove, pa samim tim nisu ni došli do konačnih odluka koje bi mogle biti predmet apelacionog ispitivanja Ustavnog suda. Prema tome, pošto nije ispunjen uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu, apelacija se u ovom dijelu ne može razmatrati".

b) Postupak neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine

7. Rješenjem Grada Mostara – Gradsko vijeće broj 01-02-113/08 od 17. aprila 2008. godine odbijen je kao neosnovan zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta koji su koristili apelantova pravna prednica i Lj. T., a koje je Rješenjem Općinskog vijeća Općine Mostar broj 01-128/95 od 10. jula 1995. godine dodijeljeno Biskupskom ordinarijatu Mostar i Rješenjem Općinskog vijeća Općine Mostar broj 01-196798 od 9. aprila 1998. godine dodijeljeno Općini Mostar Jugozapad.

8. Kantonalni sud je Presudom broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine tužbu apelanta i Lj. T. djelomično uvažio, osporeni upravni akt broj 01-02-113/08 od 17. aprila 2008. godine poništio i riješio upravnu stvar tako što je zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta koji je koristila njihova pravna prednica djelomično uvažio i poništio dijelove rješenja Općinskog vijeća Općine Mostar br. 01-128/95 od 10. jula 1995. godine i 01-196798 od 9. aprila 1998. godine u odnosu na dodjelu zemljišta Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad (katastarske čestice predmetnog građevinskog zemljišta precizno navedene u stavu II dispozitiva presude). Stavom III dispozitiva presude pobliže je navedeno koje se građevinsko zemljište vraća i koja površina na korištenje apelantu i Lj. T. ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište. Stavom IV dispozitiva odbija se zahtjev za reviziju i povrat ostalih zemljišnih parcela navedenih u zahtjevu za reviziju.

9. U obrazloženju presude Kantonalni sud je istakao da su tužioci (apelant i Lj. T.) dokazali postojanje svih potrebnih elemenata za provođenje postupka revizije u smislu čl. 87. i 89. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o građevinskom zemljištu), te je udovoljeno zahtjevu za vraćanje prava korištenja ranije dodijeljenog građevinskog zemljišta ili da se osigura odgovarajuća novčana naknada.

10. Odlučujući o zahtjevu za vanredno preispitivanje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine, koji je podnijelo Gradsko vijeće Grada Mostara, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) Presudom broj 07 0 U 001642 10 Uvp od 7. jula 2010. godine odbio je zahtjev.

11. Apelant je 26. aprila 2010. godine Gradu Mostaru podnio zahtjev za izvršenje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine.

12. Apelant se ponovo dopisom od 16. septembra 2010. godine obratio Gradu Mostaru za izvršenje presude Kantonalnog suda od 12. januara 2010. godine.

13. Apelant je 14. marta 2012. godine dostavio Gradu Mostaru prijedlog za "rješavanje nadoknade ili povrata". Apelant se podnescima od 29. januara i 29. marta 2016. godine obraćao gradonačelniku Grada Mostara, te predlagao način sporazumnog rješavanja moguće novčane naknade za zemljište.

14. Apelantov punomoćnik je dva puta (zapisnici od 2. februara 2016. godine i 28. juna 2016. godine) prisustvovao sastancima u prostorijama Grada Mostara radi izvršenja presude Kantonalnog suda i pokušaja nagodbe vezano za visinu naknade za predmetno zemljište.

15. Prema podacima s kojima je raspolagao Ustavni sud do dana donošenja odluke o apelaciji, Presuda Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine nije izvršena.

c) Postupak upisa prava vlasništva na osnovu Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine

16. Apelant i Lj. T. podnijeli su 24. septembra 2010. godine zahtjev Općinskom sudu radi upisa prava vlasništva u zemljišne knjige na osnovu Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine.

17. Rješenjem Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. novembra 2013. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine, odbačen je zahtjev apelanta i Lj. T. radi upisa prava vlasništva na nekretninama pobliže navedenim u dispozitivu rješenja, a na osnovu Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine.

18. U obrazloženju rješenja Općinskog suda navedeno je da podnosioci zahtjeva nisu postupili po rješenju od 26. septembra 2013. godine, odnosno nisu otklonili nedostatke (dostavili tražene isprave), pa je u smislu člana 40. st. 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04) zahtjev odbačen. Podnosioci zahtjeva, kako je navedeno, ne gube pravo ponovnog podnošenja zahtjeva za uknjižbu nakon što usklade dokumentaciju sa stanjem zemljišne knjige.

19. Odlučujući o reviziji koju su protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine izjavili apelant i Lj. T., Vrhovni sud je Rješenjem broj 70 0 Dn 004704 14 Rev od 31. marta 2015. godine odbacio reviziju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) zbog neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 od 12. januara 2010. godine, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Također se žali na to što nije izvršena Odluka CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine. Smatra da je do neizvršenja navedenih odluka dovelo pretjerano "administriranje i uplitanje države u utvrđena prava na fer i pravičan postupak", te pravo "na povrat imovine koja im je oduzeta". Apelant opširno navodi tok postupka pred organima uprave i sudom, te ističe da se za izvršenje navedenih odluka obraćao gradonačelniku Grada Mostara, Odjelu za nekretnine, katastru nekretnina, Odjelu za urbanizam i građenje, ali "nadležne upravne službe i Grad Mostar permanentno i dalje raspolažu predmetnim nekretninama i mijenjaju [njihovo] pravno i faktično stanje, a sve u funkciji otežavanja izvršenja".

21. Dalje navodi da je jedan od načina izvršenja "da se zemljište vrati u pravno stanje prije poništenih upravnih akata (naturalna restitucija), a drugi način izvršenja je izvršenje plaćanjem novčane nadoknade za nezakonito oduzeto zemljište umjesto [njegovog] vraćanja po tržišnim cijenama". Istakao je da od 2010. godine vodi pregovore koji nisu doveli do pomaka, iako se, kako navodi, "iskazuje deklaratorno volja za mirno rješenje ili nagodbu", te da je održan velik broj sastanaka koji nisu dali nikakve rezultate. Konačno, apelant predlaže Ustavnom sudu da ispita navode apelacije, te utvrdi postojanje povrede prava na izvršenje odluka, utvrdi pretjerano administriranje i uplitanje u njegova presudom utvrđena prava i naloži da se pokrenuti postupci izvršenja odluka okončaju u roku ne dužem od tri mjeseca.

22. Dopunom apelacije od 27. oktobra 2014. godine apelant je osporio i rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine i Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. novembra 2013. godine jer "povredu prava na pravično suđenje i imovinu vidi u činjenici da je osporenim odlukama zaštićen ništav/poništen upis i odbijeno vraćanje imovine apelantu".

b) Odgovor na apelaciju

23. U odgovoru na apelaciju Grad Mostar je istakao da postoje objektivne poteškoće vezane za izvršenje presude iz 2010. godine kako za vraćanje bivšim korisnicima tako i za eventualnu novčanu naknadu. Naime, radi se o već izgrađenom zemljištu, a s druge strane zbog nemogućnosti uspostavljanja oblika i površine katastarskih čestica koje su cijepane i spajane prema urbanističko- planskoj dokumentaciji. Dalje je istaknuto da su preduzete sve moguće aktivnosti radi provođenja odluke, a to što provođenje nije izvršeno znači da su postojale prepreke. Naime, kako je dalje navedeno, nakon pokušaja zaključenja nagodbe vezane za isplatu odgovarajuće naknade (održano više sastanaka sa svim zainteresiranim stranama) nije postignut dogovor oko visine naknade. Punomoćnici bivših korisnika predmetnog zemljišta više puta su predlagali iznos naknade s kojim bi bili zadovoljni, a to je iznos od 4.000.000 KM za površinu od 2.289 m ². Kako traženi iznos nije realna vrijednost predmetnih nekretnina, niti ima uporište u bilo kojem dokumentu (procjeni), Grad Mostar nije mogao prihvatiti taj iznos, te je preko Službe za nekretnine angažiran vještak koji je nekretnine procijenio na iznos od 951.354,18 KM. Dalje je istaknuto da je gradonačelnik Grada Mostara insistirao na hitnom provođenju sudske odluke pa je tražio održavanje sastanaka radi pokušaja nagodbe o isplati novčane naknade, a od javnog pravobranioca Grada Mostara tražio je pismeno mišljenje o načinu izvršenja sudske odluke putem novčane isplate. Dodatna otežavajuća okolnost za izvršenje presude jeste činjenica da ona nije jasna jer u dispozitivu stoji "ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu", te upravo zbog različitog tumačenja izraza "odgovarajuća naknada" nije postignut dogovor oko visine isplate naknade jer apelanti smatraju da je to za površinu od 2.289 m² iznos od 4.000.000 KM, dok Grad Mostar smatra da je to, prema procjeni sudskog vještaka građevinske struke, iznos od 951.354,18 KM. Na kraju je istaknuto da Grad Mostar ne opstruira provođenje odluke već naprotiv iznalazi najbolje rješenje za sve strane u "ovom kompleksnom imovinskopravnom odnosu".

24. Na ponovni upit Ustavnog suda od 9. februara 2017. godine, Grad Mostar je 20. februara 2017. godine dostavio "informaciju o izvršenju presude Kantonalnog suda od 12. januara 2010. godine" u kojoj je istaknuto da su u posljednje vrijeme održali sastanak s apelantovim punomoćnikom s ciljem da pokušaju sklopiti nagodbu o visini naknade i načinu realizacije. Na sastancima je ponovo naznačeno da je traženi iznos od 4.000.000 KM neprihvatljiv, te je predložena zamjena za drugo zemljište koje površinom, bonitetom i lokacijom približno odgovara spornom zemljištu, što su punomoćnici odbili navodeći da su "prvenstveno zainteresirani za novčanu naknadu". Također su, kako se dalje navodi, predlagali dijelom zamjensko zemljište, a dijelom obeštećenje u novcu, na što apelantovi punomoćnici nisu pristali, te su ostali pri potraživanom iznosu od 4.000.000 KM. Na kraju su istakli da "ne opstruiraju provođenje sudske odluke već i dalje pokušavaju pronaći najbolje rješenje za sve strane u postupku".

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o upravnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

Član 3.

U upravnim oblastima za koje je federalnim zakonom propisan poseban postupak, postupa se po odredbama tog zakona, s tim da se po odredbama ovog zakona postupa u svim pitanjima koja nisu uređena posebnim zakonom.

Član 5. st. 1. i 2.

(1) Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti vode postupak i rješavaju, dužni su da strankama omoguće da što lakše zaštite i ostvare svoja prava, vodeći pritom računa da ostvarivanje njihovih prava ne bude na štetu prava drugih osoba niti u suprotnosti sa zakonom utvrđenim javnim interesom.

(2) Kad službena osoba koja rješava neku upravnu stvar, s obzirom na postojeće činjenično stanje, sazna ili ocijeni da određena stranka ima osnova za ostvarenje nekog prava, upozorit će je na to.

Član 6.

Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava), ustanova i drugih pravnih lica, što obuhvata dobru organizaciju na izvršavanju poslova organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

Član 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

Član 269.

Izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku provodi se radi ostvarivanja novčanih potraživanja ili nenovčanih obaveza.

Član 272.

(1) Izvršenje rješenja provodi se administrativnim putem (administrativno izvršenje), a u slučajevima predviđenim ovim zakonom - sudskim putem (sudsko izvršenje).

(2) Administrativno izvršenje provode organi uprave po odredbama ovog, odnosno posebnog zakona, a sudsko izvršenje - nadležni sud po propisima koji važe za sudsko izvršenje.

Član 273.

(1) Izvršenje radi ispunjenja nenovčanih obaveza izvršenika provodi se administrativnim putem.

(2) Izvršenje radi ispunjenja novčanih potraživanja provodi se sudskim putem. (...)

26. U **Zakonu o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" broj 67/05) relevantne odredbe glase:

Član 69.

Raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta koje je preuzeto iz njegovog posjeda ima pravo na naknadu.

Raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta odnosno njegov pravni sljednik stiče pravo na naknadu po pravosnažnosti rješenja o preuzimanju, odnosno nakon davanja izjave o predaji zemljišta općini.

Naknadu za preuzeto zemljište plaća općina na čijem se području nalazi zemljište. Naknada se određuje i isplaćuje po odredbama Zakona o eksproprijaciji.

Član 89.

Ukoliko nadležni općinski organ uprave u postupku revizije utvrdi da je podnosilac na dan ili prije 6. aprila 1992. godine koristio predmetno zemljište u stambene, poljoprivredne ili poslovne svrhe, i da mu/joj je pravo korištenja prekinuto između 6. aprila 1992. godine i dana stupanja na snagu ovog zakona, bez njegove saglasnosti općina će vratiti pravo korištenja na ranije dodijeljenom zemljištu ili osigurati naknadu.

Član 90.

Ukoliko je treća strana bona fide *započela izgradnju na zemljištu koje je predmet revizije ili ako je zemljište privedeno namjeni, općina će kompenzirati podnosioca zahtjeva bilo putem novčane naknade u skladu sa članom 69. ovog zakona, ili putem dodjele zemljišne parcele koja je podudarna po veličini, funkciji, vrijednosti, lokaciji itd, zavisno od izbora podnosioca zahtjeva.*

(...)

Prilikom utvrđivanja visine naknade iz ovog člana, općinski organ uprave dodjeljuje iznos naknade koji podnosiocu pripada po članu 69. stav 4 ovog zakona umanjen za iznos djelimične naknade koja je već isplaćena podnosiocu.

27. U **Zakonu o eksproprijaciji Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 70/07, 36/10, 25/12, 8/15 - OUS, 34/16) relevantne odredbe glase:

Član 60.

Poslije pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji općinska služba za upravu dužna je bez odlaganja zakazati i održati usmenu raspravu za sporazumno određivanje naknade za eksproprisanu nekretninu.

Organ iz stava 1. ovog člana nastojat će da stranke postignu sporazum o naknadi upozoravajući ih na njihova prava i obaveze prema odredbama ovog Zakona.

Radi pripremanja rasprave stranke mogu podnijeti svoje ponude a organ iz stava 1. ovog člana pribavit će pisana obavještenja od organa uprave i drugih organa o činjenicama koje mogu biti od značaja za određivanje visine naknade.

Član 61.

Sporazum o naknadi za eksproprisane nekretnine mora sadržavati oblik i visinu naknade i rok u kojem je korisnik eksproprijacije dužan ispuniti obaveze u pogledu naknade.

Sporazum o naknadi unosi se u zapisnik koji mora sadržavati sve podatke neophodne za ispunjavanje obaveze korisnika eksproprijacije.

Sporazum o naknadi ili dijelu naknade je zaključen kad obje stranke potpišu zapisnik u koji je sporazum unesen.

Zapisnik u koji je unesen sporazum o naknadi ima snagu izvršnog rješenja čije izvršenje provodi kada se radi o nenovčanim obavezama organ iz stava 1. člana 60. ovog Zakona.

Član 62.

Ako se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca od dana pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji općinska služba za upravu dostavit će, bez odlaganja, pravomoćno rješenje o eksproprijaciji sa svim spisima nadležnom sudu na čijem području se nalazi eksproprisana nekretnina zbog određivanja naknade.

Organ iz stava 1. ovog člana može i prije isteka roka od dva mjeseca dostaviti rješenje o eksproprijaciji sa spisima nadležnom sudu ako iz izjava i ponašanja stranaka zaključi da se ne može postići sporazum o naknadi.

Ako općinska služba za upravu u određenom roku ne postupi prema odredbi stava 1. ovog člana, raniji vlasnik eksproprisane nekretnine kao i korisnik eksproprijacije mogu se neposredno obratiti nadležnom sudu radi određivanja naknade.

Član 64.

Nadležni sud po službenoj dužnosti u vanparničnom postupku odlučuje o visini naknade za eksproprisanu nekretninu.

VI. Dopustivost

28. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na izvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine

30. Član 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda glasi:

(3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

e) radi se o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

31. Ustavni sud zapaža da apelant u predmetnoj apelaciji pokreće isto pitanje koje je već bilo predmet njegove ranije podnesene apelacije (neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. jula 2002. godine), o čemu je Ustavni sud već donio odluku u predmetu broj AP 1751/07. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u ovom dijelu podnesena vezano za pitanje o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

32. U skladu s navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko se radi o pitanju o

kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje o istoj stvari o kojoj je Ustavni sud ranije odlučio, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

b) Dopustivost u odnosu na Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. septembra 2014. godine i Rješenje Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. novembra 2013. godine

33. Član 18. stav (3) tačka m) Pravila Ustavnog suda glasi:

(3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

m) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće po zakonu.

34. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora da dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek koji je djelotvoran i adekvatan da ispita nižestepenu odluku kako u činjeničnom tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje o tome da li će koristiti pravni lijek bez obzira na to da li je riječ o redovnom ili vanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije poštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan članom 16. stav (1) Pravila Ustavnog suda (vidi Ustavni sud, odluke br. *AP 283/03* od 14. oktobra 2004. godine, *AP 106/04* od 18. januara 2005. godine i *AP 4986/14* od 22. decembra 2016. godine, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

35. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant propustio da, u skladu s odredbama člana 40. st. 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04), u ostavljenom roku otkloni nedostatke zahtjeva za uknjižbu. Dakle, apelant nije iscrpio djelotvorne pravne lijekove moguće prema zakonu. Budući da nije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, apelacija se ne može razmatrati.

36. Imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka m) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

c) Dopustivost u odnosu na neizvršenje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine

37. U odnosu na apelantove navode koji se tiču neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 00164208 od 12. januara 2010. godine, a kojom je naloženo da se apelantu i Lj. T. vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da im se osigura odgovarajuća naknada za zemljište, Ustavni sud podsjeća na to da, u smislu člana 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

38. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz "presuda" mora se široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 23/00* od 2. februara 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 10/01). Ustavni sud ističe da, u skladu s članom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta treba da osiguraju najviši nivo građanskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu s članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

39. Budući da navodi iz apelacije ukazuju na to da apelant pred Ustavnim sudom ovim dijelom apelacije pokreće pitanje neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 00164208 od 12. januara 2010. godine, a kojom je naloženo da se njemu i Lj. T. vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da im se osigura odgovarajuća naknada za zemljište, proizlazi da se apelant poziva na pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije koje sadrži pravo na pristup sudu.

40. Polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, Ustavni sud ističe da se prilikom primjene odredaba iz člana 18. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stepen fleksibilnosti, bez pretjeranog formalizma (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. marta 1991. godine, serija A, broj 200, stav 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući prema zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te je prilikom ispitivanja da li je bilo poštovano bitno uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van Osterwijek protiv Belgije*, presuda od 6. decembra 1980. godine, serija A, broj 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se moraju realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu već i sveukupni pravni i politički kontekst, kao i apelantove lične prilike.

41. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud smatra da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog neizvršenja pravosnažne presude. Ustavni sud smatra da nedostaci u organizaciji pravosudnog sistema entiteta, odnosno države, ne smiju utjecati na poštovanje individualnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i zahtjeva i garancija iz člana 6. Evropske konvencije.

42. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava. Također, jedno od osnovnih principa Evropske konvencije jeste da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju treba da budu lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Osim toga, dužnost je države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21).

43. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da se radi o neizvršenju pravosnažne odluke kojom je naloženo da se apelantu vrati građevinsko zemljište na korištenje ili da mu Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu za to zemljište, kao i da apelant nema na raspolaganju efektivan pravni lijek kojim bi ishodio traženo izvršenje.

44. Na osnovu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

45. Apelant smatra da mu je zbog neizvršenja presude kojom je naloženo da mu se vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da se osigura odgovarajuća naknada došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava na

imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

46. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

47. U konkretnom slučaju apelant se žali zbog neprovođenja presude kojom je djelomično udovoljeno apelantovoj tužbi tako što je apelantov zahtjev za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta djelomično uvažen, te je naloženo da se građevinsko zemljište pobliže navedeno u dispozitivu presude vrati apelantu i Lj. T. ili da im Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu.

48. U pogledu ovih apelantovih navoda Ustavni sud se poziva na praksu Evropskog suda za ljudska prava (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, stav 40), prema kojoj član 6. stav 1. osigurava svakome pravo da pred sud ili tribunal iznese zahtjev koji se odnosi na njegova građanska prava i obaveze. To obuhvata "pravo na sud" u čijem okviru je pravo na pristup sudu, tj. pravo da pokrene postupak pred sudovima u civilnim stvarima (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Philis protiv Grčke*, presuda od 27. augusta 1991. godine, serija A-209, str. 20, stav 59). Međutim, to pravo bi bilo iluzorno da domaći pravni sistem država ugovornica dopušta da konačne, izvršne sudske odluke ostanu neizvršene na štetu jedne od strana. Bilo bi neprihvatljivo da član 6. Evropske konvencije treba detaljno da propisuje proceduralne garancije date strankama – postupak koji je pravičan, javan i ekspeditivan – bez zaštite provođenja sudske odluke. Tumačiti član 6. Evropske konvencije kao da se tiče isključivo vođenja postupka vodilo bi, sigurno, u situacije inkompatibilne principima vladavine prava koje su države ugovornice preuzele kada su ratificirale Evropsku konvenciju (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. maja 1974. godine, serija A-18, str. 16-18, st. 34–36). Stoga, izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora biti posmatrano kao integralni dio "suđenja", u smislu člana 6. Evropske konvencije. Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Hornsby* naglasio je da efektivna zaštita učesnika u takvom postupku i povrat legaliteta pretpostavlja obavezu upravnih organa da poštuju presudu suda (vidi stav 41. navedene odluke). Na kraju, Ustavni sud podsjeća na to da je u navedenom predmetu Evropski sud za ljudska prava odlučio da je član 6. stav 1. Evropske konvencije bio prekršen upravo zato što vlasti nisu poštovale izvršenje sudske presude. Iz navedenog je vidljivo da postoji izgrađena praksa u pogledu toga da neizvršavanje pravosnažnih sudskih odluka predstavlja povredu prava na pravično suđenje.

49. Ustavni sud smatra da se navedeni stav može primijeniti i u konkretnom slučaju s obzirom na to da apelant ne može da realizira izvršenje pravosnažne sudske odluke.

50. Ustavni sud konstatira da je Kantonalni sud, rješavajući o tužbi apelanta i Lj. T., Presudom broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine tužbu djelomično uvažio i osporeni upravni akt Grada Mostara poništio, te odlučio tako što je zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta djelomično uvažio i poništio dijelove rješenja Općinskog vijeća Općine Mostar br. 01-128/95 od 10. jula 1995. godine i 01-196798 od 9. aprila 1998. godine u odnosu na dodjelu zemljišta Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad. Stavom III dispozitiva presude pobliže je navedeno koje se građevinsko zemljište vraća i koja površina na korištenje apelantu i Lj. T. ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište.

51. Ustavni sud dalje zapaža da je apelant 26. aprila 2010. godine podnio zahtjev Gradu Mostaru da se izvrši presuda Kantonalnog suda tako što će se vratiti pravo korištenja predmetnog zemljišta ili će Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište. Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da su na predmetnom zemljištu, koje je dodijeljeno Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad, izgrađeni objekti Biskupskog ordinarijata, Croauto d.d. Mostar i UniCredit banka d.d. Mostar, te da je nemoguće da se zemljište vrati na korištenje apelantu i Lj. T. u stanju u kakvom je bilo prije izvršene dodjele. Dalje proizlazi da je apelantov punomoćnik u više navrata održavao sastanke s predstavnicima Grada Mostara radi pokušaja nagodbe među strankama vezano za visinu naknade za predmetne nekretnine. Iz priložene dokumentacije proizlazi da je Grad Mostar nudio apelantu zamjenu za sporno zemljište dodjelom gradskog građevinskog zemljišta koje površinom, bonitetom i lokacijom približno odgovora spornom zemljištu u centru grada, da je predlagao dijelom zamjensko zemljište, a dijelom obeštećenje u novcu, međutim, apelant je prvenstveno zainteresiran za obeštećenje putem novčane naknade. Dalje proizlazi da je u nekoliko navrata pokušano zaključenje nagodbe vezane za isplatu "odgovarajuće naknade", međutim, nije postignut dogovor oko visine naknade. Naime, kako proizlazi iz dostavljenog odgovora na apelaciju, apelantov punomoćnik je predložio za površinu od 2.289 m² iznos od 4.000.000 KM, dok je taj iznos za Grad Mostar nerealan i neprihvatljiv, pa je Grad Mostar posredstvom vještaka građevinske struke izvršio procjenu vrijednosti predmetnog zemljišta i utvrdio da je to iznos od 951.354,18 KM, ali se apelant nije složio s ponuđenim iznosom.

52. Ustavni sud zapaža da se nesporno ulažu napori da se zaključi nagodba vezana za isplatu odgovarajuće naknade apelantu i Lj. T. za predmetno zemljište, međutim, ni nakon sedam godina nije postignut dogovor oko visine naknade. Međutim, Ustavni sud smatra da je ovakvo angažiranje Grada Mostara da se izvrši presuda Kantonalnog suda suprotno relevantnim odredbama Zakona o upravnom postupku, Zakona o građevinskom zemljištu i Zakona o eksproprijaciji Federacije BiH. U konkretnom slučaju nesporno je da se predmetne nekretnine ne mogu vratiti na korištenje apelantu i Lj. T., odnosno ne može se provesti administrativno izvršenje presude Kantonalnog suda, pa je ostala mogućnost izvršenja "alternativnog naloga" iz predmetne presude da im Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu za predmetno zemljište. Članom 69. Zakona o građevinskom zemljištu propisano je da raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta koje je preuzeto iz njegovog posjeda ima pravo na naknadu, dok je stavom 4. precizirano da se naknada određuje i isplaćuje prema odredbama Zakona o eksproprijaciji. Dalje, Ustavni sud zapaža da je članom 90. Zakona o građevinskom zemljištu, a koji se odnosi na konkretnu situaciju, propisano: "Ukoliko je treća strana *bona fide* započela izgradnju na zemljištu koje je predmet revizije ili ako je zemljište privedeno namjeni, općina će kompenzirati podnosioca zahtjeva bilo putem novčane naknade u skladu sa članom 69. ovog zakona, ili putem dodjele zemljišne parcele koja je podudarna po veličini, funkciji, vrijednosti, lokaciji itd., zavisno od izbora podnosioca zahtjeva (…), prilikom utvrđivanja visine naknade iz ovog člana, općinski organ uprave dodjeljuje

iznos naknade koji podnosiocu pripada po članu 69. stav 4 ovog zakona (...)."

53. Dakle, navedene odredbe Zakona o građevinskom zemljištu prilikom određivanja naknade za građevinsko zemljište upućuju na primjenu relevantnih odredbi Zakona o eksproprijaciji pa je u konkretnom slučaju Grad Mostar u smislu čl. 60. i 61. Zakona o eksproprijaciji bio dužan bez odlaganja zakazati i održati usmenu raspravu za sporazumno određivanje naknade uz nastojanje da se postigne sporazum. Dalje, kako je to regulirano članom 62. stav 1. Zakona o eksproprijaciji, ukoliko se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca od pravosnažnosti rješenja, općinska služba za upravu dostavit će bez odlaganja pravosnažno rješenje nadležnom sudu koji po službenoj dužnosti u vanparničnom postupku odlučuje o visini naknade (član 64. Zakona o eksproprijaciji). Ustavni sud ukazuje i na odredbu člana 62. stav 3. Zakona o eksproprijaciji prema kojoj: "Ako općinska služba za upravu u određenom roku ne postupi prema odredbi stava 1. ovog člana, raniji vlasnik eksproprisane nekretnine kao i korisnik eksproprijacije mogu se neposredno obratiti nadležnom sudu radi određivanja naknade". Dakle, iako je apelant prema navedenoj zakonskoj odredbi mogao da se neposredno obrati sudu radi određivanja naknade, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju javna vlast nije izvršila svoju pozitivnu obavezu da u smislu čl. 5. i 6. Zakona o upravnom postupku reagira blagovremeno i da djelotvorno kontrolira postupak i omogući apelantu da što efikasnije i lakše zaštiti i ostvari svoje pravo na izvršenje presude Kantonalnog suda. Ustavni sud također naglašava da je takvo postupanje javne vlasti u suprotnosti i s principom vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, princip pravne sigurnosti u okviru principa vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine je pretpostavka za djelotvornu pravnu zaštitu. Sudovi i javna vlast u tome imaju aktivnu ulogu jer njihovo nedjelovanje kod građana izaziva nesigurnost u vezi s obimom i granicama njihovih prava. Grad Mostar je bio dužan da u smislu navedenih odredbi Zakona o građevinskom zemljištu, Zakona o eksproprijaciji i Zakona o upravnom postupku, a s obzirom na to da se iz ponašanja stranaka moglo zaključiti da se pred organom uprave ne može postići sporazum o naknadi, cio spis dostavi nadležnom sudu koji bi u vanparničnom postupku odlučio o visini naknade za predmetno zemljište.

54. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je neizvršenjem Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. januara 2010. godine u periodu dužem od sedam godina došlo do povrede apelantovog prava na pristup sudu kao neodvojivog dijela prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

55. Imajući u vidu utvrđenu povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud zaključuje da nije nužno posebno razmatrati navodne povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

56.Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pristup sudu kao sastavnog dijela prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada nadležna upravna služba Grada Mostara ni nakon sedam godina, bez objektivnog i razumnog opravdanja, nije u smislu relevantnih odredbi Zakona o upravnom postupku, Zakona o građevinskom zemljištu i Zakona o eksproprijaciji okončala postupak izvršenja pravosnažne presude kojom je naloženo da se apelantu vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da se osigura odgovarajuća naknada za zemljište.

57. Na osnovu člana 18. st. (2) i (3) tačke e) i m) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3301/14**, rješavajući apelaciju **Darka Živkovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (2) i (3) točke e) i m), članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPU STIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Darka Živkovića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog neizvršenja Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine.

Nalaže se Gradu Mostaru – Odjel za financije i nekretnine da bez daljnjeg odlaganja okonča postupak izvršenja Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine.

Nalaže se Gradu Mostaru – Odjel za financije i nekretnine da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao neutemeljena apelacija **Darka Živkovića** podnesena zbog neizvršenja Odluke CRPC-a broj 513-1536-371 od 9. srpnja 2002. godine, zbog toga što je Ustavni sud Bosne i Hercegovine o istoj stvari ranije odlučio, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnove za ponovno odlučivanje.

Odbacuje se kao neutemeljena apelacija **Darka Živkovića** podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Mostaru broj Dn-1621/10 od 18. studenog 2013. godine, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Darko Živković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Beograda, kojeg zastupa zajednički ured koji čine odvjetnici iz Mostara Dušanka Šoljić-Ćorić, Draženka Jurišić i Dragan Pudar, podnio je 17. srpnja 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog neizvršenja

Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine, te zbog neizvršenja Odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (u daljnjem tekstu: CRPC) broj 513-1536-3/1 od 9. rujna 2002. godine. Dopunom apelacije od 27. listopada 2014. godine apelant je pobio i Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine i Rješenje Općinskog suda u Mostaru – Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj Dn-1621/10 od 18. studenog 2013. godine. Apelant je podnescima od 20. travnja 2015. godine i 16. ožujka 2017. godine dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Grada Mostara – Odjel za financije i nekretnine (u daljnjem tekstu: Grad Mostar) zatraženo je 30. ožujka 2015. godine i 13. veljače 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Grad Mostar je dostavio odgovore na apelaciju 10. travnja 2015. godine i 20. veljače 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

a) Neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine

5. Odlukom CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine potvrđuje se da je 1. travnja 1992. godine Slavojka Gačić (u daljnjem tekstu: apelantova pravna prednica) bila vlasnik nekretnine označene kao k. č. broj 1292/1 iz zk. ul. broj 15 KO Mostar. Stavkom II. dispozitiva odluke propisano je da nositelji prava iz točke 1. odluke, njegovi nasljednici ili druge osobe na koje je to pravo preneseno nakon 1. travnja 1992. godine po osnovi Zakona o nasljeđivanju ili pravnog posla suglasno volji sudionika, uz prezentaciju odluke, mogu stupiti u posjed označenih nekretnina u roku određenom Zakonom o izvršenju odluka CRPC-a. Stavkom III. odluke propisano je da su nadležni općinski organi uprave dužni da osobe iz stavka II. na njihov zahtjev i uz prezentaciju odluke uvedu u posjed označenih nekretnina u roku navedenom u stavku II. i izvrše eventualne izmjene u evidencijama o nekretninama.

6. Apelant i njegova sestra Lj. T. podnijeli su 15. studenog 2002. godine Gradu Mostaru – Područni ured Jugozapad – Ured za stambeno gospodarstvo zahtjev za izvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine. Apelant se prije podnošenja ove apelacije, tj. 11. lipnja 2007. godine, obratio Ustavnom sudu, između ostaloga, i zbog neizvršenja navedene odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine. U svezi s pobijanim pitanjem (neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine) Ustavni sud je donio Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 1751/07 od 28. travnja 2010. godine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1751/07* od 28. travnja 2010. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) kojom je, između ostaloga, odbacio kao nedopuštenu apelaciju izjavljenu zbog neizvršenja Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Obrazlažući taj dio odluke, Ustavni sud je istakao: "[…] člankom 14. Zakona o izvršenju odluka CRPC-a propisano [je] da će se u postupku izvršenja odluka CRPC-a primjenjivati odredbe Zakona o općem upravnom postupku ('Službene novine FBiH' broj 2/98), osim ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonom. Na temelju navedenoga, Ustavni sud smatra da su apelanti zbog nepostupanja prvostupanjskog organa uprave po njihovim zahtjevima mogli, u smislu članka 216. st. 2. i 3. Zakona o upravnom postupku, podnijeti žalbu kao da je njihov zahtjev odbijen, te eventualno pokrenuti upravni spor u smislu članka 22. Zakona o upravnom sporu. Prema tome, imajući u vidu relevantne odredbe Zakona o upravnom postupku i Zakona o upravnom sporu, Ustavni sud smatra da apelanti nisu iscrpili djelotvorne pravne lijekove, pa samim tim nisu ni došli do konačnih odluka koje bi mogle biti predmet apelacijskog ispitivanja Ustavnog suda. Prema tome, pošto nije ispunjen uvjet iscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu, apelacija se u ovom dijelu ne može razmatrati".

b) Postupak neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine

7. Rješenjem Grada Mostara – Gradsko vijeće broj 01-02-113/08 od 17. travnja 2008. godine odbijen je kao neutemeljen zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta koji su koristili apelantova pravna prednica i Lj. T., a koje je Rješenjem Općinskog vijeća Općine Mostar broj 01-128/95 od 10. srpnja 1995. godine dodijeljeno Biskupskom ordinarijatu Mostar i Rješenjem Općinskog vijeća Općine Mostar broj 01-196798 od 9. travnja 1998. godine dodijeljeno Općini Mostar Jugozapad.

8. Kantonalni sud je Presudom broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine tužbu apelanta i Lj. T. djelomično uvažio, pobijani upravni akt broj 01-02-113/08 od 17. travnja 2008. godine poništio i riješio upravnu stvar tako što je zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta koji je koristila njihova pravna prednica djelomično uvažio i poništio dijelove rješenja Općinskog vijeća Općine Mostar br. 01-128/95 od 10. srpnja 1995. godine i 01-196798 od 9. travnja 1998. godine u odnosu na dodjelu zemljišta Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad (katastarske čestice predmetnog građevinskog zemljišta precizno navedene u stavku II. dispozitiva presude). Stavkom III. dispozitiva presude pobliže je navedeno koje se građevinsko zemljište vraća i koja površina na korištenje apelantu i Lj. T. ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište. Stavkom IV. dispozitiva odbija se zahtjev za reviziju i povrat ostalih zemljišnih parcela navedenih u zahtjevu za reviziju.

9. U obrazloženju presude Kantonalni sud je istakao da su tužitelji (apelant i Lj. T.) dokazali postojanje svih potrebnih elemenata za provođenje postupka revizije u smislu čl. 87. i 89. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o građevinskom zemljištu), te je udovoljeno zahtjevu za vraćanje prava korištenja ranije dodijeljenog građevinskog zemljišta ili da se osigura odgovarajuća novčana naknada.

10. Odlučujući o zahtjevu za izvanredno preispitivanje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine, koji je podnijelo Gradsko vijeće Grada Mostara, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) Presudom broj 07 0 U 001642 10 Uvp od 7. srpnja 2010. godine odbio je zahtjev.

11. Apelant je 26. travnja 2010. godine Gradu Mostaru podnio zahtjev za izvršenje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine.

12. Apelant se ponovno dopisom od 16. rujna 2010. godine obratio Gradu Mostaru za izvršenje presude Kantonalnog suda od 12. siječnja 2010. godine.

13. Apelant je 14. ožujka 2012. godine dostavio Gradu Mostaru prijedlog za "rješavanje nadoknade ili povrata". Apelant se podnescima od 29. siječnja i 29. ožujka 2016. godine obraćao gradonačelniku Grada Mostara, te predlagao način sporazumnog rješavanja moguće novčane naknade za zemljište.

14. Apelantov punomoćnik je dva puta (zapisnici od 2. veljače 2016. godine i 28. lipnja 2016. godine) prisustvovao

sastancima u prostorijama Grada Mostara radi izvršenja presude Kantonalnog suda i pokušaja nagodbe vezano za visinu naknade za predmetno zemljište.

15. Prema podacima s kojima je raspolagao Ustavni sud do dana donošenja odluke o apelaciji, Presuda Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine nije izvršena.

c) Postupak upisa prava vlasništva na temelju Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine

16. Apelant i Lj. T. podnijeli su 24. rujna 2010. godine zahtjev Općinskom sudu radi upisa prava vlasništva u zemljišne knjige na temelju Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine.

17. Rješenjem Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. studenog 2013. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine, odbačen je zahtjev apelanta i Lj. T. radi upisa prava vlasništva na nekretninama pobliže navedenim u dispozitivu rješenja, a na temelju Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine.

18. U obrazloženju rješenja Općinskog suda navedeno je da podnositelji zahtjeva nisu postupili po rješenju od 26. rujna 2013. godine, odnosno nisu otklonili nedostatke (dostavili tražene isprave), pa je u smislu članka 40. st. 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04) zahtjev odbačen. Podnositelji zahtjeva, kako je navedeno, ne gube pravo ponovnog podnošenja zahtjeva za uknjižbu nakon što usklade dokumentaciju sa stanjem zemljišne knjige.

19. Odlučujući o reviziji koju su protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine izjavili apelant i Lj. T., Vrhovni sud je Rješenjem broj 70 0 Dn 004704 14 Rev od 31. ožujka 2015. godine odbacio reviziju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) zbog neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 od 12. siječnja 2010. godine, kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Također se žali na to što nije izvršena Odluka CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine. Smatra da je do neizvršenja navedenih odluka dovelo pretjerano "administriranje i uplitanje države u utvrđena prava na fer i pravičan postupak", te pravo "na povrat imovine koja im je oduzeta". Apelant opširno navodi tijek postupka pred organima uprave i sudom, te ističe da se za izvršenje navedenih odluka obraćao gradonačelniku Grada Mostara, Odjelu za nekretnine, katastru nekretnina, Odjelu za urbanizam i građenje, ali "nadležne upravne službe i Grad Mostar permanentno i dalje raspolažu predmetnim nekretninama i mijenjaju [njihovo] pravno i faktično stanje, a sve u funkciji otežavanja izvršenja".

21. Dalje navodi da je jedan od načina izvršenja "da se zemljište vrati u pravno stanje prije poništenih upravnih akata (naturalna restitucija), a drugi način izvršenja je izvršenje plaćanjem novčane nadoknade za nezakonito oduzeto zemljište umjesto [njegovog] vraćanja po tržišnim cijenama". Istakao je da od 2010. godine vodi pregovore koji nisu doveli do pomaka, iako se, kako navodi, "iskazuje deklaratorno volja za mirno rješenje ili nagodbu", te da je održan velik broj sastanaka koji nisu dali nikakve rezultate. Konačno, apelant predlaže Ustavnom sudu da ispita navode apelacije, te utvrdi postojanje povrede prava na izvršenje odluka, utvrdi pretjerano administriranje i uplitanje u njegova presudom utvrđena prava i naloži da se pokrenuti postupci izvršenja odluka okončaju u roku ne dužem od tri mjeseca.

22. Dopunom apelacije od 27. listopada 2014. godine apelant je pobio i rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine i Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. studenog 2013. godine jer "povredu prava na pravično suđenje i imovinu vidi u činjenici da je pobijanim odlukama zaštićen ništav/poništen upis i odbijeno vraćanje imovine apelantu".

b) Odgovor na apelaciju

23. U odgovoru na apelaciju Grad Mostar je istakao da postoje objektivne poteškoće vezane za izvršenje presude iz 2010. godine kako za vraćanje bivšim korisnicima tako i za eventualnu novčanu naknadu. Naime, radi se o već izgrađenom zemljištu, a s druge strane zbog nemogućnosti uspostavljanja oblika i površine katastarskih čestica koje su cijepane i spajane prema urbanističko- planskoj dokumentaciji. Dalje je istaknuto da su poduzete sve moguće aktivnosti radi provođenja odluke, a to što provođenje nije izvršeno znači da su postojale prepreke. Naime, kako je dalje navedeno, nakon pokušaja zaključenja nagodbe vezane za isplatu odgovarajuće naknade (održano više sastanaka sa svim zainteresiranim stranama) nije postignut dogovor oko visine naknade. Punomoćnici bivših korisnika predmetnog zemljišta više puta su predlagali iznos naknade s kojim bi bili zadovoljni, a to je iznos od 4.000.000 KM za površinu od 2.289 m ². Kako traženi iznos nije realna vrijednost predmetnih nekretnina, niti ima uporište u bilo kojem dokumentu (procjeni), Grad Mostar nije mogao prihvatiti taj iznos, te je preko Službe za nekretnine angažiran vještak koji je nekretnine procijenio na iznos od 951.354,18 KM. Dalje je istaknuto da je gradonačelnik Grada Mostara insistirao na hitnom provođenju sudske odluke pa je tražio održavanje sastanaka radi pokušaja nagodbe o isplati novčane naknade, a od javnog pravobranitelja Grada Mostara tražio je pismeno mišljenje o načinu izvršenja sudske odluke putem novčane isplate. Dodatna otežavajuća okolnost za izvršenje presude jeste činjenica da ona nije jasna jer u dispozitivu stoji "ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu", te upravo zbog različitog tumačenja izraza "odgovarajuća naknada" nije postignut dogovor oko visine isplate naknade jer apelanti smatraju da je to za površinu od 2.289 m² iznos od 4.000.000 KM, dok Grad Mostar smatra da je to, prema procjeni sudskog vještaka građevinske struke, iznos od 951.354,18 KM. Na kraju je istaknuto da Grad Mostar ne opstruira provođenje odluke već naprotiv iznalazi najbolje rješenje za sve strane u "ovom kompleksnom imovinskopravnom odnosu".

24. Na ponovni upit Ustavnog suda od 9. veljače 2017. godine, Grad Mostar je 20. veljače 2017. godine dostavio "informaciju o izvršenju presude Kantonalnog suda od 12. siječnja 2010. godine" u kojoj je istaknuto da su u posljednje vrijeme održali sastanak s apelantovim punomoćnikom s ciljem da pokušaju sklopiti nagodbu o visini naknade i načinu realizacije. Na sastancima je ponovno naznačeno da je traženi iznos od 4.000.000 KM neprihvatljiv, te je predložena zamjena za drugo zemljište koje površinom, bonitetom i lokacijom približno odgovara spornom zemljištu, što su punomoćnici odbili navodeći da su "prvenstveno zainteresirani za novčanu naknadu". Također su, kako se dalje navodi, predlagali dijelom zamjensko zemljište, a dijelom obeštećenje u novcu, na što apelantovi punomoćnici nisu pristali, te su ostali pri potraživanom iznosu od 4.000.000 KM. Na kraju su istakli da "ne opstruiraju provođenje sudske odluke već i dalje pokušavaju pronaći najbolje rješenje za sve strane u postupku".

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o upravnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/98 i 48/99) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

U upravnim oblastima za koje je federalnim zakonom propisan poseban postupak, postupa se po odredbama tog zakona, s tim da se po odredbama ovog zakona postupa u svim pitanjima koja nisu uređena posebnim zakonom.

Članak 5. st. 1. i 2.

(1) Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti vode postupak i rješavaju, dužni su da strankama omoguće da što lakše zaštite i ostvare svoja prava, vodeći pri tom računa da ostvarivanje njihovih prava ne bude na štetu prava drugih osoba niti u suprotnosti sa zakonom utvrđenim javnim interesom.

(2) Kad službena osoba koja rješava neku upravnu stvar, s obzirom na postojeće činjenično stanje, sazna ili ocijeni da određena stranka ima osnova za ostvarenje nekog prava, upozoriće je na to.

Članak 6.

Kad organi i institucije koje imaju javne ovlasti rješavaju u upravnim stvarima, dužni su da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, poduzeća (društava), ustanova i drugih pravnih osoba, što obuhvata dobru organizaciju na izvršavanju poslova od strane organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u upravnom postupku uz svestrano razmatranje tih stvari.

Članak 14.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

Članak 269.

Izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku provodi se radi ostvarivanja novčanih potraživanja ili nenovčanih obveza.

Članak 272.

(1) Izvršenje rješenja provodi se administrativnim putem (administrativno izvršenje), a u slučajevima predviđenim ovim zakonom- sudskim putem (sudsko izvršenje).

(2) Administrativno izvršenje provode organi uprave po odredbama ovog, odnosno posebnog zakona, a sudsko izvršenje - nadležni sud po propisima koji važe za sudsko izvršenje.

Članak 273.

(1) Izvršenje radi ispunjenja nenovčanih obveza izvršenika provodi se administrativnim putem.

(2) Izvršenje radi ispunjenja novčanih potraživanja provodi se sudskim putem. (...)

26. U **Zakonu o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" broj 67/05) relevantne odredbe glase:

Članak 69.

Raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevnog zemljišta koje je preuzeto iz njegovog posjeda ima pravo na naknadu.

Raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevnog zemljišta odnosno njegov pravni sljednik stiče pravo na naknadu po pravomoćnosti rješenja o preuzimanju, odnosno nakon davanja izjave o predaji zemljišta općini.

Naknadu za preuzeto zemljište plaća općina na čijem se području nalazi zemljište.

Naknada se određuje i isplaćuje po odredbama Zakona o eksproprijaciji.

Članak 89.

Ukoliko nadležno općinsko tijelo uprave u postupku revizije utvrdi da je podnositelj na dan ili prije 6. travnja 1992. godine koristio predmetno zemljište u stambene, poljoprivredne ili poslovne svrhe, i da mu/joj je pravo korištenja prekinuto između 6. travnja 1992. godine i dana stupanja na snagu ovog zakona, bez njegove suglasnosti općina će vratiti pravo korištenja na ranije dodijeljenom zemljištu ili osigurati naknadu.

Članak 90.

Ukoliko je treća strana bona fide *započela izgradnju na zemljištu koje je predmet revizije ili ako je zemljište privedeno namjeni, općina će kompenzirati podnositelja zahtjeva bilo putem novčane naknade sukladno članku 69. ovog zakona, ili putem dodjele zemljišne parcele koja je podudarna po veličini, funkciji, vrijednosti, lokaciji itd, ovisno od izbora podnositelja zahtjeva.*

(...)

Prilikom utvrđivanja visine naknade iz ovog članka, općinsko tijelo uprave dodjeljuje iznos naknade koji podnositelju pripada po članku 69. stavak 4. ovog zakona umanjen za iznos djelimične naknade koja je već isplaćena podnositelju.

27. U **Zakonu o izvlaštenju Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 70/07, 36/10, 25/12, 8/15 - OUS, 34/16) relevantne odredbe glase:

Članak 60.

Poslije pravomoćnosti rješenja o izvlaštenju općinska služba za upravu dužna je bez odlaganja zakazati i održati usmenu raspravu za sporazumno određivanje naknade za izvlaštenu nekretninu.

Tijelo iz stavka 1. ovoga članka nastojat će da stranke postignu sporazum o naknadi, upozoravajući ih na njihova prava i obveze prema odredbama ovoga Zakona.

Radi pripremanja rasprave stranke mogu podnijeti svoje ponude, a tijelo iz stavka 1. ovoga članka pribavit će pisana obavještenja od tijela uprave i drugih tijela o činjenicama što mogu biti značajne za određivanje visine naknade.

Članak 61.

Sporazum o naknadi za izvlaštene nekretnine mora sadržavati oblik i visinu naknade i rok u kojem je korisnik izvlaštenja dužan ispuniti obveze u pogledu naknade.

Sporazum o naknadi unosi se u zapisnik koji mora sadržavati sve podatke prijeko potrebne za ispunjavanje obveze korisnika izvlaštenja.

Sporazum o naknadi ili dijelu naknade zaključen je kad obje stranke potpišu zapisnik u koji je sporazum unesen.

Zapisnik u koji je unesen sporazum o naknadi ima snagu izvršnoga rješenja čije izvršenje provodi, kada se radi o nenovčanim obvezama, tijelo iz stavka 1. članka 60. ovoga Zakona.

Članak 62.

Ako se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca od dana pravomoćnosti rješenja o izvlaštenju, općinska služba za upravu dostavit će, bez odlaganja, pravomoćno rješenje o izvlaštenju sa svim spisima mjerodavnom sudu na čijem se području nalazi izvlaštena nekretnina, radi određivanja naknade.

Tijelo iz stavka 1. ovoga članka može i prije isteka roka od dva mjeseca dostaviti rješenje o izvlaštenju sa spisima mjerodavnom sudu ako iz izjava i ponašanja stranaka zaključi da se ne može postići sporazum o naknadi.

Ako općinska služba za upravu u određenome roku ne postupi po odredbi stavka 1. ovoga članka, raniji vlasnik izvlaštene nekretnine kao i korisnik izvlaštenja mogu se izravno obratiti mjerodavnom sudu radi određivanja naknade.

Članak 64.

Mjerodavni sud po službenoj dužnosti u vanparničnome postupku odlučuje o visini naknade za izvlaštenu nekretninu.

VI. Dopustivost

28. U skladu s člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na izvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine

30. Članak 18. stavak (3) točka e) Pravila Ustavnog suda glasi:

(3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

e) radi se o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnove za ponovno odlučivanje.

31. Ustavni sud zapaža da apelant u predmetnoj apelaciji pokreće isto pitanje koje je već bilo predmet njegove ranije podnesene apelacije (neizvršenje Odluke CRPC-a broj 513-1536-3/1 od 9. srpnja 2002. godine), o čemu je Ustavni sud već donio odluku u predmetu broj AP 1751/07. Dakle, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u ovom dijelu podnesena vezano za pitanje o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnove za ponovno odlučivanje.

32. U skladu s navedenim, a imajući u vidu odredbu članka 18. stavak (3) točka e) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko se radi o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnove za ponovno odlučivanje o istoj stvari o kojoj je Ustavni sud ranije odlučio, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

b) Dopustivost u odnosu na Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 009758 14 Gž od 25. rujna 2014. godine i Rješenje Općinskog suda broj Dn-1621/10 od 18. studenog 2013. godine

33. Članak 18. stavak (3) točka m) Pravila Ustavnog suda glasi:

(3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

m) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće po zakonu.

34. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora doći do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek koji je djelotvoran i adekvatan da ispita nižestupanjsku odluku kako u činjeničnom tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje o tome hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovitom ili izvanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije poštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje pristojbi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan člankom 16. stavak (1) Pravila Ustavnog suda (vidi Ustavni sud, odluke br. *AP 283/03* od 14. listopada 2004. godine, *AP 106/04* od 18. siječnja 2005. godine i *AP 4986/14* od 22. prosinca 2016. godine, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

35. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant propustio, u skladu s odredbama članka 40. st. 1. i 2. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04), u ostavljenom roku otkloniti nedostatke zahtjeva za uknjižbu. Dakle, apelant nije iscrpio djelotvorne pravne lijekove moguće prema zakonu. Budući da nije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, apelacija se ne može razmatrati.

36. Imajući u vidu odredbu članka 18. stavak (3) točka m) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

c) Dopustivost u odnosu na neizvršenje Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine

37. U odnosu na apelantove navode koji se tiču neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 00164208 od 12. siječnja 2010. godine, a kojom je naloženo da se apelantu i Lj. T. vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da im se osigura odgovarajuća naknada za zemljište, Ustavni sud podsjeća na to da, u smislu članka 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

38. U kontekstu apelacijske nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz "presuda" mora se široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 10/01). Ustavni sud ističe da, u skladu s člankom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najvišu razinu građanskih prava i temeljnih sloboda i da se, u skladu s člankom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Europskom konvencijom i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

39. Budući da navodi iz apelacije ukazuju na to da apelant pred Ustavnim sudom ovim dijelom apelacije pokreće pitanje neizvršenja Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 00164208 od 12. siječnja 2010. godine, a kojom je naloženo da se njemu i Lj. T. vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da im se osigura odgovarajuća naknada za zemljište, proizlazi da se apelant poziva na pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije koje sadrži pravo na pristup sudu.

40. Polazeći od prakse Europskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, Ustavni sud ističe da se prilikom primjene odredaba iz članka 18. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stupanj fleksibilnosti, bez pretjeranog formalizma (vidi Europski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. ožujka 1991. godine, serija A, broj 200, stavak 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući prema zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te je prilikom ispitivanja je li bilo poštovano bitno uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van Osterwijek protiv Belgije*, presuda od 6. prosinca 1980. godine, serija A, broj 40, stavak 35). To, između ostaloga, znači da se moraju realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sustavu

već i sveukupni pravni i politički kontekst, kao i apelantove osobne prilike.

41. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud smatra da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog neizvršenja pravomoćne presude. Ustavni sud smatra da nedostaci u organizaciji pravosudnog sustava entiteta, odnosno države, ne smiju utjecati na poštovanje individualnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i zahtjeva i garancija iz članka 6. Europske konvencije.

42. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava. Također, jedno od temeljnih načela Europske konvencije jeste da pravna sredstva koja pojedincu stoje na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sustava države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Osim toga, dužnost je države da organizira svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, serija A, broj 194, stavak 21).

43. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da se radi o neizvršenju pravomoćne odluke kojom je naloženo da se apelantu vrati građevinsko zemljište na korištenje ili da mu Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu za to zemljište, kao i da apelant nema na raspolaganju efektivan pravni lijek kojim bi ishodio traženo izvršenje.

44. Na temelju odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

45. Apelant smatra da mu je zbog neizvršenja presude kojom je naloženo da mu se vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da se osigura odgovarajuća naknada došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

46. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

47. U konkretnom slučaju apelant se žali zbog neprovođenja presude kojom je djelomično udovoljeno apelantovoj tužbi tako što je apelantov zahtjev za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta djelomično uvažen, te je naloženo da se građevinsko zemljište pobliže navedeno u dispozitivu presude vrati apelantu i Lj. T. ili da im Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu.

48. U pogledu ovih apelantovih navoda Ustavni sud se poziva na praksu Europskog suda za ljudska prava (vidi Europski sud za ljudska prava, *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. ožujka 1997. godine, stavak 40), prema kojoj članak 6. stavak 1. osigurava svakome pravo da pred sud ili tribunal iznese zahtjev koji se odnosi na njegova građanska prava i obveze. To obuhvaća "pravo na sud" u čijem okviru je pravo na pristup sudu, tj. pravo da pokrene postupak pred sudovima u civilnim stvarima (vidi Europski sud za ljudska prava, *Philis protiv Grčke*, presuda od 27. kolovoza 1991. godine, serija A-209, str. 20, stavak 59). Međutim, to pravo bi bilo iluzorno da domaći pravni sustav država ugovornica dopušta da konačne, izvršne sudske odluke ostanu neizvršene na štetu jedne od strana. Bilo bi neprihvatljivo da članak 6. Europske konvencije treba detaljno propisivati proceduralne garancije dane strankama – postupak koji je pravičan, javan i ekspeditivan – bez zaštite provođenja sudske odluke. Tumačiti članak 6. Europske konvencije kao da se tiče isključivo vođenja postupka vodilo bi, sigurno, u situacije inkompatibilne načelima vladavine prava koje su države ugovornice preuzele kada su ratificirale Europsku konvenciju (vidi Europski sud za ljudska prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. svibnja 1974. godine, serija A-18, str. 16-18, st. 34–36). Stoga, izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora biti promatrano kao integralni dio "suđenja", u smislu članka 6. Europske konvencije. Europski sud za ljudska prava u predmetu *Hornsby* naglasio je da efektivna zaštita sudionika u takvom postupku i povrat legaliteta pretpostavlja obvezu upravnih organa da poštuju presudu suda (vidi stavak 41. navedene odluke). Na kraju, Ustavni sud podsjeća na to da je u navedenom predmetu Europski sud za ljudska prava odlučio da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije bio prekršen upravo zato što vlasti nisu poštovale izvršenje sudske presude. Iz navedenog je vidljivo da postoji izgrađena praksa u pogledu toga da neizvršavanje pravomoćnih sudskih odluka predstavlja povredu prava na pravično suđenje.

49. Ustavni sud smatra da se navedeni stav može primijeniti i u konkretnom slučaju s obzirom na to da apelant ne može realizirati izvršenje pravomoćne sudske odluke.

50. Ustavni sud konstatira da je Kantonalni sud, rješavajući o tužbi apelanta i Lj. T., Presudom broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine tužbu djelomično uvažio i pobijani upravni akt Grada Mostara poništio, te odlučio tako što je zahtjev apelanta i Lj. T. za reviziju pravne valjanosti izvršenih dodjela građevinskog zemljišta djelomično uvažio i poništio dijelove rješenja Općinskog vijeća Općine Mostar br. 01-128/95 od 10. srpnja 1995. godine i 01-196798 od 9. travnja 1998. godine u odnosu na dodjelu zemljišta Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad. Stavkom III. dispozitiva presude pobliže je navedeno koje se građevinsko zemljište vraća i koja površina na korištenje apelantu i Lj. T. ili će im Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište.

51. Ustavni sud dalje zapaža da je apelant 26. travnja 2010. godine podnio zahtjev Gradu Mostaru za izvršenje presude Kantonalnog suda tako što će se vratiti pravo korištenja predmetnog zemljišta ili će Grad Mostar osigurati odgovarajuću naknadu za navedeno zemljište. Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da su na predmetnom zemljištu, koje je dodijeljeno Biskupskom ordinarijatu Mostar i Općini Mostar Jugozapad, izgrađeni objekti Biskupskog ordinarijata, Croauto d.d. Mostar i UniCredit banka d.d. Mostar, te da je nemoguće da se zemljište vrati na korištenje apelantu i Lj. T. u stanju u kakvom je bilo prije izvršene dodjele. Dalje proizlazi da je apelantov punomoćnik u više navrata održavao sastanke s predstavnicima Grada Mostara radi pokušaja nagodbe među strankama vezano za visinu naknade za predmetne nekretnine. Iz priložene dokumentacije proizlazi da je Grad Mostar nudio apelantu zamjenu za sporno zemljište dodjelom gradskog građevinskog zemljišta koje površinom, bonitetom i lokacijom približno odgovora spornom zemljištu u centru grada, da je predlagao dijelom zamjensko zemljište, a

dijelom obeštećenje u novcu, međutim, apelant je prvenstveno zainteresiran za obeštećenje putem novčane naknade. Dalje proizlazi da je u nekoliko navrata pokušano zaključenje nagodbe vezane za isplatu "odgovarajuće naknade", međutim, nije postignut dogovor oko visine naknade. Naime, kako proizlazi iz dostavljenog odgovora na apelaciju, apelantov punomoćnik je predložio za površinu od 2.289 m² iznos od 4.000.000 KM, dok je taj iznos za Grad Mostar nerealan i neprihvatljiv, pa je Grad Mostar posredstvom vještaka građevinske struke izvršio procjenu vrijednosti predmetnog zemljišta i utvrdio da je to iznos od 951.354,18 KM, ali se apelant nije složio s ponuđenim iznosom.

52. Ustavni sud zapaža da se nesporno ulažu napori da se zaključi nagodba vezana za isplatu odgovarajuće naknade apelantu i Lj. T. za predmetno zemljište, međutim, ni nakon sedam godina nije postignut dogovor oko visine naknade. Međutim, Ustavni sud smatra da je ovakvo angažiranje Grada Mostara da se izvrši presuda Kantonalnog suda suprotno relevantnim odredbama Zakona o upravnom postupku, Zakona o građevinskom zemljištu i Zakona o eksproprijaciji Federacije BiH. U konkretnom slučaju nesporno je da se predmetne nekretnine ne mogu vratiti na korištenje apelantu i Lj. T., odnosno ne može se provesti administrativno izvršenje presude Kantonalnog suda, pa je ostala mogućnost izvršenja "alternativnog naloga" iz predmetne presude da im Grad Mostar osigura odgovarajuću naknadu za predmetno zemljište. Člankom 69. Zakona o građevinskom zemljištu propisano je da raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta koje je preuzeto iz njegovog posjeda ima pravo na naknadu, dok je stavkom 4. precizirano da se naknada određuje i isplaćuje prema odredbama Zakona o eksproprijaciji. Dalje, Ustavni sud zapaža da je člankom 90. Zakona o građevinskom zemljištu, a koji se odnosi na konkretnu situaciju, propisano: "Ukoliko je treća strana *bona fide* započela izgradnju na zemljištu koje je predmet revizije ili ako je zemljište privedeno namjeni, općina će kompenzirati podnositelja zahtjeva bilo putem novčane naknade sukladno članku 69. ovog zakona, ili putem dodjele zemljišne parcele koja je podudarna po veličini, funkciji, vrijednosti, lokaciji itd., ovisno od izbora podnositelja zahtjeva (…), prilikom utvrđivanja visine naknade iz ovog članka, općinsko tijelo uprave dodjeljuje iznos naknade koji podnositelju pripada po članku 69. stavak 4 ovog zakona (...)."

53. Dakle, navedene odredbe Zakona o građevinskom zemljištu prilikom određivanja naknade za građevinsko zemljište upućuju na primjenu relevantnih odredbi Zakona o eksproprijaciji pa je u konkretnom slučaju Grad Mostar u smislu čl. 60. i 61. Zakona o eksproprijaciji bio dužan bez odlaganja zakazati i održati usmenu raspravu za sporazumno određivanje naknade uz nastojanje da se postigne sporazum. Dalje, kako je to regulirano člankom 62. stavak 1. Zakona o eksproprijaciji, ukoliko se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca od pravomoćnosti rješenja, općinska služba za upravu dostavit će bez odlaganja pravomoćno rješenje nadležnom sudu koji po službenoj dužnosti u izvanparničnom postupku odlučuje o visini naknade (članak 64. Zakona o eksproprijaciji). Ustavni sud ukazuje i na odredbu članka 62. stavak 3. Zakona o eksproprijaciji prema kojoj: "Ako općinska služba za upravu u određenome roku ne postupi prema odredbi stavka 1. ovoga članka, raniji vlasnik izvlaštene nekretnine kao i korisnik izvlaštenja mogu se izravno obratiti mjerodavnom sudu radi određivanja naknade". Dakle, iako se apelant prema navedenoj zakonskoj odredbi mogao neposredno obratiti sudu radi određivanja naknade, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju javna vlast nije izvršila svoju pozitivnu obvezu da u smislu čl. 5. i 6. Zakona o upravnom postupku reagira pravovremeno i da djelotvorno kontrolira postupak i omogući apelantu da što efikasnije i lakše zaštiti i ostvari svoje pravo na izvršenje presude Kantonalnog suda. Ustavni sud također naglašava da je takvo postupanje javne vlasti u suprotnosti i s načelom vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, načelo pravne sigurnosti u okviru načela vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine je pretpostavka za djelotvornu pravnu zaštitu. Sudovi i javna vlast u tome imaju aktivnu ulogu jer njihovo nedjelovanje kod građana izaziva nesigurnost u svezi s opsegom i granicama njihovih prava. Grad Mostar je bio dužan u smislu navedenih odredbi Zakona o građevinskom zemljištu, Zakona o eksproprijaciji i Zakona o upravnom postupku, a s obzirom na to da se iz ponašanja stranaka moglo zaključiti da se pred organom uprave ne može postići sporazum o naknadi, cio spis dostaviti nadležnom sudu koji bi u izvanparničnom postupku odlučio o visini naknade za predmetno zemljište.

54. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je neizvršenjem Presude Kantonalnog suda broj 07 0 U 001642 08 U od 12. siječnja 2010. godine u razdoblju dužem od sedam godina došlo do povrede apelantovog prava na pristup sudu kao neodvojivog dijela prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

55. Imajući u vidu utvrđenu povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje da nije nužno posebno razmatrati navodne povrede prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pristup sudu kao sastavnog dijela prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada nadležna upravna služba Grada Mostara ni nakon sedam godina, bez objektivnog i razumnog opravdanja, nije u smislu relevantnih odredbi Zakona o upravnom postupku, Zakona o građevinskom zemljištu i Zakona o eksproprijaciji okončala postupak izvršenja pravomoćne presude kojom je naloženo da se apelantu vrati na korištenje građevinsko zemljište ili da se osigura odgovarajuća naknada za zemljište.

57. Na temelju članka 18. st. (2) i (3) točke e) i m) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

864

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 4881/14**, рјешавајући апелацију **ДОО "НПЦ Интернационал" Бања Лука и Ђоке Кесића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **ДОО "НПЦ Интернационал" Бања Лука и Ђоке Кесића.**

Утврђује се повреда права на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 083505 14 Гж од 22. августа 2014. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Бањој Луци, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3x) Устава Босне и Херцеговине и чланом 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Бањој Луци да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. "НПЦ Интернационал" д.о.о. Бања Лука и Ђоко Кесић из Бање Луке (у даљњем тексту: првоапелант, другоапелант или апеланти), које заступа Дејан Милетић, адвокат из Бање Луке, поднијели су 13. новембра 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 П 083505 14 Гж од 22. августа 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број 71 0 П 083505 10 П од 27. фебруара 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда и Златана Марковића (у даљњем тексту: тужилац) затражено је 7. новембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд, Основни суд и пуномоћник тужилаца Љиљана Б. Миљановић, адвокат из Добоја, доставили су одговоре на апелацију у периоду од 15. новембра до 7. децембра 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

5. Одлучујући у правној ствари тужиоца против првотуженог Драгана Чолића (новинара), те другоапеланта, који је као главни и одговорни уредник имао процесну позицију друготуженог, и првоапеланта (издавача) који је имао процесну позицију трећетуженог, ради накнаде штете за душевне болове проузроковане клеветом, Основни суд је донио Пресуду број 71 0 П 083505 10 П од 27. фебруара 2014. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда, којом је тужбени захтјев дјелимично усвојен, а у преосталом дијелу одбијен. Наиме, у ставу 1 наведене пресуде обавезани су апеланти да тужиоцу на име нематеријалне штете за душевне болове, због повреде угледа, солидарно исплате износ од 3.000,00 КМ са законском затезном каматом од 27. фебруара 2014. године до исплате и да му исплате трошкове поступка у износу од 411,00 КМ. У ставу 2 исте пресуде је у преосталом дијелу одбијен тужбени захтјев (преко досуђеног износа - до износа од 30.000,00 КМ).

6. Из образложења пресуде произилази да је тужилац свој захтјев за накнаду штете утемељио на тексту који је објављен у дневним новинама "Press РС" број 1006 од 24. марта 2010. године под насловом "Лекар тера жене да се скидају у чекаоници" са уводом текста "Пацијенткиње као логорашице" у којем су првоапелант, као издавач, и другоапелант, као главни и одговорни уредник, изнијели низ неистина о тужиоцу, цитирајући изјаве неких лица из којих су закључили "да је група пацијенткиња Дома здравља у Броду оптужила гинеколога Златана Марковића (тужилац) да тражи од њих да се, умјесто у ординацији, за преглед свлаче у чекаоници ове здравствене установе гдје свако може да их види". У тужби је, даље, наведено да су апеланти, употребљавајући ријечи и изразе који су непримјерени личности тужиоца за вријеме обављања посла у Дому здравља Брод, у којем ради једном седмично као специјалиста гинеколог, изнијели неистине према којима је скандалозно поступао са пацијенткињама, на понижавајући начин, чиме му је нарушен углед и повријеђени достојанство и част.

7. Тужени су у одговору на тужбу изнијели сљедеће: да је тужбени захтјев неоснован, јер је јавно информисање слободно и у интересу јавности, да одредбе Закона о заштити од клевете (у даљњем тексту: ЗЗК) штите право на слободу изражавања, што подразумијева садржај и начин на који је изнесено изражавање, да се ове одредбе примјењују не само на информације и садржај који се сматра корисним и неувредљивим већ и на оне које могу да увриједе, узнемире и шокирају, да јавност има оправдан интерес да зна о предметном догађају (квалитет здравствених услуга), да анализом предметног текста може да се закључи да није постојала намјера да се тужиоцу повриједи углед, нити је то учињено, већ је намјера била да се јавност објективно информише о ситуацији и положају пацијенткиња, да аутор нити у једном дијелу текста није износио сопствене опсервације и мишљење поводом предметног догађаја, већ су изнесене оптужбе које су на рачун тужиоца изнијеле његове пацијенткиње, и то на начин да је испоштована одредба члана 5 Кодекса за штампу, да је аутор текста прије објаве текста о предметном догађају затражио мишљење тужиоца и објавио његову изјаву о поменутој контроверзи на адекватан начин, да тужилац апелантима никад није доставио деманти, па он није могао ни бити објављен.

8. У току поступка су спроведени докази на околност тврдњи из тужбе и одговора на тужбу, и то: увидом и читањем писане документације, између осталог спорног текста и текстова са званичног сајта Општине Брод, саслушањем тужиоца и Драгана Чолића (новинара, у поступку је био првотужени) у својству парничних странака и саслушањем свједока. Међу парничним странкама је било спорно да ли су изнесене информације у спорном тексту истините или не, да ли је наводима из спорног текста тужиоцу нанесена нематеријална штета и да ли су апеланти због тога одговорни.

9. С тим у вези, Основни суд је истакао да је његов задатак, у смислу одредбе члана 5 ЗЗК, да испита да ли наводи изнесени у спорном тексту представљају неистините чињенице или не. При томе се полази од тога, како је даље образложено, да је лице које је изнијело клевету, у ствари, изнијело неистину, па је на том лицу терет доказивања да је клеветничка изјава евентуално истинита (обавеза апеланата) при чему се не занемарује примјена наведеног принципа на

страни оклеветаног лица, конкретно тужиоца. Оцјењујући изведене доказе у складу са одредбама материјалног права, ЗЗК и Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), Основни суд је оцијенио да је тужилац доказао да су апеланти садржајем спорног текста у коме су пренијели неистините информације проузроковали штету тужиоцу која се огледа у душевним боловима због повреде његовог угледа. Наиме, из исказа тужиоца у својству парничне странке, како је даље образложено, произилази да клеветничким наводима у спорном тексту тужилац сматра сљедеће: "да приморава пацијенткиње да се, умјесто у ординацији, свлаче у чекаоници гдје свако може да их види, да су његови поступци класичан примјер понижавања жена, да третира пацијенткиње као логорашице и да их покушава свести на људе другог реда." С тим у вези, тужилац је приликом саслушања негирао истинитост таквих навода, напомињући да га никад нико није упознао с неким анонимним писмом пацијенткиње упућеним начелнику Општине Брод, да му се прије објаве текста телефонским путем обратило лице непознатог имена и презимена постављајући му питања у вези с догађајем који је касније и објављен, при чему је негирао наводе да се пацијенткиње припремају за преглед у ходнику, али се том приликом и нашалио изјавивши да би неке (пацијенткиње) можда вољеле да "изводе стриптиз пред доктором", што је касније пренесено у новинском чланку у ружнијем контексту - да их понижава, третира као логорашице и покушава свести на људе другог реда.

10. Из наведеног доказа - исказа тужиоца суд је, како је наведено у образложењу пресуде, утврдио правно релевантне чињенице из којих произилази да су наводи апеланата из спорног текста неистинити, конкретно да је на основу овог доказа утврђено да није истина да пацијенткиње третира као логорашице и да их понижава.

11. Из исказа новинара саслушаног у својству парничне странке (у судском поступку био је првотужени) на околност тврдњи из тужбе Основни суд је утврдио да је до података о догађају дошао путем званичног web-сајта Општине Брод из ког произилази да је начелник Општине путем анонимног писма пацијенткиње обавијештен о проблему чекаонице за пацијенткиње у Дому здравља у ком је тужилац као љекар специјалиста запослен по уговору о дјелу, да је, затим, назвао тужиоца како би провјерио наводе из анонимног писма и тим поводом у вези са проблемом простора за припрему специјалистичког љекарског прегледа од тужиоца добио податак да нису тачни наводи о непостојању кабине за припрему при чему је (тужилац) шаљиво изјавио да би "неке (пацијенткиње) вољеле да изводе стриптиз пред доктором", те да сматра да је све прикупљене податке са web-сајта Општине, анонимног писма и изјаве тужиоца адекватно пренио у спорни чланак.

12. Образлажући неоснованост навода из одговора на тужбу према којима апеланти изнесеним садржајем текста негирају одговорност за клевету, указујући да је у конкретном случају у питању вриједносни суд, а не изношење неистинитог изражавања, Основни суд је навео да анализом доказа које су извели апеланти није утврђено да су доказали истинитост својих тврдњи. Стога је закључено да су се остариле околности на које је тужилац указао, јер су апеланти пежоративним наводима у спорном тексту довели јавност у заблуду да тужилац понижава жене које долазе на здравствени преглед. У вези с изношењем мишљења у спорном тексту, Основни суд је закључио да су апеланти своје мишљење могли да изнесу на разумљивији начин и да појасне због чега сматрају да тужилац на начин описан у садржају текста понижава жене. Како то нису учинили, закључено је да су наштетили тужиочевом угледу и самопоштовању. Оцјеном изведених доказа је утврђено да садржај спорног текста представља клеветничку изјаву о квалитету и начину рада тужиоца, јер је просјечном читаоцу из садржаја текста јасно да се тужилац као љекар према пацијенткињама није понашао у складу с правилима струке, уважавајући њихове личности. Постојање одговорности апеланата у конкретној ситуацији, осим наведеног, утврђена је и на основу њиховог понашања поводом предметног догађаја. С тим у вези је појашњено да су апеланти на основу података са званичног сајта Општине Брод и анонимног писма пацијенткиње сачинили текст спорног садржаја о тужиоцу, при чему није приказано анонимно писмо, што, према оцјени суда, значи да су управо они оквалификовали рад тужиоца, уобичајено се позивајући на анонимни извор. Апеланти су, како је даље наведено, свакако имали право коментарисати рад тужиоца са аспекта квалитета здравствених услуга, али је тај коментар морао да буде презентован на бази аргумената, без ружних ријечи и злонамјерних квалификација, у складу с новинарском етиком и приступом. У том смислу су оцијењени начин и облик путем којег је пренесено спорно изражавање (дневне новине), природа и степен проузроковане штете, добронамјерност општеприхваћених професионалних стандарда, општи интерес и, с тим у вези, право на слободу изражавања на које су се апеланти позвали. У вези са посљедњим, правом на слободу изражавања, Основни суд је закључио да општи интерес, заиста, допушта покретање питања о евентуалном квалитету здравства, али да заштита и примјена права на слободу изражавања не могу да се захтијевају изношењем неистинитих чињеница које представљају напад на углед неког лица. С обзиром на то да су апеланти у поступку имали могућност да докажу да је спорно изражавање истинито и да се на тај начин ослободе одговорности за клевету, а тиме и одговорности за штету, а то нису учинили, Основни суд је закључио да спорно изражавање представља чињенично изражавање које има елементе клевете, те да су, стога, апеланти дужни да надокнаде тужиоцу штету. Имајући у виду да је тужилац на име накнаде нематеријалне штете, због повреде угледа затражио 30.000,00 КМ, а да су, с тим у вези, оцијењене све околности прописане у одредби члана 11 ЗЗК и члана 200 ЗОО, Основни суд је сматрао да накнада штете у износу од 3.000,00 КМ представља правичну накнаду као сатисфакцију за душевне болове које су апеланти проузроковали тужиоцу. У преосталом дијелу, преко досуђеног износа, тужбени захтјев је одбијен.

13. Окружни суд је, одлучујући о жалби апеланата, донио Пресуду број 71 0 П 083505 14 Гж од 22. августа 2014. године којом је жалба одбијена и првостепена пресуда потврђена. Окружни суд је након испитивања оспорене пресуде навео да је одлука првостепеног суда резултат правилне примјене материјалног права, јер су апеланти у спорном тексту изнијели неистине на рачун тужиоца, при чему су на страни 3. пресуде поновљене правно релевантне чињенице на којима је тужилац засновао свој захтјев, тврдњом да су у питању неистините чињенице. У таквој чињеничној ситуацији Окружни суд је, потврђујући да по свом садржају спорни текст о тужиоцу представља клевету у смислу члана 5 ЗЗК, закључио да је првостепени суд правилно поступио када је апеланте обавезао да тужиоцу надокнаде нематеријалну штету, јер у поступку нису доказали истинитост објављених информација које су изнесене у спорном тексту. Осим тога, Окружни суд се осврнуо на жалбени навод апеланата према којем су у спорном тексту изнесене чињенице и сазнања до којих су

дошли увидом у званични web-сајт Општине Брод и увидом у анонимно писмо пацијенткиње. С тим у вези је образложено да такви жалбени наводи нису основани, јер су подаци са сајта Општине могли бити провјерени код особља Дома здравља и директора, а у конкретној ситуацији нису, нити чињеница постојања анонимног писма пацијенткиње представља гаранцију тврдњи које су у том писму наведене. Окружни суд сматра да су апеланти имали обавезу да докажу да на њиховој страни није било намјере и непажње да тужиоцу проузрокују штету, да су имали обавезу да докажу да је њихово изражавање заиста било истинито (а не неистинито), па жалбени приговори нису довели у сумњу правилност и законитост побијане пресуде из које произилази да су у спорном тексту, износећи неистину (клевету) о тужиоцу, злоупотријебили право на слободу изражавања. Првостепена пресуда је потврђена и у погледу досуђене висине накнаде као сатисфакције за причињену штету тужиоцу (душевне болове за повреду угледа изазвану изношењем клевете) и у погледу одлуке о трошковима поступка која је донесена правилном примјеном материјалног и процесног права.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апеланти сматрају да је оспореним одлукама повријеђено њихово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције и члана 17 Европске конвенције. Образлажући повреде наведених права апеланти указују да су редовни судови утврдили висину нематеријалне штете у виду душевних болова тужиоца, а да током поступка на те околности тужилац није извео нити један доказ, позивајући се при томе на став Уставног суда из предмета број *АП 3001/10* од 5. септембра 2013. године. У погледу, према њиховом мишљењу, погрешног утврђења редовних судова да су у околностима конкретног случаја у спорном тексту изнијели неистините чињенице о тужиоцу и на тај начин га оклеветали, апеланти су навели: да се спорни чланак бавио темом од општег интереса за јавност (квалитетом здравствене заштите), да су до података о предметном догађају дошли путем званичног web-сајта Општине на ком је било објављено анонимно писмо незадовољне пацијенткиње, да је, затим, контактирано са начелником Општине и директором Дома здравља који су потврдили постојање проблема с простором у ком су се обављали специјалистички прегледи и чекаонице за пацијенте, да је након тога телефонским путем контактирано са тужиоцем који је негирао наводе у вези са постојањем проблема неадекватног простора за припрему прегледа при чему је дао и сопствено мишљење према којем би "неке вољеле да изводе стриптиз", да је у спорном новинском тексту изнесен вриједносни суд формиран на бази мишљења и става више незадовољних пацијенткиња и става тужиоца о том питању, дакле, двије супротстављене стране, вјерно преносећи сазнања до којих су истражујући предметни догађај дошли, те да, стога, у смислу одредаба ЗЗК, не постоји одговорност за клевету. Осим тога, наводе из спорног текста сматрају истинитим, јер евидентно у Дому здравља у ком је тужилац запослен постоји проблем с адекватним простором за припрему специјалистичког прегледа, како произилази из званичног web-сајта Општине Брод на ком је евидентиран велики број притужби и коментара поводом услова у којима тужилац ради и начина на који ради, који, на жалост, редовни судови, осим што је евидентиран као доказ, нису ни анализирани, нити оцијењен с другим доказима. Стога се, према мишљењу апеланата, поставља питање да ли су судови могли искључиво на основу казивања тужиоца, конкретно његовим саслушањем у својству парничне странке, утврдити да су наводи из текста неистинити, јер их тужилац тако доживљава, а не супротно томе. Такође су указали да при извођењу закључка о постојању клевете судови нису оцијенили околности да су апеланти прије објаве контактирали са другим лицима (начелником, директором Дома здравља), па и самим тужиоцем, а затим објавили спорни текст о поменутом догађају износећи јавности вриједносни суд о незадовољству појединих пацијенткиња поводом проблема с адекватним простором при пружању медицинских услуга.

15. Апеланти су предложили да се апелација усвоји и утврди кршење њихових права на која су у апелацији указали, посебно акцентирајући право на слободу изражавања, те да се оспорена пресуда Окружног суда укине и предмет врати том суду на поновно суђење у складу са стандардима из Европске конвенције и Устава Босне и Херцеговине.

б) Одговор на апелацију

16. Окружни суд је у одговору на апелацију све приговоре истакнуте у апелацији оцијенио неоснованим нагласивши да у свему остаје при образложењу датом у оспореној пресуди.

17. Основни суд је навео да пресудом тог суда нису повријеђена права апеланата на која у апелацији неосновано указују и да је пресуда потврђена другостепеном пресудом.

18. У исцрпном одговору на апелацију пуномоћник тужиоца је све апелационе приговоре оцијенио неоснованим, указујући да су редовни судови поступали на правилан и законит начин и да су утврдили све битне чињенице из којих произилази несумњив закључак да су апеланти у спорном тексту о тужиоцу изнијели низ неистина, због којих је трпио душевне болове. У околностима конкретног случаја апеланти су поступали непримјерено, износећи неистините тврдње које су покушали интерпретирати као став пацијенткиња иако такав став засигурно није тачан, већ усмјерен на изазивање лоших асоцијација и подсјећања на логоре. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

19. У **Закону о заштити од клевете** ("Службени гласник Републике Српске" број 37/01) релевантне одредбе гласе:

Општи део

Члан 1. став 1. тачка а)

Овим законом уређују се прихватљива ограничења слободе изражавања у погледу грађанске одговорности за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или преношењем нечег неистинитог и потврђује да:

а) право на слободу изражавања, које је гарантовано Уставом Републике Српске и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, представља један од основа демократског друштва, посебно када се ради о питањима од политичког и јавног интереса;

Члан 5.

Одговорност за клевету

(1) Свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно је за

клевету, ако је то лице проузроковало штету у својству аутора, уредника или издавача изражавања, или у својству лица које је на неки други начин ефикасно контолисало садржај тог изражавања, као и правно лице које је објавило изражавање.

(2) Лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету ако је намјерно или услед непажње изнијело или пронело изражавање.

(3) Када се изражавање односи на питања од политичког или јавног интереса, лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету изношењем или проношењем изражавања ако је то лице знало да је изражавање неистинито или је непажњом занемарило неистинитост изражавања. Исти стандард одговорности примјењује се ако је оштећени био или је јавни службеник или је кандидат за функцију у јавном органу и ако врши, према општем схватању јавности, значајан утицај на питања од политичког или јавног интереса.

Изузеци од одговорности

Члан 6.

(1) У сљедећим случајевима неће се одговарати за клевету:

а) ако се ради о изражавању мишљења или када је изражавање у суштини истинито;

б) ако је лице које је наводно проузроковало штету било по закону обавезно износити или проносити изражавање, или износити или проносити изражавање у току законодавног, судског или управног поступка;

в) ако је изношење или проношење изражавања било разумно.

(2) Када суд доноси овакву одлуку, узима у обзир све околности случаја, нарочито укључујући: начин, облик и вријеме изношења или проношења изражавања, природу и степен проузроковане штете, добронамјерност и придржавање опште прихваћених професионалних стандарда од стране штетника, вјероватност да би штета настала и да изражавање није изнесено или пронесено, податак да ли изражавање садржи објективну и тачну информацију о изражавању других лица, и да ли се односи на питања из приватног живота оштећеног или питања од политичког или јавног значаја.

Члан 13.

Овај закон је lex specialis у односу на све друге законе. За све што није регулисано овим законом примењиваће се одредбе Закона о облигационим односима, Закона о извршном поступку и Закона о парничном поступку који су на снази у Републици Српској.

20. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 46/85 и 57/89, "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96 и 39/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 154. став 1.

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 200.

(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивању о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

VI. Допустивост

21. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

22. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

23. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 71 0 П 083505 14 Гж од 22. августа 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 15. септембра 2014. године, а апелација је поднесена 13. новембра 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

24. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

25. Апеланти оспоравају пресуде редовних судова указујући да су тим пресудама повријеђена њихова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, те члана 17 Европске конвенције.

26. С тим у вези, Уставни суд има у виду да је оспореним одлукама усвојен тужбени захтјев према којем су апеланти обавезани да тужиоцу надокнаде нематеријалну штету по основу претрпљених душевних болова у одређеном новчаном износу за изнесену клевету учињену путем средства јавног информисања – штампе.

27. Будући да се суштина захтјева апеланата односи на заштиту "права на слободу изражавања" и из тога проистекле обавезе на накнаду штете, које је заштићено чланом 10 Европске конвенције, Уставни суд ће, слиједећи праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), испитати да ли се у конкретном случају ради о неистинитом изношењу чињеница (клевети) или вриједносном суду (мишљењу), односно да ли су редовни судови дали довољне и релевантне разлоге за ускраћивање заштите права апеланата на слободу изражавања.

Право на слободу изражавања

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, што укључује:

x) Слободу изражавања.

29. Члан 10 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу мишљења и слободу примања и преношења информација и идеја, без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад од радио, телевизијских и филмских компанија.

2. Остваривање ових слобода, будући да укључује обавезе и одговорности, може подлијегати таквим формалностима, условима, ограничењима или санкцијама предвиђеним законом и које су неопходне у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, спречавања нереда или злочина, заштите здравља и морала, угледа или права других, спречавања ширења повјерљивих информација или у интересу очувања ауторитета и непристрасности судства.

а) Општи принципи

30. Уставни суд подсјећа да право на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције спада у групу тзв. квалификованих права за која је карактеристично да првим ставом дефинишу само право, а другим ставом дефинишу дозвољена мијешања и ограничења тих права, под условима прописаним другим ставом. Ова слобода се, уз ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, не односи само на "информације" или "идеје" које су примљене позитивно или се сматрају неувредљивим или према њима нема става, већ и на оне које вријеђају, шокирају и узнемиравају (види, Европски суд, *Selistö против Финске*, пресуда од 16. новембра 2004. године, апликација број 56767/00, став 46, и Одлука број *АП 1203/05* од 27. јуна 2006. године, тачка 42). Ова слобода, ипак, није апсолутна и може бити ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10 став 2 Европске конвенције, под којима се јавна власт може мијешати у уживање слободе изражавања. Стога је кључна улога и задатак независног судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења, која неки принцип потврђују као правило или га негирају као пуку декларацију.

31. Кад су у питању ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, Европски суд је указао да се при одлучивању у случајевима клевете треба водити рачуна о сљедећем: да ли чињенице предмета указују да је "изражавање" обухваћено чланом 10 Европске конвенције, да ли постоји мијешање у право на слободу изражавања, да ли је мијешање прописано законом, да ли тежи остварењу легитимног циља и, на крају, да ли је мијешање "неопходно у демократском друштву". Посљедња три критеријума се тичу оправданости мијешања у право на слободу изражавања и с тим циљем је, уколико је одговор на прва два критеријума (питања) потврдан, потребно утврдити да ли су домаће власти примијениле стандарде који су у складу с принципима установљеним у члану 10 Европске конвенције, као и да ли су домаће власти засновале своје одлуке на прихватљивој анализи релевантних чињеница. С тим у вези је у оквиру анализе оправданости мијешања с аспекта пропорционалности потребно утврдити да ли је постигнут правичан баланс у заштити двију вриједности гарантованих Европском конвенцијом које могу бити у супротности једна другој: с једне стране, слобода изражавања из члана 10 Европске конвенције и, с друге стране, право лица које је текстом (изражавањем) нападнуто да заштити своју репутацију које је заштићено чланом 8 Европске конвенције у оквиру права на приватни живот (види, Европски суд, *Chauvy и др. против Француске*, пресуда од 29. јуна 2004. године, апликација број 64915/01, став 70).

32. Како су и Европски суд, а и Уставни суд у својим ранијим одлукама у вези са истим питањем већ указали, постоји јасна дистинкција између информације (чињенице) и мишљења (вриједносне оцјене) јер се постојање чињенице може доказати док се за истинитост мишљења не захтијева доказивање (види, Европски суд, *Lingens против Аустрије*, пресуда од 8. јула 1986. године, Серија А број 103, став 46, *Feldek против Словачке*, пресуда од 12. јула 2001. године, тач. 75-76, и Уставни суд, Одлука број *АП 1005/04* од 2. децембра 2005. године, тачка 31). Овај став је путем одлука Европског суда и Уставног суда константно реафирмисан с тим што је нарочито указано да медији не смију прекорачити одређене границе које улазе у опсег члана 8 Европске конвенције, већ је њихова дужност да пружају и саопштавају информације и идеје о свим питањима од јавног интереса, будући да јавност има право да такве информације добије. Члан 10 Европске конвенције штити не само суштину изнесених идеја и информација већ и форму у којој су оне пренесене, а новинарска слобода укључује и одређени степен претјеривања или чак провокације (види, Европски суд, *Hrico против Словачке*, пресуда од 20. јула 2004. године, апликација број 49418/99, став 40 (е)).

33. Коначно, како произилази из праксе Европског суда, мало је простора унутар члана 10 став 2 Европске конвенције за ограничавање политичког говора или дебате о питањима од јавног интереса, при чему су границе прихватљиве критике много шире када су у питању јавне личности као што су политичари него када су у питању приватна лица.

б) Примјена наведених принципа на конкретан случај

34. Доводећи наведене опште принципе у везу с чињеницама конкретног предмета (на неке од њих су указали апеланти), Уставни суд запажа да су у конкретном случају оспорене пресуде донесене на основу ЗЗК и ЗОО из чега произилази да је мијешање у право на слободу изражавања прописано законом. Ови закони су јавно објављени у службеном гласилу, њихов текст је јасан, приступачан и предвидив. Осим тога, оспорене пресуде су донесене у грађанској парници коју је покренуо тужилац против апеланата због наношења штете његовом угледу, па је јасно да је циљ мијешања у право апеланата на слободу изражавања заштита "угледа или права других" у оквиру права на приватност, дакле, угледа тужиоца, што је, свакако, легитиман циљ.

35. Уставни суд, имајући у виду принцип пропорционалности, даље треба испитати да ли су у оспореним пресудама узети у обзир сви фактори који су били опредјељујући у закључку да су у конкретном случају апеланти проузроковали штету тужиоцу. Да би се доказало да је мијешање било "неопходно у демократском друштву", потребно је доказати постојање "хитне друштвене потребе", која је тражила конкретно ограничење у остваривању слободе изражавања. За Уставни суд се с тог аспекта поставља питање да ли је у конкретном случају успостављена правична равнотежа између слободе изражавања апеланата и тужиочевог права на приватност (углед).

36. У вези с тим, Уставни суд је већ нагласио да се постојање чињеница може доказати, али истинитост вриједносних оцјена није нешто за што могу да се дају докази. Имајући у виду специфичност поступка ради накнаде штете учињене клеветом и чињенице да истинитост

мишљења није потребно доказивати, поставља се питање да ли је претпоставка према којој су апеланти као преносиоци информације изнијели неистину, па су, у смислу принципа о терету доказивања, били обавезни да докажу њену истинитост искључиво примјењива, или насупрот томе, редовни судови, у смислу стандарда права на слободу изражавања гарантованог чланом 10 Европске конвенције, имају обавезу оцијенити све релевантне околности које се тичу конкретног случаја у смислу успостављања јасне разлике између чињеница и вриједносних судова. Под тим околностима се, у смислу праксе Европског суда коју Уставни суд слиједи, прије свега подразумијева да ли је појединац (о коме је изнесено одређено изражавање) јавна или приватна личност, да ли се изражавање односи на потребу јавности да се информише о некој важној друштвеној теми, или се тема тиче приватног живота лица које је у питању, да ли та тема може да допринесе расправи од општег друштвеног интереса или не, начин на који су прибављене информације, да ли је са лицем које је у питању (јавно или приватно) контактирано ради провјере информација, да ли му је дата могућност да одговори на изнесене наводе, да ли се извјештавање односи на приватни или пословни сегмент лица које је у питању, контекст и циљ објављивања информације, да ли је изражавање резултат намјерног или поступања услијед непажње итд.

37. У конкретном случају су, како произилази из образложења оспорених пресуда, редовни судови у поступку поводом тужбе за накнаду штете имали у виду чињеницу која се тиче статуса тужиоца и његовог занимања, дакле, да је у питању приватна личност, доктор медицине-специјалиста гинекологије и акушерства, да општи интерес у конкретном случају допушта покретање питања о евентуалном квалитету здравства, да су апеланти неспорно у садржају текста, описујући начин рада тужиоца с пацијенткињама позивајући се на анонимни извор, оквалификовали његов рад на начин који је, према мишљењу судова, супротан правилима струке. С тим у вези, Уставни суд сматра да је примјеном наведених критеријума било неопходно направити јасну разлику и утврдити да ли су апеланти у спорном тексту о тужиоцу изнијели неистините чињенице, или је био у питању вриједносни суд, како су тврдили апеланти, те с тим у вези, да ли су поступали "у доброј намјери" (у складу с професионалним стандардима).

38. Уставни суд, у том смислу, подсјећа на пресуду Европског суда у предмету *Dalban против Румуније* (пресуда од 28. септембра 1999. године, тач. 49-50) у којој је апликант, новинар, написао чланак у којем се говорило о низу превара које је починио извршни директор пољопривредног предузећа у својини државе с којим је био повезан један од сенатора, због чега су га домаћи судови санкционисали. Европски суд је, утврђујући кршење права на слободу изражавања, навео да би "било неприхватљиво да се новинару забрани изражавање критичког вриједносног суда осим онда када је у стању доказати његову истину". У том случају Европски суд је уочио да нема доказа према којима је опис догађаја из чланка потпуно неистинит и да је циљ био искључиво подстицање клеветничких изјава против извршног директора и сенатора, да није писао о аспектима приватног живота, већ о његовом понашању и држању у својству изабраног представника и да се новинари под одређеним околностима могу ослонити на гласине када извјештавају о питањима од јавног интереса. Домаћи судови су сматрали да начин на који је апликант изнио своје мишљење не одговара реалности и да се, стога, ради о клевети, те да је чињеница према којој није било основа да се против извршног директора покрене кривични поступак због наводних превара довољна да се утврди да је информација у чланку неистинита.

39. Имајући у виду наведену праксу, као и успостављене релевантне критеријуме, Уставни суд сматра спорним закључак редовних судова да су апеланти текстом под насловом "Лекар тера жене да се скидају у чекаоници" са уводом "Пацијенткиње као логорашице" и садржајем према којем тужилац пацијенткиње третира као логорашице и понижава их нарушили углед тужиоца клеветом и проузроковали му душевне болове због којих су дужни да му надокнаде нематеријалну штету. Уставни суд, супротно закључку редовних судова, сматра да се наведене фразе о тужиоцу као доктору специјалисти (дакле, у вршењу јавног посла) у тексту не могу сматрати чињеницама чију је истинитост требало утврђивати (доказивати) у поступку, већ вриједносним судом (мишљењем) о теми од општег друштвеног интереса (а не о приватном животу тужиоца) која се у ширем контексту тиче квалитета здравства у одређеној локалној заједници (општина) и пружању медицинских (специјалистичких) услуга у тој локалној заједници (путем Дома здравља). При томе не треба занемарити контекст и циљ објављивања спорног садржаја, дакле, околност евидентног недостатка адекватног простора у ком се медицинске услуге пружају због чега је начелник Општине, како из спроведених доказа произилази, контактирао са директором Дома здравља с циљем превазилажења тог проблема. Тужилац, такође, у свом исказу у својству парничне странке није негирао постојање тог проблема, али је о том питању, у односу на апеланте, имао другачије виђење и утисак, при чему начин прибављања информација (web-сајт Општине, анонимно писмо пацијенткиње) представља довољну чињеничну основу за наведени вриједносни суд.

40. У том контексту Уставни суд указује да Европски суд сматра да се, приликом разматрања оваквих предмета, мора увјерити да су националне власти примијениле стандарде који су у складу са принципима прописаним чланом 10 Европске конвенције и, штавише, да су одлуке засноване на прихватљивој процјени релевантних чињеница (види, Европски суд, *Vogt против Њемачке*, пресуда од 26. септембра 1995. године, Серија А број 323, стр. 25-26, став 52, *Јерусалим против Аустрије*, апликација број 26958/95, став 33, ECHR 2001-II са даљњим референцама). Имајући у виду да у околностима конкретног случаја претходно није направљена јасна разлика између вриједносног суда (мишљења) и чињеница, нити су оцијењени контекст и циљ информације у вези с друштвеним интересом, већ су закључци до којих су редовни судови дошли утемељени искључиво на исказу тужиоца и његовог утиска о спорном извјештавању, уз претпоставку да су апеланти о тужиоцу изнијели неистину, а у поступку изведени докази нису доказали супротно, оцјењујући да је анонимно писмо уобичајени начин позивања (новинара) на извор објављених информација (а не довољни чињенични основ), занемарујући околност да су предметни догађај и наводи из анонимног писма прије објаве провјерени с тужиоцем лично, Уставни суд сматра да није било мјеста за примјену одредбе члана 5 ЗЗК, којом је регулисана одговорност за клевету. Примјена наведене законске одредбе долази у обзир само у случају када се ради о изношењу неистинитих чињеница, а не вриједносних судова чију истинитост у поступку није потребно доказивати ако постоји барем неки чињенични основ који такав суд може поткријепити, као што је у конкретном случају анонимно писмо, подаци са web-сајта Општине и евидентни недостатак простора за пружање квалитетних медицинских услуга. Насупрот томе, Уставни

суд оцјењује да је изостала примјена одредбе из члана 6 став 1 тачка а) ЗЗК којом су прописани изузеци од одговорности за клевету у случају када је саопштењем изнесено мишљење (вриједносни суд) управо због пропуштања редовних судова да примјеном наведених критеријума Европског суда направе јасну разлику између онога што представља вриједносну оцјену (мишљење) у односу на чињеничне тврдње.

41. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је у околностима конкретног случаја повријеђено право апеланата на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, јер мијешање у право апеланата на слободу изражавања није било пропорционално праву тужиоца на углед у оквиру права на приватност.

Остали наводи

42. С обзиром на закључке о повреди права из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује наводе о повреди права из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права из члана 17 Европске конвенције.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да постоји повреда права на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције када су редовни судови пропустили да у спорном извјештавању (тексту) апеланата направе јасну разлику између чињеничних тврдњи и вриједносног суда, што је резултирало мијешањем у право апеланата на слободу изражавања.

44. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4881/14**, rješavajući apelaciju **DOO "NPC Internacional" Banja Luka i Đoke Kesića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **DOO "NPC Internacional" Banja Luka i Đoke Kesića.**

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. augusta 2014. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "NPC Internacional" d.o.o. Banja Luka i Đoko Kesić iz Banje Luke (u daljnjem tekstu: prvoapelant, drugoapelant ili apelanti), koje zastupa Dejan Miletić, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 13. novembra 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. augusta 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 083505 10 P od 27. februara 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Zlatana Markovića (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 7. novembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud, Osnovni sud i opunomoćenica tužitelja Ljiljana B. Miljanović, advokat iz Doboja, dostavili su odgovore na apelaciju u periodu od 15. novembra do 7. decembra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Odlučujući u pravnoj stvari tužitelja protiv prvotuženog Dragana Čolića (novinara), te dugoapelanta, koji je kao glavni i odgovorni urednik imao procesnu poziciju drugotuženog, i prvoapelanta (izdavača) koji je imao procesnu poziciju trećetuženog, radi naknade štete za duševne bolove prouzrokovane klevetom, Osnovni sud je donio Presudu broj 71 0 P 083505 10 P od 27. februara 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda, kojom je tužbeni zahtjev djelomično usvojen, a u preostalom dijelu odbijen. Naime, u stavu 1. navedene presude obavezani su apelanti da tužitelju na ime nematerijalne štete za duševne bolove, zbog povrede ugleda, solidarno isplate iznos od 3.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 27. februara 2014. godine do isplate i da mu isplate troškove postupka u iznosu od 411,00 KM. U stavu 2. iste presude je u preostalom dijelu odbijen tužbeni zahtjev (preko dosuđenog iznosa - do iznosa od 30.000,00 KM).

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužitelj svoj zahtjev za naknadu štete utemeljio na tekstu koji je objavljen u dnevnim novinama "Press RS" broj 1006 od 24. marta 2010. godine pod naslovom "Lekar tera žene da se skidaju u čekaonici" sa uvodom teksta "Pacijentkinje kao logorašice" u kojem su prvoapelant, kao izdavač, i drugoapelant, kao glavni i odgovorni urednik, iznijeli niz neistina o tužitelju, citirajući izjave nekih lica iz kojih su zaključili "da je grupa pacijentkinja Doma zdravlja u Brodu optužila ginekologa Zlatana Markovića (tužitelj) da traži od njih da se, umjesto u ordinaciji, za pregled svlače u čekaonici ove zdravstvene ustanove gdje svako može da ih vidi". U tužbi je, dalje, navedeno da su apelanti, upotrebljavajući riječi i izraze koji

su neprimjereni ličnosti tužitelja za vrijeme obavljanja posla u Domu zdravlja Brod, u kojem radi jednom sedmično kao specijalista ginekolog, iznijeli neistine prema kojima je skandalozno postupao sa pacijentkinjama, na ponižavajući način, čime mu je narušen ugled i povrijeđeni dostojanstvo i čast.

7. Tuženi su u odgovoru na tužbu iznijeli sljedeće: da je tužbeni zahtjev neosnovan, jer je javno informiranje slobodno i u interesu javnosti, da odredbe Zakona o zaštiti od klevete (u daljnjem tekstu: ZZK) štite pravo na slobodu izražavanja, što podrazumijeva sadržaj i način na koji je izneseno izražavanje, da se ove odredbe primjenjuju ne samo na informacije i sadržaj koji se smatra korisnim i neuvredljivim već i na one koje mogu uvrijediti, uznemiriti i šokirati, da javnost ima opravdan interes da zna o predmetnom događaju (kvalitet zdravstvenih usluga), da se analizom predmetnog teksta može zaključiti da nije postojala namjera da se tužitelju povrijedi ugled, niti je to učinjeno, već je namjera bila da se javnost objektivno informira o situaciji i položaju pacijentkinja, da autor niti u jednom dijelu teksta nije iznosio vlastite opservacije i mišljenje povodom predmetnog događaja, već su iznesene optužbe koje su na račun tužitelja iznijele njegove pacijentkinje, i to na način da je ispoštovana odredba člana 5. Kodeksa za štampu, da je autor teksta prije objave teksta o predmetnom događaju zatražio mišljenje tužitelja i objavio njegovu izjavu o spomenutoj kontroverzi na adekvatan način, da tužitelj apelantima nikad nije dostavio demanti, pa on nije mogao ni biti objavljen.

8. U toku postupka su provedeni dokazi na okolnost tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu, i to: uvidom i čitanjem pisane dokumentacije, između ostalog spornog teksta i tekstova sa zvaničnog sajta Općine Brod, saslušanjem tužitelja i Dragana Čolića (novinara, u postupku je bio prvotuženi) u svojstvu parničnih stranaka i saslušanjem svjedoka. Među parničnim strankama je bilo sporno da li su iznesene informacije u spornom tekstu istinite ili ne, da li je navodima iz spornog teksta tužitelju nanesena nematerijalna šteta i da li su apelanti zbog toga odgovorni.

9. S tim u vezi, Osnovni sud je istakao da je njegov zadatak, u smislu odredbe člana 5. ZZK, da ispita da li navodi izneseni u spornom tekstu predstavljaju neistinite činjenice ili ne. Pri tome se polazi od toga, kako je dalje obrazloženo, da je lice koje je iznijelo klevetu, ustvari, iznijelo neistinu, pa je na tom licu teret dokazivanja da je klevetnička izjava eventualno istinita (obaveza apelanata) pri čemu se ne zanemaruje primjena navedenog principa na strani oklevetanog lica, konkretno tužitelja. Ocjenjujući izvedene dokaze u skladu sa odredbama materijalnog prava, ZZK i Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), Osnovni sud je ocijenio da je tužitelj dokazao da su apelanti sadržajem spornog teksta u kome su prenijeli neistinite informacije prouzrokovali štetu tužitelju koja se ogleda u duševnim bolovima zbog povrede njegovog ugleda. Naime, iz iskaza tužitelja u svojstvu parnične stranke, kako je dalje obrazloženo, proizlazi da klevetničkim navodima u spornom tekstu tužitelj smatra sljedeće: "da primorava pacijentkinje da se, umjesto u ordinaciji, svlače u čekaonici gdje svako može da ih vidi, da su njegovi postupci klasičan primjer ponižavanja žena, da tretira pacijentkinje kao logorašice i da ih pokušava svesti na ljude drugog reda." S tim u vezi, tužitelj je prilikom saslušanja negirao istinitost takvih navoda, napominjući da ga nikad niko nije upoznao s nekim anonimnim pismom pacijentkinje upućenim načelniku Općine Brod, da mu se prije objave teksta telefonskim putem obratilo lice nepoznatog imena i prezimena postavljajući mu pitanja u vezi s događajem koji je kasnije i objavljen, pri čemu je negirao navode da se pacijentkinje pripremaju za pregled u hodniku, ali se tom prilikom i našalio izjavivši da bi neke (pacijentkinje) možda voljele da "izvode striptiz pred doktorom", što je kasnije preneseno u novinskom članku u ružnijem kontekstu - da ih ponižava, tretira kao logorašice i pokušava svesti na ljude drugog reda.

10. Iz navedenog dokaza - iskaza tužitelja sud je, kako je navedeno u obrazloženju presude, utvrdio pravno relevantne činjenice iz kojih proizlazi da su navodi apelanata iz spornog teksta neistiniti, konkretno da je na osnovu ovog dokaza utvrđeno da nije istina da pacijentkinje tretira kao logorašice i da ih ponižava.

11. Iz iskaza novinara saslušanog u svojstvu parnične stranke (u sudskom postupku bio je prvotuženi) na okolnost tvrdnji iz tužbe Osnovni sud je utvrdio da je do podataka o događaju došao putem zvaničnog web-sajta Općine Brod iz kog proizlazi da je načelnik Općine putem anonimnog pisma pacijentkinje obaviješten o problemu čekaonice za pacijentkinje u Domu zdravlja u kom je tužitelj kao ljekar specijalista zaposlen po ugovoru o djelu, da je, zatim, nazvao tužitelja kako bi provjerio navode iz anonimnog pisma i tim povodom u vezi sa problemom prostora za pripremu specijalističkog ljekarskog pregleda od tužitelja dobio podatak da nisu tačni navodi o nepostojanju kabine za pripremu pri čemu je (tužitelj) šaljivo izjavio da bi "neke (pacijentkinje) voljele da izvode striptiz pred doktorom", te da smatra da je sve prikupljene podatke sa web-sajta Općine, anonimnog pisma i izjave tužitelja adekvatno prenio u sporni članak.

12. Obrazlažući neosnovanost navoda iz odgovora na tužbu prema kojima apelanti iznesenim sadržajem teksta negiraju odgovornost za klevetu, ukazujući da je u konkretnom slučaju u pitanju vrijednosni sud, a ne iznošenje neistinitog izražavanja, Osnovni sud je naveo da analizom dokaza koje su izveli apelanti nije utvrđeno da su dokazali istinitost svojih tvrdnji. Stoga je zaključeno da su se ostvarile okolnosti na koje je tužitelj ukazao, jer su apelanti pežorativnim navodima u spornom tekstu doveli javnost u zabludu da tužitelj ponižava žene koje dolaze na zdravstveni pregled. U vezi s iznošenjem mišljenja u spornom tekstu, Osnovni sud je zaključio da su apelanti svoje mišljenje mogli iznijeti na razumljiviji način i pojasniti zbog čega smatraju da tužitelj na način opisan u sadržaju teksta ponižava žene. Kako to nisu učinili, zaključeno je da su naštetili tužiteljevom ugledu i samopoštovanju. Ocjenom izvedenih dokaza je utvrđeno da sadržaj spornog teksta predstavlja klevetničku izjavu o kvalitetu i načinu rada tužitelja, jer je prosječnom čitaocu iz sadržaja teksta jasno da se tužitelj kao ljekar prema pacijentkinjama nije ponašao u skladu s pravilima struke, uvažavajući njihove ličnosti. Postojanje odgovornosti apelanata u konkretnoj situaciji, osim navedenog, utvrđena je i na temelju njihovog ponašanja povodom predmetnog događaja. S tim u vezi je pojašnjeno da su apelanti na osnovu podataka sa zvaničnog sajta Općine Brod i anonimnog pisma pacijentkinje sačinili tekst spornog sadržaja o tužitelju, pri čemu nije prikazano anonimno pismo, što, prema ocjeni suda, znači da su upravo oni okvalificirali rad tužitelja, uobičajeno se pozivajući na anonimni izvor. Apelanti su, kako je dalje navedeno, svakako imali pravo komentirati rad tužitelja sa aspekta kvaliteta zdravstvenih usluga, ali je taj komentar morao biti prezentiran na bazi argumenata, bez ružnih riječi i zlonamjernih kvalifikacija, u skladu s novinarskom etikom i pristupom. U tom smislu su ocijenjeni način i oblik putem kojeg je preneseno sporno izražavanje (dnevne novine), priroda i stepen prouzrokovane štete, dobronamjernost općeprihvaćenih profesionalnih standarda, opći interes i, s tim u vezi, pravo na slobodu izražavanja na koje su se apelanti pozvali. U vezi sa posljednjim, pravom na slobodu izražavanja, Osnovni sud je zaključio da opći interes, zaista, dopušta pokretanje pitanja o eventualnom kvalitetu zdravstva, ali da se zaštita i primjena prava na slobodu izražavanja ne mogu zahtijevati iznošenjem neistinitih činjenica koje predstavljaju napad na ugled nekog lica. S obzirom na to da su apelanti u postupku imali mogućnost dokazati da je

sporno izražavanje istinito i na taj način se osloboditi odgovornosti za klevetu, a time i odgovornosti za štetu, a to nisu učinili, Osnovni sud je zaključio da sporno izražavanje predstavlja činjenično izražavanje koje ima elemente klevete, te da su, stoga, apelanti dužni nadoknaditi tužitelju štetu. Imajući u vidu da je tužitelj na ime naknade nematerijalne štete, zbog povrede ugleda zatražio 30.000,00 KM, a da su, s tim u vezi, ocijenjene sve okolnosti propisane u odredbi člana 11. ZZK i člana 200. ZOO, Osnovni sud je smatrao da naknada štete u iznosu od 3.000,00 KM predstavlja pravičnu naknadu kao satisfakciju za duševne bolove koje su apelanti prouzrokovali tužitelju. U preostalom dijelu, preko dosuđenog iznosa, tužbeni zahtjev je odbijen.

13. Okružni sud je, odlučujući o žalbi apelanata, donio Presudu broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. augusta 2014. godine kojom je žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Okružni sud je nakon ispitivanja osporene presude naveo da je odluka prvostepenog suda rezultat pravilne primjene materijalnog prava, jer su apelanti u spornom tekstu iznijeli neistine na račun tužitelja, pri čemu su na strani 3. presude ponovljene pravno relevantne činjenice na kojima je tužitelj zasnovao svoj zahtjev, tvrdnjom da su u pitanju neistinite činjenice. U takvoj činjeničnoj situaciji Okružni sud je, potvrđujući da po svom sadržaju sporni tekst o tužitelju predstavlja klevetu u smislu člana 5. ZZK, zaključio da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je apelante obavezao da tužitelju nadoknade nematerijalnu štetu, jer u postupku nisu dokazali istinitost objavljenih informacija koje su iznesene u spornom tekstu. Osim toga, Okružni sud se osvrnuo na žalbeni navod apelanata prema kojem su u spornom tekstu iznesene činjenice i saznanja do kojih su došli uvidom u zvanični web-sajt Općine Brod i uvidom u anonimno pismo pacijentkinje. S tim u vezi je obrazloženo da takvi žalbeni navodi nisu osnovani, jer su podaci sa sajta Općine mogli biti provjereni kod osoblja Doma zdravlja i direktora, a u konkretnoj situaciji nisu, niti činjenica postojanja anonimnog pisma pacijentkinje predstavlja garanciju tvrdnji koje su u tom pismu navedene. Okružni sud smatra da su apelanti imali obavezu da dokažu da na njihovoj strani nije bilo namjere i nepažnje da tužitelju prouzrokuju štetu, da su imali obavezu dokazati da je njihovo izražavanje zaista bilo istinito (a ne neistinito), pa žalbeni prigovori nisu doveli u sumnju pravilnost i zakonitost pobijane presude iz koje proizlazi da su u spornom tekstu, iznoseći neistinu (klevetu) o tužitelju, zloupotrijebili pravo na slobodu izražavanja. Prvostepena presuda je potvrđena i u pogledu dosuđene visine naknade kao satisfakcije za pričinjenu štetu tužitelju (duševne bolove za povredu ugleda izazvanu iznošenjem klevete) i u pogledu odluke o troškovima postupka koja je donesena pravilnom primjenom materijalnog i procesnog prava.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama povrijeđeno njihovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije i člana 17. Evropske konvencije. Obrazlažući povrede navedenih prava apelanti ukazuju da su redovni sudovi utvrdili visinu nematerijalne štete u vidu duševnih bolova tužitelja, a da tokom postupka na te okolnosti tužitelj nije izveo niti jedan dokaz, pozivajući se pri tome na stav Ustavnog suda iz predmeta broj *AP 3001/10* od 5. septembra 2013. godine. U pogledu, prema njihovom mišljenju, pogrešnog utvrđenja redovnih sudova da su u okolnostima konkretnog slučaja u spornom tekstu iznijeli neistinite činjenice o tužitelju i na taj način ga oklevetali, apelanti su naveli: da se sporni članak bavio temom od općeg interesa za javnost (kvalitetom zdravstvene zaštite), da su do podataka o predmetnom događaju došli putem zvaničnog web-sajta Općine na kom je bilo objavljeno anonimno pismo nezadovoljne pacijentkinje, da je, zatim, kontaktirano sa načelnikom Općine i direktorom Doma zdravlja koji su potvrdili postojanje problema s prostorom u kom su se obavljali specijalistički pregledi i čekaonice za pacijente, da je nakon toga telefonskim putem kontaktirano sa tužiteljem koji je negirao navode u vezi sa postojanjem problema neadekvatnog prostora za pripremu pregleda pri čemu je dao i vlastito mišljenje prema kojem bi "neke voljele da izvode striptiz", da je u spornom novinskom tekstu iznesen vrijednosni sud formiran na bazi mišljenja i stava više nezadovoljnih pacijentkinja i stava tužitelja o tom pitanju, dakle, dvije suprotstavljene strane, vjerno prenoseći saznanja do kojih su istražujući predmetni događaj došli, te da, stoga, u smislu odredaba ZZK, ne postoji odgovornost za klevetu. Osim toga, navode iz spornog teksta smatraju istinitim, jer evidentno u Domu zdravlja u kom je tužitelj zaposlen postoji problem s adekvatnim prostorom za pripremu specijalističkog pregleda, kako proizlazi iz zvaničnog web-sajta Općine Brod na kom je evidentiran veliki broj pritužbi i komentara povodom uvjeta u kojima tužitelj radi i načina na koji radi, koji, nažalost, redovni sudovi, osim što je evidentiran kao dokaz, nisu ni analizirani, niti ocijenjen s drugim dokazima. Stoga se, prema mišljenju apelanata, postavlja pitanje da li su sudovi mogli isključivo na temelju kazivanja tužitelja, konkretno njegovim saslušanjem u svojstvu parnične stranke, utvrditi da su navodi iz teksta neistiniti, jer ih tužitelj tako doživljava, a ne suprotno tome. Također su ukazali da pri izvođenju zaključka o postojanju klevete sudovi nisu ocijenili okolnosti da su apelanti prije objave kontaktirali sa drugim licima (načelnikom, direktorom Doma zdravlja), pa i samim tužiteljem, a zatim objavili sporni tekst o spomenutom događaju iznoseći javnosti vrijednosni sud o nezadovoljstvu pojedinih pacijentkinja povodom problema s adekvatnim prostorom pri pružanju medicinskih usluga.

15. Apelanti su predložili da se apelacija usvoji i utvrdi kršenje njihovih prava na koja su u apelaciji ukazali, posebno akcentirajući pravo na slobodu izražavanja, te da se osporena presuda Okružnog suda ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno suđenje u skladu sa standardima iz Evropske konvencije i Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

16. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju sve prigovore istaknute u apelaciji ocijenio neosnovanim naglasivši da u svemu ostaje pri obrazloženju datom u osporenoj presudi.

17. Osnovni sud je naveo da presudom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata na koja u apelaciji neosnovano ukazuju i da je presuda potvrđena drugostepenom presudom.

18. U iscrpnom odgovoru na apelaciju opunomoćenik tužitelja je sve apelacione prigovore ocijenio neosnovanim, ukazujući da su redovni sudovi postupali na pravilan i zakonit način i da su utvrdili sve bitne činjenice iz kojih proizlazi nesumnjiv zaključak da su apelanti u spornom tekstu o tužitelju iznijeli niz neistina, zbog kojih je trpio duševne bolove. U okolnostima konkretnog slučaja apelanti su postupali neprimjereno, iznoseći neistinite tvrdnje koje su pokušali interpretirati kao stav pacijentkinja iako takav stav zasigurno nije tačan, već usmjeren na izazivanje loših asocijacija i podsjećanja na logore. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Opšti deo

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili prenošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

(2) Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namjerno ili usled nepažnje iznijelo ili pronelo izražavanje.

(3) Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primjenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši, prema opštem shvatanju javnosti, značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Član 6.

(1) U sljedećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;

b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamjernost i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, vjerovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

20. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanju o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

VI. Dopustivost

21. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. augusta 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 15. septembra 2014. godine, a apelacija je podnesena 13. novembra 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelanti osporavaju presude redovnih sudova ukazujući da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, te člana 17. Evropske konvencije.

26. S tim u vezi, Ustavni sud ima u vidu da je osporenim odlukama usvojen tužbeni zahtjev prema kojem su apelanti obavezani da tužitelju nadoknade nematerijalnu štetu po osnovu pretrpljenih duševnih bolova u određenom novčanom iznosu za iznesenu klevetu učinjenu putem sredstva javnog informiranja – štampe.

27. Budući da se suština zahtjeva apelanata odnosi na zaštitu "prava na slobodu izražavanja" i iz toga proistekle obaveze na naknadu štete, koje je zaštićeno članom 10. Evropske konvencije, Ustavni sud će, slijedeći praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), ispitati da li se u konkretnom slučaju radi o neistinitom iznošenju činjenica (kleveti) ili vrijednosnom sudu (mišljenju), odnosno da li su redovni sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite prava apelanata na slobodu izražavanja.

Pravo na slobodu izražavanja

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

29. Član 10. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

a) Opći principi

30. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije spada u grupu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavom definiraju samo pravo, a drugim stavom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim drugim stavom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, ne odnosi samo na "informacije" ili "ideje" koje su primljene pozitivno ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima nema stava, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Evropski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. novembra 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stav 46, i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. juna 2006. godine, tačka 42). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članu 10. stav 2. Evropske konvencije, pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak nezavisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja, koja neki princip potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

31. Kad su u pitanju ograničenja iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, Evropski sud je ukazao da se pri odlučivanju u slučajevima klevete treba voditi računa o sljedećem: da li činjenice predmeta ukazuju da je "izražavanje" obuhvaćeno članom 10. Evropske konvencije, da li postoji miješanje u pravo na slobodu izražavanja, da li je miješanje propisano zakonom, da li teži ostvarenju legitimnog cilja i, na kraju, da li je miješanje "neophodno u demokratskom društvu". Posljednja tri kriterija se tiču opravdanosti miješanja u pravo na slobodu izražavanja i s tim ciljem je, ukoliko je odgovor na prva dva kriterija (pitanja) potvrdan, potrebno utvrditi da li su domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s principima ustanovljenim u članu 10. Evropske konvencije, kao i da li su domaće vlasti zasnovale svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica. S tim u vezi je u okviru analize opravdanosti miješanja s aspekta proporcionalnosti potrebno utvrditi da li je postignut pravičan balans u zaštiti dviju vrijednosti garantiranih Evropskom konvencijom koje mogu biti u suprotnosti jedna drugoj: s jedne strane, sloboda izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije i, s druge strane, pravo lica koje je tekstom (izražavanjem) napadnuto da zaštiti svoju reputaciju koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije u okviru prava na privatni život (vidi, Evropski sud, *Chauvy i dr. protiv Francuske*, presuda od 29. juna 2004. godine, aplikacija broj 64915/01, stav 70).

32. Kako su i Evropski sud, a i Ustavni sud u svojim ranijim odlukama u vezi sa istim pitanjem već ukazali, postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenice može dokazati dok se za istinitost mišljenja ne zahtijeva dokazivanje (vidi, Evropski sud, *Lingens protiv Austrije*, presuda od 8. jula 1986. godine, Serija A broj 103, stav 46, *Feldek protiv Slovačke*, presuda od 12. jula 2001. godine, tač. 75-76, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1005/04* od 2. decembra 2005. godine, tačka 31). Ovaj stav je putem odluka Evropskog suda i Ustavnog suda konstantno reafirmiran s tim što je naročito ukazano da mediji ne smiju prekoračiti određene granice koje ulaze u opseg člana 8. Evropske konvencije, već je njihova dužnost da pružaju i saopćavaju informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa, budući da javnost ima pravo da takve informacije dobije. Član 10. Evropske konvencije štiti ne samo suštinu iznesenih ideja i informacija već i formu u kojoj su one prenesene, a novinarska sloboda uključuje i određeni stepen pretjerivanja ili čak provokacije (vidi, Evropski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. jula 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stav 40 (e)).

33. Konačno, kako proizlazi iz prakse Evropskog suda, malo je prostora unutar člana 10. stav 2. Evropske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa, pri čemu su granice prihvatljive kritike mnogo šire kada su u pitanju javne ličnosti kao što su političari nego kada su u pitanju privatna lica.

b) Primjena navedenih principa na konkretan slučaj

34. Dovodeći navedene opće principe u vezu s činjenicama konkretnog predmeta (na neke od njih su ukazali apelanti), Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na osnovu ZZK i ZOO iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelanata zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u pravo apelanata na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih" u okviru prava na privatnost, dakle, ugleda tužitelja, što je, svakako, legitiman cilj.

35. Ustavni sud, imajući u vidu princip proporcionalnosti, dalje treba ispitati da li su u osporenim presudama uzeti u obzir svi faktori koji su bili opredjeljujući u zaključku da su u konkretnom slučaju apelanti prouzrokovali štetu tužitelju. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", potrebno je dokazati postojanje "hitne društvene potrebe", koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja. Za Ustavni sud se s tog aspekta postavlja pitanje da li je u konkretnom slučaju uspostavljena pravična ravnoteža između slobode izražavanja apelanata i tužiteljevog prava na privatnost (ugled).

36. U vezi s tim, Ustavni sud je već naglasio da se postojanje činjenica može dokazati, ali istinitost vrijednosnih ocjena nije nešto za što se mogu dati dokazi. Imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom i činjenice da istinitost mišljenja nije potrebno dokazivati, postavlja se pitanje da li je pretpostavka prema kojoj su apelanti kao prenosioci informacije iznijeli neistinu, pa su, u smislu principa o teretu dokazivanja, bili obavezni dokazati njenu istinitost isključivo primjenjiva, ili nasuprot tome, redovni sudovi, u smislu standarda prava na slobodu izražavanja garantiranog članom 10. Evropske konvencije, imaju obavezu ocijeniti sve relevantne okolnosti koje se tiču konkretnog slučaja

u smislu uspostavljanja jasne razlike između činjenica i vrijednosnih sudova. Pod tim okolnostima se, u smislu prakse Evropskog suda koju Ustavni sud slijedi, prije svega podrazumijeva da li je pojedinac (o kome je izneseno određeno izražavanje) javna ili privatna ličnost, da li se izražavanje odnosi na potrebu javnosti da se informira o nekoj važnoj društvenoj temi, ili se tema tiče privatnog života lica koje je u pitanju, da li ta tema može doprinijeti raspravi od općeg društvenog interesa ili ne, način na koji su pribavljene informacije, da li je sa licem koje je u pitanju (javno ili privatno) kontaktirano radi provjere informacija, da li mu je data mogućnost da odgovori na iznesene navode, da li se izvještavanje odnosi na privatni ili poslovni segment lica koje je u pitanju, kontekst i cilj objavljivanja informacije, da li je izražavanje rezultat namjernog ili postupanja uslijed nepažnje itd.

37. U konkretnom slučaju su, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, redovni sudovi u postupku povodom tužbe za naknadu štete imali u vidu činjenicu koja se tiče statusa tužitelja i njegovog zanimanja, dakle, da je u pitanju privatna ličnost, doktor medicine-specijalista ginekologije i akušerstva, da opći interes u konkretnom slučaju dopušta pokretanje pitanja o eventualnom kvalitetu zdravstva, da su apelanti nesporno u sadržaju teksta, opisujući način rada tužitelja s pacijentkinjama pozivajući se na anonimni izvor, okvalificirali njegov rad na način koji je, prema mišljenju sudova, suprotan pravilima struke. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da je primjenom navedenih kriterija bilo neophodno napraviti jasnu razliku i utvrditi da li su apelanti u spornom tekstu o tužitelju iznijeli neistinite činjenice, ili je bio u pitanju vrijednosni sud, kako su tvrdili apelanti, te s tim u vezi, da li su postupali "u dobroj namjeri" (u skladu s profesionalnim standardima).

38. Ustavni sud, u tom smislu, podsjeća na presudu Evropskog suda u predmetu *Dalban protiv Rumunije* (presuda od 28. septembra 1999. godine, tač. 49-50) u kojoj je aplikant, novinar, napisao članak u kojem se govorilo o nizu prevara koje je počinio izvršni direktor poljoprivrednog preduzeća u vlasništvu države s kojim je bio povezan jedan od senatora, zbog čega su ga domaći sudovi sankcionirali. Evropski sud je, utvrđujući kršenje prava na slobodu izražavanja, naveo da bi "bilo neprihvatljivo da se novinaru zabrani izražavanje kritičkog vrijednosnog suda osim onda kada je u stanju dokazati njegovu istinu". U tom slučaju Evropski sud je uočio da nema dokaza prema kojima je opis događaja iz članka potpuno neistinit i da je cilj bio isključivo podsticanje klevetničkih izjava protiv izvršnog direktora i senatora, da nije pisao o aspektima privatnog života, već o njegovom ponašanju i držanju u svojstvu izabranog predstavnika i da se novinari pod određenim okolnostima mogu osloniti na glasine kada izvještavaju o pitanjima od javnog interesa. Domaći sudovi su smatrali da način na koji je aplikant iznio svoje mišljenje ne odgovara realnosti i da se, stoga, radi o kleveti, te da je činjenica prema kojoj nije bilo osnova da se protiv izvršnog direktora pokrene krivični postupak zbog navodnih prevara dovoljna da se utvrdi da je informacija u članku neistinita.

39. Imajući u vidu navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra spornim zaključak redovnih sudova da su apelanti tekstom pod naslovom "Lekar tera žene da se skidaju u čekaonici" sa uvodom "Pacijentkinje kao logorašice" i sadržajem prema kojem tužitelj pacijentkinje tretira kao logorašice i ponižava ih narušili ugled tužitelja klevetom i prouzrokovali mu duševne bolove zbog kojih su dužni da mu nadoknade nematerijalnu štetu. Ustavni sud, suprotno zaključku redovnih sudova, smatra da se navedene fraze o tužitelju kao doktoru specijalisti (dakle, u vršenju javnog posla) u tekstu ne mogu smatrati činjenicama čiju je istinitost trebalo utvrđivati (dokazivati) u postupku, već vrijednosnim sudom (mišljenjem) o temi od općeg društvenog interesa (a ne o privatnom životu tužitelja) koja se u širem kontekstu tiče kvaliteta zdravstva u određenoj lokalnoj zajednici (općina) i pružanju medicinskih (specijalističkih) usluga u toj lokalnoj zajednici (putem Doma zdravlja). Pri tome ne treba zanemariti kontekst i cilj objavljivanja spornog sadržaja, dakle, okolnost evidentnog nedostatka adekvatnog prostora u kom se medicinske usluge pružaju zbog čega je načelnik Općine, kako iz provedenih dokaza proizlazi, kontaktirao sa direktorom Doma zdravlja s ciljem prevazilaženja tog problema. Tužitelj, također, u svom iskazu u svojstvu parnične stranke nije negirao postojanje tog problema, ali je o tom pitanju, u odnosu na apelante, imao drugačije viđenje i utisak, pri čemu način pribavljanja informacija (web-sajt Općine, anonimno pismo pacijentkinje) predstavlja dovoljnu činjeničnu osnovu za navedeni vrijednosni sud.

40. U tom kontekstu Ustavni sud ukazuje da Evropski sud smatra da se, prilikom razmatranja ovakvih predmeta, mora uvjeriti da su nacionalne vlasti primijenile standarde koji su u skladu sa principima propisanim članom 10. Evropske konvencije i, štaviše, da su odluke zasnovale na prihvatljivoj procjeni relevantnih činjenica (vidi, Evropski sud, *Vogt protiv Njemačke*, presuda od 26. septembra 1995. godine, Serija A broj 323, str. 25-26, stav 52, *Jerusalem protiv Austrije*, aplikacija broj 26958/95, stav 33, ECHR 2001-II sa daljnjim referencama). Imajući u vidu da u okolnostima konkretnog slučaja prethodno nije napravljena jasna razlika između vrijednosnog suda (mišljenja) i činjenica, niti su ocijenjeni kontekst i cilj informacije u vezi s društvenim interesom, već su zaključci do kojih su redovni sudovi došli utemeljeni isključivo na iskazu tužitelja i njegovog utiska o spornom izvještavanju, uz pretpostavku da su apelanti o tužitelju iznijeli neistinu, a u postupku izvedeni dokazi nisu dokazali suprotno, ocjenjujući da je anonimno pismo uobičajeni način pozivanja (novinara) na izvor objavljenih informacija (a ne dovoljna činjenična osnova), zanemarujući okolnost da su predmetni događaj i navodi iz anonimnog pisma prije objave provjereni s tužiteljem lično, Ustavni sud smatra da nije bilo mjesta za primjenu odredbe člana 5. ZZK, kojom je regulirana odgovornost za klevetu. Primjena navedene zakonske odredbe dolazi u obzir samo u slučaju kada se radi o iznošenju neistinitih činjenica, a ne vrijednosnih sudova čiju istinitost u postupku nije potrebno dokazivati ako postoji barem neka činjenična osnova koja takav sud može potkrijepiti, kao što je u konkretnom slučaju anonimno pismo, podaci sa web-sajta Općine i evidentni nedostatak prostora za pružanje kvalitetnih medicinskih usluga. Nasuprot tome, Ustavni sud ocjenjuje da je izostala primjena odredbe iz člana 6. stav 1. tačka a) ZZK kojom su propisani izuzeci od odgovornosti za klevetu u slučaju kada je saopćenjem izneseno mišljenje (vrijednosni sud) upravo zbog propuštanja redovnih sudova da primjenom navedenih kriterija Evropskog suda naprave jasnu razliku između onoga što predstavlja vrijednosnu ocjenu (mišljenje) u odnosu na činjenične tvrdnje.

41. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno pravo apelanata na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, jer miješanje u pravo apelanata na slobodu izražavanja nije bilo proporcionalno pravu tužitelja na ugled u okviru prava na privatnost.

Ostali navodi

42. S obzirom na zaključke o povredi prava iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje navode o povredi prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava iz člana 17. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije kada su redovni sudovi propustili da u spornom izvještavanju (tekstu) apelanata naprave jasnu razliku između činjeničnih tvrdnji i vrijednosnog suda, što je rezultiralo miješanjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja.

44. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4881/14**, rješavajući apelaciju **DOO "NPC Internacional" Banjaluka i Đoke Kesića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **DOO "NPC Internacional" Banjaluka i Đoke Kesića.**

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. kolovoza 2014. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjaluci, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjaluci da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "NPC Internacional" d.o.o. Banjaluka i Đoko Kesić iz Banjaluke (u daljnjem tekstu: prvoapelant, drugoapelant ili apelanti), koje zastupa Dejan Miletić, odvjetnik iz Banjaluke, podnijeli su 13. studenog 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. kolovoza 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 083505 10 P od 27. veljače 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Zlatana Markovića (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 7. studenog 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud, Osnovni sud i opunomoćenica tužitelja Ljiljana B. Miljanović, odvjetnica iz Doboja, dostavili su odgovore na apelaciju u razdoblju od 15. studenog do 7. prosinca 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Odlučujući u pravnoj stvari tužitelja protiv prvotuženog Dragana Čolića (novinara), te dugoapelanta, koji je kao glavni i odgovorni urednik imao procesnu poziciju drugotuženog, i prvoapelanta (izdavača) koji je imao procesnu poziciju trećetuženog, radi naknade štete za duševne bolove prouzročene klevetom, Osnovni sud je donio Presudu broj 71 0 P 083505 10 P od 27. veljače 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda, kojom je tužbeni zahtjev djelomično usvojen, a u preostalom dijelu odbijen. Naime, u stavku 1. navedene presude obvezani su apelanti da tužitelju na ime nematerijalne štete za duševne bolove, zbog povrede ugleda, solidarno isplate iznos od 3.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 27. veljače 2014. godine do isplate i da mu isplate troškove postupka u iznosu od 411,00 KM. U stavku 2. iste presude je u preostalom dijelu odbijen tužbeni zahtjev (preko dosuđenog iznosa - do iznosa od 30.000,00 KM).

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužitelj svoj zahtjev za naknadu štete utemeljio na tekstu koji je objavljen u dnevnim novinama "Press RS" broj 1006 od 24. ožujka 2010. godine pod naslovom "Lekar tera žene da se skidaju u čekaonici" sa uvodom teksta "Pacijentkinje kao logorašice" u kojem su prvoapelant, kao izdavač, i drugoapelant, kao glavni i odgovorni urednik, iznijeli niz neistina o tužitelju, citirajući izjave nekih osoba iz kojih su zaključili "da je grupa pacijentkinja Doma zdravlja u Brodu optužila ginekologa Zlatana Markovića (tužitelj) da traži od njih da se, umjesto u ordinaciji, za pregled svlače u čekaonici ove zdravstvene ustanove gdje svako može da ih vidi". U tužbi je, dalje, navedeno da su apelanti, upotrebljavajući riječi i izraze koji su neprimjereni ličnosti tužitelja za vrijeme obavljanja posla u Domu zdravlja Brod, u kojem radi jednom tjedno kao specijalista ginekolog, iznijeli neistine prema kojima je skandalozno postupao sa pacijenticama, na ponižavajući način, čime mu je narušen ugled i povrijeđeni dostojanstvo i čast.

7. Tuženi su u odgovoru na tužbu iznijeli sljedeće: da je tužbeni zahtjev neutemeljen, jer je javno informiranje slobodno i u interesu javnosti, da odredbe Zakona o zaštiti od klevete (u daljnjem tekstu: ZZK) štite pravo na slobodu izražavanja, što podrazumijeva sadržaj i način na koji je izneseno izražavanje, da se ove odredbe primjenjuju ne samo na informacije i sadržaj koji se smatra korisnim i neuvredljivim već i na one koje mogu uvrijediti, uznemiriti i šokirati, da javnost ima opravdan interes da zna o predmetnom događaju (kvalitetu zdravstvenih usluga), da se analizom predmetnog teksta može zaključiti da nije postojala namjera da se tužitelju povrijedi ugled, niti je to učinjeno, već je namjera bila da se javnost objektivno informira o situaciji i položaju pacijentica, da autor niti u jednom dijelu teksta nije iznosio vlastite opservacije i mišljenje povodom predmetnog događaja, već su iznesene optužbe koje su na račun tužitelja iznijele njegove pacijentice, i to na način da je ispoštovana odredba članka 5. Kodeksa za tisak, da je autor teksta prije objave teksta o predmetnom događaju zatražio mišljenje tužitelja i

objavio njegovu izjavu o spomenutoj kontroverzi na adekvatan način, da tužitelj apelantima nikad nije dostavio demanti, pa on nije mogao ni biti objavljen.

8. U tijeku postupka su provedeni dokazi na okolnost tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu, i to: uvidom i čitanjem pisane dokumentacije, između ostalog spornog teksta i tekstova sa zvaničnog sajta Općine Brod, saslušanjem tužitelja i Dragana Čolića (novinara, u postupku je bio prvotuženi) u svojstvu parničnih stranaka i saslušanjem svjedoka. Među parničnim strankama je bilo sporno jesu li iznesene informacije u spornom tekstu istinite ili ne, je li navodima iz spornog teksta tužitelju nanesena nematerijalna šteta i jesu li apelanti zbog toga odgovorni.

9. S tim u svezi, Osnovni sud je istaknuo da je njegov zadatak, u smislu odredbe članka 5. ZZK, ispitati predstavljaju li navodi izneseni u spornom tekstu neistinite činjenice ili ne. Pri tome se polazi od toga, kako je dalje obrazloženo, da je osoba koja je iznijela klevetu, ustvari, iznijela neistinu, pa je na toj osobi teret dokazivanja da je klevetnička izjava eventualno istinita (obveza apelanata) pri čemu se ne zanemaruje primjena navedenog principa na strani oklevetane osobe, konkretno tužitelja. Ocjenjujući izvedene dokaze sukladno odredbama materijalnog prava, ZZK i Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), Osnovni sud je ocijenio da je tužitelj dokazao da su apelanti sadržajem spornog teksta u kojem su prenijeli neistinite informacije prouzročili štetu tužitelju koja se ogleda u duševnim bolovima zbog povrede njegovog ugleda. Naime, iz iskaza tužitelja u svojstvu parnične stranke, kako je dalje obrazloženo, proizlazi da klevetničkim navodima u spornom tekstu tužitelj smatra sljedeće: "da primorava pacijentkinje da se, umjesto u ordinaciji, svlače u čekaonici gdje svako može da ih vidi, da su njegovi postupci klasičan primjer ponižavanja žena, da tretira pacijentkinje kao logorašice i da ih pokušava svesti na ljude drugog reda." S tim u svezi, tužitelj je prilikom saslušanja negirao istinitost takvih navoda, napominjući da ga nikad nitko nije upoznao s nekim anonimnim pismom pacijentice upućenim načelniku Općine Brod, da mu se prije objave teksta telefonskim putem obratila osoba nepoznatog imena i prezimena postavljajući mu pitanja u svezi s događajem koji je kasnije i objavljen, pri čemu je negirao navode da se pacijentice pripremaju za pregled u hodniku, ali se tom prilikom i našalio izjavivši da bi neke (pacijentice) možda voljele da "izvode striptiz pred doktorom", što je kasnije preneseno u novinskom članku u ružnijem kontekstu - da ih ponižava, tretira kao logorašice i pokušava svesti na ljude drugog reda.

10. Iz navedenog dokaza - iskaza tužitelja sud je, kako je navedeno u obrazloženju presude, utvrdio pravno relevantne činjenice iz kojih proizlazi da su navodi apelanata iz spornog teksta neistiniti, konkretno da je na temelju ovog dokaza utvrđeno da nije istina da pacijentice tretira kao logorašice i da ih ponižava.

11. Iz iskaza novinara saslušanog u svojstvu parnične stranke (u sudskom postupku bio je prvotuženi) na okolnost tvrdnji iz tužbe Osnovni sud je utvrdio da je do podataka o događaju došao putem zvaničnog web-sajta Općine Brod iz kojeg proizlazi da je načelnik Općine putem anonimnog pisma pacijentice obaviješten o problemu čekaonice za pacijentice u Domu zdravlja u kojem je tužitelj kao liječnik specijalista uposlen po ugovoru o djelu, da je, potom, nazvao tužitelja kako bi provjerio navode iz anonimnog pisma i tim povodom u svezi sa problemom prostora za pripremu specijalističkog liječničkog pregleda od tužitelja dobio podatak da nisu točni navodi o nepostojanju kabine za pripremu pri čemu je (tužitelj) šaljivo izjavio da bi "neke (pacijentice) voljele da izvode striptiz pred doktorom", te da smatra da je sve prikupljene podatke sa web-sajta Općine, anonimnog pisma i izjave tužitelja adekvatno prenio u sporni članak.

12. Obrazlažući neutemeljenost navoda iz odgovora na tužbu prema kojima apelanti iznesenim sadržajem teksta negiraju odgovornost za klevetu, ukazujući da je u konkretnom slučaju u pitanju vrijednosni sud, a ne iznošenje neistinitog izražavanja, Osnovni sud je naveo da analizom dokaza koje su izveli apelanti nije utvrđeno da su dokazali istinitost svojih tvrdnji. Stoga je zaključeno da su se ostvarile okolnosti na koje je tužitelj ukazao, jer su apelanti pežorativnim navodima u spornom tekstu doveli javnost u zabludu da tužitelj ponižava žene koje dolaze na zdravstveni pregled. U svezi s iznošenjem mišljenja u spornom tekstu, Osnovni sud je zaključio da su apelanti svoje mišljenje mogli iznijeti na razumljiviji način i pojasniti zbog čega smatraju da tužitelj na način opisan u sadržaju teksta ponižava žene. Kako to nisu učinili, zaključeno je da su naštetili tužiteljevom ugledu i samopoštovanju. Ocjenom izvedenih dokaza je utvrđeno da sadržaj spornog teksta predstavlja klevetničku izjavu o kvaliteti i načinu rada tužitelja, jer je prosječnom čitatelju iz sadržaja teksta jasno da se tužitelj kao liječnik prema pacijenticama nije ponašao sukladno pravilima struke, uvažavajući njihove ličnosti. Postojanje odgovornosti apelanata u konkretnoj situaciji, osim navedenog, utvrđena je i na temelju njihovog ponašanja povodom predmetnog događaja. S tim u svezi je pojašnjeno da su apelanti na temelju podataka sa zvaničnog sajta Općine Brod i anonimnog pisma pacijentice sačinili tekst spornog sadržaja o tužitelju, pri čemu nije prikazano anonimno pismo, što, prema ocjeni suda, znači da su upravo oni okvalificirali rad tužitelja, uobičajeno se pozivajući na anonimni izvor. Apelanti su, kako je dalje navedeno, svakako imali pravo komentirati rad tužitelja sa aspekta kvalitete zdravstvenih usluga, ali je taj komentar morao biti prezentiran na bazi argumenata, bez ružnih riječi i zlonamjernih kvalifikacija, sukladno novinarskoj etici i pristupu. U tom smislu su ocijenjeni način i oblik putem kojeg je preneseno sporno izražavanje (dnevne novine), priroda i stupanj prouzročene štete, dobronamjernost općeprihvaćenih profesionalnih standarda, opći interes i, s tim u svezi, pravo na slobodu izražavanja na koje su se apelanti pozvali. U svezi sa posljednjim, pravom na slobodu izražavanja, Osnovni sud je zaključio da opći interes, odista, dopušta pokretanje pitanja o eventualnoj kvaliteti zdravstva, ali da se zaštita i primjena prava na slobodu izražavanja ne mogu zahtijevati iznošenjem neistinitih činjenica koje predstavljaju napad na ugled neke osobe. Obzirom na to da su apelanti u postupku imali mogućnost dokazati da je sporno izražavanje istinito i na taj način se osloboditi odgovornosti za klevetu, a time i odgovornosti za štetu, a to nisu učinili, Osnovni sud je zaključio da sporno izražavanje predstavlja činjenično izražavanje koje ima elemente klevete, te da su, stoga, apelanti dužni nadoknaditi tužitelju štetu. Imajući u vidu da je tužitelj na ime naknade nematerijalne štete, zbog povrede ugleda zatražio 30.000,00 KM, a da su, s tim u svezi, ocijenjene sve okolnosti propisane u odredbi članka 11. ZZK i članka 200. ZOO, Osnovni sud je smatrao da naknada štete u iznosu od 3.000,00 KM predstavlja pravičnu naknadu kao satisfakciju za duševne bolove koje su apelanti prouzročili tužitelju. U preostalom dijelu, preko dosuđenog iznosa, tužbeni zahtjev je odbijen.

13. Okružni sud je, odlučujući o prizivu apelanata, donio Presudu broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. kolovoza 2014. godine kojom je priziv odbijen i prvostupanjska presuda potvrđena. Okružni sud je nakon ispitivanja osporene presude naveo da je odluka prvostupanjskog suda rezultat pravilne primjene materijalnog prava, jer su apelanti u spornom tekstu iznijeli neistine na račun tužitelja, pri čemu su na strani 3. presude ponovljene pravno relevantne činjenice na kojima je tužitelj zasnovao svoj zahtjev, tvrdnjom da su u pitanju neistinite činjenice. U takvoj činjeničnoj situaciji Okružni sud je, potvrđujući da po svom sadržaju sporni tekst o tužitelju

predstavlja klevetu u smislu članka 5. ZZK, zaključio da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je apelante obvezao da tužitelju nadoknade nematerijalnu štetu, jer u postupku nisu dokazali istinitost objavljenih informacija koje su iznesene u spornom tekstu. Osim toga, Okružni sud se osvrnuo na prizivni navod apelanata prema kojem su u spornom tekstu iznesene činjenice i saznanja do kojih su došli uvidom u zvanični web-sajt Općine Brod i uvidom u anonimno pismo pacijentice. S tim u svezi je obrazloženo da takvi prizivni navodi nisu utemeljeni, jer su podaci sa sajta Općine mogli biti provjereni kod osoblja Doma zdravlja i ravnatelja, a u konkretnoj situaciji nisu, niti činjenica postojanja anonimnog pisma pacijentice predstavlja garanciju tvrdnji koje su u tom pismu navedene. Okružni sud smatra da su apelanti imali obvezu dokazati da na njihovoj strani nije bilo namjere i nepažnje da tužitelju prouzroče štetu, da su imali obvezu dokazati da je njihovo izražavanje odista bilo istinito (a ne neistinito), pa prizivni prigovori nisu doveli u sumnju pravilnost i zakonitost pobijane presude iz koje proizlazi da su u spornom tekstu, iznoseći neistinu (klevetu) o tužitelju, zloupotrijebili pravo na slobodu izražavanja. Prvostupanjska presuda je potvrđena i u pogledu dosuđene visine naknade kao satisfakcije za pričinjenu štetu tužitelju (duševne bolove za povredu ugleda izazvanu iznošenjem klevete) i u pogledu odluke o troškovima postupka koja je donesena pravilnom primjenom materijalnog i procesnog prava.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama povrijeđeno njihovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije i članka 17. Europske konvencije. Obrazlažući povrede navedenih prava apelanti ukazuju da su redoviti sudovi utvrdili visinu nematerijalne štete u vidu duševnih bolova tužitelja, a da tijekom postupka na te okolnosti tužitelj nije izveo niti jedan dokaz, pozivajući se pri tome na stav Ustavnog suda iz predmeta broj *AP 3001/10* od 5. rujna 2013. godine. U pogledu, prema njihovom mišljenju, pogrešnog utvrđenja redovitih sudova da su u okolnostima konkretnog slučaja u spornom tekstu iznijeli neistinite činjenice o tužitelju i na taj način ga oklevetali, apelanti su naveli: da se sporni članak bavio temom od općeg interesa za javnost (kvalitetom zdravstvene zaštite), da su do podataka o predmetnom događaju došli putem zvaničnog web-sajta Općine na kojem je bilo objavljeno anonimno pismo nezadovoljne pacijentice, da je, potom, kontaktirano sa načelnikom Općine i ravnateljem Doma zdravlja koji su potvrdili postojanje problema s prostorom u kojem su se obavljali specijalistički pregledi i čekaonice za pacijente, da je nakon toga telefonskim putem kontaktirano sa tužiteljem koji je negirao navode u svezi sa postojanjem problema neadekvatnog prostora za pripremu pregleda pri čemu je dao i vlastito mišljenje prema kojem bi "neke voljele da izvode striptiz", da je u spornom novinskom tekstu iznesen vrijednosni sud formiran na bazi mišljenja i stava više nezadovoljnih pacijentica i stava tužitelja o tom pitanju, dakle, dvije suprotstavljene strane, vjerno prenoseći saznanja do kojih su istražujući predmetni događaj došli, te da, stoga, u smislu odredaba ZZK, ne postoji odgovornost za klevetu. Osim toga, navode iz spornog teksta smatraju istinitim, jer evidentno u Domu zdravlja u kojem je tužitelj uposlen postoji problem sa adekvatnim prostorom za pripremu specijalističkog pregleda, kako proizlazi iz zvaničnog web-sajta Općine Brod na kojem je evidentiran veliki broj pritužbi i komentara povodom uvjeta u kojima tužitelj radi i načina na koji radi, koji, nažalost, redoviti sudovi, osim što je evidentiran kao dokaz, nisu ni analizirani, niti ocijenjen s drugim dokazima. Stoga se, prema mišljenju apelanata, postavlja pitanje jesu li sudovi mogli isključivo na temelju kazivanja tužitelja, konkretno njegovim saslušanjem u svojstvu parnične stranke, utvrditi da su navodi iz teksta neistiniti, jer ih tužitelj tako doživljava, a ne suprotno tome. Također su ukazali da pri izvođenju zaključka o postojanju klevete sudovi nisu ocijenili okolnosti da su apelanti prije objave kontaktirali sa drugim osobama (načelnikom, ravnateljem Doma zdravlja), pa i samim tužiteljem, a potom objavili sporni tekst o spomenutom događaju iznoseći javnosti vrijednosni sud o nezadovoljstvu pojedinih pacijentica povodom problema sa adekvatnim prostorom pri pružanju medicinskih usluga.

15. Apelanti su predložili da se apelacija usvoji i utvrdi kršenje njihovih prava na koja su u apelaciji ukazali, posebice akcentirajući pravo na slobodu izražavanja, te da se osporena presuda Okružnog suda ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno suđenje sukladno standardima iz Europske konvencije i Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

16. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju sve prigovore istaknute u apelaciji ocijenio neutemeljenim naglasivši da u svemu ostaje pri obrazloženju danom u osporenoj presudi.

17. Osnovni sud je naveo da presudom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata na koja u apelaciji neutemeljeno ukazuju i da je presuda potvrđena drugostupanjskom presudom.

18. U iscrpnom odgovoru na apelaciju opunomoćenik tužitelja je sve apelacijske prigovore ocijenio neutemeljenim, ukazujući da su redoviti sudovi postupali na pravilan i zakonit način i da su utvrdili sve bitne činjenice iz kojih proizlazi nesumnjiv zaključak da su apelanti u spornom tekstu o tužitelju iznijeli niz neistina, zbog kojih je trpio duševne bolove. U okolnostima konkretnog slučaja apelanti su postupali neprimjereno, iznoseći neistinite tvrdnje koje su pokušali interpretirati kao stav pacijentica iako takav stav zasigurno nije točan, već usmjeren na izazivanje loših asocijacija i podsjećanja na logore. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Opšti deo

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili prenošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

(2) Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namjerno ili usled nepažnje iznijelo ili pronelo izražavanje.

(3) Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za

izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primjenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši, prema opštem shvatanju javnosti, značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Član 6.

(1) U sljedećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;

b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamjernost i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, vjerovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

20. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanju o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

VI. Dopustivost

21. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 083505 14 Gž od 22. kolovoza 2014. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelanti su primili 15. rujna 2014. godine, a apelacija je podnesena 13. studenog 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelanti osporavaju presude redovitih sudova ukazujući da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, te članka 17. Europske konvencije.

26. S tim u svezi, Ustavni sud ima u vidu da je osporenim odlukama usvojen tužbeni zahtjev prema kojem su apelanti obvezani tužitelju nadoknaditi nematerijalnu štetu po osnovi pretrpljenih duševnih bolova u određenom novčanom iznosu za iznesenu klevetu učinjenu putem sredstva javnog informiranja – tiska.

27. Budući da se suština zahtjeva apelanata odnosi na zaštitu "prava na slobodu izražavanja" i iz toga proistekle obveze na naknadu štete, koje je zaštićeno člankom 10. Europske konvencije, Ustavni sud će, slijedeći praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), ispitati li radi se u konkretnom slučaju o neistinitom iznošenju činjenica (kleveti) ili vrijednosnom sudu (mišljenju), odnosno jesu li redoviti sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite prava apelanata na slobodu izražavanja.

Pravo na slobodu izražavanja

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

29. Članak 10. Europske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne spriječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

a) Opći principi

30. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije spada u skupinu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavkom definiraju samo pravo, a drugim stavkom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim drugim stavkom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, ne odnosi samo na "informacije"

ili "ideje" koje su primljene pozitivno ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima nema stava, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Europski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. studenog 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stavak 46, i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. lipnja 2006. godine, točka 42). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članku 10. stavak 2. Europske konvencije, pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak neovisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja, koja neki princip potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

31. Kad su u pitanju ograničenja iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, Europski sud je ukazao da se pri odlučivanju u slučajevima klevete treba voditi računa o sljedećem: ukazuju li činjenice predmeta da je "izražavanje" obuhvaćeno člankom 10. Europske konvencije, postoji li miješanje u pravo na slobodu izražavanja, je li miješanje propisano zakonom, teži li ostvarenju legitimnog cilja i, na koncu, je li miješanje "neophodno u demokratskom društvu". Posljednja tri kriterija se tiču opravdanosti miješanja u pravo na slobodu izražavanja i s tim ciljem je, ukoliko je odgovor na prva dva kriterija (pitanja) potvrdan, potrebno utvrditi jesu li domaće vlasti primijenile standarde koji su sukladni principima ustanovljenim u članku 10. Europske konvencije, kao i jesu li domaće vlasti zasnovale svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica. S tim u svezi je u okviru analize opravdanosti miješanja sa aspekta proporcionalnosti potrebno utvrditi je li postignut pravičan balans u zaštiti dviju vrijednosti garantiranih Europskom konvencijom koje mogu biti u suprotnosti jedna drugoj: s jedne strane, sloboda izražavanja iz članka 10. Europske konvencije i, s druge strane, pravo osobe koja je tekstom (izražavanjem) napadnuta da zaštiti svoju reputaciju koje je zaštićeno člankom 8. Europske konvencije u okviru prava na privatni život (vidi, Europski sud, *Chauvy i dr. protiv Francuske*, presuda od 29. lipnja 2004. godine, aplikacija broj 64915/01, stavak 70).

32. Kako su i Europski sud, a i Ustavni sud u svojim ranijim odlukama u svezi sa istim pitanjem već ukazali, postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenice može dokazati dok se za istinitost mišljenja ne zahtijeva dokazivanje (vidi, Europski sud, *Lingens protiv Austrije*, presuda od 8. srpnja 1986. godine, Serija A broj 103, stavak 46, *Feldek protiv Slovačke*, presuda od 12. srpnja 2001. godine, toč. 75-76, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1005/04* od 2. prosinca 2005. godine, točka 31). Ovaj stav je putem odluka Europskog suda i Ustavnog suda konstantno reafirmiran s tim što je naročito ukazano da mediji ne smiju prekoračiti određene granice koje ulaze u opseg članka 8. Europske konvencije, već je njihova dužnost pružati i priopćavati informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa, budući da javnost ima pravo takve informacije dobiti. Članak 10. Europske konvencije štiti ne samo suštinu iznesenih ideja i informacija već i formu u kojoj su one prenesene, a novinarska sloboda uključuje i određeni stupanj pretjerivanja ili čak provokacije (vidi, Europski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. srpnja 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stavak 40 (e)).

33. Konačno, kako proizlazi iz prakse Europskog suda, malo je prostora unutar članka 10. stavak 2. Europske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa, pri čemu su granice prihvatljive kritike mnogo šire kada su u pitanju javne ličnosti kao što su političari nego kada su u pitanju privatne osobe.

b) Primjena navedenih principa na konkretan slučaj

34. Dovodeći navedene opće principe u svezu s činjenicama konkretnog predmeta (na neke od njih su ukazali apelanti), Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na temelju ZZK i ZOO iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelanata zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u pravo apelanata na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih" u okviru prava na privatnost, dakle, ugleda tužitelja, što je, svakako, legitiman cilj.

35. Ustavni sud, imajući u vidu princip proporcionalnosti, dalje treba ispitati jesu li u osporenim presudama uzeti u obzir svi čimbenici koji su bili opredjeljujući u zaključku da su u konkretnom slučaju apelanti prouzročili štetu tužitelju. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", potrebno je dokazati postojanje "hitne društvene potrebe", koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja. Za Ustavni sud se s tog aspekta postavlja pitanje je li u konkretnom slučaju uspostavljena pravična ravnoteža između slobode izražavanja apelanata i tužiteljevog prava na privatnost (ugled).

36. U svezi s tim, Ustavni sud je već naglasio da se postojanje činjenica može dokazati, ali istinitost vrijednosnih ocjena nije nešto za što se mogu dati dokazi. Imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom i činjenice da istinitost mišljenja nije potrebno dokazivati, postavlja se pitanje je li pretpostavka prema kojoj su apelanti kao prenositelji informacije iznijeli neistinu, pa su, u smislu principa o teretu dokazivanja, bili obvezni dokazati njezinu istinitost isključivo primjenjiva, ili nasuprot tome, redoviti sudovi, u smislu standarda prava na slobodu izražavanja garantiranog člankom 10. Europske konvencije, imaju obvezu ocijeniti sve relevantne okolnosti koje se tiču konkretnog slučaja u smislu uspostavljanja jasne razlike između činjenica i vrijednosnih sudova. Pod tim okolnostima se, u smislu prakse Europskog suda koju Ustavni sud slijedi, prije svega podrazumijeva je li pojedinac (o kojem je izneseno određeno izražavanje) javna ili privatna ličnost, odnosi li se izražavanje na potrebu javnosti da se informira o nekoj važnoj društvenoj temi, ili se tema tiče privatnog života osobe koja je u pitanju, može li ta tema doprinijeti raspravi od općeg društvenog interesa ili ne, način na koji su pribavljene informacije, je li sa osobom koja je u pitanju (javna ili privatna) kontaktirano radi provjere informacija, je li joj dana mogućnost da odgovori na iznesene navode, odnosi li se izvješćivanje na privatni ili poslovni segment osobe koja je u pitanju, kontekst i cilj objavljivanja informacije, je li izražavanje rezultat namjernog ili postupanja uslijed nepažnje itd.

37. U konkretnom slučaju su, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, redoviti sudovi u postupku povodom tužbe za naknadu štete imali u vidu činjenicu koja se tiče statusa tužitelja i njegovog zanimanja, dakle, da je u pitanju privatna ličnost, doktor medicine-specijalista ginekologije i akušerstva, da opći interes u konkretnom slučaju dopušta pokretanje pitanja o eventualnoj kvaliteti zdravstva, da su apelanti nesporno u sadržaju teksta, opisujući način rada tužitelja s pacijenticama pozivajući se na anonimni izvor, okvalificirali njegov rad na način koji je, prema mišljenju sudova, suprotan pravilima struke. S tim u svezi, Ustavni sud smatra da je primjenom navedenih kriterija bilo neophodno napraviti jasnu razliku i utvrditi jesu li apelanti u spornom tekstu o tužitelju iznijeli neistinite činjenice, ili je bio u pitanju vrijednosni sud, kako su tvrdili apelanti, te s tim u svezi, jesu li su postupali "u dobroj namjeri" (sukladno profesionalnim standardima).

38. Ustavni sud, u tom smislu, podsjeća na presudu Europskog suda u predmetu *Dalban protiv Rumunjske* (presuda od 28. rujna 1999. godine, toč. 49-50) u kojoj je aplikant, novinar, napisao članak u kojem se govorilo o nizu prijevara koje je počinio izvršni ravnatelj poljoprivrednog poduzeća u vlasništvu države s kojim je bio povezan jedan od senatora, zbog čega su ga domaći sudovi sankcionirali. Europski sud je, utvrđujući kršenje prava na slobodu izražavanja, naveo da bi "bilo neprihvatljivo da se novinaru zabrani izražavanje kritičkog vrijednosnog suda osim onda kada je u stanju dokazati njegovu istinu". U tom slučaju Europski sud je uočio da nema dokaza prema kojima je opis događaja iz članka potpuno neistinit i da je cilj bio isključivo poticanje klevetničkih izjava protiv izvršnog ravnatelja i senatora, da nije pisao o aspektima privatnog života, već o njegovom ponašanju i držanju u svojstvu izabranog predstavnika i da se novinari pod određenim okolnostima mogu osloniti na glasine kada izvješćuju o pitanjima od javnog interesa. Domaći sudovi su smatrali da način na koji je aplikant iznio svoje mišljenje ne odgovara realnosti i da se, stoga, radi o kleveti, te da je činjenica prema kojoj nije bilo osnove da se protiv izvršnog ravnatelja pokrene kazneni postupak zbog navodnih prijevara dovoljna da se utvrdi da je informacija u članku neistinita.

39. Imajući u vidu navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra spornim zaključak redovitih sudova da su apelanti tekstom pod naslovom "Lekar tera žene da se skidaju u čekaonici" sa uvodom "Pacijentkinje kao logorašice" i sadržajem prema kojem tužitelj pacijentice tretira kao logorašice i ponižava ih narušili ugled tužitelja klevetom i prouzročili mu duševne bolove zbog kojih su dužni da mu nadoknade nematerijalnu štetu. Ustavni sud, suprotno zaključku redovitih sudova, smatra da se navedene fraze o tužitelju kao doktoru specijalisti (dakle, u vršenju javnog posla) u tekstu ne mogu smatrati činjenicama čiju je istinitost trebalo utvrđivati (dokazivati) u postupku, već vrijednosnim sudom (mišljenjem) o temi od općeg društvenog interesa (a ne o privatnom životu tužitelja) koja se u širem kontekstu tiče kvalitete zdravstva u određenoj lokalnoj zajednici (općina) i pružanju medicinskih (specijalističkih) usluga u toj lokalnoj zajednici (putem Doma zdravlja). Pri tome ne treba zanemariti kontekst i cilj objavljivanja spornog sadržaja, dakle, okolnost evidentnog nedostatka adekvatnog prostora u kojem se medicinske usluge pružaju zbog čega je načelnik Općine, kako iz provedenih dokaza proizlazi, kontaktirao sa ravnateljem Doma zdravlja s ciljem prevazilaženja tog problema. Tužitelj, također, u svom iskazu u svojstvu parnične stranke nije negirao postojanje tog problema, ali je o tom pitanju, u odnosu na apelante, imao drugačije viđenje i dojam, pri čemu način pribavljanja informacija (web-sajt Općine, anonimno pismo pacijentice) predstavlja dovoljnu činjeničnu osnovu za navedeni vrijednosni sud.

40. U tom kontekstu Ustavni sud ukazuje da Europski sud smatra da se, prilikom razmatranja ovakvih predmeta, mora uvjeriti da su nacionalne vlasti primijenile standarde koji su sukladni principima propisanim člankom 10. Europske konvencije i, štoviše, da su odluke zasnovale na prihvatljivoj procjeni relevantnih činjenica (vidi, Europski sud, *Vogt protiv Njemačke*, presuda od 26. rujna 1995. godine, Serija A broj 323, str. 25-26, stavak 52, *Jeruzalem protiv Austrije*, aplikacija broj 26958/95, stavak 33, ECHR 2001-II sa daljnjim referencama). Imajući u vidu da u okolnostima konkretnog slučaja prethodno nije napravljena jasna razlika između vrijednosnog suda (mišljenja) i činjenica, niti su ocijenjeni kontekst i cilj informacije u svezi s društvenim interesom, već su zaključci do kojih su redoviti sudovi došli utemeljeni isključivo na iskazu tužitelja i njegovog dojma o spornom izvješćivanju, uz pretpostavku da su apelanti o tužitelju iznijeli neistinu, a u postupku izvedeni dokazi nisu dokazali suprotno, ocjenjujući da je anonimno pismo uobičajeni način pozivanja (novinara) na izvor objavljenih informacija (a ne dovoljna činjenična osnova), zanemarujući okolnost da su predmetni događaj i navodi iz anonimnog pisma prije objave provjereni s tužiteljem osobno, Ustavni sud smatra da nije bilo mjesta za primjenu odredbe članka 5. ZZK, kojom je regulirana odgovornost za klevetu. Primjena navedene zakonske odredbe dolazi u obzir samo u slučaju kada se radi o iznošenju neistinitih činjenica, a ne vrijednosnih sudova čiju istinitost u postupku nije potrebno dokazivati ako postoji barem neka činjenična osnova koja takav sud može potkrijepiti, kao što je u konkretnom slučaju anonimno pismo, podaci sa web-sajta Općine i evidentni nedostatak prostora za pružanje kvalitetnih medicinskih usluga. Nasuprot tome, Ustavni sud ocjenjuje da je izostala primjena odredbe iz članka 6. stavak 1. točka a) ZZK kojom su propisane iznimke od odgovornosti za klevetu u slučaju kada je priopćenjem izneseno mišljenje (vrijednosni sud) upravo zbog propuštanja redovitih sudova da primjenom navedenih kriterija Europskog suda naprave jasnu razliku između onoga što predstavlja vrijednosnu ocjenu (mišljenje) u odnosu na činjenične tvrdnje.

41. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno pravo apelanata na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, jer miješanje u pravo apelanata na slobodu izražavanja nije bilo proporcionalno pravu tužitelja na ugled u okviru prava na privatnost.

Ostali navodi

42. Obzirom na zaključke o povredi prava iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebice ispitivati navode o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava iz članka 17. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije kada su redoviti sudovi propustili u spornom izvješćivanju (tekstu) apelanata napraviti jasnu razliku između činjeničnih tvrdnji i vrijednosnog suda, što je rezultiralo miješanjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja.

44. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

865

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 548/17**, рјешавајући апелацију **Републике Српске**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине-пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца-Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Републике Српске** поднесена против пресудâ Суда Босне и Херцеговине бр. С1 3 П 016159 16 Рев од 24. новембра 2016. године, С1 3 П 016159 15 Гж од 27. јула 2016. године и С1 3 П 016159 14 П од 24. маја 2016. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Република Српска (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа Правобранилаштво Републике Српске - сједиште замјеника Источно Сарајево, поднијела је 8. фебруара 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против пресудâ Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. С1 3 П 016159 16 Рев од 24. новембра 2016. године, С1 3 П 016159 Гж 15 од 27. јула 2016. године и С1 3 П 016159 14 П од 3. јула 2015. године. Апеланткиња је, такође, поднијела захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд обуставио извршење наведене пресуде Суда БиХ од 3. јула 2015. године у дијелу у којем је утврђено право својине Босне и Херцеговине на непокретностима уписаним у привременом листу, прецизираном у пресуди, и дијелу пресуде Суда БиХ од 27. јула 2016. године којим се налаже Републичкој управи за геодетске и имовинскоправне послове (у даљњем тексту: Републичка управа) да изврши укњижбу права својине на Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: тужитељка) на наведеним непокретностима и изврши брисање свих апеланткињиних права на предметним непокретностима до доношења одлуке о апелацији.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је донио Одлуку број АП 4106/16 од 23. новембра 2016. године којом је одбацио као преурањену апеланткињину апелацију поднесену против Пресуде Суда БиХ број С1 3 П 016159 Гж 15 од 27. јула 2016. године, јер поступак по апеланткињиној ревизији није био окончан.

3. Уставни суд је донио Одлуку број АП 548/17 од 28. фебруара 2017. године којом је одбио као неоснован апеланткињин захтјев за доношење привремене мјере.

4. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ, Министарства одбране БиХ (у даљњем тексту: тужитељка) затражено је 20. фебруара 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

5. Суд БиХ је доставио одговор 24. фебруара 2017. године, тужитељка 3. марта 2017. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

7. Пресудом Суда БиХ број С1 3 П 016159 14 П од 3. јула 2015. године усвојен је тужбени захтјев тужитељке, те је утврђено право својине Босне и Херцеговине на непокретностима уписаним у привременом листу непокретности прецизираних у пресуди (у даљњем тексту: предметне непокретности) које у нарави чине објекат Министарства одбране и пашњак IV класе, укупне површине 11.474,00 м2 (став 1). Пресудом је наложено Републичкој управи да изврши укњижбу права својине на Босну и Херцеговину на предметним непокретностима, те је наложено и да се изврши брисање уписа свих апеланткињиних права, Јавног предузећа "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац (у даљњем тексту: друготужена) и "М:тела" а.д. Бања Лука (у даљњем тексту: трећетужени) на предметним непокретностима у посједовним листовима прецизираним у пресуди (став 2). Пресудом су обавезани апеланткиња, друготужена и трећетужени да трпе да се тужитељка укњижи у катастар непокретности Републичке управе као носитељка права својине на предметним непокретностима прецизираним у пресуди, као и да се изврши брисање уписа свих права тужених на предметним непокретностима (став 3). Пресудом су, такође, обавезани апеланткиња, друготужена и трећетужени да тужитељки накнаде трошкове поступка у износу прецизираном у пресуди.

8. У образложењу је наведено да је предметна непокретност припадала Државном секретаријату народне одбране СФРЈ, да је на основу одредаба члана 1 Закона о привременој забрани располагања државном имовином БиХ (у даљњем тексту: Закон) дата дефиниција државне имовине, тако да се под таквом имовином подразумијева државна имовина БиХ која је предмет расподјеле имовине бивше СФРЈ, да је на основу Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ (у даљњем тексту: Споразум), Анекс А чл. 2 и 7, предметна непокретност, као државна имовина бивше СФРЈ која се налази на територији БиХ, пренесена у својину БиХ 1. марта 1992. године, када је БиХ прогласила своју независност, те да, сходно наведеном, право својине на датој локацији ужива држава БиХ, тако да је свако супротно располагање или промјена уписа који се заснивају на претходно наведеним прописима незаконито. Наведено је и да је на основу релевантних одредаба Закона о одбрани БиХ, те одлуке Предсједништва БиХ о величини, структури и локацијама Оружаних снага БиХ предметна непокретност одређена као "перспективна војна локација која се не може дати у посјед и на коришћење било којем субјекту који није надлежан за питања одбране", односно која се може предати само Министарству одбране БиХ. Према образложењу Суда БиХ, Високи представник за БиХ је 26. септембра 2006. године донио Одлуку о измјенама и допунама Закона. Образложено је да наведена одлука у релевантном дијелу гласи како слиједи: "Дио државне имовине која ће и даље служити за потребе одбране на основу и у складу са чл. 71-74. Закона о одбрани БиХ се, такођер, изузима од привремене забране проглашене овим законом." Наведено је и да је Одлуком Уставног суда БиХ број У 1/11 наведено да је право државе БиХ да регулише питање државне имовине, што произилази и из одредбе члана IV/4е) Устава БиХ, те да првенствено држава БиХ има право наставити да регулише државну имовину, односно да је титулар државне имовине. Суд БиХ је навео и да су апеланткињини приговори да тај суд није надлежан за поступање у предметном случају неосновани, јер је надлежност Суда БиХ у овом и сличним предметима прописана чланом 1 Закона о парничном поступку пред Судом БиХ, којим је, између осталог, прописано да Суд БиХ поступа у имовинским споровима између државе БиХ и ентитета.

9. Против наведене пресуде апеланткиња, друготужена и трећетужени су поднијели жалбе Суду БиХ (другостепеном вијећу), који је Пресудом број С1 3 П 016159 15 Гж од 27. јула 2016. године апеланткињину жалбу одбио и потврдио првостепену пресуду у дијелу у којем је утврђено право својине БиХ на предметним непокретностима и

наложено Републичкој управи да изврши укњижбу права својине на БиХ на предметним непокретностима и да изврши брисање уписа свих апеланткињиних права уписаних на предметним непокретностима, што је апеланткиња дужна да трпи. Жалбе друготужене и трећетуженог су пресудом усвојене и првостепена пресуда у дијелу који се односи на брисање уписа свих права ових тужених на предметним непокретностима уписаним у посједовним листовима прецизираним у пресуди укинута, те се Суд БиХ прогласио ненадлежним, укинуте су све спроведене радње и тужба у том дијелу одбачена. Осим тога, пресудом су жалбе друготужене и трећетуженог усвојене и првостепена пресуда преиначена и у дијелу у којем је захтијевано да ови тужени трпе да се тужитељка укњижи у катастар непокретности Републичке управе као носитељка права својине на предметним непокретностима на начин да се тужбени захтјев у овом дијелу одбија. Пресудом је преиначена одлука о трошковима на начин прецизиран у пресуди, те обавезана апеланткиња да све обавезе по овој пресуди изврши у року од 30 дана од дана достављања другостепене пресуде. У образложењу је наведено да, у вези са апеланткињином жалбом, тај суд прихвата све разлоге које је у оспореној пресуди дао првостепени суд због чега је апеланткињина жалба неоснована, док је у односу на жалбе друготужене и трећетуженог наведено да су основане с обзиром на то да нема пасивне легитимације на страни ових тужених, јер ови тужени нису уписани као титулари својине на предметним непокретностима.

10. Против наведене пресуде апеланткиња је изјавила ревизију Суду БиХ (ревизионом вијећу), који је Пресудом број С1 3 П 016159 16 Рев од 24. новембра 2016. године ревизију одбио као неосновану, прихватајући правни став нижестепених судова. У образложењу је, између осталог, наведено да нема основа апеланткињин ревизиони приговор у односу на питање активне легитимације, јер, како је апеланткиња тврдила, предметне непокретности потпадају под забрану располагања. Суд БиХ је навео да је тачно да је чланом 1 Закона прописана забрана располагања државном имовином, али да је чланом 3 став 3 Закона о измјенама и допунама Закона изузет од привремене забране проглашене овим законом дио државне имовине која ће и даље служити за потребе одбране због чега, како је образложено, образложење другостепеног суда у односу на војну имовину у цијелости прихвата и то вијеће, јер су дати јасни и опредијељени разлози. У конкретном случају, према мишљењу тог суда, у питању је војна имовина која има карактер војно перспективне имовине Министарства одбране БиХ, а односи се на Стационарна комуникацијска чворишта, Велики Жеп, општина Хан Пијесак у складу са Одлуком Предсједништва БиХ о величини, структури и локацијама Оружаних снага БиХ од 18. априла 2012. године, која је на основу одлуке Савјета министара од 23. октобра 2014. године Правилником уредила услове, процедуру издавања ресурса СКЧ из наведене одлуке Предсједништва БиХ за друге кориснике, те начин приступа њима. Суд БиХ је истакао да, супротно апеланткињином схватању, нема мјеста за тврдњу да је Комисија за државну имовину једино компетентна да утврди да ли та имовина потпада под забрану располагања због тога што је измјенама Закона регулисана имовина која је изузета од располагања, што је очигледно имало циљ да се спроведе Закон о одбрани БиХ у погледу преношења имовинских права и обавеза на тзв. перспективној војној имовини утврђеној Одлуком Предсједништва БиХ.

11. Суд БиХ је, даље, образложио да апеланткиња погрешно тумачи Анекс А Споразума, који је ратификован 2. јуна 2004. године и који има карактер међународног уговора, а којим је покретна и непокретна имовина пренесена на државе сукцесоре на начин да се у члану 2 непокретна имовина која се налазила на територији СФРЈ преноси држави сукцесору на чијој територији се та имовина налазила, што је у овом случају тужитељка, а не субјекту на чијој територији се непокретност налази, што је у овом случају апеланткиња. Да се наведена одредба не може другачије тумачити, према мишљењу Суда БиХ, произилази из члана 7 Споразума којим се право на имовину преноси у својину на једну од држава сукцесора од дана проглашења независности, а то је у конкретном случају 1. марта 1992. године, када је БиХ прогласила независност, па ће се правни основ и остала права у односу на ту имовину сваке друге државе сукцесора сматрати ништавим од тог датума. Образложено је да је након Споразума ступио на снагу Закон о одбрани, који се примјењује од 1. јануара 2006. године и који је одредбама чл. 71-73 прописао да ће се сачинити попис непокретне имовине која служи за потребе одбране на свим нивоима, те да је чланом 73 став 2 наведеног закона прописан рок за потписивање споразума најкасније до 31. децембра 2005. године за окончање располагања свим правима и обавезама на покретној и непокретној имовини. Пошто споразум о преносу имовинских права није потписан, а предметне непокретности које су припадале Државном секретаријату народне одбране СФРЈ уписане као својина Министарства одбране апеланткиње, за чије је обавезе и даље одговорна Влада РС, то је, према мишљењу Суда БиХ, основан захтјев тужитељке да се, ради реализације уписа права својине стечена ратификованим Споразумом, утврди право својине тужитељке.

12. Суд БиХ је навео да члан I/3 Устава БиХ дефинише структуру Босне и Херцеговине као државе састављене од двају ентитета, те, поред тога, Брчко Дистрикта који постоји као засебна јединица локалне самоуправе, да је Уставни суд у својој Одлуци број У 1/11 истакао да, иако члан III став 3 Устава БиХ прописује да све владине функције и овлашћења која нису овим уставом изричито повјерена институцијама БиХ припадају ентитетима, исти члан успоставља јасну нормативну хијерархију између државног устава и ентитетског правног система, да сваки ниво власти има своје надлежности, да Република Босна и Херцеговина, чије је званично име Босна и Херцеговина, наставља своје правно постојање према међународном праву као држава, да израз Босна и Херцеговина, према Уставу, подразумијева укупну државу као међународноправни субјекат, а што слиједи из 6 алинеје Преамбуле Устава БиХ, те чл. I/1, II/7 и VIII/1 Устава БиХ, због чега је јасно да израз Босна и Херцеговина из Устава БиХ обједињује више значења-највиши ниво власти БиХ који се зове ниво власти БиХ, БиХ као међународноправни субјекат, тј. као правну државу и правног сљедника Републике Босне и Херцеговине и Босне и Херцеговине. Даље је наведено да је Уставни суд БиХ у Одлуци број У 1/11 у тачки 72, између осталог, навео да "то може бити од помоћи јер објашњава да идентитет и континуитет између Републике Босне и Херцеговине и бивше СФРЈ с Босном и Херцеговином води ка закључку да је држави Босни и Херцеговини, према Споразуму, дата државна имовина наведена у том споразуму, тј. да је Босна и Херцеговина титулар те имовине. У складу са тим, државна имовина рефлектује државност, суверенитет и територијални интегритет БиХ".

13. Суд БиХ је навео да, због наведеног, нема основа за тврдњу да је побијаном одлуком дошло до повреде члана I став 3 Устава БиХ, односно да је усвајањем тужбеног захтјева тужитељке дошло до умањења апеланткињине

територије у површини утврђеној у изреци пресуде. Наиме, како је образложено, тужбеним захтјевом је тражено да се утврди право својине тужитељке на предметним непокретностима, што, према схватању ревизионог вијећа, ни у ком случају не значи умањење територије једног ентитета-апеланткиње, него само утврђивање чињенице ко је титулар наведене имовине. Предметна непокретност, као државна имовина бивше СФРЈ која се налази на територији Босне и Херцеговине, према образложењу Суда БиХ, пренесена је у апеланткињину својину 1. марта 1992. године, тј. на дан када је БиХ прогласила своју независност, па, сходно томе, према образложењу тог суда, право својине на датој локацији ужива тужитељка. Имајући у виду све наведено, Суд БиХ је донио пресуду као у диспозитиву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апеланткиња сматра да јој је оспореним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право из члана III тач. 1, 3 и 5 Устава Босне и Херцеговине. Кршење види у погрешно утврђеном чињеничном стању и произвољној примјени материјалног права. Сматра да судови нису никако могли да додијеле предметне непокретности тужитељки, јер је о расподјели имовине, као што је предметна, могла да одлучи само комисија формирана од представника свих нивоа власти на основу споразума о расподјели државне имовине на територији БиХ, а што никада није учињено, јер споразум никада није сачињен, као и да у конкретном случају није било никаквог основа за примјену споразума, јер је то међународни споразум којим нису регулисана питања расподјеле имовине унутар нивоа власти новонасталих држава. Апеланткиња наводи да постоје писма, чију садржину интерпретира у апелацији, којим се Високи представник обраћао Правобранилаштву БиХ којима му је упутио упозорење да престане да прокњижава имовину бивше СФРЈ на БиХ, јер се тако крше одредбе Закона о забрани располагања имовином. Сматра и да је једино у овом случају било могуће примијенити одредбе члана 71 Закона о одбрани БиХ, којим је јасно прецизирано да ће правни основ за расподјелу имовине унутар БиХ бити споразум који, како је већ речено, никада није потписан. Осим тога, наводи да је безуспјешно указивала у поступку да на овај случај не може да се примијени став Уставног суда из његове одлуке у предмету број У 1/11 у којем је рјешавано питање укњижбе имовине на апеланткињу, јер јој се тиме одузима територија добијена по основу Дејтонског споразума, а што је у супротности са Одлуком Уставног суда број У 5/98. Такође, сматра да Суд БиХ није надлежан у предметном случају, јер искључиву надлежност има Основни суд у Власеници с обзиром на то да се предметне непокретности налазе на територији коју покрива надлежност тог суда.

б) Одговор на апелацију

15. Суд БиХ је навео да у поступку није било кршења права на која се апеланткиња позива, те да апелацију треба одбити као неосновану.

16. Тужитељка је навела да није било кршења права на која се апеланткиња позива, те да је због тог разлога апелација неоснована. Наводи да је неспорно да је Уставни суд у својој Одлуци број У 1/11 утврдио искључиву надлежност БиХ да одлучује о статусу имовине из члана 2 Закона, те да апеланткиња у конкретној апелацији у цијелости понавља наводе које је износила у поступку у предмету број У 1/11. Тужитељка је навела и да је неоснован апеланткињин навод да је за рјешавање имовинских питања надлежна Комисија за државну имовину с обзиром на то да надлежност Суда БиХ у имовинским споровима између државе и ентитета недвосмислено произилази из Закона о парничном поступку пред Судом БиХ а имајући у виду да се у конкретном случају ради о имовинском спору између државе БиХ и ентитета Република Српска.

V. Релевантни прописи

17. **У Споразуму о питањима сукцесије бивше СФРЈ** релевантне одредбе гласе:

Прилог А

ПОКРЕТНА И НЕПОКРЕТНА ИМОВИНА

Члан 1.

(1) У циљу постизања праведног решења, покретна и непокретна државна имовина федерације која је била конституисана као СФРЈ ("државна имовина") преноси се на Државе сукцесоре у складу са следећим одредбама чланова овог прилога.

(2) Остала имовинска права и интереси СФРЈ регулисани су Прилогом Ф овог Споразума.

(3) Приватна својина и стечена права грађана и осталих правних лица СФРЈ регулисана су Прилогом Г овог Споразума.

Члан 2.

(1) Непокретна државна имовина која се налазила на територији СФРЈ преноси се Држави сукцесору на чијој се територији та имовина налазила.

(2) Државе сукцесори ће на најбољи начин настојати да помогну једна другој у спровођењу својих дипломатских и конзуларних активности, обезбеђивањем одговарајуће имовине на њиховим односним територијама.

Члан 7.

Када се, у складу са овим Прилогом, имовина преноси на једну од Држава сукцесора, својина и право у односу на такву имовину важиће од дана када је ова прогласила своју независност, а правни основ и остала права у односу на ту имовину сваке друге Државе сукцесора, сматраће се од тог датума ништавним.

18. **У Закону о одбрани** ("Службени гласник БиХ" бр. 88/05, 94/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 71.

(Пренос непокретне имовине)

(1) Министарство одбране и ентитетска министарства одбране, даном ступања на снагу овог закона, на основу свих података о непокретној имовини, почеће сачињавање пописа непокретне имовине која служи за потребе одбране, а на којој право управљања и располагања, право коришћења или право власништва има Федерација БиХ, Влада Републике Српске, Влада Федерације БиХ, министарства одбране, Војска Републике Српске, Војска Федерације БиХ или неки други орган Босне и Херцеговине или било које њене административне јединице (у даљњем тексту: непокретна имовина). Надлежне институције дужне су да у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона доставе свеобухватне пописе непокретне имовине Министарству одбране, али у сваком слуају најкасније до 31. децембра 2005. године.

(2) Стручни тим у року од 30 дана од пријема свеобухватног пописа непокретне имовине предлаже министру одбране план за коначно поступање са свом непокретном имовином која ће и даље служити за потребе одбране, а у складу с важећим прописима.

(3) Министарство одбране ће 1. јануара 2006. преузети на коришћење и ући у посјед непокретне имовине из става (2) овог члана.

Члан 72.

(Пренос других права и обавеза)

(1) Министарство одбране и ентитетска министарства одбране, у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, сачиниће свеобухватан попис осталих права и обавеза пријашњих ентитетских министарстава одбране и предложити план о преносу осталих права и обавеза Министарству одбране настале до 1. јануара 2006.

(2) Осим уколико није другачије предвиђено у плану за пренос осталих права и обавеза из става (1) овог члана, одобреног у складу с чланом 73. овог закона, ентитетске владе и даље су одговорне за дугове, задужења и остале обавезе ентитетских министарстава одбране настале до 1. јануара 2006.

(3) Ентитетске владе не могу тражити одштету, допринос или обештећење од Босне и Херцеговине у погледу преноса осталих права и обавеза, осим у случају ако их за то овласти Савјет министара Босне и Херцеговине или Парламентарна скупштина.

Члан 73.

(Споразум о преносу имовинских права)

(1) Министарство одбране доставља план о коначном располагању имовином из члана 70., став (3),члана 71., став (3) и члана 72. на одобрење Савјету министара Босне и Херцеговине.

(2) Након што Савјет министара Босне и Херцеговине одобри план, а у року од 60 дана, али у сваком случају најкасније до 31. децембра 2005. године, Министарство одбране подноси Савјету министара Босне и Херцеговине, владама Републике Српске и Федерације БиХ на потпис споразуме, одлуке, рјешења или остале релевантне акте потребне за окончање располагања свим правима и обавезама над покретном и непокретном имовином.

Члан 74.

(Забрана располагања имовином)

Од дана ступања на снагу овог Закона до дана ступања на снагу споразума, одлуке, рјешења или другог релевантног акта из члана 73. овог закона којим се окончава располагање имовинским правима између пријашњих ентитетских министарстава одбране и Министарства одбране, забрањује се било какво располагање имовином из члана 70., став (3), члан 71., став (3) и члана 72. овог закона.

19. **У Закону о привременој забрани располагања државном имовином БиХ** ("Службени гласник БиХ" број 29/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом се забрањује располагање државном имовином.

У смислу ове одлуке, под државном имовином подразумијева се:

1. непокретна имовина која припада држави Босни и Херцеговини (као међународно признатој држави) на основу међународног Споразума о питањима сукцесије, који су 29. јуна 2001. год. потписале државе Босна и Херцеговина, Хрватска, Бивша Југословенска Република Македонија, Словенија и Савезна Република Југославија, која се, на дан доношења овог закона, сматра својинам или посједом Босне и Херцеговине или друге јавне организације Босне и Херцеговине; и

2. непокретна имовина на којој је право располагања и управљања имала бивша Социјалистичка Република Босна и Херцеговина до 31. децембра 1991. год, а која се на дан доношења овог закона сматра власништвом или посједом Босне и Херцеговине или јавне организације или органа Босне и Херцеговине и било које административне јединице Босне и Херцеговине.

У смислу овог закона, под располагањем наведене имовине сматра се директни или индиректни пренос власништва.

Члан 2.

Без обзира на одредбе другог закона или прописа, државном имовином се може располагати само у складу с одредбама овог закона.

Свака одлука, акт, уговор или било који други правни инструмент којим се располаже имовином из члана 1. овог закона супротно одредбама овог закона, ништав је.

Члан 3. став 2.

Осим тога, Комисија за државну имовину основана Одлуком Савјета министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 10/05, у даљем тексту: "Комисија") може, на приједлог заинтересоване стране, да одлучи да одређену државну имовину изузме од привремене забране према овом закону.

Члан 4.

Привремена забрана располагања државном имовином у складу са овим законом остаје на снази до ступања на снагу закона којим се уређује провођење критерија који ће се примјењивати за утврђивање имовине која је у власништву Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, и утврђују права власништва и управљања државном имовином, који ће се донијети на препоруке Комисије, и то најкасније у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

20. **У Закону о измјенама и допунама Закона о привременој забрани располагања државном имовином БиХ (**"Службени гласник БиХ" број 85/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

У члану 3. иза става 2. додаје се нови став који гласи:

"Дио државне имовине која ће и даље служити за потребе одбране се, на основу и у складу с чл. 71-74. Закона о одбрани Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 88/05), такође изузима од привремене забране проглашене овим Законом."

21. **У Закону о парничном поступку пред Судом БиХ** ("Службени гласник БиХ" бр. 36/04, 84/07, 58/13 и 94/16) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

(1) Овим законом одређују се правила поступка пред Судом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Суд) у рјешавању имовинских спорова (парнични поступак) између државе Босне и Херцеговине (у даљем тексту: државе) и ентитета, између државе и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Дистрикт), између ентитета, између ентитета и Дистрикта и између институција Босне и Херцеговине које врше јавна овлашћења.

(2) Одредбе овог закона примјењиваће се и у имовинским споровима, проистеклим из штете која је настала при вршењу послова органа управе Босне и Херцеговине, других институција Босне и Херцеговине и службених лица тих органа и институција.

(3) Одредбе овог закона примјењиваће се и у другим имовинским споровима, кад је надлежност Суда утврђена законима Босне и Херцеговине или међународним уговором.

22. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник РС" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13) релевантне одредбе гласе:

Надлежност у споровима о непокретностима
Члан 42.

За суђење у споровима о праву својине и о другим стварним правима на непокретности, у споровима због сметања посједа на непокретности, као и у споровима из закупних или најамних односа на непокретности или из уговора о коришћењу стана или пословних просторија, искључиво је надлежан суд на чијем се подручју налази непокретност.

Ако непокретност лежи на подручју више судова, надлежан је сваки од тих судова.

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број С1 3 П 016159 16 Рев од 24. новембра 2016. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 27. децембра 2016. године а апелација је поднесена 8. фебруара 2017. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апеланткиња побија наведене пресуде, тврдећи да су тим пресудама прекршена њена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те права из члана III тач. 1, 3 и 5 Устава Босне и Херцеговине.

28. С обзиром на то да је апеланткиња носилац јавне власти, Уставни суд подсјећа да она не ужива заштиту права загарантованих одредбама Европске конвенције и њених протокола који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу са јавном влашћу. Међутим, Уставни суд у својој пракси указао је да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, па је усвојио став да, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било ког суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права може поднијети апелацију Уставном суду. У складу с тим, државни органи и јавна власт, као учесници судских поступака, уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука број *АП 39/03* од 27. фебруара 2004. године, објављена на www.ustavnisud.ba). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати апеланткињине наводе у односу на право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Право на правично суђење

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

30. Апеланткиња сматра да је Суд БиХ при доношењу својих одлука произвољно примијенио материјално право када је закључио да је на позитивним прописима заснована укњижба права својине на предметним непокретностима на тужитељку, те да је, с тим у вези, погрешно утврдио и чињенице. Уставни суд указује да, према својој континуираној пракси, његов задатак није да преиспитује закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права. Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели. Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

31. Уставни суд, прије свега, запажа да је предмет поступка у конкретном случају питање права својине на предметним непокретностима. Осим тога, Уставни суд запажа и да је апеланткиња ентитет у БиХ, док је тужитељка држава БиХ, односно да се ради о имовинском спору између државе и ентитета. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на одредбе члана 1 Закона о парничном поступку пред Судом БиХ, којим је прописано да се овим законом одређују правила поступка пред Судом БиХ у рјешавању имовинских спорова (парнични поступак), између осталог, између државе Босне и Херцеговине и ентитета. Дакле, наведеним законом је прописана искључива надлежност Суда БиХ у споровима као што је конкретан из чега произилази да је овај закон *lex specialis* у односу на законе којим је у имовинским споровима који се тичу непокретности прописана надлежност судова према мјесту у којем се непокретност налази. Због наведеног, Уставни суд сматра неоснованим апеланткињине наводе у вези са тврдњом о ненадлежности Суда БиХ у конкретном случају.

32. Даље, Уставни суд запажа да предметна непокретност представља перспективну војну имовину која је прије 1992. године била непокретност у државној својини СФРЈ-ЈНА. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је цитираним Споразумом, Анекс А, члан 1 став 1 и члан 2 став 1, прописано да се тим анексом, ради постизања праведног решења, покретна и непокретна државна имовина федерације која је била конституисана као СФРЈ ("државна имовина") преноси на државе сукцесоре у складу са сљедећим одредбама чланова овог прилога (члан 1 став 1), односно да се непокретна државна имовина која се налазила на територији СФРЈ преноси држави сукцесору на чијој се територији та имовина налазила (члан 2 став 1). Дакле, из

наведеног споразума, супротно апеланткињиним тврдњама, а како је то образложио и редовни суд, недвосмислено произилази да је предметна непокретност, као државна имовина у некадашњој својини СФРЈ-ЈНА, пренесена у својину државе сукцесора СФРЈ, у конкретном случају тужитељке – БиХ.

33. Даље, одредбама члана 1 став 1 Закона прописано је да се под државном имовином подразумијева, између осталог, непокретна имовина која припада држави Босни и Херцеговини (као међународно признатој држави) на основу међународног Споразума, који су 29. јуна 2001. године потписале државе Босна и Херцеговина, Хрватска, Бивша Југословенска Република Македонија, Словенија и Савезна Република Југославија, која се, на дан доношења овог закона, сматра својином или посједом Босне и Херцеговине или друге јавне организације Босне и Херцеговине, затим, чланом 3 став 2 да Комисија за државну имовину основана Одлуком Савјета министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 10/05, у даљем тексту: Комисија) може, на приједлог заинтересоване стране, одлучити да одређену државну имовину изузме од привремене забране према овом закону, а чланом 4 да привремена забрана располагања државном имовином у складу са овим законом остаје на снази до ступања на снагу закона којим се уређује спровођење критеријума који ће се примјењивати за утврђивање имовине која је у својини Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и утврђују права својине и управљања државном имовином, који ће се донијети на препоруке Комисије, и то најкасније у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона. Забрана располагања имовином прописана је и одредбама члана 74 Закона о одбрани. Међутим, Законом о измјенама и допунама Закона је, као што је цитирано, прописано да се од забране располагања изузима имовина која служи за потребе одбране (члан 1).

34. С тим у вези, из чињеница предмета произилази, супротно апеланткињиним наводима, да не постоји апсолутна забрана располагања имовином наслијеђеном од бивше СФРЈ с обзиром на то да Комисија може, на приједлог заинтересоване стране, одлучити да одређену државну имовину изузме од привремене забране располагања, те да је и Законом о измјенама и допунама Закона "скинута" забрана са располагања имовином која служи за потребе одбране. Осим тога, ради спровођења Закона о одбрани, а у складу са одредбама Закона о измјенама и допунама Закона, Предсједништво БиХ је, како то и произилази из оспорених одлука, донијело Одлуку о величини, структури и локацијама Оружаних снага БиХ а међу које спада и предметна непокретност. Дакле, из свега наведеног неспорно произилази да нема ништа што би указивало да је Суд БиХ поступио произвољно када је утврдио право својине у корист тужитељке, те наложио укњижбу тог права у земљишне књиге. Поред тога, Уставни суд, имајући у виду све наведене релевантне прописе, сматра да сама чињеница књижења предметне непокретности не подразумијева да ће она остати у будућности и даље укњижена на тужитељку. Ово стога што је већ цитираним одредбама члана 73 Закона о одбрани, како је то и образложено у оспореним пресудама, прописана обавеза закључивања споразума између Савјета министара и влада РС и ФБиХ о расподјели имовине стечене сукцесијом а која је, сходно одредбама Споразума, сада у својини тужитељке (државе БиХ). Наведени споразум, како примјећује Уставни суд, још увијек није закључен (иако је требало да буде до 31. децембра 2005.), али његово закључење и даље остаје обавеза за све нивое власти у БиХ, те не искључује могућност да ће споразумно, након његовог закључења, и предметне непокретности промијенити титулара права својине (што, дакле, може, али и не мора да се деси). При томе Уставни суд има у виду да из чињеница предмета јасно произилази и да је сама апеланткиња, претходно, поступила супротно прописима на које се позива с обзиром на то да је извршила укњижбу предметних непокретности на себе.

35. Коначно, Уставни суд сматра неоснованим и апеланткињине наводе да се књижењем права својине на предметним непокретностима на тужитељку крши Дејтонски споразум и одузима дио територије апеланткињи. Наиме, како је то и образложио редовни суд, прије свега књижење предметних непокретности које се налазе на територији која је Дејтонским споразумом припала апеланткињи не може да представља одузимање територије апеланткињи, јер би у супротном свако књижење непокретне имовине на титулара различитог од апеланткиње представљало одузимање територије апеланткињи. Поред тога, апеланткиња је ентитет, саставни дио тужитељке као међународно признате државе, састављене од двају ентитета – апеланткиње и ФБиХ (и Брчко Дистрикта као локалне самоуправе у оквиру територије) - који дијеле тужитељкину територију у омјеру договореном Дејтонским споразумом а која се налази у оквиру међународно признатих граница тужитељке која је титулар, између осталог, и имовине стечене сукцесијом од бивше СФРЈ на својој комплетној територији, што, дакле, укључује и такву имовину на подручју апеланткиње и ФБиХ. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да нема ништа што би указивало да је Суд БиХ произвољно примијенио право или погрешно утврдио чињенице када је донио оспорене одлуке, те да су неосновани сви елаборирани апеланткињини наводи.

36. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема кршења апеланткињиних права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Остали наводи

37. Апеланткиња наводи и да јој је, због произвољне примјене права и погрешно утврђених чињеница, односно због кршења права на правично суђење прекршено и право из члана III тач. 1, 3 и 5 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је већ у претходним тачкама ове одлуке закључио да материјално право није произвољно примијењено, односно да није било кршења права на правично суђење. Питањем надлежности и односа између институција Босне и Херцеговине и ентитета, како је то дефинисано у члану III Устава Босне и Херцеговине, бавио се и редовни суд у поступку доношења и у образложењу оспорених одлука у којем су садржани јасни разлози зашто оспорене пресуде нису у супротности са наведеним уставним одредбама. На основу наведеног, Уставни суд, такође, сматра да оспорене пресуде нису супротне члану III тач. 1, 3 и 5 Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

38. Нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, ни члана III тач. 1, 3 и 5 Устава Босне и Херцеговине када нема ништа што би указивало да је Суд БиХ произвољно примијенио материјално право када је утврдио да је тужитељка титулар права својине на предметним непокретностима, јер их је стекла на основу Споразума као држава сукцесор а у међувремену није постигнут договор о расподјели сукцесијом стечене имовине између различитих нивоа власти у БиХ.

39. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

40. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 548/17**, rješavajući apelaciju **Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Republike Srpske** podnesena protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 15 Gž od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 24. maja 2016. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Republika Srpska (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske - sjedište zamjenika Istočno Sarajevo, podnijela je 8. februara 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine. Apelantica je, također, podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio izvršenje navedene presude Suda BiH od 3. jula 2015. godine u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu, preciziranom u presudi, i dijelu presude Suda BiH od 27. jula 2016. godine kojim se nalaže Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove (u daljnjem tekstu: Republička uprava) da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: tužiteljica) na navedenim nekretninama i izvrši brisanje svih apelanticinih prava na predmetnim nekretninama do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 4106/16 od 23. novembra 2016. godine kojom je odbacio kao preuranjenu apelanticinu apelaciju podnesenu protiv Presude Suda BiH broj S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine, jer postupak po apelanticinoj reviziji nije bio okončan.

3. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 548/17 od 28. februara 2017. godine kojom je odbio kao neosnovan apelanticin zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH, Ministarstva odbrane BiH (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 20. februara 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Sud BiH je dostavio odgovor 24. februara 2017. godine, tužiteljica 3. marta 2017. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužiteljice, te je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu nekretnina preciziranih u presudi (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) koje u naravi čine objekt Ministarstva odbrane i pašnjak IV klase, ukupne površine 11.474,00 m2 (stav 1). Presudom je naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu na predmetnim nekretninama, te je naloženo i da se izvrši brisanje upisa svih apelanticinih prava, Javnog preduzeća "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac (u daljnjem tekstu: drugotužena) i "M:tela" a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: trećetuženi) na predmetnim nekretninama u posjedovnim listovima preciziranim u presudi (stav 2). Presudom su obavezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama preciziranim u presudi, kao i da se izvrši brisanje upisa svih prava tuženih na predmetnim nekretninama (stav 3). Presudom su, također, obavezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da tužiteljici naknade troškove postupka u iznosu preciziranom u presudi.

8. U obrazloženju je navedeno da je predmetna nekretnina pripadala Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ, da je na osnovu odredaba člana 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (u daljnjem tekstu: Zakon) data definicija državne imovine, tako da se pod takvom imovinom podrazumijeva državna imovina BiH koja je predmet raspodjele imovine bivše SFRJ, da je na osnovu Sporazuma o pitanjima sukcesije bivše SFRJ (u daljnjem tekstu: Sporazum), Aneks A čl. 2. i 7, predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriji BiH, prenesena u vlasništvo BiH 1. marta 1992. godine, kada je BiH proglasila svoju nezavisnost, te da, shodno navedenom, pravo vlasništva na datoj lokaciji uživa država BiH, tako da je svako suprotno raspolaganje ili promjena upisa koji se temelje na prethodno navedenim propisima nezakonito. Navedeno je i da je na osnovu relevantnih odredaba Zakona o odbrani BiH, te odluke Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH predmetna nekretnina određena kao "perspektivna vojna lokacija koja se ne može dati u posjed i na korištenje bilo kojem subjektu koji nije nadležan za pitanja odbrane", odnosno koja se može predati samo Ministarstvu odbrane BiH. Prema obrazloženju Suda BiH, Visoki predstavnik za BiH je 26. septembra 2006. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Zakona. Obrazloženo je da navedena odluka u relevantnom dijelu glasi kako slijedi: "Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane na osnovu i u skladu sa čl. 71-74. Zakona o odbrani BiH se, također, izuzima od privremene zabrane proglašene ovim zakonom." Navedeno je i da je Odlukom Ustavnog suda BiH broj U 1/11 navedeno da je pravo države BiH da regulira pitanje državne imovine, što proizlazi i iz odredbe člana IV/4.e) Ustava BiH, te da prvenstveno država BiH ima pravo nastaviti da regulira državnu

imovinu, odnosno da je titular državne imovine. Sud BiH je naveo i da su apelanticini prigovori da taj sud nije nadležan za postupanje u predmetnom slučaju neosnovani, jer je nadležnost Suda BiH u ovom i sličnim predmetima propisana članom 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je, između ostalog, propisano da Sud BiH postupa u imovinskim sporovima između države BiH i entiteta.

9. Protiv navedene presude apelantica, drugotužena i trećetuženi su podnijeli žalbe Sudu BiH (drugostepenom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 15 Gž od 27. jula 2016. godine apelanticinu žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva BiH na predmetnim nekretninama i naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na BiH na predmetnim nekretninama i da izvrši brisanje upisa svih apelanticinih prava upisanih na predmetnim nekretninama, što je apelantica dužna da trpi. Žalbe drugotužene i trećetuženog su presudom usvojene i prvostepena presuda u dijelu koji se odnosi na brisanje upisa svih prava ovih tuženih na predmetnim nekretninama upisanim u posjedovnim listovima preciziranim u presudi ukinuta, te se Sud BiH proglasio nenadležnim, ukinute su sve provedene radnje i tužba u tom dijelu odbačena. Osim toga, presudom su žalbe drugotužene i trećetuženog usvojene i prvostepena presuda preinačena i u dijelu u kojem je zahtijevano da ovi tuženi trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama na način da se tužbeni zahtjev u ovom dijelu odbija. Presudom je preinačena odluka o troškovima na način preciziran u presudi, te obavezana apelantica da sve obaveze po ovoj presudi izvrši u roku od 30 dana od dana dostavljanja drugostepene presude. U obrazloženju je navedeno da, u vezi sa apelanticinom žalbom, taj sud prihvata sve razloge koje je u osporenoj presudi dao prvostepeni sud zbog čega je apelanticina žalba neosnovana, dok je u odnosu na žalbe drugotužene i trećetuženog navedeno da su osnovane s obzirom na to da nema pasivne legitimacije na strani ovih tuženih, jer ovi tuženi nisu upisani kao titulari vlasništva na predmetnim nekretninama.

10. Protiv navedene presude apelantica je izjavila reviziju Sudu BiH (revizijskom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine reviziju odbio kao neosnovanu, prihvatajući pravni stav nižestepenih sudova. U obrazloženju je, između ostalog, navedeno da nema osnova apelanticin revizijski prigovor u odnosu na pitanje aktivne legitimacije, jer, kako je apelantica tvrdila, predmetne nekretnine potpadaju pod zabranu raspolaganja. Sud BiH je naveo da je tačno da je članom 1. Zakona propisana zabrana raspolaganja državnom imovinom, ali da je članom 3. stav 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona izuzet od privremene zabrane proglašene ovim zakonom dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane zbog čega, kako je obrazloženo, obrazloženje drugostepenog suda u odnosu na vojnu imovinu u cijelosti prihvata i to vijeće, jer su dati jasni i opredijeljeni razlozi. U konkretnom slučaju, prema mišljenju tog suda, u pitanju je vojna imovina koja ima karakter vojno perspektivne imovine Ministarstva odbrane BiH, a odnosi se na Stacionarna komunikacijska čvorišta, Veliki Žep, općina Han-Pijesak u skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH od 18. aprila 2012. godine, koja je na osnovu odluke Vijeća ministara od 23. oktobra 2014. godine Pravilnikom uredila uvjete, proceduru izdavanja resursa SKČ iz navedene odluke Predsjedništva BiH za druge korisnike, te način pristupa njima. Sud BiH je istakao da, suprotno apelanticinom shvatanju, nema mjesta za tvrdnju da je Komisija za državnu imovinu jedino kompetentna da utvrdi da li ta imovina potpada pod zabranu raspolaganja zbog toga što je izmjenama Zakona regulirana imovina koja je izuzeta od raspolaganja, što je očigledno imalo cilj da se provede Zakon o odbrani BiH u pogledu prenošenja imovinskih prava i obaveza na tzv. perspektivnoj vojnoj imovini utvrđenoj Odlukom Predsjedništva BiH.

11. Sud BiH je, dalje, obrazložio da apelantica pogrešno tumači Aneks A Sporazuma, koji je ratificiran 2. juna 2004. godine i koji ima karakter međunarodnog ugovora, a kojim je pokretna i nepokretna imovina prenesena na države sukcesore na način da se u članu 2. nepokretna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijoj teritoriji se ta imovina nalazila, što je u ovom slučaju tužiteljica, a ne subjektu na čijoj teritoriji se nekretnina nalazi, što je u ovom slučaju apelantica. Da se navedena odredba ne može drugačije tumačiti, prema mišljenju Suda BiH, proizlazi iz člana 7. Sporazuma kojim se pravo na imovinu prenosi u vlasništvo na jednu od država sukcesora od dana proglašenja nezavisnosti, a to je u konkretnom slučaju 1. marta 1992. godine, kada je BiH proglasila nezavisnost, pa će se pravni osnov i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge države sukcesora smatrati ništavim od tog datuma. Obrazloženo je da je nakon Sporazuma stupio na snagu Zakon o odbrani, koji se primjenjuje od 1. januara 2006. godine i koji je odredbama čl. 71-73. propisao da će se sačiniti popis nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane na svim nivoima, te da je članom 73. stav 2. navedenog zakona propisan rok za potpisivanje sporazuma najkasnije do 31. decembra 2005. godine za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama na pokretnoj i nepokretnoj imovini. Pošto sporazum o prijenosu imovinskih prava nije potpisan, a predmetne nekretnine koje su pripadale Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ upisane kao vlasništvo Ministarstva odbrane apelantice, za čije je obaveze i dalje odgovorna Vlada RS, to je, prema mišljenju Suda BiH, osnovan zahtjev tužiteljice da se, radi realizacije upisa prava vlasništva stečena ratificiranim Sporazumom, utvrdi pravo vlasništva tužiteljice.

12. Sud BiH je naveo da član I/3. Ustava BiH definira strukturu Bosne i Hercegovine kao države sastavljene od dvaju entiteta, te, pored toga, Brčko Distrikta koji postoji kao zasebna jedinica lokalne samouprave, da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 istakao da, iako član III stav 3. Ustava BiH propisuje da sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim ustavom izričito povjerena institucijama BiH pripadaju entitetima, isti član uspostavlja jasnu normativnu hijerarhiju između državnog ustava i entitetskog pravnog sistema, da svaki nivo vlasti ima svoje nadležnosti, da Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime Bosna i Hercegovina, nastavlja svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država, da izraz Bosna i Hercegovina, prema Ustavu, podrazumijeva ukupnu državu kao međunarodnopravni subjekt, a što slijedi iz 6. alineje Preambule Ustava BiH, te čl. I/1, II/7. i VIII/1. Ustava BiH, zbog čega je jasno da izraz Bosna i Hercegovina iz Ustava BiH objedinjuje više značenja-najviši nivo vlasti BiH koji se zove nivo vlasti BiH, BiH kao međunarodnopravni subjekt, tj. kao pravnu državu i pravnog sljednika Republike Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine. Dalje je navedeno da je Ustavni sud BiH u Odluci broj U 1/11 u tački 72, između ostalog, naveo da "to može biti od pomoći jer objašnjava da identitet i kontinuitet između Republike Bosne i Hercegovine i bivše SFRJ s Bosnom i Hercegovinom vodi ka zaključku da je državi Bosni i Hercegovini, prema Sporazumu, data državna imovina navedena u tom sporazumu, tj. da je Bosna i Hercegovina titular te imovine. U skladu sa tim, državna imovina reflektira državnost, suverenitet i teritorijalni integritet BiH".

13. Sud BiH je naveo da, zbog navedenog, nema osnova za tvrdnju da je pobijanom odlukom došlo do povrede člana I stav 3. Ustava BiH, odnosno da je usvajanjem tužbenog zahtjeva tužiteljice došlo do umanjenja apelanticine teritorije u površini

utvrđenoj u izreci presude. Naime, kako je obrazloženo, tužbenim zahtjevom je traženo da se utvrdi pravo vlasništva tužiteljice na predmetnim nekretninama, što, prema shvatanju revizionog vijeća, ni u kom slučaju ne znači umanjenje teritorije jednog entiteta-apelantice, nego samo utvrđivanje činjenice ko je titular navedene imovine. Predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, prema obrazloženju Suda BiH, prenesena je u apelanticino vlasništvo 1. marta 1992. godine, tj. na dan kada je BiH proglasila svoju nezavisnost, pa, shodno tome, prema obrazloženju tog suda, pravo vlasništva na datoj lokaciji uživa tužiteljica. Imajući u vidu sve navedeno, Sud BiH je donio presudu kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica smatra da joj je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Kršenje vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da sudovi nisu nikako mogli dodijeliti predmetne nekretnine tužiteljici, jer je o raspodjeli imovine, kao što je predmetna, mogla odlučiti samo komisija formirana od predstavnika svih nivoa vlasti na osnovu sporazuma o raspodjeli državne imovine na teritoriji BiH, a što nikada nije učinjeno, jer sporazum nikada nije sačinjen, kao i da u konkretnom slučaju nije bilo nikakvog osnova za primjenu sporazuma, jer je to međunarodni sporazum kojim nisu regulirana pitanja raspodjele imovine unutar nivoa vlasti novonastalih država. Apelantica navodi da postoje pisma, čiji sadržaj interpretira u apelaciji, kojim se Visoki predstavnik obraćao Pravobranilaštvu BiH kojima mu je uputio upozorenje da prestane da proknjižava imovinu bivše SFRJ na BiH, jer se tako krše odredbe Zakona o zabrani raspolaganja imovinom. Smatra i da je jedino u ovom slučaju bilo moguće primijeniti odredbe člana 71. Zakona o odbrani BiH, kojim je jasno precizirano da će pravni osnov za raspodjelu imovine unutar BiH biti sporazum koji, kako je već rečeno, nikada nije potpisan. Osim toga, navodi da je bezuspješno ukazivala u postupku da se na ovaj slučaj ne može primijeniti stav Ustavnog suda iz njegove odluke u predmetu broj U 1/11 u kojem je rješavano pitanje uknjižbe imovine na apelanticu, jer joj se time oduzima teritorija dobijena po osnovu Dejtonskog sporazuma, a što je u suprotnosti sa Odlukom Ustavnog suda broj U 5/98. Također, smatra da Sud BiH nije nadležan u predmetnom slučaju, jer isključivu nadležnost ima Osnovni sud u Vlasenici s obzirom na to da se predmetne nekretnine nalaze na teritoriji koju pokriva nadležnost tog suda.

b) Odgovor na apelaciju

15. Sud BiH je naveo da u postupku nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

16. Tužiteljica je navela da nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da je zbog tog razloga apelacija neosnovana. Navodi da je nesporno da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 utvrdio isključivu nadležnost BiH da odlučuje o statusu imovine iz člana 2. Zakona, te da apelantica u konkretnoj apelaciji u cijelosti ponavlja navode koje je iznosila u postupku u predmetu broj U 1/11. Tužiteljica je navela i da je neosnovan apelanticin navod da je za rješavanje imovinskih pitanja nadležna Komisija za državnu imovinu s obzirom na to da nadležnost Suda BiH u imovinskim sporovima između države i entiteta nedvosmisleno proizlazi iz Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH a imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o imovinskom sporu između države BiH i entiteta Republika Srpska.

V. Relevantni propisi

17. **U Sporazumu o pitanjima sukcesije bivše SFRJ** relevantne odredbe glase:

Prilog A

POKRETNA I NEPOKRETNA IMOVINA

Član 1.

(1) U cilju postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituisana kao SFRJ ("državna imovina") prenosi se na Države sukcesore u skladu sa sledećim odredbama članova ovog priloga.

(2) Ostala imovinska prava i interesi SFRJ regulisani su Prilogom F ovog Sporazuma.

(3) Privatna svojina i stečena prava građana i ostalih pravnih lica SFRJ regulisana su Prilogom G ovog Sporazuma.

Član 2.

(1) Nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi se Državi sukcesoru na čijoj se teritoriji ta imovina nalazila.

(2) Države sukcesori će na najbolji način nastojati da pomognu jedna drugoj u sprovođenju svojih diplomatskih i konzularnih aktivnosti, obezbeđivanjem odgovarajuće imovine na njihovim odnosnim teritorijama.

Član 7.

Kada se, u skladu sa ovim Prilogom, imovina prenosi na jednu od Država sukcesora, vlasništvo i pravo u odnosu na takvu imovinu važiće od dana kada je ova proglasila svoju nezavisnost, a pravni osnov i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge Države sukcesora, smatraće se od tog datuma ništavnim.

18. **U Zakonu o odbrani** ("Službeni glasnik BiH" br. 88/05, 94/05) relevantne odredbe glase:

Član 71.

(Prijenos nepokretne imovine)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će, danom stupanja na snagu ovog zakona, na osnovu svih podataka o nepokretnoj imovini, početi sačinjavanje popisa nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane, a na kojoj pravo upravljanja i raspolaganja, pravo korištenja ili pravo vlasništva ima Federacija BiH, Vlada Republike Srpske, Vlada Federacije BiH, ministarstva odbrane, Vojska Republike Srpske, Vojska Federacije BiH ili neki drugi organ Bosne i Hercegovine ili bilo koje njene administrativne jedinice (u daljnjem tekstu: nepokretna imovina). Nadležne institucije dužne su u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona dostaviti sveobuhvatne popise nepokretne imovine Ministarstvu odbrane, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005. godine.

(2) Stručni tim u roku od 30 dana od prijema sveobuhvatnog popisa nepokretne imovine predlaže ministru odbrane plan za konačno postupanje sa svom nepokretnom imovinom koja će i dalje služiti za potrebe odbrane, a u skladu s važećim propisima.

(3) Ministarstvo odbrane će 1. januara 2006. preuzeti na korištenje i ući u posjed nepokretne imovine iz stava (2) ovog člana.

Član 72.

(Prijenos drugih prava i obaveza)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, sačiniti sveobuhvatan popis ostalih prava i obaveza prijašnjih entitetskih ministarstava odbrane i predložiti plan o prijenosu ostalih prava i obaveza Ministarstvu odbrane, s 1. januarom 2006.

(2) Osim ako nije drugačije predviđeno u planu za prijenos ostalih prava i obaveza iz stava (1) ovog člana odobrenog u skladu s članom 73. ovog zakona, entitetske vlade i dalje su odgovorne za dugove, zaduženja i ostale obaveze entitetskih ministarstava odbrane nastalih do 1. januara 2006.

(3) Entitetske vlade ne mogu tražiti odštetu, doprinos ili obeštećenje od Bosne i Hercegovine u pogledu prijenosa ostalih prava i obaveza, osim u slučaju ako ih za to ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili Parlamentarna skupština.

Član 73.

(Sporazum o prijenosu imovinskih prava)

(1) Ministarstvo odbrane dostavlja plan o konačnom raspolaganju imovinom iz člana 70., stav (3),člana 71., stav (3) i člana 72. na odobrenje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

(2) Nakon što Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odobri plan, a u roku od 60 dana, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005., Ministarstvo odbrane podnosi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, vladama Republike Srpske i Federacije BiH na potpis sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne akte potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Član 74.

(Zabrana raspolaganja imovinom)

Od dana stupanja na snagu ovog Zakona do dana stupanja na snagu sporazuma, odluke, rješenja ili drugog relevantnog akta iz člana 73. ovog Zakona kojim se okončava raspolaganje imovinskim pravima između prijašnjih entitetskih ministarstava odbrane i Ministarstva odbrane, zabranjuje se bilo kakvo raspolaganje imovinom iz člana 70., stav (3), član 71., stav (3) i člana 72. ovog Zakona.

19. **U Zakonu o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH** ("Službeni glasnik BiH" broj 29/06) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom.

U smislu ove odluke, pod državnom imovinom podrazumijeva se:

1. nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na osnovu međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije, koji su 29. juna 2001. god. potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine; i

2. nepokretna imovina na kojoj je pravo raspolaganja i upravljanja imala bivša Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina do 31. decembra 1991. god, a koja se na dan donošenja ovog zakona smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili javne organizacije ili organa Bosne i Hercegovine i bilo koje administrativne jedinice Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod raspolaganjem navedene imovine smatra se direktni ili indirektni prenos vlasništva.

Član 2.

Bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo u skladu s odredbama ovog zakona.

Svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaže imovinom iz člana 1. ovog zakona suprotno odredbama ovog zakona, ništav je.

Član 3. stav 2.

Osim toga, Komisija za državnu imovinu osnovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 10/05, u daljem tekstu: "Komisija") može, na prijedlog zainteresovane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Član 4.

Privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu sa ovim zakonom ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Komisije, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

20. **U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (**"Službeni glasnik BiH" broj 85/06) relevantne odredbe glase:

Član 1.

U članu 3. iza stava 2. dodaje se novi stav koji glasi:

"Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane se, na osnovu i u skladu s čl. 71-74. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 88/05), također izuzima od privremene zabrane proglašene ovim Zakonom."

21. **U Zakonu o parničnom postupku pred Sudom BiH** ("Službeni glasnik BiH" br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16) relevantne odredbe glase:

Član 1.

(1) Ovim zakonom određuju se pravila postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak) između države Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: države) i entiteta, između države i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt), između entiteta, između entiteta i Distrikta i između institucija Bosne i Hercegovine koje vrše javna ovlaštenja.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u imovinskim sporovima, proisteklim iz štete koja je nastala pri vršenju poslova organa uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih lica tih organa i institucija.

(3) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u drugim imovinskim sporovima, kad je nadležnost Suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom.

22. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Nadležnost u sporovima o nepokretnostima

Član 42.

Za suđenje u sporovima o pravu svojine i o drugim stvarnim pravima na nepokretnosti, u sporovima zbog smetanja posjeda na nepokretnosti, kao i u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nepokretnosti ili iz ugovora o korišćenju stana ili poslovnih prostorija, isključivo je nadležan sud na čijem se području nalazi nepokretnost.

Ako nepokretnost leži na području više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 27. decembra 2016. godine a apelacija je podnesena 8. februara 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelantica pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama prekršena njena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te prava iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

28. S obzirom na to da je apelantica nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagarantiranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud u svojoj praksi ukazao je da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 39/03* od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati apelanticine navode u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i osnovne slobode iz stava 2. ovog člana,što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

30. Apelantica smatra da je Sud BiH pri donošenju svojih odluka proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je na pozitivnim propisima zasnovana uknjižba prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu, te da je, s tim u vezi, pogrešno utvrdio i činjenice. Ustavni sud ukazuje da, prema svojoj kontinuiranoj praksi, njegov zadatak nije da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava. Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, generalno, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

31. Ustavni sud, prije svega, zapaža da je predmet postupka u konkretnom slučaju pitanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama. Osim toga, Ustavni sud zapaža i da je apelantica entitet u BiH, dok je tužiteljica država BiH, odnosno da se radi o imovinskom sporu između države i entiteta. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na odredbe člana 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je propisano da se ovim zakonom određuju pravila postupka pred Sudom BiH u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak), između ostalog, između države Bosne i Hercegovine i entiteta. Dakle, navedenim zakonom je propisana isključiva nadležnost Suda BiH u sporovima kao što je konkretan iz čega proizlazi da je ovaj zakon *lex specialis* u odnosu na zakone kojim je u imovinskim sporovima koji se tiču nekretnina propisana nadležnost sudova prema mjestu u kojem se nekretnina nalazi. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra neosnovanim apelanticine navode u vezi sa tvrdnjom o nenadležnosti Suda BiH u konkretnom slučaju.

32. Dalje, Ustavni sud zapaža da predmetna nekretnina predstavlja perspektivnu vojnu imovinu koja je prije 1992. godine bila nekretnina u državnom vlasništvu SFRJ-JNA. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je citiranim Sporazumom, Aneks A, član 1. stav 1. i član 2. stav 1, propisano da se tim aneksom, radi postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituirana kao SFRJ ("državna imovina") prenosi na države sukcesore u skladu sa sljedećim odredbama članova ovog priloga (član 1. stav 1), odnosno da se nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijoj se teritoriji ta imovina nalazila (član 2. stav 1). Dakle, iz navedenog sporazuma, suprotno apelanticinim tvrdnjama, a kako je to obrazložio i redovni sud, nedvosmisleno proizlazi da je predmetna nekretnina, kao državna imovina u nekadašnjem vlasništvu SFRJ-JNA, prenesena u vlasništvo države sukcesora SFRJ, u konkretnom slučaju tužiteljice – BiH.

33. Dalje, odredbama člana 1. stav 1. Zakona propisano je da se pod državnom imovinom podrazumijeva, između ostalog, nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na osnovu međunarodnog Sporazuma, koji su 29. juna 2001. godine potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine, zatim, članom 3. stav 2. da Komisija za državnu imovinu osnovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 10/05, u daljem tekstu: Komisija) može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu, a članom 4. da privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu sa ovim zakonom ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Komisije, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zabrana raspolaganja imovinom propisana je i odredbama člana 74. Zakona o odbrani. Međutim, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona je, kao što je citirano, propisano da se od zabrane raspolaganja izuzima imovina koja služi za potrebe odbrane (član 1).

34. S tim u vezi, iz činjenica predmeta proizlazi, suprotno apelanticinim navodima, da ne postoji apsolutna zabrana raspolaganja imovinom naslijeđenom od bivše SFRJ s obzirom na to da Komisija može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane raspolaganja, te da je i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona "skinuta" zabrana sa raspolaganja imovinom koja služi za potrebe odbrane. Osim toga, radi provođenja Zakona o odbrani, a u skladu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona, Predsjedništvo BiH je, kako to i proizlazi iz osporenih odluka, donijelo Odluku o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH a među koje spada i predmetna nekretnina. Dakle, iz svega navedenog nesporno proizlazi da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH postupio proizvoljno kada je utvrdio pravo vlasništva u korist tužiteljice, te naložio uknjižbu tog prava u zemljišne knjige. Pored toga, Ustavni sud, imajući u vidu sve navedene relevantne propise, smatra da sama činjenica knjiženja predmetne nekretnine ne podrazumijeva da će ona ostati u budućnosti i dalje uknjižena na tužiteljicu. Ovo stoga što je već citiranim odredbama člana 73. Zakona o odbrani, kako je to i obrazloženo u osporenim presudama, propisana obaveza zaključivanja sporazuma između Vijeća ministara i vlada RS i FBiH o raspodjeli imovine stečene sukcesijom a koja je, shodno odredbama Sporazuma, sada u vlasništvu tužiteljice (države BiH). Navedeni sporazum, kako primjećuje Ustavni sud, još uvijek nije zaključen (iako je trebalo da bude do 31. decembra 2005.), ali njegovo zaključenje i dalje ostaje obaveza za sve nivoe vlasti u BiH, te ne isključuje mogućnost da će sporazumno, nakon njegovog zaključenja, i predmetne nekretnine promijeniti titulara prava vlasništva (što, dakle, može, ali i ne mora da se desi). Pri tome Ustavni sud ima u vidu da iz činjenica predmeta jasno proizlazi i da je sama apelantica, prethodno, postupila suprotno propisima na koje se poziva s obzirom na to da je izvršila uknjižbu predmetnih nekretnina na sebe.

35. Konačno, Ustavni sud smatra neosnovanim i apelanticine navode da se knjiženjem prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu krši Dejtonski sporazum i oduzima dio teritorije apelantici. Naime, kako je to i obrazložio redovni sud, prije svega knjiženje predmetnih nekretnina koje se nalaze na teritoriji koja je Dejtonskim sporazumom pripala apelantici ne može predstavljati oduzimanje teritorije apelantici, jer bi u suprotnom svako knjiženje nepokretne imovine na titulara različitog od apelantice predstavljalo oduzimanje teritorije apelantici. Pored toga, apelantica je entitet, sastavni dio tužiteljice kao međunarodno priznate države, sastavljene od dvaju entiteta – apelantice i FBiH (i Brčko Distrikta kao lokalne samouprave u okviru teritorije) - koji dijele tužiteljicinu teritoriju u omjeru dogovorenom Dejtonskim sporazumom a koja se nalazi u okviru međunarodno priznatih granica tužiteljice koja je titular, između ostalog, i imovine stečene sukcesijom od bivše SFRJ na svojoj kompletnoj teritoriji, što, dakle, uključuje i takvu imovinu na području apelantice i FBiH. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio pravo ili pogrešno utvrdio činjenice kada je donio osporene odluke, te da su neosnovani svi elaborirani apelanticini navodi.

36. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja apelanticinih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

37. Apelantica navodi i da joj je, zbog proizvoljne primjene prava i pogrešno utvrđenih činjenica, odnosno zbog kršenja prava na pravično suđenje prekršeno i pravo iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je već u prethodnim tačkama ove odluke zaključio da materijalno pravo nije proizvoljno primijenjeno, odnosno da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje. Pitanjem nadležnosti i odnosa između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, kako je to definirano u članu III Ustava Bosne i Hercegovine, bavio se i redovni sud u postupku donošenja i u obrazloženju osporenih odluka u kojem su sadržani jasni razlozi zašto osporene presude nisu u suprotnosti sa navedenim ustavnim odredbama. Na osnovu navedenog, Ustavni sud, također, smatra da osporene presude nisu suprotne članu III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, ni člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine kada nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da je tužiteljica titular prava vlasništva na predmetnim nekretninama, jer ih je stekla na osnovu Sporazuma kao država sukcesor a u međuvremenu nije postignut dogovor o raspodjeli sukcesijom stečene imovine između različitih nivoa vlasti u BiH.

39. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 548/17**, rješavajući apelaciju **Republike Srpske**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Republike Srpske** podnesena protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. studenog 2016. godine, S1 3 P 016159 15 Gž od 27. srpnja 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 24. lipnja 2016. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Republika Srpska (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Pravobraniteljstvo Republike Srpske - sjedište zamjenika Istočno Sarajevo, podnijela je 8. veljače 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. studenog 2016. godine, S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. srpnja 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 3. srpnja 2015. godine. Apelantica je, također, podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom

bi Ustavni sud obustavio izvršenje navedene presude Suda BiH od 3. srpnja 2015. godine u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu, preciziranom u presudi, i dijelu presude Suda BiH od 27. srpnja 2016. godine kojim se nalaže Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove (u daljnjem tekstu: Republička uprava) da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: tužiteljica) na navedenim nekretninama i izvrši brisanje svih apelantičinih prava na predmetnim nekretninama do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 4106/16 od 23. studenog 2016. godine kojom je odbacio kao preuranjenu apelantičinu apelaciju podnesenu protiv Presude Suda BiH broj S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. srpnja 2016. godine, jer postupak po apelantičinoj reviziji nije bio okončan.

3. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 548/17 od 28. veljače 2017. godine kojom je odbio kao neutemeljen apelantičin zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH, Ministarstva obrane BiH (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 20. veljače 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Sud BiH je dostavio odgovor 24. veljače 2017. godine, tužiteljica 3. ožujka 2017. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 016159 14 P od 3. srpnja 2015. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužiteljice, te je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu nekretnina preciziranih u presudi (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) koje u naravi čine objekt Ministarstva obrane i pašnjak IV. klase, ukupne površine 11.474,00 m2 (stavak 1). Presudom je naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu na predmetnim nekretninama, te je naloženo i da se izvrši brisanje upisa svih apelantičinih prava, Javnog poduzeća "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac (u daljnjem tekstu: drugotužena) i "M:tela" a.d. Banjaluka (u daljnjem tekstu: trećetuženi) na predmetnim nekretninama u posjedovnim listovima preciziranim u presudi (stavak 2). Presudom su obvezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama preciziranim u presudi, kao i da se izvrši brisanje upisa svih prava tuženih na predmetnim nekretninama (stavak 3). Presudom su, također, obvezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da tužiteljici naknade troškove postupka u iznosu preciziranom u presudi.

8. U obrazloženju je navedeno da je predmetna nekretnina pripadala Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ, da je na temelju odredaba članka 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (u daljnjem tekstu: Zakon) dana definicija državne imovine, tako da se pod takvom imovinom podrazumijeva državna imovina BiH koja je predmetom raspodjele imovine bivše SFRJ, da je na temelju Sporazuma o pitanjima sukcesije bivše SFRJ (u daljnjem tekstu: Sporazum), Aneks A čl. 2. i 7, predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriju BiH, prenesena u vlasništvo BiH 1. ožujka 1992. godine, kada je BiH proglasila svoju neovisnost, te da, sukladno navedenom, pravo vlasništva na danoj lokaciji uživa država BiH, tako da je svako suprotno raspolaganje ili promjena upisa koji se temelje na prethodno navedenim propisima nezakonito. Navedeno je i da je na temelju relevantnih odredaba Zakona o obrani BiH, te odluke Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH predmetna nekretnina određena kao "perspektivna vojna lokacija koja se ne može dati u posjed i na korištenje bilo kojem subjektu koji nije nadležan za pitanja obrane", odnosno koja se može predati samo Ministarstvu obrane BiH. Prema obrazloženju Suda BiH, Visoki predstavnik za BiH je 26. rujna 2006. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Zakona. Obrazloženo je da navedena odluka u relevantnom dijelu glasi kako slijedi: "Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe obrane na temelju i sukladno čl. 71-74. Zakona o obrani BiH se, također, izuzima od privremene zabrane proglašene ovim zakonom." Navedeno je i da je Odlukom Ustavnog suda BiH broj U 1/11 navedeno da je pravo države BiH da regulira pitanje državne imovine, što proizlazi i iz odredbe članka IV/4.(e) Ustava BiH, te da prvenstveno država BiH ima pravo nastaviti da regulira državnu imovinu, odnosno da je titular državne imovine. Sud BiH je naveo i da su apelantičini prigovori da taj sud nije nadležan za postupanje u predmetnom slučaju neutemeljeni, jer je nadležnost Suda BiH u ovom i sličnim predmetima propisana člankom 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je, između ostalog, propisano da Sud BiH postupa u imovinskim sporovima između države BiH i entiteta.

9. Protiv navedene presude apelantica, drugotužena i trećetuženi su podnijeli prizive Sudu BiH (drugostupanjskom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 15 Gž od 27. srpnja 2016. godine apelantičin priziv odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva BiH na predmetnim nekretninama i naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na BiH na predmetnim nekretninama i da izvrši brisanje upisa svih apelantičinih prava upisanih na predmetnim nekretninama, što je apelantica dužna trpjeti. Prizivi drugotužene i trećetuženog su presudom usvojeni i prvostupanjska presuda u dijelu koji se odnosi na brisanje upisa svih prava ovih tuženih na predmetnim nekretninama upisanim u posjedovnim listovima preciziranim u presudi ukinuta, te se Sud BiH proglasio nenadležnim, ukinute su sve provedene radnje i tužba u tom dijelu odbačena. Osim toga, presudom su prizivi drugotužene i trećetuženog usvojeni i prvostupanjska presuda preinačena i u dijelu u kojem je zahtijevano da ovi tuženi trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama na način da se tužbeni zahtjev u ovom dijelu odbija. Presudom je preinačena odluka o troškovima na način preciziran u presudi, te obvezana apelantica da sve obveze po ovoj presudi izvrši u roku od 30 dana od dana dostave drugostupanjske presude. U obrazloženju je navedeno da, u svezi sa apelantičinim prizivom, taj sud prihvaća sve razloge koje je u osporenoj presudi dao prvostupanjski sud zbog čega je apelantičin priziv neutemeljen, dok je u odnosu na prizive drugotužene i trećetuženog navedeno da su utemeljene obzirom na to da nema pasivne legitimacije na strani ovih tuženih, jer ovi tuženi nisu upisani kao titulari vlasništva na predmetnim nekretninama.

10. Protiv navedene presude apelantica je izjavila reviziju Sudu BiH (revizijskom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. studenog 2016. godine reviziju odbio kao neutemeljenu, prihvaćajući pravni stav nižestupanjskih sudova. U obrazloženju je, između ostalog, navedeno da nema osnove apelantičin revizijski prigovor u odnosu na pitanje aktivne legitimacije, jer, kako je apelantica tvrdila, predmetne nekretnine potpadaju pod zabranu raspolaganja. Sud BiH je naveo da je točno da je člankom 1. Zakona propisana zabrana raspolaganja državnom imovinom, ali da je člankom 3. stavak 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona izuzet od privremene zabrane proglašene ovim zakonom dio državne imovine koja će i dalje

služiti za potrebe obrane zbog čega, kako je obrazloženo, obrazloženje drugostupanjskog suda u odnosu na vojnu imovinu u cijelosti prihvaća i to vijeće, jer su dani jasni i opredijeljeni razlozi. U konkretnom slučaju, prema mišljenju tog suda, u pitanju je vojna imovina koja ima karakter vojno perspektivne imovine Ministarstva obrane BiH, a odnosi se na Stacionarna komunikacijska čvorišta, Veliki Žep, općina Han-Pijesak sukladno Odluci Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH od 18. travnja 2012. godine, koja je na temelju odluke Vijeća ministara od 23. listopada 2014. godine Pravilnikom uredila uvjete, proceduru izdavanja resursa SKČ iz navedene odluke Predsjedništva BiH za druge korisnike, te način pristupa njima. Sud BiH je istaknuo da, suprotno apelantičinom shvaćanju, nema mjesta za tvrdnju da je Povjerenstvo za državnu imovinu jedino kompetentno da utvrdi potpada li ta imovina pod zabranu raspolaganja zbog toga što je izmjenama Zakona regulirana imovina koja je izuzeta od raspolaganja, što je očigledno imalo cilj da se provede Zakon o obrani BiH u pogledu prenošenja imovinskih prava i obveza na tzv. perspektivnoj vojnoj imovini utvrđenoj Odlukom Predsjedništva BiH.

11. Sud BiH je, dalje, obrazložio da apelantica pogrešno tumači Aneks A Sporazuma, koji je ratificiran 2. lipnja 2004. godine i koji ima karakter međunarodnog ugovora, a kojim je pokretna i nepokretna imovina prenesena na države sukcesore na način da se u članku 2. nepokretna imovina koja se nalazila na teritoriju SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijem teritoriju se ta imovina nalazila, što je u ovom slučaju tužiteljica, a ne subjektu na čijem teritoriju se nekretnina nalazi, što je u ovom slučaju apelantica. Da se navedena odredba ne može drugačije tumačiti, prema mišljenju Suda BiH, proizlazi iz članka 7. Sporazuma kojim se pravo na imovinu prenosi u vlasništvo na jednu od država sukcesora od dana proglašenja neovisnosti, a to je u konkretnom slučaju 1. ožujka 1992. godine, kada je BiH proglasila neovisnost, pa će se pravna osnova i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge države sukcesora smatrati ništavim od tog nadnevka. Obrazloženo je da je nakon Sporazuma stupio na snagu Zakon o obrani, koji se primjenjuje od 1. siječnja 2006. godine i koji je odredbama čl. 71-73. propisao da će se sačiniti popis nepokretne imovine koja služi za potrebe obrane na svim razinama, te da je člankom 73. stavak 2. navedenog zakona propisan rok za potpisivanje sporazuma najkasnije do 31. prosinca 2005. godine za okončanje raspolaganja svim pravima i obvezama na pokretnoj i nepokretnoj imovini. Pošto sporazum o prijenosu imovinskih prava nije potpisan, a predmetne nekretnine koje su pripadale Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ upisane kao vlasništvo Ministarstva obrane apelantice, za čije je obveze i dalje odgovorna Vlada RS, to je, prema mišljenju Suda BiH, utemeljen zahtjev tužiteljice da se, radi realizacije upisa prava vlasništva stečena ratificiranim Sporazumom, utvrdi pravo vlasništva tužiteljice.

12. Sud BiH je naveo da članak I/3. Ustava BiH definira ustroj Bosne i Hercegovine kao države sastavljene od dvaju entiteta, te, pored toga, Brčko Distrikta koji postoji kao zasebna jedinica lokalne samouprave, da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 istaknuo da, iako članak III. stavak 3. Ustava BiH propisuje da sve vladine funkcije i ovlasti koje nisu ovim ustavom izričito povjerene institucijama BiH pripadaju entitetima, isti članak uspostavlja jasnu normativnu hijerarhiju između državnog ustava i entitetskog pravnog sustava, da svaka razina vlasti ima svoje nadležnosti, da Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime Bosna i Hercegovina, nastavlja svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država, da izraz Bosna i Hercegovina, prema Ustavu, podrazumijeva ukupnu državu kao međunarodnopravni subjekt, a što slijedi iz 6. alineje Preambule Ustava BiH, te čl. I/1, II/7. i VIII/1. Ustava BiH, zbog čega je jasno da izraz Bosna i Hercegovina iz Ustava BiH objedinjuje više značenja-najvišu razinu vlasti BiH koja se zove razina vlasti BiH, BiH kao međunarodnopravni subjekt, tj. kao pravnu državu i pravnog sljednika Republike Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine. Dalje je navedeno da je Ustavni sud BiH u Odluci broj U 1/11 u točki 72, između ostalog, naveo da "to može biti od pomoći jer objašnjava da identitet i kontinuitet između Republike Bosne i Hercegovine i bivše SFRJ s Bosnom i Hercegovinom vodi ka zaključku da je državi Bosni i Hercegovini, prema Sporazumu, dana državna imovina navedena u tom sporazumu, tj. da je Bosna i Hercegovina titular te imovine. Sukladno tome, državna imovina reflektira državnost, suverenitet i teritorijalni integritet BiH".

13. Sud BiH je naveo da, zbog navedenog, nema osnove za tvrdnju da je pobijanom odlukom došlo do povrede članka I. stavak 3. Ustava BiH, odnosno da je usvajanjem tužbenog zahtjeva tužiteljice došlo do umanjenja apelantičinog teritorija u površini utvrđenoj u izreci presude. Naime, kako je obrazloženo, tužbenim zahtjevom je traženo da se utvrdi pravo vlasništva tužiteljice na predmetnim nekretninama, što, prema shvaćanju revizijskog vijeća, ni u kom slučaju ne znači umanjenje teritorija jednog entiteta-apelantice, nego samo utvrđivanje činjenice tko je titular navedene imovine. Predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine, prema obrazloženju Suda BiH, prenesena je u apelantičino vlasništvo 1. ožujka 1992. godine, tj. na dan kada je BiH proglasila svoju neovisnost, pa, sukladno tome, prema obrazloženju tog suda, pravo vlasništva na danoj lokaciji uživa tužiteljica. Imajući u vidu sve navedeno, Sud BiH je donio presudu kao u dispozitivu.

IV. Apelacija
a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica smatra da joj je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo iz članka III. toč. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Kršenje vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da sudovi nisu nikako mogli dodijeliti predmetne nekretnine tužiteljici, jer je o raspodjeli imovine, kao što je predmetna, moglo odlučiti samo povjerenstvo formirano od predstavnika svih razina vlasti na temelju sporazuma o raspodjeli državne imovine na teritoriju BiH, a što nikada nije učinjeno, jer sporazum nikada nije sačinjen, kao i da u konkretnom slučaju nije bilo nikakve osnove za primjenu sporazuma, jer je to međunarodni sporazum kojim nisu regulirana pitanja raspodjele imovine unutar razina vlasti novonastalih država. Apelantica navodi da postoje pisma, čiji sadržaj interpretira u apelaciji, kojim se Visoki predstavnik obraćao Pravobraniteljstvu BiH kojima mu je uputio upozorenje da prestane proknjižavati imovinu bivše SFRJ na BiH, jer se tako krše odredbe Zakona o zabrani raspolaganja imovinom. Smatra i da je jedino u ovom slučaju bilo moguće primijeniti odredbe članka 71. Zakona o obrani BiH, kojim je jasno precizirano da će pravnu osnovu za raspodjelu imovine unutar BiH biti sporazum koji, kako je već rečeno, nikada nije potpisan. Osim toga, navodi da je bezuspješno ukazivala u postupku da se na ovaj slučaj ne može primijeniti stav Ustavnog suda iz njegove odluke u predmetu broj U 1/11 u kojem je rješavano pitanje uknjižbe imovine na apelanticu, jer joj se time oduzima teritorij dobiven po osnovi Daytonskog sporazuma, a što je u suprotnosti sa Odlukom Ustavnog suda broj U 5/98. Također, smatra da Sud BiH nije nadležan u predmetnom slučaju, jer isključivu nadležnost ima Osnovni sud u Vlasenici

obzirom na to da se predmetne nekretnine nalaze na teritoriju koji pokriva nadležnost tog suda.

b) Odgovor na apelaciju

15. Sud BiH je naveo da u postupku nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neutemeljenu.

16. Tužiteljica je navela da nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da je zbog tog razloga apelacija neutemeljena. Navodi da je nesporno da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 utvrdio isključivu nadležnost BiH da odlučuje o statusu imovine iz članka 2. Zakona, te da apelantica u konkretnoj apelaciji u cijelosti ponavlja navode koje je iznosila u postupku u predmetu broj U 1/11. Tužiteljica je navela i da je neutemeljen apelantičin navod da je za rješavanje imovinskih pitanja nadležno Povjerenstvo za državnu imovinu obzirom na to da nadležnost Suda BiH u imovinskim sporovima između države i entiteta nedvojbeno proizlazi iz Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH a imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o imovinskom sporu između države BiH i entiteta Republika Srpska.

V. Relevantni propisi

17. **U Sporazumu o pitanjima sukcesije bivše SFRJ** relevantne odredbe glase:

Prilog A

POKRETNA I NEPOKRETNA IMOVINA

Član 1.

(1) U cilju postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituisana kao SFRJ ("državna imovina") prenosi se na Države sukcesore sukladno sledećim odredbama članova ovog priloga.

(2) Ostala imovinska prava i interesi SFRJ regulisani su Prilogom F ovog Sporazuma.

(3) Privatna svojina i stečena prava građana i ostalih pravnih lica SFRJ regulisana su Prilogom G ovog Sporazuma.

Član 2.

(1) Nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi se Državi sukcesoru na čijoj se teritoriji ta imovina nalazila.

(2) Države sukcesori će na najbolji način nastojati da pomognu jedna drugoj u sprovođenju svojih diplomatskih i konzularnih aktivnosti, obezbeđivanjem odgovarajuće imovine na njihovim odnosnim teritorijama.

Član 7.

Kada se, sukladno ovim Prilogom, imovina prenosi na jednu od Država sukcesora, vlasništvo i pravo u odnosu na takvu imovinu važiće od dana kada je ova proglasila svoju nezavisnost, a pravni osnov i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge Države sukcesora, smatraće se od tog datuma ništavnim.

18. **U Zakonu o obrani** ("Službeni glasnik BiH" br. 88/05, 94/05) relevantne odredbe glase:

Članak 71.

(Prijenos nepokretne imovine)

(1) Ministarstvo obrane i entitetska ministarstva obrane danom stupanja na snagu ovog Zakona, na temelju svih podataka o nepokretnoj imovini, počet će izradbu popisa nepokretne imovine koja služi za potrebe obrane, a na kojoj pravo upravljanja i raspolaganja, pravo uporabe ili pravo vlasništva ima Federacija BiH, Vlada Republike Srpske, Vlada Federacije BiH, ministarstva obrane, Vojska Republike Srpske, Vojska Federacije BiH ili neko drugo tijelo Bosne i Hercegovine ili bilo koje njezine administrativne jedinice (u daljnjem tekstu: nepokretna imovina). Mjerodavne institucije dužne su u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona dostaviti sveobuhvatne popise nepokretne imovine Ministarstvu obrane, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. prosinca 2005. godine.

(2) Stručni tim u roku od 30 dana od prijama sveobuhvatnog popisa nepokretne imovine predlaže ministru obrane plan za konačno postupanje cjelokupnom nepokretnom imovinom koja će i dalje služiti za potrebe obrane, sukladno valjanim propisima.

(3) Ministarstvo obrane će 1. siječnja 2006. preuzeti na korištenje i ući u posjed nepokretne imovine iz stavka (2) ovog članka.

Članak 72.

(Prijenos drugih prava i obveza)

(1) Ministarstvo obrane i entitetska ministarstva obrane, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, sačinit će sveobuhvatan popis ostalih prava i obveza prijašnjih entitetskih ministarstava obrane i predložiti plan o prijenosu ostalih prava i obveza Ministarstvu obrane, s 1. siječnjem 2006.

(2) Osim ukoliko nije drukčije predviđeno planom za prijenos ostalih prava i obveza iz stavka (1) ovog članka odobrenog sukladno članku 73. ovog Zakona, entitetske vlade i dalje su odgovorne za dugove, zaduženja i ostale obveze entitetskih ministarstava obrane nastalih do 1. siječnja 2006.

(3) Entitetske vlade ne mogu tražiti odštetu, doprinos ili obeštećenje od Bosne i Hercegovine u pogledu prijenosa ostalih prava i obveza, osim u slučaju ako ih za to ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili Parlamentarna skupština.

Članak 73.

(Sporazum o prijenosu imovinskih prava)

(1) Ministarstvo obrane dostavlja plan o konačnom raspolaganju imovinom iz članka 70., stavak (3), članka 71., stavak (3) i članka 72. na odobrenje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

(2) Nakon što Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odobri plan, a u roku od 60 dana, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. prosinca 2005., Ministarstvo obrane podnosi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, vladama Republike Srpske i Federacije BiH na potpis sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne akte potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obvezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Članak 74.

(Zabrana raspolaganja imovinom)

Od dana stupanja na snagu ovog Zakona do dana stupanja na snagu sporazuma, odluke, rješenja ili drugog relevantnog akta iz članka 73. ovoga Zakona kojim se okončava raspolaganje imovinskim pravima između prijašnjih entitetskih ministarstava obrane i Ministarstva obrane, zabranjuje se bilo kakvo raspolaganje imovinom iz članka 70., stavak (3), članak 71., stavak (3) i članka 72. ovog Zakona.

19. **U Zakonu o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH** ("Službeni glasnik BiH" broj 29/06) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Ovim zakonom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom.

U smislu ove odluke, pod državnom imovinom podrazumijeva se:

1. nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) temeljem međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije, koji su 29. lipnja 2001. god. potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine; i

2. nepokretna imovina na kojoj je pravo raspolaganja i upravljanja imala bivša Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina do 31. prosinca 1991. god, a koja se na dan donošenja ovog zakona smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili javne organizacije ili tijela Bosne i Hercegovine i bilo koje administrativne jedinice Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod raspolaganjem navedene imovine smatra se izravni ili neizravni prijenos vlasništva.

Članak 2.

Bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo sukladno odredbama ovog zakona.

Svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaže imovinom iz članka 1. ovog zakona suprotno odredbama ovog zakona, ništav je.

Članak 3. stavak 2.

Osim toga, Povjerenstvo za državnu imovinu osnovano Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 10/05, u daljem tekstu: "Povjerenstvo ") može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Članak 4.

Privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom sukladno ovom zakonu ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provedba kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Povjerenstva, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

20. **U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (**"Službeni glasnik BiH" broj 85/06) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

U članku 3. iza stavka 2. dodaje se novi stavak koji glasi:

"Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe obrane se, na temelju i sukladno čl. 71-74. Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 88/05), također izuzima od privremene zabrane proglašene ovim Zakonom."

21. **U Zakonu o parničnom postupku pred Sudom BiH** ("Službeni glasnik BiH" br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

(1) Ovim se zakonom određuju pravila postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak) između države Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: države) i entiteta, između države i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt), između entiteta, između entiteta i Distrikta i između institucija Bosne i Hercegovine koje vrše javne ovlasti.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u imovinskim sporovima, proisteklim iz štete koja je nastala pri vršenju poslova tijela uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih osoba tih tijela i institucija.

(3) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u drugim imovinskim sporovima, kad je mjerodavnost Suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom.

22. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Nadležnost u sporovima o nepokretnostima

Član 42.

Za suđenje u sporovima o pravu svojine i o drugim stvarnim pravima na nepokretnosti, u sporovima zbog smetanja posjeda na nepokretnosti, kao i u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nepokretnosti ili iz ugovora o korišćenju stana ili poslovnih prostorija, isključivo je nadležan sud na čijem se području nalazi nepokretnost.

Ako nepokretnost leži na području više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. studenog 2016. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelantica je primila 27. prosinca 2016. godine a apelacija je podnesena 8. veljače 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelantica pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama prekršena njezina prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te prava iz članka III. toč. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Obzirom na to da je apelantica nositelj javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagarantiranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud u svojoj praksi ukazao je da Europska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, svatko tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. Sukladno tome, državna tijela i javna vlast, kao sudionici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 39/03* od 27. veljače 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati apelantičine navode u odnosu na pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

30. Apelantica smatra da je Sud BiH pri donošenju svojih odluka proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je na pozitivnim propisima zasnovana uknjižba prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu, te da je, s tim u svezi, pogrešno utvrdio i činjenice. Ustavni sud ukazuje da, prema svojoj kontinuiranoj praksi, njegov zadatak nije da preispituje zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava. Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, generalno, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

31. Ustavni sud, prije svega, zapaža da je predmet postupka u konkretnom slučaju pitanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama. Osim toga, Ustavni sud zapaža i da je apelantica entitet u BiH, dok je tužiteljica država BiH, odnosno da se radi o imovinskom sporu između države i entiteta. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća na odredbe članka 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je propisano da se ovim zakonom određuju pravila postupka pred Sudom BiH u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak), između ostalog, između države Bosne i Hercegovine i entiteta. Dakle, navedenim zakonom je propisana isključiva nadležnost Suda BiH u sporovima kao što je konkretan iz čega proizlazi da je ovaj zakon *lex specialis* u odnosu na zakone kojim je u imovinskim sporovima koji se tiču nekretnina propisana nadležnost sudova prema mjestu u kojem se nekretnina nalazi. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra neutemeljenim apelantičine navode u svezi sa tvrdnjom o nenadležnosti Suda BiH u konkretnom slučaju.

32. Dalje, Ustavni sud zapaža da predmetna nekretnina predstavlja perspektivnu vojnu imovinu koja je prije 1992. godine bila nekretnina u državnom vlasništvu SFRJ-JNA. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća da je citiranim Sporazumom, Aneks A, članak 1. stavak 1. i članak 2. stavak 1, propisano da se tim aneksom, radi postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituirana kao SFRJ ("državna imovina") prenosi na države sukcesore sukladno sljedećim odredbama članaka ovog priloga (članak 1. stavak 1), odnosno da se nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriju SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijem se teritoriju ta imovina nalazila (članak 2. stavak 1). Dakle, iz navedenog sporazuma, suprotno apelantičinim tvrdnjama, a kako je to obrazložio i redoviti sud, nedvojbeno proizlazi da je predmetna nekretnina, kao državna imovina u nekadašnjem vlasništvu SFRJ-JNA, prenesena u vlasništvo države sukcesora SFRJ, u konkretnom slučaju tužiteljice – BiH.

33. Dalje, odredbama članka 1. stavak 1. Zakona propisano je da se pod državnom imovinom podrazumijeva, između ostalog, nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na temelju međunarodnog Sporazuma, koji su 29. lipnja 2001. godine potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine, potom, člankom 3. stavak 2. da Povjerenstvo za državnu imovinu utemeljeno Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 10/05, u daljem tekstu: Povjerenstvo) može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu, a člankom 4. da privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom sukladno ovom zakonu ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provedba kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Povjerenstva, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zabrana raspolaganja imovinom propisana je i odredbama članka 74. Zakona o obrani. Međutim, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona je, kao što je citirano, propisano da se od zabrane raspolaganja izuzima imovina koja služi za potrebe obrane (članak 1).

34. S tim u svezi, iz činjenica predmeta proizlazi, suprotno apelantičinim navodima, da ne postoji apsolutna zabrana raspolaganja imovinom naslijeđenom od bivše SFRJ obzirom na to da Povjerenstvo može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane raspolaganja, te da je i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona "skinuta" zabrana sa raspolaganja imovinom koja služi za potrebe obrane. Osim toga, radi provedbe Zakona o obrani, a sukladno odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona, Predsjedništvo BiH je, kako to i proizlazi iz osporenih odluka, donijelo Odluku o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH a među koje spada i predmetna nekretnina. Dakle, iz svega navedenog nesporno proizlazi da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH postupio proizvoljno kada je utvrdio pravo vlasništva u korist tužiteljice, te naložio uknjižbu tog prava u zemljišne knjige. Pored toga, Ustavni sud, imajući u vidu sve navedene relevantne propise, smatra da sama činjenica knjiženja predmetne nekretnine ne podrazumijeva da će ona ostati u budućnosti i dalje uknjižena na tužiteljicu. Ovo stoga što je već citiranim odredbama članka 73. Zakona o obrani, kako je to i obrazloženo u osporenim presudama, propisana obveza zaključivanja sporazuma između Vijeća ministara i vlada RS i FBiH o raspodjeli imovine stečene sukcesijom a koja je, sukladno odredbama Sporazuma, sada u vlasništvu tužiteljice (države BiH). Navedeni sporazum, kako primjećuje Ustavni sud, još uvijek nije zaključen (iako je trebao biti do 31. prosinca 2005.), ali njegovo zaključenje i dalje ostaje obveza za sve razine vlasti u BiH, te ne isključuje mogućnost da će sporazumno, nakon njegovog zaključenja, i predmetne nekretnine promijeniti titulara prava vlasništva (što, dakle, može, ali i ne mora se desiti). Pri tome Ustavni sud ima u vidu da iz činjenica predmeta jasno proizlazi i da je sama apelantica, prethodno, postupila suprotno propisima na koje se poziva obzirom na to da je izvršila uknjižbu predmetnih nekretnina na sebe.

35. Konačno, Ustavni sud smatra neutemeljenim i apelantičine navode da se knjiženjem prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu krši Daytonski sporazum i oduzima dio teritorija apelantici. Naime, kako je to i obrazložio redoviti sud, prije svega knjiženje predmetnih nekretnina koje se nalaze na teritoriju koji je Daytonskim sporazumom pripao apelantici ne može predstavljati oduzimanje teritorija apelantici, jer bi u suprotnom svako knjiženje nepokretne imovine na titulara različitog od apelantice predstavljalo oduzimanje teritorija apelantici. Pored toga, apelantica je entitet, sastavni dio tužiteljice kao međunarodno priznate države, sastavljene od dvaju entiteta – apelantice i FBiH (i Brčko Distrikta kao lokalne samouprave u okviru teritorija) - koji dijele tužiteljičin teritorij u omjeru dogovorenom Daytonskim sporazumom a koji se nalazi u okviru međunarodno priznatih granica tužiteljice koja je titular, između

ostalog, i imovine stečene sukcesijom od bivše SFRJ na svom kompletnom teritoriju, što, dakle, uključuje i takvu imovinu na području apelantice i FBiH. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio pravo ili pogrešno utvrdio činjenice kada je donio osporene odluke, te da su netemeljeni svi elaborirani apelantičini navodi.

36. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja apelantičinih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

37. Apelantica navodi i da joj je, zbog proizvoljne primjene prava i pogrešno utvrđenih činjenica, odnosno zbog kršenja prava na pravično suđenje prekršeno i pravo iz članka III. toč. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je već u prethodnim točkama ove odluke zaključio da materijalno pravo nije proizvoljno primijenjeno, odnosno da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje. Pitanjem nadležnosti i odnosa između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, kako je to definirano u članku III. Ustava Bosne i Hercegovine, bavio se i redoviti sud u postupku donošenja i u obrazloženju osporenih odluka u kojem su sadržani jasni razlozi zašto osporene presude nisu u suprotnosti sa navedenim ustavnim odredbama. Na temelju navedenog, Ustavni sud, također, smatra da osporene presude nisu suprotne članku III. toč. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, ni članka III. toč. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine kada nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da je tužiteljica titular prava vlasništva na predmetnim nekretninama, jer ih je stekla na temelju Sporazuma kao država sukcesor a u međuvremenu nije postignut dogovor o raspodjeli sukcesijom stečene imovine između različitih razina vlasti u BiH.

39. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

866

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 6/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, na osnovu člana VI/3a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 42 stav (5), člana 57 stav 2 alinеja б) i člana 59 st. (1) i (2) i člana 61 st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sudija
Miodrag Simović, sudija
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredba člana 114 stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) nije u skladu s članom I/2 Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 61 stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usagласi odredbu člana 114 stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) s članom I/2 Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 72 stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz pretходног stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama predузетим s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljka zahtjeva), podnijela je 27. juna 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 114 stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12; u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представничког дома и Дома народа, затражено је 1. јула 2016. године да доставе одговор на захтјев.

3. Уставноправна комисија Дома народа доставила је 28. јула 2016. године одговор на захтјев, а Уставноправна комисија Представничког дома 1. августа 2016. године.

4. У складу с чланом 90 став (1) тачка б) Правила Уставног суда, Уставни суд је на сједници одржаној 30. и 31. марта 2017. године донио одлуку о изузимању предсједника Уставног суда Мирсада Ћемана и судије Сеаде Палаврић из рада и одлучивања о предметном захтјеву, јер су као заступници у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине учествовали у доношењу Закона о полицијским службеницима, чија је одредба оспорена.

III. Захтјев
а) Наводи из захтјева

5. Подноситељка захтјева је навела да одредба члана 114 став (3) Закона о полицијским службеницима није у складу с одредбом чл. II/2 и II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције за

заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

6. Подноситељка захтјева појашњава да оспорена одредба члана 114 Закона о полицијским службеницима носи назив "Трајање поступка" и она у ставу (2) прописује рок у ком мора бити окончан интерни и дисциплински поступак за теже повреде службене дужности полицијског службеника, док спорна одредба става (3) наведеног члана прописује сљедеће: "Изузетно од става 2 овог члана, када се против полицијског службеника води кривична истрага, покреће се дисциплински поступак и полицијски службеник се суспендује до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге". Дакле, како даље истиче, спорна одредба регулише питање изузетка од става (2), односно да се рок од девет мјесеци за окончање интерног и дисциплинског поступка продужава за вријеме трајања кривичне истраге и кривичног поступка, те се наведеном одредбом не може прописивати суспензија полицијског службеника, с обзиром на то да је суспензија прописана чланом 112 Закона о полицијским службеницима.

7. Подноситељка захтјева сматра да је логично и правно исправно да наведени став (3) гласи: "Изнимно од става (2) овог члана, када се против полицијског службеника води кривична истрага, проводи се интерна истрага и покреће се дисциплински поступак, након чега се дисциплински поступак (умјесто полицијски службеник) суспендира до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге". Како даље истиче подноситељка захтјева: "У овој одредби потребно је додати да се проводи интерни поступак јер у пракси полицијских тијела БиХ, Дисциплинска комисија одмах покреће дисциплински поступак, без провођења интерног поступка, чиме се директно угрожавају основна људска права на правично суђење и правичан поступак, те једнакост свих пред законом, а посебно претпоставка невиности". Осим тога, како даље наводи, Закон о полицијским службеницима и Правилник о дисциплинској одговорности полицијских службеника (у даљњем тексту: Правилник) прописују да се дисциплински поступак покреће након спроведеног интерног поступка, те се не може правити изузетак, аналогно покретању кривичног поступка пред судовима, ком обавезно претходи истражни и кривични поступак тужилаштва и полицијских органа. Неопходно је спровести интерни поступак, јер се дисциплински поступак не може покренути док полицијски службеник не изнесе своју одбрану.

8. Подноситељка захтјева сматра да је оспорена одредба у директној супротности с одредбама чл. II/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције, који се директно примјењују у Босни и Херцеговини и којим се прописују основна права појединаца у кривичном поступку. У даљњем излагању подноситељка захтјева цитира одредбу члана 112 став (1) Закона о полицијским службеницима и закључује да одредба члана 112 (која носи назив Суспензија) суспензију прописује као алтернативну могућност (може, а не мора) и оставља је руководиоцу полицијског тијела на одлучивање у прецизно описаним ситуацијама и условима који морају бити испуњени кумулативно. Одредба члана 112 Закона о полицијским службеницима, како даље истиче, управо потврђује да је члан 114 став (3) Закона о полицијским службеницима неуставан с обзиром на то да члан 112 став (1) суспензију прописује као алтернативну могућност уколико је покренут кривични поступак (виши стадијум у односу на кривичну истрагу) или дисциплински поступак, те уколико су испуњени и други услови наведени у одредби, док спорни члан 114 став (3) који се односи на трајање поступка императивном нормом прописује обавезну суспензију у нижој фази, односно чим се води кривична истрага. Ако би и постојала императивна и алтернативна могућност за суспензију, исправно би било, како то закључује подноситељка захтјева, да то буде у обрнутим ситуацијама, односно да се на диспозицију руководиоцу оставља када се води кривична истрага, а да се императивно одређује када је покренут кривични поступак, а што потврђује и члан 18 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП), који у цијелости цитира.

б) Одговор на захтјев

9. Уставноправна комисија Дома народа је у одговору на захтјев навела да је на сједници одржаној 26. јула 2016. године разматрала захтјев и констатовала да је Парламентарна скупштина БиХ усвојила Закон о полицијским службеницима који је објављен у "Службеном гласнику", да је Уставни суд 27. јуна 2016. године примио захтјев подноситељке захтјева, те да је након расправе једногласно одлучено "да с наведеним чињеницама упозна Уставни суд који ће у складу са својим надлежностима одлучити о усаглашености предметног захтјева са Уставом Босне и Херцеговине".

10. Уставноправна комисија Представничког дома у одговору на захтјев је истакла да је на сједници одржаној 25. јула 2016. године разматрала захтјев и након расправе с четири гласа "за", једним гласом "против" и три гласа "суздржан" усвојила закључак да је Парламентарна скупштина БиХ усвојила Закон о полицијским службеницима.

IV. Релевантни прописи

11. У **Уставу Босне и Херцеговине** релевантне одредбе гласе:

Члан I
Босна и Херцеговина

[...]

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан II/2
Међународни стандарди

Права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

Члан II/3
Набрајање права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком. [...]

12. У **Закону о полицијским службеницима Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 и 7/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.
Предмет закона

Овим законом регулишу се полицијска овлаштења и радноправни статус (радни односи укључујући: дужности и права, запошљавање, образовање и усавршавање,

распоређивање, чинове, процјену рада и унапређивање, накнаде, радне услове, дисциплинску одговорност, одговорност за штету те престанак радног односа) полицијских службеника Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ).

Члан 103.

Дисциплинска одговорност полицијског службеника

(1) Полицијски службеник је дисциплински одговоран за повреде службене дужности прописане овим законом, настале као резултат његове кривице.

(2) Кривична одговорност за кривично дјело не искључује дисциплинску одговорност полицијског службеника, уколико је почињење кривичног дјела такође и повреда службене дужности.

(3) Ослобођење од кривичне одговорности не подразумијева истовремено и ослобођење од дисциплинске одговорности.

(4) Дисциплински поступак детаљније прописује министар подзаконским актом након консултација са руководиоцима органа.

(5) Дисциплински поступак мора бити фер и транспарентан. Током дисциплинског поступка, полицијски службеник ужива сљедећа права која се разрађују подзаконским актом из става 4. овог члана:

1. право да буде правовремено обавијештен о оптужби за повреду службене дужности и о доказима, као и право да писмено одговори на оптужбу или да се његова усмена изјава запише;

2. право на фер и јавно саслушање у разумном року од стране тијела утврђених овим законом. Јавност може бити искључена са саслушања ако то захтијевају интереси морала, јавног реда и државне безбједности демократског друштва, или ако је то у интересу малољетника или заштите приватног живота, или јавност може бити искључена до неопходне мјере у посебним околностима кад би јавно саслушање ометало интересе правичности према мишљењу тијела утврђених овим законом;

3. право да не исказује против себе, право да се од оптужбе брани сам или уз стручну помоћ адвоката којег сам изабере те право присуствовања сваком саслушању у поступку;

4. право на јавно изрицање одлуке;

5. право на подношење жалбе на одлуку дисциплинске комисије установљене према овом закону.

Члан 106.

Покретање интерног поступка

(1) Интерни поступак због повреде службене дужности покреће се на основу:

а) притужбе грађанина;

б) захтјева једног или више запослених у полицијском органу;

ц) захтјева непосредно надређеног полицијског службеника; или

д) захтјева шефа канцеларије за жалбе и притужбе грађана при министарству.

(2) Интерни поступак води одјел за унутрашњу контролу.

(3) Свако ко прими информацију о или притужбу на полицијског службеника прослиједиће ту информацију или притужбу одјелу за унутрашњу контролу у року од 24 часа.

(4) Интерни поступак за лакше повреде службене дужности мора се завршити у року од 30 дана од дана пријаве одјелу за унутрашњу контролу.

(5) Интерни поступак за теже повреде службене дужности мора се завршити у року од три мјесеца од дана пријаве одјелу за унутрашњу контролу, а може се продужити за још два мјесеца у зависности од сложености случаја.

Члан 107.

Изрицање дисциплинске санкције

(1) Дисциплинске санкције за лакше повреде службене дужности изриче руководилац након спроведеног интерног поступка из члана 106. овог закона.

(2) Дисциплинске санкције за теже повреде службене дужности изриче дисциплинска комисија након спроведеног дисциплинског поступка из члана 109. овог закона.

(3) Одлука о дисциплинској одговорности доставља се полицијском службенику.

Члан 109.

Покретање дисциплинског поступка

(1) За теже повреде службене дужности, одјел за унутрашњу контролу у року од седам дана након спроведеног интерног поступка из члана 106. овог закона доставља дисциплинској комисији захтјев за покретање дисциплинског поступка.

(2) Дисциплинска комисија одлуком покреће дисциплински поступак у року од седам дана од дана пријема захтјева одјела за унутрашњу контролу.

(3) Захтјев и одлука о покретању дисциплинског поступка због теже повреде службене дужности доставља се полицијском службенику.

(4) Дисциплинска комисија доноси одлуку о дисциплинској одговорности у року од 60 дана након пријема захтјева из става 1. овог члана.

Члан 112.

Суспензија

(1) Полицијски службеник може да буде привремено суспендован са задатака и дужности које обавља или суспендован из полицијског органа ако је против њега покренут кривични или дисциплински поступак и ако се, узимајући у обзир природу кривичног дјела или природу теже повреде службене дужности као и околности под којима је почињено кривично дјело, односно тежа повреда службене дужности, може основано вјеровати да би се иначе штетило интересима службе или интерном поступку.

(2) Руководилац је одговоран за доношење одлуке о привременој суспензији у складу са ставом 1. овог члана.

(3) Суспензија полицијског службеника одређена у складу са ставом 1. овог члана може трајати до окончања дисциплинског или кривичног поступка.

(4) Током суспензије службено оружје и службена легитимација полицијског службеника одузимају се и забрањено му је носити службену униформу.

(5) Полицијски службеник који је примио одлуку о суспензији из става 1. овог члана може поднијети жалбу на одлуку о суспензији Одбору за жалбе полицијских службеника у року од 3 дана од пријема одлуке. Жалба не одгађа извршење одлуке.

Члан 114.

Трајање поступка

(1) За лакше повреде службене дужности, интерни поступак и доношење одлуке о санкцији од стране руководиоца мора бити окончано у року од 60 дана од дана када је повреда почињена или дана када је пријављена одјелу за унутрашњу контролу.

(2) За теже повреде службене дужности, интерни поступак и дисциплински поступак мора да буде окончан у року од девет мјесеци од дана када је повреда пријављена одјелу за унутрашњу контролу.

(3) Изузетно од става 2. овог члана, када се против полицијског службеника води кривична истрага, покреће се дисциплински поступак и полицијски службеник се суспендује до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге.

13. У **Правилнику о дисциплинској одговорности полицијских службеника Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ", бр. 18/05, 34708 и 73/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 15.

Претпоставка невиности

Свако се сматра невиним за повреду службене дужности док се правоснажним рјешењем у дисциплинском поступку не утврди његова кривица.

Члан 20.

Право на изјашњење и право на одбрану

Полицијски службеник има право да буде правовремено обавијештен о оптужби за повреду службене дужности и о доказима, као и право да писмено одговори на оптужбу или да се његова усмена изјава запише.

Полицијски службеник има право да не исказује против себе, право да се од оптужби брани сам или уз стручну помоћ адвоката односно браниоца којег сам изабере, те право бити присутан сваком саслушању у поступку.

Члан 28.

Интерни поступак

Сваки овлаштени службеник који прими информацију или притужбу на рад полицијског службеника прослиједиће ту информацију или притужбу одјељењу за унутрашњу контролу у року од 24 часа.

Интерни поступак због повреде службене дужности води одјељење за унутрашњу контролу, а покреће се на основу:

а) притужбе грађана;

б) захтјева једног или више запослених у полицијском органу;

ц) захтјева непосредно надређеног полицијског службеника; или

д) захтјева шефа канцеларије за жалбе и притужбе грађана при министарству безбједности.

Члан 31.

Захтјев за покретање дисциплинског поступка

За теже повреде службене дужности, одјељење за унутрашњу контролу у року од седам дана након спроведеног интерног поступка из члана 30. овог правилника, доставља дисциплинској комисији захтјев за покретање дисциплинског поступка.

Члан 32.

Одлука о покретању поступка

Дисциплинска комисија одлуком покреће дисциплински поступак у року од седам дана од дана пријема захтјева од стране одјељења за унутрашњу контролу.

(...)

Оптужени нема право да поднесе приговор против захтјева нити одлуке о покретању дисциплинског поступка, али има право да писмено одговори на оптужбу или да се његова усмена изјава запише, уколико исто није учињено у интерном поступку. (...)

(...)

Члан 36.

Ток јавне расправе

(...)

Предсједник комисије ће упитати оптуженог да ли је разумио захтјев. Ако се предсједник комисије увјери да оптужени није разумио захтјев поново ће изложити његову садржину на такав начин да га оптужени може најлакше разумјети. Након тога предсједник комисије позива оптуженог да се изјасни о свакој тачки захтјева и да предочи своју одбрану.

(...)

14. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ", бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, неслужбена пречишћена верзија доступна на: хттп://судбих.гов.ба/филес/доцс/законИ/ба/Закон_о_кривичном_поступку_БХ и број 72/13) релевантна одредба гласи:

Члан 18.

Посљедица покретања поступка

Кад је прописано да покретање кривичног поступка има за посљедицу ограничење одређених права, ове посљедице, ако овим законом није другачије одређено, наступају потврђивањем оптужнице. Ако се ради о кривичним дјелима с прописаном казном затвора до пет година или новчаном казном као главном казном, ове посљедице наступају од дана кад је донесена осуђујућа пресуда, без обзира је ли постала правоснажна.

V. Допустивост

15. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

16. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

17. У конкретном случају захтјев је поднијела Борјана Кришто, друга замјеница предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан разлог за недопустивост захтјева из члана 19 Правила Уставног суда.

VI. Меритум

18. Подноситељка захтјева наводи да одредба члана 114 став (3) Закона о полицијским службеницима није сагласна праву на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције. Међутим, из суштине захтјева којим се тражи оцјена уставности оспорене одредбе Закона о полицијским службеницима произилази да захтјев покреће уставна питања владавине права из члана I/2 Устава Босне и

Херцеговине, а што подразумијева, између осталог, квалитет закона у смислу његове прецизности и јасности и не дозвољава арбитрарност у тумачењу закона, односно законске одредбе. Наиме, подноситељка захтјева истиче да оспорени члан носи назив "Трајање поступка" и да став 3 регулише питање изузетка од става 2, односно да се рок од девет мјесеци за окончање интерног и дисциплинског поступка за теже повреде службене дужности продужава (уколико се против полицијског службеника води кривична истрага) за вријеме трајања кривичне истраге или кривичног поступка, те да се наведеном одредбом не може прописивати суспензија полицијског службеника јер је она прописана у члану 112 Закона о полицијским службеницима. Она даље наводи: "[…] поставља [се] логично питање да ли се ради о грешци у Закону о полицијским службеницима с обзиром да је логично и правно исправно да наведена одредба члана 114. став (3) гласи: 'Изнимно од става 2 овог члана када се против полицијског службеника води кривична истрага, проводи се интерна истрага и покреће се дисциплински поступак, након чега се дисциплински поступак (умјесто полицијски службеник) суспендира до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге'".

19. Уставни суд наглашава да је Европски суд у својој пракси закључио да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. На основу принципа *iura novit curia*, Европски суд је, на сопствену иницијативу, разматрао апликације у односу на чланове и ставове Европске конвенције на које се апликанти нису били позвали, па чак и у односу на одредбе које је био прогласио недопустивим уз истовремени закључак да је апликација допустива по другој одредби. Наиме, Европски суд сматра да су за правну квалификацију навода изнесених у апликацији одлучне чињенице које су у њој наведене, а не само правни основ на који се апликант позвао (види Европски суд, *Şerife Yiğit против Турске*, пресуда од 2. новембра 2010. године, тачке 51–52 са даљњим референцама). Сличну праксу има и Уставни суд у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, нпр., Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП *2043/12* од 22. децембра 2015. године, тачка 22, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 10/16).

20. Уставни суд напомиње да се доносилац оспореног Закона о полицијским службеницима у одговору на захтјев није реферисао на суштину поднесеног захтјева већ је само констатовао да је Парламентарна скупштина усвојила Закон о полицијским службеницима који је објављен у "Службеном гласнику". Имајући у виду наведено, као и ставове наведене у претходним тачкама одлуке, Уставни суд ће наводе подноситељке захтјева да су оспорене одредбе закона неуставне испитати у односу на принцип владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине. Наведеном одредбом Устава Босне и Херцеговине држава Босна и Херцеговина је одређена као демократска држава која функционише у складу са законом. Уставни суд је надлежан и обавезан да у свакој прилици дјелује као заштитник Устава Босне и Херцеговине (члан VI/3), што укључује један од његових основних принципа – владавину права из наведене уставне одредбе. Принцип владавине права означава систем политичке власти заснован на томе да грађани, али и сами носиоци државне власти, поштују устав, законе и друге прописе. Надаље, концепт владавине права није ограничен само на формално поштовање принципа уставности и законитости, већ захтијева да устав и закони имају одређен квалитет, примјерен демократском систему, тако да служе заштити људских права и слобода у односима грађана и тијела јавне власти, у оквиру демократског политичког система.

21. Уставни суд даље подсјећа на то да захтјеви правне сигурности и владавине права траже да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и да буде за њих предвидљива, то јест довољно прецизна да они могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе до степена који је разуман у датим околностима, како би се према њима могли понашати. Кад се тај захтјев не поштује, неодређене и непрецизне правне норме отварају простор арбитрарном одлучивању надлежних тијела. У правном поретку заснованом на владавини права закони морају бити општи и једнаки за све, а законске посљедице треба да буду извјесне за оне на које ће се закон примјењивати. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на став Европског суда у вези с одређивањем аутономног појма закона, из ког слиједи појашњење израза "закон". Према пракси Европског суда, израз "закон" не односи се на пуко постојање закона, већ и на квалитет закона, захтијевајући да он буде сагласан владавини права, а његове норме у довољној мјери прецизне, јасне и предвидиве (види Европски суд, *Silver и други против Велике Британије*, пресуда од 25. марта 1983. године, ст. 85-88; *Sunday Times против Велике Британије*, пресуда од 26. априла 1979. године, ст. 48 и 49; *Hasan и Chaush против Бугарске*, пресуда од 26. октобра 2000. године, став 84). Закон мора дати довољно јасан обим било каквог дискреционог права које се даје јавним властима, као и начин како се оно извршава (види Европски суд, *Rotaru против Румуније*, пресуда од 4. маја 2000. године, ст. 52-56; *Rekvenyi против Мађарске*, пресуда од 20. маја 1999. године, став 34).

22. Уставни суд даље подсјећа на то да се Законом о полицијским службеницима регулишу овлашћења полицијског службеника и радноправни статус, укључујући дужности и права, запошљавање, образовање, дисциплинску одговорност, одговорност за штету, те престанак радног односа полицијских службеника Босне и Херцеговине. Такође, наведени закон одређује правила дисциплинског поступка којим се обезбјеђује да у законито спроведеном поступку пред надлежном дисциплинском комисијом никоме ко је недужан не буде изречена дисциплинска санкција, а да се полицијском службенику који је починио лакшу или тежу повреду службене дужности изрекне дисциплинска санкција или друга мјера уз услове које предвиђа Закон о полицијским службеницима. У смислу Устава Босне и Херцеговине, искључива је надлежност законодавца уређење дисциплинског поступка и дисциплинске одговорности полицијских службеника. С уставноправног аспекта, једина је обавеза законодавца да при уређивању појединих института тог поступка уважава захтјеве које пред њега поставља Устав Босне и Херцеговине, а нарочито оне који произилазе из принципа владавине права. Прецизније, њихово уређење увијек мора бити такво да обезбјеђује остварење легитимних циљева дисциплинског поступка, правну сигурност, одређеност, приступачност, предвидљивост и правну извјесност норми. Задатак Уставног суда је да обезбиједи да ти захтјеви буду поштовани.

23. Доводећи наведено у контекст конкретног захтјева, Уставни суд, прије свега, подсјећа на то да су полицијски службеници према Закону о полицијским службеницима државни службеници који су запослени у Државној агенцији за истрагу и заштиту, Граничној полицији Босне и Херцеговине и Дирекцији за координацију полицијских

тијела Босне и Херцеговине. Основни задатак полицијских службеника је да непосредно одржавају јавни ред и мир, обезбјеђују државни поредак, спрјечавају друштвено недозвољена понашања, учествују у откривању починилаца прекршаја и кривичних дјела, те као апарат принуде стоје на располагању органима власти ради обезбјеђења и остваривања поштовања њихових одлука примјеном принуде. Полицијски службеници примјењују полицијска овлашћења прописана Законом о полицијским службеницима и поступају као овлашћена службена лица у складу са ЗКП. У обављању својих дужности полицијски службеник је дужан да дјелује непристрасно и на законит начин, те да штити јавни интерес и основна људска права и слободе.

24. Имајући у виду наведена овлашћења и одговорности које полицијски службеници имају у вршењу својих послова и задатака и обавезе придржавања Устава Босне и Херцеговине и закона донесених у складу с Уставом, од полицијског службеника се захтијева долично и законито понашање не само у служби већ и ван службе. Поједина кршења закона због којих се против полицијског службеника воде поступци како би се утврдила њихова кривична или дисциплинска одговорност налажу односно оправдавају да полицијски службеник током таквих поступака буде удаљен из службе – суспендован. Ријеч је о посебној мјери која није санкција јер још увијек није утврђена дисциплинска или кривична одговорност. Удаљењем с рада полицијски службеник не губи своје својство службеника, он и даље остаје полицијски службеник и задржава своје радно мјесто, једино не обавља своје службене дужности, а током суспензије има право на 55% своје плате односно у посебним случајевима када има породицу коју издржава има право на износ од 65% своје плате (члан 113 Закона о полицијским службеницима).

25. Уставни суд запажа да је у Закону о полицијским службеницима питање суспензије регулисано чланом 112 који и носи назив "Суспензија". Ставом (1) наведеног члана прописано је да полицијски службеник може да буде привремено суспендован са задатка и дужности коју обавља или суспендован из полицијског органа ако је против њега покренут кривични и дисциплински поступак и ако се узимајући у обзир природу кривичног дјела или природу теже повреде службене дужности као и околности под којима је почињено кривично дјело, односно тежа повреда службене дужности, може основано вјеровати да би се иначе штетило интересима службе или интерном поступку. Дакле, наведеном одредбом прописана су два услова која морају бити испуњена да би се полицијски службеник суспендовао. Први услов је да је против полицијског службеника покренут кривични или дисциплински поступак, а други "ако се узимајући у обзир природу кривичног дјела или природу теже повреде службене дужности као и околности под којима је почињено кривично дјело, односно тежа повреда службене дужности, може основано вјеровати да би се иначе штетило интересима службе или интерном поступку". Уставни суд уочава да је ставом (3) наведеног члана регулисано питање трајања суспензије па је тако прописано: "Суспензија полицијског службеника одређена у складу са ставом 1. овог члана може трајати до окончања дисциплинског или кривичног поступка". Дакле, законодавац је наведеним чланом регулисао питање суспензије полицијског службеника тако што је прописао услове под којима руководилац може донијети одлуку о привременој суспензији и регулисао питање трајања суспензије тако што је прописао да она може трајати до окончања дисциплинског или кривичног поступка.

26. Даље, Уставни суд запажа да је законодавац питање трајања дисциплинског поступка регулисао одредбом члана 114 коју је и назвао "Трајање поступка". Ставом (1) наведеног члана прописано је: "За лакше повреде службене дужности, интерни поступак и доношење одлуке о санкцији од стране руководиоца мора бити окончано у року од 60 дана од дана када је повреда почињена или дана када је пријављена одјелу за унутрашњу контролу". Ставом (2) истог члана регулисано је питање дужине трајања интерног и дисциплинског поступка за теже повреде службене дужности тако што је прописано да за теже повреде службене дужности, интерни поступак и дисциплински поступак мора да буде окончан у року од девет мјесеци од дана када је повреда пријављена одјелу за унутрашњу контролу.

27. Међутим, у оспореном ставу (3) наведеног члана који, како је већ наведено, носи назив "Трајање поступка" прописано је: "Изузетно од става 2. овог члана, када се против полицијског службеника води кривична истрага, покреће се дисциплински поступак и полицијски службеник се суспендује до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге".

28. Дакле, иако је чланом 112 јасно регулисано под којим условима полицијски службеник може да буде суспендован, као и трајање суспензије, законодавац у оспореном члану 114 став (3) регулише изузетак од става (2) тог члана који се тиче трајања интерног и дисциплинског поступка за теже повреде службене дужности и прописује да ће се против полицијског службеника покренути дисциплински поступак и полицијски службеник ће бити суспендован ако се против њега води кривична истрага, те одређује да ће та суспензија трајати до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге. Наведена одредба, према мишљењу Уставног суда, непрецизна је и недосљедна одредби члана 112 која регулише суспензију и која прецизно регулише услове под којима се може изрећи мјера суспензије полицијског службеника и њено трајање.

29. Наиме, из оспореног става (3) члана 114 Закона о полицијским службеницима који носи назив "Трајање поступка" не може се са сигурношћу утврдити која је била намјера законодавца, да ли је желио да пропише ситуацију у којој се полицијски службеник у сваком случају суспендује или је то и даље факултативна мјера. Такође је нејасно да ли за доношење мјере о суспензији, како је то прописано оспореном одредбом, треба да буде испуњен и други услов прописан у члану 112 став (1) "и ако се узимајући у обзир природу кривичног дјела или природу теже повреде службене дужности као и околности под којима је почињено кривично дјело, односно тежа повреда службене дужности, може основано вјеровати да би се иначе штетило интересима службе или интерном поступку", или је потребно само да се "против полицијског службеника води кривична истрага". Осим наведеног, Уставни суд запажа да је и у погледу дужине трајања суспензије оспорена одредба контрадикторна члану 112 с обзиром на то да прописује да се полицијски службеник суспендује до окончања кривичног поступка или до окончања кривичне истраге, док је чланом 112 став (3) питање дужине трајања суспензије регулисано тако што је и само трајање суспензије прописано као могућност, јер "може трајати до окончања дисциплинског или кривичног поступка".

30. Имајући у виду наведено, као и да захтјеви правне сигурности и владавине права траже да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и да буде за њих предвидљива, то јест довољно прецизна да они могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе, до степена који је

разуман у датим околностима, како би се према њима могли понашати, Уставни суд сматра да оспорена одредба члана 114 став (3) Закона о полицијским службеницима не испуњава захтјеве одређености и прецизности, посебно не обезбјеђује у пракси адекватну заштиту против могућих злоупотреба. Такође, оспорена одредба је у супротности с чланом 112 Закона о полицијским службеницима, те као таква дозвољава различито тумачење везано за доношење мјере суспензије полицијског службеника и њено трајање, како полицијским службеницима тако и дисциплинској комисији која изриче дисциплинске санкције и руководиоцу који је према закону одговоран за доношење одлуке о суспензији.

31. Стога, Уставни суд закључује да је у конкретном случају повријеђен принцип владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, који подразумијева квалитет закона, захтијевајући да његове норме у довољној мјери буду прецизне, јасне и предвидиве.

32. Имајући у виду да је Уставни суд утврдио да одредба члана 114 став (3) Закона о полицијским службеницима није у складу с чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд закључује да није неопходно посебно разматрати да ли је члан 114 став (3) Закона о полицијским службеницима у складу с чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције.

VII. Закључак

33. Уставни суд закључује да одредба члана 114 став (3) Закона о полицијским службеницима није у складу с чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, јер је непрецизна, нејасна и као таква дозвољава арбитрарност у тумачењу и примјени, те је супротна принципу владавине права.

34. На основу члана 42 став (5), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Потпредсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 6/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 42. stav (5), člana 57. stav 2. alineja b) i člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) nije u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usaglasi odredbu člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. juna 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12; u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda, zatraženo je 1. jula 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Ustavnopravna komisija Doma naroda dostavila je 28. jula 2016. godine odgovor na zahtjev, a Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma 1. augusta 2016. godine.

4. U skladu s članom 90. stav (1) tačka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. marta 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu, jer su kao zastupnici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine učestvovali u donošenju Zakona o policijskim službenicima, čija je odredba osporena.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je navela da odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s odredbom čl. II/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

6. Podnositeljica zahtjeva pojašnjava da osporena odredba člana 114. Zakona o policijskim službenicima nosi naziv "Trajanje postupka" i ona u stavu (2) propisuje rok u kojem mora biti okončan interni i disciplinski postupak za teže povrede službene dužnosti policijskog službenika, dok sporna odredba stava (3) navedenog člana propisuje sljedeće: "Iznimno od stava 2 ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, pokreće se disciplinski postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage". Dakle, kako dalje ističe, sporna odredba regulira pitanje izuzetka od stava (2), odnosno da se rok od devet

mjeseci za okončanje internog i disciplinskog postupka produžava za vrijeme trajanja krivične istrage i krivičnog postupka, te se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika, s obzirom na to da je suspenzija propisana članom 112. Zakona o policijskim službenicima.

7. Podnositeljica zahtjeva smatra da je logično i pravno ispravno da navedeni stav (3) glasi: "Iznimno od stava (2) ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage". Kako dalje ističe podnositeljica zahtjeva: "U ovoj odredbi potrebno je dodati da se provodi interni postupak jer u praksi policijskih tijela BiH, Disciplinska komisija odmah pokreće disciplinski postupak, bez provođenja internog postupka, čime se direktno ugrožavaju osnovna ljudska prava na pravično suđenje i pravičan postupak, te jednakost svih pred zakonom, a posebno pretpostavka nevinosti". Osim toga, kako dalje navodi, Zakon o policijskim službenicima i Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju da se disciplinski postupak pokreće nakon provedenog internog postupka, te se ne može praviti izuzetak, analogno pokretanju krivičnog postupka pred sudovima, kojem obavezno prethodi istražni i krivični postupak tužilaštva i policijskih organa. Neophodno je provesti interni postupak, jer se disciplinski postupak ne može pokrenuti dok policijski službenik ne iznese svoju odbranu.

8. Podnositeljica zahtjeva smatra da je osporena odredba u direktnoj suprotnosti s odredbama čl. II/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije, koji se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i kojim se propisuju osnovna prava pojedinaca u krivičnom postupku. U daljnjem izlaganju podnositeljica zahtjeva citira odredbu člana 112. stav (1) Zakona o policijskim službenicima i zaključuje da odredba člana 112 (koja nosi naziv Suspenzija) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost (može, a ne mora) i ostavlja je rukovodiocu policijskog tijela na odlučivanje u precizno opisanim situacijama i uvjetima koji moraju biti ispunjeni kumulativno. Odredba člana 112. Zakona o policijskim službenicima, kako dalje ističe, upravo potvrđuje da je član 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima neustavan s obzirom na to da član 112. stav (1) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost ukoliko je pokrenut krivični postupak (viši stadij u odnosu na krivičnu istragu) ili disciplinski postupak, te ukoliko su ispunjeni i drugi uvjeti navedeni u odredbi, dok sporni član 114. stav (3) koji se odnosi na trajanje postupka imperativnom normom propisuje obaveznu suspenziju u nižoj fazi, odnosno čim se vodi krivična istraga. Ako bi i postojala imperativna i alternativna mogućnost za suspenziju, ispravno bi bilo, kako to zaključuje podnositeljica zahtjeva, da to bude u obrnutim situacijama, odnosno da se na dispoziciju rukovodiocu ostavlja kada se vodi krivična istraga, a da se imperativno određuje kada je pokrenut krivični postupak, a što potvrđuje i član 18. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), koji u cijelosti citira.

b) Odgovor na zahtjev

9. Ustavnopravna komisija Doma naroda je u odgovoru na zahtjev navela da je na sjednici održanoj 26. jula 2016. godine razmatrala zahtjev i konstatirala da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u "Službenom glasniku", da je Ustavni sud 27. juna 2016. godine primio zahtjev podnositeljice zahtjeva, te da je nakon rasprave jednoglasno odlučeno "da s navedenim činjenicama upozna Ustavni sud koji će u skladu sa svojim nadležnostima odlučiti o usaglašenosti predmetnog zahtjeva sa Ustavom Bosne i Hercegovine".

10. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma u odgovoru na zahtjev je istakla da je na sjednici održanoj 25. jula 2016. godine razmatrala zahtjev i nakon rasprave s četiri glasa "za", jednim glasom "protiv" i tri glasa "suzdržan" usvojila zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima.

IV. Relevantni propisi

11. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

Član I
Bosna i Hercegovina

[...]

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II/2.
Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Član II/3.
Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom. [...]

12. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

Član 1.
Predmet zakona

Ovim zakonom reguliraju se policijska ovlaštenja i radnopravni status (radni odnosi uključujući: dužnosti i prava, zapošljavanje, obrazovanje i usavršavanje, raspoređivanje, činove, procjenu rada i unapređivanje, naknade, radne uslove, disciplinsku odgovornost, odgovornost za štetu te prestanak radnog odnosa) policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH).

Član 103.
Disciplinska odgovornost policijskog službenika

(1) Policijski službenik je disciplinski odgovoran za povrede službene dužnosti propisane ovim zakonom, nastale kao rezultat njegove krivice.

(2) Krivična odgovornost za krivično djelo ne isključuje disciplinsku odgovornost policijskog službenika, ukoliko je počinjenje krivičnog djela također i povreda službene dužnosti.

(3) Oslobođenje od krivične odgovornosti ne podrazumijeva istovremeno i oslobođenje od disciplinske odgovornosti.

(4) Disciplinski postupak detaljnije propisuje ministar podzakonskim aktom nakon konsultacija s rukovodiocima organa.

(5) Disciplinski postupak mora biti fer i transparentan. Tokom disciplinskog postupka, policijski službenik uživa sljedeća prava koja se razrađuju podzakonskim aktom iz stava 4. ovog člana:

1. pravo da bude pravovremeno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše;

2. pravo na fer i javno saslušanje u razumnom roku od strane tijela utvrđenih ovim zakonom. Javnost može biti isključena sa saslušanja ako to zahtijevaju interesi morala, javnog reda i državne sigurnosti demokratskog društva, ili ako je to u interesu maloljetnika ili zaštite privatnog života, ili javnost može biti isključena do neophodne mjere u posebnim okolnostima kad bi javno saslušanje ometalo interese pravičnosti prema mišljenu tijela utvrđenih ovim zakonom;

3. pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbe brani sam ili uz stručnu pomoć advokata kojeg sam izabere te pravo prisustvovanja svakom saslušanju u postupku;

4. pravo na javno izricanje odluke;

5. pravo na podnošenje žalbe na odluku disciplinske komisije ustanovljene prema ovom zakonu.

Član 106.

Pokretanje internog postupka

(1) Interni postupak zbog povrede službene dužnosti pokreće se na osnovu:

a) pritužbe građanina;

b) zahtjeva jednog ili više zaposlenih u policijskom organu;

c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika; ili

d) zahtjeva šefa ureda za žalbe i pritužbe građana pri ministarstvu.

(2) Interni postupak vodi odjel za unutrašnju kontrolu.

(3) Svako ko primi informaciju o ili pritužbu na policijskog službenika proslijedit će tu informaciju ili pritužbu odjelu za unutrašnju kontrolu u roku od 24 sata.

(4) Interni postupak za lakše povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od 30 dana od dana prijave odjelu za unutrašnju kontrolu.

(5) Interni postupak za teže povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od tri mjeseca od dana prijave odjelu za unutrašnju kontrolu, a može se produžiti za još dva mjeseca u zavisnosti od složenosti slučaja.

Član 107.

Izricanje disciplinske sankcije

(1) Disciplinske sankcije za lakše povrede službene dužnosti izriče rukovodilac nakon provedenog internog postupka iz člana 106. ovog zakona.

(2) Disciplinske sankcije za teže povrede službene dužnosti izriče disciplinska komisija nakon provedenog disciplinskog postupka iz člana 109. ovog zakona.

(3) Odluka o disciplinskoj odgovornosti dostavlja se policijskom službeniku.

Član 109.

Pokretanje disciplinskog postupka

(1) Za teže povrede službene dužnosti, odjel za unutrašnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz člana 106. ovog zakona dostavlja disciplinskoj komisiji zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka.

(2) Disciplinska komisija odlukom pokreće disciplinski postupak u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva odjela za unutrašnju kontrolu.

(3) Zahtjev i odluka o pokretanju disciplinskog postupka zbog teže povrede službene dužnosti dostavlja se policijskom službeniku.

(4) Disciplinska komisija donosi odluku o disciplinskoj odgovornosti u roku od 60 dana nakon prijema zahtjeva iz stava 1. ovog člana.

Član 112.

Suspenzija

(1) Policijski službenik može biti privremeno suspendiran sa zadataka i dužnosti koje obavlja ili suspendiran iz policijskog organa ako je protiv njega pokrenut krivični ili disciplinski postupak i ako se, uzimajući u obzir prirodu krivičnog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku.

(2) Rukovodilac je odgovoran za donošenje odluke o privremenoj suspenziji u skladu sa stavom 1. ovog člana.

(3) Suspenzija policijskog službenika određena u skladu sa stavom 1. ovog člana može trajati do okončanja disciplinskog ili krivičnog postupka.

(4) Tokom suspenzije službeno oružje i službena iskaznica policijskog službenika oduzimaju se i zabranjeno mu je nositi službenu uniformu.

(5) Policijski službenik koji je primio odluku o suspenziji iz stava 1. ovog člana može podnijeti žalbu na odluku o suspenziji Odboru za žalbe policijskih službenika u roku od 3 dana od prijema odluke. Žalba ne odgađa izvršenje odluke.

Član 114.

Trajanje postupka

(1) Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovodioca mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutrašnju kontrolu.

(2) Za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i disciplinski postupak mora biti okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutrašnju kontrolu.

(3) Iznimno od stava 2. ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, pokreće se disciplinski postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage.

13. U **Pravilniku o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 34708 i 73/12) relevantne odredbe glase:

Član 15.

Pretpostavka nevinosti

Svako se smatra nevinim za povredu službene dužnosti dok se pravosnažnim rješenjem u disciplinskom postupku ne utvrdi njegova krivica.

Član 20.

Pravo na izjašnjenje i pravo na odbranu

Policijski službenik ima pravo da bude pravovremeno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše.

Policijski službenik ima pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbi brani sam ili uz stručnu pomoć advokata odnosno branioca kojeg sam izabere, te pravo biti prisutan svakom saslušanju u postupku.

Član 28.

Interni postupak

Svaki ovlašteni službenik koji primi informaciju ili pritužbu na rad policijskog službenika proslijedit će tu informaciju ili pritužbu odjeljenju za unutrašnju kontrolu u roku od 24 časa.

Interni postupak zbog povrede službene dužnosti vodi odjeljenje za unutrašnju kontrolu, a pokreće se na osnovu:

a) pritužbe građana;

b) zahtjeva jednog ili više zaposlenih u policijskom organu;

c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika; ili

d) zahtjeva šefa kancelarije za žalbe i pritužbe građana pri ministarstvu bezbjednosti.

Član 31.

Zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka

Za teže povrede službene dužnosti, odjeljenje za unutrašnju kontrolu u roku od sedam dana nakon sprovedenog internog postupka iz člana 30. ovog pravilnika, dostavlja disciplinskoj komisiji zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka.

Član 32.

Odluka o pokretanju postupka

Disciplinska komisija odlukom pokreće disciplinski postupak u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva od strane odjeljenja za unutrašnju kontrolu.

(...)

Optuženi nema pravo da podnese prigovor protiv zahtjeva niti odluke o pokretanju disciplinskog postupka, ali ima pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše, ukoliko isto nije učinjeno u internom postupku. (...)

(...)

Član 36.

Tok javne rasprave

(...)

Predsjednik komisije će upitati optuženog da li je razumio zahtjev. Ako se predsjednik komisije uvjeri da optuženi nije razumio zahtjev ponovo će izložiti njegovu sadržinu na takav način da ga optuženi može najlakše razumjeti. Nakon toga predsjednik komisije poziva optuženog da se izjasni o svakoj tački zahtjeva i da predoči svoju odbranu.

(...)

14. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, neslužbena prečišćena verzija dostupna na: http://sudbih.gov.ba/files/docs/zakoni/ba/Zakon_o_krivičnom_postupku_BH i broj 72/13) relevantna odredba glasi:

Član 18.

Posljedica pokretanja postupka

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o krivičnim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira je li postala pravomoćna.

V. Dopustivost

15. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

16. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom. Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

17. U konkretnom slučaju zahtjev je podnijela Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan razlog za nedopustivost zahtjeva iz člana 19. Pravila Ustavnog suda.

VI. Meritum

18. Podnositeljica zahtjeva navodi da odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima nije saglasna pravu na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije. Međutim, iz suštine zahtjeva kojim se traži ocjena ustavnosti osporene odredbe Zakona o policijskim službenicima proizlazi da zahtjev pokreće ustavna pitanja vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, a što podrazumijeva, između ostalog, kvalitet zakona u smislu njegove preciznosti i jasnosti i ne dopušta arbitrarnost u tumačenju zakona, odnosno zakonske odredbe. Naime, podnositeljica zahtjeva ističe da osporeni član nosi naziv "Trajanje postupka" i da stav 3. regulira pitanje izuzetka od stava 2, odnosno da se rok od devet mjeseci za okončanje internog i disciplinskog postupka za teže povrede službene dužnosti produžava (ukoliko se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga) za vrijeme trajanja krivične istrage ili krivičnog postupka, te da se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika jer je ona propisana u članu 112. Zakona o policijskim službenicima. Ona dalje navodi: "[…] postavlja [se] logično pitanje da li se radi o grešci u Zakonu o policijskim službenicima s obzirom da je logično i pravno ispravno da navedena odredba člana 114. stav (3) glasi: 'Iznimno od stava 2 ovog člana kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage'".

19. Ustavni sud naglašava da je Evropski sud u svojoj praksi zaključio da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Na osnovu principa *iura novit curia*, Evropski sud je, na vlastitu inicijativu, razmatrao aplikacije u odnosu na članove i stavove Evropske konvencije na koje se aplikanti nisu bili pozvali, pa čak i u odnosu na odredbe koje je bio proglasio nedopustivim uz istovremeni zaključak da je aplikacija dopustiva po drugoj odredbi. Naime, Evropski sud smatra da su za pravnu kvalifikaciju navoda iznesenih u aplikaciji odlučne činjenice koje su u njoj navedene, a ne samo pravni osnov na koji se aplikant pozvao (vidi Evropski sud, *Şerife Yiğit protiv Turske*, presuda od 2. novembra 2010. godine, tačke 51–52. sa daljnjim referencama). Sličnu praksu ima i Ustavni sud u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 2043/12* od 22. decembra 2015. godine, tačka 22, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 10/16).

20. Ustavni sud napominje da se donosilac osporenog Zakona o policijskim službenicima u odgovoru na zahtjev nije referirao na suštinu podnesenog zahtjeva već je samo konstatirao da je Parlamentarna skupština usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u "Službenom glasniku". Imajući u vidu navedeno, kao i stavove navedene u prethodnim tačkama odluke, Ustavni sud će navode podnositeljice zahtjeva da su

osporene odredbe zakona neustavne ispitati u odnosu na princip vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina je određena kao demokratska država koja funkcionira u skladu sa zakonom. Ustavni sud je nadležan i obavezan da u svakoj prilici djeluje kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (član VI/3), što uključuje jedan od njegovih osnovnih principa – vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Princip vladavine prava označava sistem političke vlasti zasnovan na tome da građani, ali i sami nosioci državne vlasti, poštuju ustav, zakone i druge propise. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje principa ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen kvalitet, primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sistema.

21. Ustavni sud dalje podsjeća na to da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna licima na koja se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze do stepena koji je razuman u datim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda u vezi s određivanjem autonomnog pojma zakona, iz kojeg slijedi pojašnjenje izraza "zakon". Prema praksi Evropskog suda, izraz "zakon" ne odnosi se na puko postojanje zakona, već i na kvalitet zakona, zahtijevajući da on bude saglasan vladavini prava, a njegove norme u dovoljnoj mjeri precizne, jasne i predvidive (vidi Evropski sud, *Silver i drugi protiv Velike Britanije*, presuda od 25. marta 1983. godine, st. 85-88; *Sunday Times protiv Velike Britanije*, presuda od 26. aprila 1979. godine, st. 48. i 49; *Hasan i Chaush protiv Bugarske*, presuda od 26. oktobra 2000. godine, stav 84). Zakon mora dati dovoljno jasan obim bilo kakvog diskrecionog prava koje se daje javnim vlastima, kao i način kako se ono izvršava (vidi Evropski sud, *Rotaru protiv Rumunije*, presuda od 4. maja 2000. godine, st. 52-56; *Rekvenyi protiv Mađarske*, presuda od 20. maja 1999. godine, stav 34).

22. Ustavni sud dalje podsjeća na to da se Zakonom o policijskim službenicima reguliraju ovlaštenja policijskog službenika i radnopravni status, uključujući dužnosti i prava, zapošljavanje, obrazovanje, disciplinsku odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa policijskih službenika Bosne i Hercegovine. Također, navedeni zakon određuje pravila disciplinskog postupka kojim se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnom disciplinskom komisijom nikome ko je nedužan ne bude izrečena disciplinska sankcija, a da se policijskom službeniku koji je počinio lakšu ili težu povredu službene dužnosti izrekne disciplinska sankcija ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Zakon o policijskim službenicima. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, isključiva je nadležnost zakonodavca uređenje disciplinskog postupka i disciplinske odgovornosti policijskih službenika. S ustavnopravnog aspekta, jedina je obaveza zakonodavca da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a osobito one koji proizlaze iz principa vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva disciplinskog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

23. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog zahtjeva, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da su policijski službenici prema Zakonu o policijskim službenicima državni službenici koji su zaposleni u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu, Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine. Osnovni zadatak policijskih službenika je da neposredno održavaju javni red i mir, osiguravaju državni poredak, sprječavaju društveno nedopuštena ponašanja, učestvuju u otkrivanju počinilaca prekršaja i krivičnih djela, te kao aparat prinude stoje na raspolaganju organima vlasti radi osiguranja i ostvarivanja poštovanja njihovih odluka primjenom prinude. Policijski službenici primjenjuju policijska ovlaštenja propisana Zakonom o policijskim službenicima i postupaju kao ovlaštena službena lica u skladu sa ZKP. U obavljanju svojih dužnosti policijski službenik je dužan da djeluje nepristrano i na zakonit način, te da štiti javni interes i osnovna ljudska prava i slobode.

24. Imajući u vidu navedena ovlaštenja i odgovornosti koje policijski službenici imaju u vršenju svojih poslova i zadataka i obaveze pridržavanja Ustava Bosne i Hercegovine i zakona donesenih u skladu s Ustavom, od policijskog službenika se zahtijeva dolično i zakonito ponašanje ne samo u službi već i izvan službe. Pojedina kršenja zakona zbog kojih se protiv policijskog službenika vode postupci kako bi se utvrdila njihova krivična ili disciplinska odgovornost nalažu odnosno opravdavaju da policijski službenik tokom takvih postupaka bude udaljen iz službe – suspendiran. Riječ je o posebnoj mjeri koja nije sankcija jer još uvijek nije utvrđena disciplinska ili krivična odgovornost. Udaljenjem s rada policijski službenik ne gubi svoje svojstvo službenika, on i dalje ostaje policijski službenik i zadržava svoje radno mjesto, jedino ne obavlja svoje službene dužnosti, a tokom suspenzije ima pravo na 55% svoje plaće odnosno u posebnim slučajevima kada ima porodicu koju izdržava ima pravo na iznos od 65% svoje plaće (član 113. Zakona o policijskim službenicima).

25. Ustavni sud zapaža da je u Zakonu o policijskim službenicima pitanje suspenzije regulirano članom 112. koji i nosi naziv "Suspenzija". Stavom (1) navedenog člana propisano je da policijski službenik može da bude privremeno suspendiran sa zadatka i dužnosti koju obavlja ili suspendiran iz policijskog organa ako je protiv njega pokrenut krivični i disciplinski postupak i ako se uzimajući u obzir prirodu krivičnog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku. Dakle, navedenom odredbom propisana su dva uvjeta koja moraju biti ispunjena da bi se policijski službenik suspendirao. Prvi uvjet je da je protiv policijskog službenika pokrenut krivični ili disciplinski postupak, a drugi "ako se uzimajući u obzir prirodu krivičnog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku". Ustavni sud uočava da je stavom (3) navedenog člana regulirano pitanje trajanja suspenzije pa je tako propisano: "Suspenzija policijskog službenika određena u skladu sa stavom 1. ovog člana može trajati do okončanja disciplinskog ili krivičnog postupka". Dakle, zakonodavac je navedenim članom regulirao pitanje suspenzije policijskog službenika tako što je propisao uvjete pod kojima rukovodilac može donijeti odluku o privremenoj suspenziji i regulirao pitanje trajanja suspenzije tako što je propisao da ona može trajati do okončanja disciplinskog ili krivičnog postupka.

26. Dalje, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac pitanje trajanja disciplinskog postupka regulirao odredbom člana 114. koju je i nazvao "Trajanje postupka". Stavom (1) navedenog

člana propisano je: "Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovodioca mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutrašnju kontrolu". Stavom (2) istog člana regulirano je pitanje dužine trajanja internog i disciplinskog postupka za teže povrede službene dužnosti tako što je propisano da za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i disciplinski postupak mora da bude okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutrašnju kontrolu.

27. Međutim, u osporenom stavu (3) navedenog člana koji, kako je već navedeno, nosi naziv "Trajanje postupka" propisano je: "Izuzetno od stava 2. ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, pokreće se disciplinski postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage".

28. Dakle, iako je članom 112. jasno regulirano pod kojim uvjetima policijski službenik može da bude suspendiran, kao i trajanje suspenzije, zakonodavac u osporenom članu 114. stav (3) regulira izuzetak od stava (2) tog člana koji se tiče trajanja internog i disciplinskog postupka za teže povrede službene dužnosti i propisuje da će se protiv policijskog službenika pokrenuti disciplinski postupak i policijski službenik će biti suspendiran ako se protiv njega vodi krivična istraga, te određuje da će ta suspenzija trajati do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage. Navedena odredba, prema mišljenju Ustavnog suda, neprecizna je i nedosljedna odredbi člana 112. koja regulira suspenziju i koja precizno regulira uvjete pod kojima se može izreći mjera suspenzije policijskog službenika i njeno trajanje.

29. Naime, iz osporenog stava (3) člana 114. Zakona o policijskim službenicima koji nosi naziv "Trajanje postupka" ne može se sa sigurnošću utvrditi koja je bila namjera zakonodavca, da li je želio da propiše situaciju u kojoj se policijski službenik u svakom slučaju suspendira ili je to i dalje fakultativna mjera. Također je nejasno da li za donošenje mjere o suspenziji, kako je to propisano osporenom odredbom, treba da bude ispunjen i drugi uvjet propisan u članu 112. stav (1) "i ako se uzimajući u obzir prirodu krivičnog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku", ili je potrebno samo da se "protiv policijskog službenika vodi krivična istraga". Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da je i u pogledu dužine trajanja suspenzije osporena odredba kontradiktorna članu 112. s obzirom na to da propisuje da se policijski službenik suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage, dok je članom 112. stav (3) pitanje dužine trajanja suspenzije regulirano tako što je i samo trajanje suspenzije propisano kao mogućnost, jer "može trajati do okončanja disciplinskog ili krivičnog postupka".

30. Imajući u vidu navedeno, kao i da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna licima na koja se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze, do stepena koji je razuman u datim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati, Ustavni sud smatra da osporena odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima ne ispunjava zahtjeve određenosti i preciznosti, posebno ne osigurava u praksi adekvatnu zaštitu protiv mogućih zloupotreba. Također, osporena odredba je u suprotnosti s članom 112. Zakona o policijskim službenicima, te kao takva dopušta različito tumačenje vezano za donošenje mjere suspenzije policijskog službenika i njeno trajanje, kako policijskim službenicima tako i disciplinskoj komisiji koja izriče disciplinske sankcije i rukovodiocu koji je prema zakonu odgovoran za donošenje odluke o suspenziji.

31. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđen princip vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koji podrazumijeva kvalitet zakona, zahtijevajući da njegove norme u dovoljnoj mjeri budu precizne, jasne i predvidive.

32. Imajući u vidu da je Ustavni sud utvrdio da odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud zaključuje da nije neophodno posebno razmatrati da li je član 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da odredba člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer je neprecizna, nejasna i kao takva dopušta arbitrarnost u tumačenju i primjeni, te je suprotna principu vladavine prava.

34. Na osnovu člana 42. stav (5), člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Potpredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 6/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 42. stavak (5), članka 57. stavak 2. alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s člankom 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usuglasi odredbu članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti

Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. lipnja 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12; u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupničkog doma i Doma naroda, zatraženo je 1. srpnja 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda dostavilo je 28. srpnja 2016. godine odgovor na zahtjev, a Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma 1. kolovoza 2016. godine.

4. U skladu s člankom 90. stavak (1) točka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. ožujka 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu, jer su kao zastupnici u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sudjelovali u donošenju Zakona o policijskim službenicima, čija je odredba pobijana.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je navela da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s odredbom čl. II/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

6. Podnositeljica zahtjeva pojašnjava da pobijana odredba članka 114. Zakona o policijskim službenicima nosi naziv "Trajanje postupka" i ona u stavku (2) propisuje rok u kojem mora biti okončan interni i stegovni postupak za teže povrede službene dužnosti policijskog službenika, dok sporna odredba stavka (3) navedenoga članka propisuje sljedeće: "Iznimno od stavka 2. ovoga članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenoga postupka ili do okončanja kaznene istrage". Dakle, kako dalje ističe, sporna odredba regulira pitanje izuzetka od stavka (2), odnosno da se rok od devet mjeseci za okončanje internog i stegovnog postupka produžava za vrijeme trajanja kaznene istrage i kaznenog postupka, te se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika, s obzirom na to da je suspenzija propisana člankom 112. Zakona o policijskim službenicima.

7. Podnositeljica zahtjeva smatra da je logično i pravno ispravno da navedeni stavak (3) glasi: "Iznimno od stava (2) ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage". Kako dalje ističe podnositeljica zahtjeva: "U ovoj odredbi potrebno je dodati da se provodi interni postupak jer u praksi policijskih tijela BiH, Disciplinska komisija odmah pokreće disciplinski postupak, bez provođenja internog postupka, čime se direktno ugrožavaju osnovna ljudska prava na pravično suđenje i pravičan postupak, te jednakost svih pred zakonom, a posebno pretpostavka nevinosti". Osim toga, kako dalje navodi, Zakon o policijskim službenicima i Pravilnik o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju da se stegovni postupak pokreće nakon provedenog internog postupka, te se ne može praviti izuzetak, analogno pokretanju kaznenog postupka pred sudovima, kojem obvezno prethodi istražni i kazneni postupak tužiteljstva i policijskih organa. Nužno je provesti interni postupak, jer se stegovni postupak ne može pokrenuti dok policijski službenik ne iznese svoju obranu.

8. Podnositeljica zahtjeva smatra da je pobijana odredba u izravnoj suprotnosti s odredbama čl. II/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije, koji se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i kojim se propisuju temeljna prava pojedinaca u kaznenom postupku. U daljnjem izlaganju podnositeljica zahtjeva citira odredbu članka 112. stavak (1) Zakona o policijskim službenicima i zaključuje da odredba članka 112 (koja nosi naziv Suspenzija) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost (može, a ne mora) i ostavlja je rukovoditelju policijskog tijela na odlučivanje u precizno opisanim situacijama i uvjetima koji moraju biti ispunjeni kumulativno. Odredba članka 112. Zakona o policijskim službenicima, kako dalje ističe, upravo potvrđuje da je članak 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima neustavan s obzirom na to da članak 112. stavak (1) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost ukoliko je pokrenut kazneni postupak (viši stadij u odnosu na kaznenu istragu) ili stegovni postupak, te ukoliko su ispunjeni i drugi uvjeti navedeni u odredbi, dok sporni članak 114. stavak (3) koji se odnosi na trajanje postupka imperativnom normom propisuje obveznu suspenziju u nižoj fazi, odnosno čim se vodi kaznena istraga. Ako bi i postojala imperativna i alternativna mogućnost za suspenziju, ispravno bi bilo, kako to zaključuje podnositeljica zahtjeva, da to bude u obrnutim situacijama, odnosno da se na dispoziciju rukovoditelju ostavlja kada se vodi kaznena istraga, a da se imperativno određuje kada je pokrenut kazneni postupak, a što potvrđuje i članak 18. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), koji u cijelosti citira.

b) Odgovor na zahtjev

9. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda je u odgovoru na zahtjev navelo da je na sjednici održanoj 26. srpnja 2016. godine razmatralo zahtjev i konstatiralo da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u "Službenom glasniku", da je Ustavni sud 27. lipnja 2016. godine primio zahtjev podnositeljice zahtjeva, te da je nakon rasprave jednoglasno odlučeno "da s navedenim činjenicama upozna Ustavni sud koji će u skladu sa svojim nadležnostima odlučiti o usuglašenosti predmetnog zahtjeva sa Ustavom Bosne i Hercegovine".

10. Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma u odgovoru na zahtjev je istaklo da je na sjednici održanoj 25. srpnja 2016. godine razmatralo zahtjev i nakon rasprave s četiri glasa "za", jednim glasom "protiv" i tri glasa "suzdržan" usvojilo zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima.

IV. Relevantni propisi

11. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

Članak I.
Bosna i Hercegovina

[...]

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcionira sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

Članak II/2.
Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Članak II/3.
Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke. [...]

12. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

Članak 1.
Predmet zakona

Ovim se zakonom reguliraju policijske ovlasti i radnopravni status (radni odnosi uključujući: dužnosti i prava, upošljavanje, obrazovanje i usavršavanje, raspoređivanje, činove, procjenu rada i promicanje, naknade, radne uvjete, stegovnu odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa) policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH).

Članak 103.
Stegovna odgovornost policijskog službenika

(1) Policijski službenik je stegovno odgovoran za povrede službene dužnosti propisane ovim zakonom, nastale kao rezultat njegove krivnje.

(2) Kaznena odgovornost za kazneno djelo ne isključuje stegovnu odgovornost policijskog službenika, ako je počinjenje kaznenoga djela također i povreda službene dužnosti.

(3) Oslobođenje od kaznene odgovornosti ne podrazumijeva istodobno i oslobođenje od stegovne odgovornosti.

(4) Stegovni postupak detaljnije propisuje ministar podzakonskim aktom nakon konzultacija s rukovoditeljima tijela.

(5) Stegovni postupak mora biti fer i transparentan. Tijekom stegovnoga postupka, policijski službenik uživa sljedeća prava koja se razrađuju podzakonskim aktom iz stavka 4. ovoga članka:

1. pravo da bude pravodobno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše;

2. pravo na fer i javno saslušanje u razumnom roku od strane tijela utvrđenih ovim zakonom. Javnost može biti isključena sa saslušanja ako to zahtijevaju interesi morala, javnoga reda i državne sigurnosti demokratskog društva, ili ako je to u interesu malodobnika ili zaštite privatnoga života, ili javnost može biti isključena do nužne mjere u posebnim okolnostima kad bi javno saslušanje ometalo interese pravičnosti prema mišljenu tijela utvrđenih ovim zakonom;

3. pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbe brani sam ili uz stručnu pomoć odvjetnika kojeg sam izabere te pravo biti nazočan svakom saslušanju u postupku;

4. pravo na javno izricanje odluke;

5. pravo na podnošenje priziva na odluku Stegovnoga povjerenstva utemeljenog prema ovom zakonu.

Članak 106.
Pokretanje internog postupka

(1) Interni postupak zbog povrede službene dužnosti pokreće se na temelju:

a) pritužbe građanina;

b) zahtjeva jednog ili više uposlenika u policijskom tijelu;

c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika; ili

d) zahtjeva predstojnika ureda za prizive i pritužbe građana pri ministarstvu.

(2) Interni postupak vodi odjel za unutarnju kontrolu.

(3) Svatko tko primi informaciju o ili pritužbu na policijskog službenika proslijedit će tu informaciju ili pritužbu odjelu za unutarnju kontrolu u roku od 24 sata.

(4) Interni postupak za lakše povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od 30 dana od dana prijave odjelu za unutarnju kontrolu.

(5) Interni postupak za teže povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od tri mjeseca od dana prijave odjelu za unutarnju kontrolu, a može se produljiti za još dva mjeseca u ovisnosti o složenosti slučaja.

Članak 107.
Izricanje stegovne sankcije

(1) Stegovne sankcije za lakše povrede službene dužnosti izriče rukovoditelj nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona.

(2) Stegovne sankcije za teže povrede službene dužnosti izriče Stegovno povjerenstvo nakon provedenog stegovnog postupka iz članka 109. ovoga zakona.

(3) Odluka o stegovnoj odgovornosti dostavlja se policijskom službeniku.

Članak 109.
Pokretanje stegovnog postupka

(1) Za teže povrede službene dužnosti, odjel za unutarnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona dostavlja Stegovnom povjerenstvu zahtjev za pokretanje stegovnoga postupka.

(2) Stegovno povjerenstvo odlukom pokreće stegovni postupak u roku od sedam dana od dana primitka zahtjeva odjela za unutarnju kontrolu.

(3) Zahtjev i odluka o pokretanju stegovnoga postupka zbog teže povrede službene dužnosti dostavlja se policijskom službeniku.

(4) Stegovno povjerenstvo donosi odluku o stegovnoj odgovornosti u roku od 60 dana nakon primitka zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 112.
Suspenzija

(1) Policijski službenik može biti privremeno suspendiran sa zadataka i dužnosti koje obavlja ili suspendiran iz policijskoga tijela ako je protiv njega pokrenut kazneni ili stegovni postupak i ako se, uzimajući u obzir narav kaznenoga djela ili narav teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku.

(2) Rukovoditelj je odgovoran za donošenje odluke o privremenoj suspenziji sukladno stavku 1. ovoga članka.

(3) Suspenzija policijskoga službenika određena sukladno stavku 1. ovoga članka može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka.

(4) Tijekom suspenzije službeno oružje i službena iskaznica policijskoga službenika oduzimaju se i zabranjeno mu je nositi službenu odoru.

(5) Policijski službenik koji je primio odluku o suspenziji iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti priziv na odluku o suspenziji Odboru za žalbe policijskih službenika u roku od tri dana od primitka odluke. Priziv ne odgađa izvršenje odluke.

Članak 114.
Trajanje postupka

(1) Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovoditelja mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

(2) Za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i stegovni postupak mora biti okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenoga postupka ili do okončanja kaznene istrage.

13. U **Pravilniku o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 34708 i 73/12) relevantne odredbe glase:

Članak 15.
Pretpostavka nevinosti

Svatko se smatra nevinim za povredu službene dužnosti dok se pravosnažnim rješenjem u disciplinarnom postupku ne utvrdi njegova krivica.

Članak 20.
Pravo na izjašnjavanje i pravo na obranu

Policijski službenik ima pravo da bude pravovremeno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše.

Policijski službenik ima pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbi brani sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojeg sam izabere, te pravo biti nazočan svakom saslušanju u postupku.

Članak 28.
Interni postupak

Svaki ovlašteni službenik koji primi informaciju ili pritužbu na rad policijskog službenika proslijedit će tu informaciju ili pritužbu odjeljenju za unutarnju kontrolu u roku od 24 sata.

Interni postupak zbog povrede službene dužnosti vodi odjeljenje za unutarnju kontrolu, a pokreće se na temelju:

a) pritužbe građana,

b) zahtjeva jednog ili više zaposlenih u policijskom tijelu,

c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika, ili

d) zahtjeva šefa ureda za žalbe i pritužbe građana pri ministarstvu sigurnosti.

Članak 31.
Zahtjev za pokretanje disciplinarnog postupka

Za teže povrede službene dužnosti, odjeljenje za unutarnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz članka 30. ovog pravilnika, dostavlja disciplinarnoj komisiji zahtjev za pokretanje disciplinarnog postupka.

Članak 32.
Odluka o pokretanju postupka

Disciplinarna komisija odlukom pokreće disciplinarni postupak u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva od strane odjeljenja za unutarnju kontrolu.

(...)

Optuženi nema pravo da podnese prigovor protiv zahtjeva niti odluke o pokretanju disciplinarnog postupka, ali ima pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše, ukoliko isto nije učinjeno u internom postupku. (...)

(...)

Članak 36.
Tijek javne rasprave

(...)

Predsjednik komisije će upitati optuženog da li je razumio zahtjev. Ako se predsjednik komisije uvjeri da optuženi nije razumio zahtjev ponovo će izložiti njegov sadržaj na takav način da ga optuženi može najlakše razumjeti. Nakon toga predsjednik komisije poziva optuženog da se izjasni o svakoj točki zahtjeva i da predoči svoju obranu.

(...)

14. U **Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, neslužbena prečišćena verzija dostupna na: http://sudbih.gov.ba/files/docs/zakoni/ba/Zakon_o_krivičnom_postupku_BH i broj 72/13) relevantna odredba glasi:

Članak 18.
Posljedica pokretanja postupka

Kada je propisano da pokretanje kaznenog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, te posljedice, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, te posljedice nastupaju od dana kada je osuđujuća presuda donesena, bez obzira je li postala pravomoćnom.

V. Dopustivost

15. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne Hercegovine.

16. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

17. U konkretnom slučaju zahtjev je podnijela Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan razlog za nedopustivost zahtjeva iz članka 19. Pravila Ustavnog suda.

VI. Meritum

18. Podnositeljica zahtjeva navodi da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije suglasna pravu na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i

Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije. Međutim, iz suštine zahtjeva kojim se traži ocjena ustavnosti pobijane odredbe Zakona o policijskim službenicima proizlazi da zahtjev pokreće ustavna pitanja vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, a što podrazumijeva, između ostalog, kvalitetu zakona u smislu njegove preciznosti i jasnosti i ne dopušta arbitrarnost u tumačenju zakona, odnosno zakonske odredbe. Naime, podnositeljica zahtjeva ističe da pobijani članak nosi naziv "Trajanje postupka" i da stavak 3. regulira pitanje izuzetka od stavka 2, odnosno da se rok od devet mjeseci za okončanje internog i stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti produžava (ukoliko se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga) za vrijeme trajanja kaznene istrage ili kaznenog postupka, te da se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika jer je ona propisana u članku 112. Zakona o policijskim službenicima. Ona dalje navodi: "[…] postavlja [se] logično pitanje da li se radi o grešci u Zakonu o policijskim službenicima s obzirom da je logično i pravno ispravno da navedena odredba člana 114. stav (3) glasi: 'Iznimno od stava 2 ovog člana kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage'".

19. Ustavni sud naglašava da je Europski sud u svojoj praksi zaključio da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Na temelju načela *iura novit curia*, Europski sud je, na vlastitu inicijativu, razmatrao aplikacije u odnosu na članke i stavke Europske konvencije na koje se aplikanti nisu bili pozvali, pa čak i u odnosu na odredbe koje je bio proglasio nedopustivim uz istovremeni zaključak da je aplikacija dopustiva po drugoj odredbi. Naime, Europski sud smatra da su za pravnu kvalifikaciju navoda iznesenih u aplikaciji odlučne činjenice koje su u njoj navedene, a ne samo pravna osnova na koju se aplikant pozvao (vidi Europski sud, *Şerife Yiğit protiv Turske*, presuda od 2. studenog 2010. godine, točke 51–52. sa daljnjim referencama). Sličnu praksu ima i Ustavni sud u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 2043/12* od 22. prosinca 2015. godine, točka 22, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 10/16).

20. Ustavni sud napominje da se donositelj pobijanog Zakona o policijskim službenicima u odgovoru na zahtjev nije referirao na suštinu podnesenog zahtjeva već je samo konstatirao da je Parlamentarna skupština usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u "Službenom glasniku". Imajući u vidu navedeno, kao i stavove navedene u prethodnim točkama odluke, Ustavni sud će navode podnositeljice zahtjeva da su pobijane odredbe zakona neustavne ispitati u odnosu na načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina je određena kao demokratska država koja funkcionira u skladu sa zakonom. Ustavni sud je nadležan i obvezan u svakoj prilici djelovati kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (članak VI/3), što uključuje jedno od njegovih temeljnih načela – vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Načelo vladavine prava označava sustav političke vlasti zasnovan na tome da građani, ali i sami nositelji državne vlasti, poštuju ustav, zakone i druge propise. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određenu kvalitetu, primjerenu demokratskom sustavu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sustava.

21. Ustavni sud dalje podsjeća na to da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća na stav Europskog suda u svezi s određivanjem autonomnog pojma zakona, iz kojeg slijedi pojašnjenje izraza "zakon". Prema praksi Europskog suda, izraz "zakon" ne odnosi se na puko postojanje zakona, već i na kvalitetu zakona, zahtijevajući da on bude suglasan vladavini prava, a njegove norme u dovoljnoj mjeri precizne, jasne i predvidive (vidi Europski sud, *Silver i drugi protiv Velike Britanije*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, st. 85-88; *Sunday Times protiv Velike Britanije*, presuda od 26. travnja 1979. godine, st. 48. i 49; *Hasan i Chaush protiv Bugarske*, presuda od 26. listopada 2000. godine, stavak 84). Zakon mora dati dovoljno jasan opseg bilo kakvog diskrecijskog prava koje se daje javnim vlastima, kao i način kako se ono izvršava (vidi Europski sud, *Rotaru protiv Rumunjske*, presuda od 4. svibnja 2000. godine, st. 52-56; *Rekvenyi protiv Mađarske*, presuda od 20. svibnja 1999. godine, stavak 34).

22. Ustavni sud dalje podsjeća na to da se Zakonom o policijskim službenicima reguliraju ovlasti policijskog službenika i radnopravni status, uključujući dužnosti i prava, zapošljavanje, obrazovanje, stegovnu odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa policijskih službenika Bosne i Hercegovine. Također, navedeni zakon određuje pravila stegovnog postupka kojim se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnim stegovnim povjerenstvom nikome tko je nedužan ne bude izrečena stegovna sankcija, a da se policijskom službeniku koji je počinio lakšu ili težu povredu službene dužnosti izrekne stegovna sankcija ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Zakon o policijskim službenicima. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, isključiva je nadležnost zakonodavca uređenje stegovnog postupka i stegovne odgovornosti policijskih službenika. S ustavnopravnog aspekta, jedina je obveza zakonodavca da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva stegovnog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

23. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog zahtjeva, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da su policijski službenici prema Zakonu o policijskim službenicima državni službenici koji su zaposleni u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu, Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine. Osnovni zadatak policijskih službenika je da neposredno održavaju javni red i mir, osiguravaju državni poredak, sprječavaju društveno nedopuštena ponašanja, sudjeluju u otkrivanju počinitelja prekršaja i kaznenih djela, te kao aparat prinude stoje na raspolaganju organima vlasti radi osiguranja i ostvarivanja poštovanja njihovih odluka primjenom prinude. Policijski službenici primjenjuju policijske ovlasti propisane Zakonom o policijskim službenicima i postupaju kao ovlaštene službene

osobe u skladu sa ZKP. U obavljanju svojih dužnosti policijski službenik je dužan djelovati nepristrano i na zakonit način, te štititi javni interes i temeljna ljudska prava i slobode.

24. Imajući u vidu navedene ovlasti i odgovornosti koje policijski službenici imaju u vršenju svojih poslova i zadataka i obveze pridržavanja Ustava Bosne i Hercegovine i zakona donesenih u skladu s Ustavom, od policijskog službenika se zahtijeva dolično i zakonito ponašanje ne samo u službi već i izvan službe. Pojedina kršenja zakona zbog kojih se protiv policijskog službenika vode postupci kako bi se utvrdila njihova kaznena ili stegovna odgovornost nalažu odnosno opravdavaju da policijski službenik tijekom takvih postupaka bude udaljen iz službe – suspendiran. Riječ je o posebnoj mjeri koja nije sankcija jer još uvijek nije utvrđena stegovna ili kaznena odgovornost. Udaljenjem s rada policijski službenik ne gubi svoje svojstvo službenika, on i dalje ostaje policijski službenik i zadržava svoje radno mjesto, jedino ne obavlja svoje službene dužnosti, a tijekom suspenzije ima pravo na 55% svoje plaće odnosno u posebnim slučajevima kada ima obitelj koju izdržava ima pravo na iznos od 65% svoje plaće (članak 113. Zakona o policijskim službenicima).

25. Ustavni sud zapaža da je u Zakonu o policijskim službenicima pitanje suspenzije regulirano člankom 112. koji i nosi naziv "Suspenzija". Stavkom (1) navedenog članka propisano je da policijski službenik može biti privremeno suspendiran sa zadatka i dužnosti koju obavlja ili suspendiran iz policijskog organa ako je protiv njega pokrenut kazneni i stegovni postupak i ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku. Dakle, navedenom odredbom propisana su dva uvjeta koja moraju biti ispunjena da bi se policijski službenik suspendirao. Prvi uvjet je da je protiv policijskog službenika pokrenut kazneni ili stegovni postupak, a drugi "ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku". Ustavni sud uočava da je stavkom (3) navedenog članka regulirano pitanje trajanja suspenzije pa je tako propisano: "Suspenzija policijskog službenika određena sukladno stavku 1. ovoga članka može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka". Dakle, zakonodavac je navedenim člankom regulirao pitanje suspenzije policijskog službenika tako što je propisao uvjete pod kojima rukovodilac može donijeti odluku o privremenoj suspenziji i regulirao pitanje trajanja suspenzije tako što je propisao da ona može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka.

26. Dalje, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac pitanje trajanja stegovnog postupka regulirao odredbom članka 114. koju je i nazvao "Trajanje postupka". Stavkom (1) navedenog članka propisano je: "Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovoditelja mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu". Stavkom (2) istoga članka regulirano je pitanje dužine trajanja internog i stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti tako što je propisano da za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i stegovni postupak mora biti okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

27. Međutim, u pobijanom stavku (3) navedenoga članka koji, kako je već navedeno, nosi naziv "Trajanje postupka" propisano je: "Iznimno od stavka 2. ovog članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage".

28. Dakle, iako je člankom 112. jasno regulirano pod kojim uvjetima policijski službenik može da bude suspendiran, kao i trajanje suspenzije, zakonodavac u pobijanom članku 114. stavak (3) regulira izuzetak od stavka (2) tog članka koji se tiče trajanja internog i stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti i propisuje da će se protiv policijskog službenika pokrenuti stegovni postupak i policijski službenik će biti suspendiran ako se protiv njega vodi kaznena istraga, te određuje da će ta suspenzija trajati do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage. Navedena odredba, prema mišljenju Ustavnog suda, neprecizna je i nedosljedna odredbi članka 112. koja regulira suspenziju i koja precizno regulira uvjete pod kojima se može izreći mjera suspenzije policijskog službenika i njezino trajanje.

29. Naime, iz pobijanog stavka (3) članka 114. Zakona o policijskim službenicima koji nosi naziv "Trajanje postupka" ne može se sa sigurnošću utvrditi koja je bila namjera zakonodavca, je li želio propisati situaciju u kojoj se policijski službenik u svakom slučaju suspendira ili je to i dalje fakultativna mjera. Također je nejasno treba li za donošenje mjere o suspenziji, kako je to propisano pobijanom odredbom, biti ispunjen i drugi uvjet propisan u članku 112. stavak (1) "i ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku", ili je potrebno samo da se "protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga". Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da je i u pogledu dužine trajanja suspenzije pobijana odredba kontradiktorna članku 112. s obzirom na to da propisuje da se policijski službenik suspendira do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage, dok je člankom 112. stavak (3) pitanje dužine trajanja suspenzije regulirano tako što je i samo trajanje suspenzije propisano kao mogućnost, jer "može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka".

30. Imajući u vidu navedeno, kao i da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze, do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati, Ustavni sud smatra da pobijana odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima ne ispunjava zahtjeve određenosti i preciznosti, posebice ne osigurava u praksi adekvatnu zaštitu protiv mogućih zlouporaba. Također, pobijana odredba je u suprotnosti s člankom 112. Zakona o policijskim službenicima, te kao takva dopušta različito tumačenje vezano za donošenje mjere suspenzije policijskog službenika i njezino trajanje, kako policijskim službenicima tako i stegovnom povjerenstvu koje izriče stegovne sankcije i rukovoditelju koji je prema zakonu odgovoran za donošenje odluke o suspenziji.

31. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđeno načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koje podrazumijeva kvalitetu zakona, zahtijevajući da njegove norme u dovoljnoj mjeri budu precizne, jasne i predvidive.

32. Imajući u vidu da je Ustavni sud utvrdio da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud zaključuje da nije nužno posebno razmatrati je li članak 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima u skladu s člankom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. st. 1. i 2. Europske konvencije.

VII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer je neprecizna, nejasna i kao takva dopušta arbitrarnost u tumačenju i primjeni, te je suprotna načelu vladavine prava.

34. Na temelju članka 42. stavak (5), članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić, v. r.

867

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 18/16**, рјешавајући захтјев **30 посланика Народне скупштине Републике Српске**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Маргарита Цаца-Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Constance Grewe, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев **30 посланика Народне скупштине Републике Српске** за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист РБиХ", број 9/95).

Утврђује се да је Закон о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист РБиХ", број 9/95) у складу са дијелом Преамбуле Устава Босне и Херцеговине који гласи: "Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим утврђују Устав Босне и Херцеговине", чл. I/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: подносиоци захтјева) поднијело је 12. октобра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист РБиХ", број 9/95, у даљњем тексту: Закон).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Представнички дом, односно Дом народа) затражено је 19. октобра 2016. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа су доставили одговоре 19. јануара 2017. године, односно 18. новембра 2016. године.

4. На приједлог предсједника Мирсада Ћемана, а на основу члана 90 став (1) тачка б) Правила Уставног суда, одлучено је да он неће учествовати у раду и одлучивању у овом предмету, јер је учествовао у доношењу закона чија се оцјена компатибилности тражи.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

5. Подносиоци захтјева сматрају да је Закон у супротности са Уставом Босне и Херцеговине, посебно "алинејом десет" његове Преамбуле која гласи: "Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим утврђују Устав Босне и Херцеговине", затим, чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине. Такође, подносиоци захтјева наводе да је Закон у супротности са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације (у даљњем тексту: Међународна конвенција).

6. Указано је да је одлуком Уставног суда у предмету број *У 5/98*, на основу цитиране алинеје Преамбуле Устава Босне и Херцеговине, утврђена конститутивност Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле Босне и Херцеговине, односно у оба њена ентитета, као и обавеза ентитета да створе услове да се она у пуном капацитету остварује.

7. Подносиоци захтјева су, даље, истакли да је циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, као и Устава Босне и Херцеговине забрана дискриминације. С тим у вези су навели да је примјена права и слобода из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине, како је то наведено у члану II/4 Устава Босне и Херцеговине, обезбијеђена свим лицима без дискриминације. Наведене одредбе, како су истакли подносиоци захтјева, представљају израз околности у којима је настао Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини и намјера је била да се додатно обезбиједи и заштити широки круг права свих лица на територији Босне и Херцеговине. Такво уставно рјешење, како је даље истакнуто, јединствено је у свијету пошто су међународни инструменти из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине саставни дио Устава Босне и Херцеговине и самим тим имају приоритет над сваким другим правом, што у конкретном случају значи да наведене уставне одредбе имају приоритет у односу на право државе и ентитетâ, што укључује и све законе.

8. Подносиоци захтјева истичу да, и поред обавезе поштовања уставне норме о конститутивности Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле Босне и Херцеговине, односно у оба њена ентитета, и обавеза ентитета да створе услове да се она у пуном капацитету остварује, као и уставног начела о забрани дискриминације, Босна и Херцеговина је успоставила празник 1. март као Дан независности Босне и Херцеговине. Наведено је да је

општепозната чињеница да се Дан независности Босне и Херцеговине обиљежава 1. марта сваке године, када се прославља независност Босне и Херцеговине од Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, што је био, како сматрају подносиоци захтјева, класичан облик сецесије. Подносиоци захтјева наводе да је референдум за независност Босне и Херцеговине одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, када су независност, како је наведено, подржали, углавном, Бошњаци и Хрвати, а Срби су бојкотовали референдум. Даље је истакнуто да је указ о проглашењу закона којим се 1. март проглашава Даном независности Босне и Херцеговине и државним празником потписао предсједник Предсједништва Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, за вријеме трагичног сукоба у Босни и Херцеговини. Претходно је, како је истакнуто, Закон донијела Скупштина Републике Босне и Херцеговине, 28. фебруара 1995. године. Даље је наведено да се на основу тог акта данас Дан независности обиљежава само на једном дијелу територије Босне и Херцеговине, односно у Федерацији Босне и Херцеговине. Из наведеног, према мишљењу подносилаца захтјева, јасно произилази намјера да се успостављањем 1. марта као Дана независности Босне и Херцеговине апсолутно искључује један конститутивни народ, то јесте српски. Свако прописивање празника ентитета, како је даље истакнуто, који симболизује само један, или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини, према мишљењу подносилаца захтјева, представља мјере које су усмјерене на разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства заснованог на националном или етничком поријеклу. Такође је наведено да прописивање наведеног празника има циљ да наруши или компромитује признавање, уживање или вршење под једнаким условима људских права и основних слобода у свим областима живота.

9. И поред обавеза које произилазе из члана II/1 и II/6 Устава Босне и Херцеговине за све субјекте јавног живота и све органе јавне власти, без обзира на ниво власти, да се уздрже, да не подстичу, бране или подржавају дискриминацију, да предузму ефикасне мјере на националном и локалном нивоу ради измјене, укидања или поништења закона и прописа који садрже дискриминаторске одредбе, да забране дјеловање свих чије је понашање усмјерено на дискриминацију, надлежни органи Босне и Херцеговине, према мишљењу подносилаца захтјева, нису предузели адекватне мјере које би одговориле обавезама преузетим чланом II/1, II/4 и II/6 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције наведене у Анексу I на Устав Босне и Херцеговине, као и Европске конвенције.

10. Подносиоци захтјева закључују да је сасвим јасно да се 1. март прославља као датум искључиво везан за два народа, и то бошњачки и хрватски, чиме се српски народ ставља у подређен и дискриминаторски положај. Сматрајући Уставни суд чуваром Устава и заштитником принципа конститутивности сва три народа на простору цијеле Босне и Херцеговине, који подједнако штити интересе свих народа, па и Срба, подносиоци захтјева су затражили да Уставни суд утврди да је Закон у супротности са цитираним одредбама Устава БиХ, Европске конвенције и Међународне конвенције.

б) Одговор на захтјев

11. Уставноправна комисија Дома народа у одговору је навела да је на сједници одржаној 17. новембра 2016. године разматрала захтјев Уставног суда за изјашњење о наведеном захтјеву за оцјену уставности. Том приликом је констатовала да је Закон донијела Скупштина Републике Босне и Херцеговине 28. фебруара 1995. године, а да је указ о проглашењу Закона потписао предсједник Предсједништва Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, тачно три године након што је Републичка изборна комисија Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине потврдила резултате референдума о одређивању статуса Босне и Херцеговине. Такође је констатовано да је Закон објављен у "Службеном листу РБиХ" број 9/95. Даље је констатовано да је одредбом Анекса II/2 Устава БиХ прописано да сви закони, прописи и судски пословници који буду на снази на територији БиХ када Устав ступи на снагу остају на снази у оној мјери у којој се не косе са Уставом све док надлежни владин орган Босне и Херцеговине не одреди другачије. Истакнуто је да је Уставноправна комисија Дома народа након расправе једногласно одлучила да са наведеним чињеницама упозна Уставни суд, који ће, у складу са својим надлежностима, одлучити о усаглашености Закона са Уставом БиХ.

12. Уставноправна комисија Представничког дома у одговору је навела да је на сједници одржаној 17. јануара 2017. године разматрала предметни захтјев за оцјену уставности, те да је након расправе са четири гласа "за", три гласа "против" и без гласова "суздржани" констатовала да није успјела постићи консензус, или доћи до јединственог става у погледу захтјева за оцјену уставности Закона о којем ће коначну одлуку донијети Уставни суд у складу са Уставом БиХ и својим Правилима.

IV. Релевантни прописи

13. **Закон о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине** ("Службени лист РБиХ", број 9/95 од 30. марта 1995. године) гласи:

Члан 1.

Проглашава се дан 1. март Даном независности Републике Босне и Херцеговине.

Члан 2.

Дан независности Републике Босне и Херцеговине је државни празник.

Члан 3.

На Дан независности Републике Босне и Херцеговине, државни органи, предузећа и друга правна лица не раде.

Влада Републике Босне и Херцеговине одредит ће који државни органи, предузећа и друга правна лица су дужна да раде на дан државног празника.

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу РБиХ".

14. **Устав Босне и Херцеговине** у релевантном дијелу гласи:

Преамбула

[...]

Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи:

Члан I

Босна и Херцеговина

1. Континуитет

Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада "Босна и Херцеговина", наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са унутрашњом структуром модификованом овим Уставом, и са постојећим међународно признатим границама. Она остаје држава чланица Уједињених нација, и као Босна и Херцеговина може задржати чланство или затражити

пријем у организацијама у оквиру система Уједињених нација, као и у другим међународним организацијама.

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан II

Људска права и основне слободе

1. Људска права

Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода. У том циљу постоји Комисија за људска права за Босну и Херцеговину, како је предвиђено Анексом 6 Општег оквирног споразума.

2. Међународни стандарди

Права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

Члан II/4.

Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан VI/3.

Надлежности

Уставни суд ће подржавати овај Устав.

Анекс II

Прелазни аранжмани

2. Континуитет правних прописа

Сви закони, прописи и судски пословници, на снази на територији Босне и Херцеговине у вријеме ступања на снагу овог Устава, остају на снази у оној мјери у којој нису у супротности са Уставом, док одговарајући орган власти Босне и Херцеговине не одлучи другачије.

15. **Члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода** гласи:

Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

16. **Члан 1 Протокола број 12** уз Европску конвенцију гласи:

Члан 1.

Општа забрана дискриминације

1. Уживање сваког права које закон предвиђа мора да се обезбиједи без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

2. Јавне власти не смију ни према коме вршити дискриминацију по било ком основу као што су они поменути у ставу 1.

17. **Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације** (усвојена на Пленарној сједници Генералне скупштине Уједињених нација 21. децембра 1965. године) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.1.

*У овој конвенцији израз 'расна дискриминација' односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснивају на раси, боји, прецима, националном или етничком поријеклу и који имају за циљ или за резултат да наруше или да компромитују признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, права човјека (*human rights*) и основних слобода и политичкој, економској, социјалној и културној области или у свакој другој области јавног живота.*

Члан 2. став 1. тач. а), б), ц), д) и е)

1. Државе чланице осуђују расну дискриминацију и обавезују се да свим одговарајућим средствима и без одлагања спроводе политику која тежи да укине сваки облик расне дискриминације и да помажу разумијевање између свих раса, и у том циљу:

а) Свака држава чланица обавезује се да не почини никакво дјело расне дискриминације или не врши расну дискриминацију против лица, група лица или установа, као и да поступа тако да се све јавне власти и јавне, националне и локалне установе придржавају ове обавезе;

б) Свака држава чланица обавезује се да не подстиче, брани или подржава расну дискриминацију коју спроводи било какво лице или организација;

ц) свака држава чланица треба да предузме ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништења сваког закона и сваког прописа који има за циљ да заведе расну дискриминацију или да је устали тамо гдје она постоји;

д) Свака држава чланица треба да свим одговарајућим средствима, укључујући, уколико то околности захтијевају и законске мјере, забрани расну дискриминацију коју спроводе лица, групе или организације, као и да је оконча;

е) Свака држава чланица обавезује се да помаже, у датом случају, вишерасне интеграционистичке организације и покрете и друга средства ради укидања препрека између раса, као и да се бори против онога што тежи да ојача расну подјелу.

V. Допустивост

18. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелан однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

19. Уставни суд запажа да су подносиоци захтјева затражили одлучивање о уставности Закона. Имајући у виду

да Народна скупштина Републике Српске има 83 посланика, те да је предметни захтјев поднијело 30 посланика, Уставни суд закључује да је захтјев поднио овлашћени субјекат из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

20. На основу наведеног, а у складу са одредбама члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев није допустив.

VI. Меритум

21. Подносиоци захтјева сматрају да оспорени Закон није у складу са Уставом Босне и Херцеговине посебно са дијелом Преамбуле, који гласи: "Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују даУстав Босне и Херцеговине гласи", затим, чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, са чланом 14 Европске конвенције, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

22. Наведено због тога што су референдум за независност Босне и Херцеговине, који је одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, подржали, углавном, Бошњаци и Хрвати, док су Срби бојкотовали референдум. Имајући у виду да се 1. март као Дан независности обиљежава само на једном дијелу територије Босне и Херцеговине, и то у Федерацији Босне и Херцеговине, односно да се 1. март прославља као датум искључиво везан за два народа, бошњачки и хрватски, према мишљењу подносилаца захтјева, српски народ је проглашавањем 1. марта Даном независности стављен у подређен и дискриминаторски положај у односу на друга два конститутивна народа.

23. Такође, подносиоци захтјева наводе да прописивање празника државе и ентитета који симболизује само један, или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини представља мјере које су усмјерене на разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства заснованог на националном или етничком поријеклу. Сматрају да надлежни органи Босне и Херцеговине нису предузели адекватне мјере ради измјене, укидања или поништења оспореног Закона, који је у супротности са наведеним одредбама Устава БиХ, Европске конвенције и Међународне конвенције.

Уводне напомене (осврт на догађаје који су претходили одржавању референдума и међународном признању Републике Босне и Херцеговине)

24. Уставни суд истиче да је Босна и Херцеговина, прије него што је постала независна међународно призната држава под називом Република Босна и Херцеговина (РБиХ или Република БиХ), била федерална јединица у саставу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ).

25. У Уставу СФРЈ из 1974. године у основним начелима утврђено је да "Народи Југославије, полазећи од права сваког народа на самоопредјељење укључујући и право на отцјепљење, (…) ујединили су се у савезну републику слободних и равноправних народа и народности и створили социјалистичку федеративну заједницу радних људи - СФРЈ (…)". Према Уставу СРБиХ из 1974. године и Амандману LXVII, грађани БиХ своју власт остварују путем Скупштине или референдумом.

26. Отпочињањем процеса дисолуције СФРЈ, ради мирног рјешавања југословенске кризе, те разматрања тог проблема с правног аспекта, на самиту (тада) Европске заједнице одржаном у Бриселу 17. децембра 1991. године усвојена су два документа од којих је први Декларација о критеријумима за признавање нових држава у Источној Европи и Совјетском Савезу у којој је истакнуто да ће се нове државе признати "у складу са нормалним стандардима међународне праксе и политичке реалности у сваком појединачном случају". Други документ је Декларација о Југославији у којој је изражена спремност Европске заједнице да, почевши од 15. јануара 1992. године, призна све оне југословенске републике које се придржавају и поштују одређена међународна документа као што су нпр. повеље УН и друга. У вези с тим, Европска заједница је формирала посебну арбитражну комисију (познату као Бадинтерова комисија - по имену њеног предсједника Роберта Бадинтера). У току свог рада Арбитражна комисија је усвојила више мишљења у вези са дисолуцијом СФРЈ.

27. Арбитражна комисија Мировне конференције о Југославији Европске заједнице је у Мишљењу број 1 од 29. новембра 1991. године истакла да, иако је СФРЈ до тада одржала своју међународну особност, посебно у крилу међународних организација, воља република за независношћу очитовала се: у Словенији, на референдуму одржаном у децембру 1990. године, затим Декларацијом о независности од 25. јуна 1991. године, суспендованом на три мјесеца и потврђеном 8. октобра 1991. године, у Хрватској, референдумом одржаним у мају 1991. године, затим Декларацијом о независности од 25. јуна 1991. године, суспендованом на три мјесеца и потврђеном 8. октобра 1991. године, у Македонији, на референдуму одржаном у септембру 1991. године у прилог суверености и независној Македонији у савезу југословенских држава, у Босни и Херцеговини, одлуком о независности (меморандум о независности) коју је Скупштина СРБиХ усвојила 14. октобра 1991. године, а којој је српска заједница Републике Босне и Херцеговине оспорила ваљаност. На основу наведеног Арбитражна комисија је установила да се СФРЈ налази у процесу распадања, те да је на републикама да ријеше проблеме сукцесије држава који произилазе из тога процеса према начелима и правилима међународног права, посебно уз поштовање људских права и права народа и мањина.

28. У Мишљењу Арбитражне комисије број 4 од 11. јануара 1992. године, поводом захтјева министра спољних послова СРБиХ да земље чланице Европске заједнице признају СРБиХ, Арбитражна комисија је установила да су Предсједништво и Влада СРБиХ правни основ захтјева за признање утемељили у Амандману LX на Устав СРБиХ од 31. јула 1990. године. Тај амандман наводи да је Босна и Херцеговина "демократска суверена држава равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине - Муслимана, Срба и Хрвата - и дијелова осталих народа и народности који живе на њеној територији". Арбитражна комисија је сматрала да цитирана одредба, у основи већ садржана у члану 1 Устава СРБиХ из 1974. године, не доноси битну промјену у претходном правном стању. Арбитражна комисија је, такође, установила да се, с друге стране, ван институционалних оквира СРБиХ "српски народ Босне и Херцеговине" 10. новембра 1991. године изјаснио путем плебисцита за "заједничку југословенску државу". Двадесет првог децембра 1991. године "Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини" изгласала је декларацију усмјерену ка оснивању "Српске републике Босне и Херцеговине" у саставу федералне државе Југославије ако муслиманска и хрватска заједница Босне и Херцеговине одлуче "промијенити свој став о Југославији". Та скупштина је прогласила независност "Српске републике Босне и

Херцеговине" 9. јануара 1992. године. У наведеним околностима Арбитражна комисија је сматрала да се изрази воље грађана Босне и Херцеговине да СРБиХ конституишу као суверену и независну државу не могу сматрати потпуно утврђенима, али да то мишљење може да се промијени ако република која је поднијела захтјев за признање донесе јемства у том погледу путем референдума на који би били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без икаквих разлика и под међународном контролом.

29. Скупштина СРБиХ је, на основу члана 152 Устава СРБиХ и Амандмана LXXI тачка 5 алинеја 9 на Устав СРБиХ, а у вези са чл. 3 и 26 Закона о референдуму, на заједничкој сједници вијећа одржаној 24. и 25. јануара 1992. године донијела одлуку о расписивању републичког референдума за утврђивање статуса БиХ. Одлука је објављена у "Службеном листу СРБиХ", број 2/92. Одлуком је утврђен датум одржавања референдума и питање о којем су се грађани СРБиХ изјашњавали а које је гласило: "Јесте ли за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе?" Утврђено је да ће референдум спровести Републичка изборна комисија и општинске изборне комисије.

30. Републичка изборна комисија је, на основу члана 28 тачка 6 Закона о референдуму ("Службени лист СРБиХ" бр. 29/77 и 24/91), на сједници одржаној 6. марта 1992. године, утврдила резултате републичког референдума за утврђивање статуса Босне и Херцеговине, који је одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, те их је објавила у "Службеном листу РБиХ" број 7/92 од 27. марта 1992. године. Републичка изборна комисија је утврдила да је од укупног броја гласача - 3.253.847 на републички референдум за утврђивање статуса Босне и Херцеговине изашло и гласало 2.073.568 грађана са правом гласа или 64,31%. Важећих гласачких листића било је 2.067.969 или 64,14%. Од укупног броја важећих листића "за" су била 2.061.932 гласача или 99,44%, док је "против" гласало 6.037 или 0,29%, а неважећих гласачких листића било је 5.227 или 0,25%. Дакле, од укупног броја (2.073.568) грађана који су гласали на републичком референдуму за утврђивање статуса Босне и Херцеговине 29. фебруара и 1. марта 1992. године "за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе" изјаснила су се 2.061.932 грађанина или 99,44%.

31. Европска заједница и државе чланице су на сједници одржаној у Луксембургу 6. априла 1992. године признале државноправни субјективитет Босне и Херцеговине, односно њен територијални интегритет и политичку независност.

32. Република Босна и Херцеговина је 22. маја 1992. године примљена за члана Уједињених нација Резолуцијом број A/RES/46/237 коју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација.

33. У Мишљењу број 8 од 4. јула 1992. године Арбитражна комисија је установила да је процес распада СФРЈ, поменут у Мишљењу број 1 од 29. новембра 1991. године, завршен и да ваља установити да СФРЈ више не постоји. Арбитражна комисија је сматрала да је постојање федералне државе, састављене од више различитих федералних цјелина, озбиљно доведено у питање када се већина тих цјелина које обухватају већину подручја и становништва федерације конституише као суверене државе, на начин да се савезна власт ондје више не може да очитује. Дакле, иако признање једне државе од других држава има тек декларативну вриједност, само признање, као и чланство у међународним организацијама свједоче о убјеђењу тих држава (које су дале признање) да је тако призната цјелина (постала) стварност и оне на њу преносе нека права и неке обавезе према међународноме праву. Наведено је да је референдум, предложен у Мишљењу Комисије број 4, одржан у БиХ 29. фебруара и 1. марта 1992. године и да се становништво у великој већини изјаснило за независност те републике. Такође је наведено да су БиХ, Хрватска и Словенија признате од свих држава чланица Европске уније и од бројних других држава, те примљене у чланство Уједињених нација 22. маја 1992. године.

34. Скупштина РБиХ је на сједници одржаној 28. фебруара 1995. године донијела оспорени закон, који је проглашен указом предсједника Предсједништва РБиХ од 6. марта 1995. године.

Оцјена уставности оспореног закона

35. Уставни суд истиче да је оспорени Закон (ступио на снагу у РБиХ 30. марта 1995. године) наставио своје правно постојање у данашњој БиХ, сходно начелу континуитета правних прописа из Анекса II/2 Устава БиХ, према којем сви закони, прописи и судски пословници који су на снази на територији БиХ у тренутку када Устав ступи на снагу остаће на снази у оној мјери у којој нису у супротности са Уставом док другачије не одреди надлежни орган власти Босне и Херцеговине.

36. Даље, Уставни суд запажа да је републички референдум за утврђивање статуса БиХ одржан након што је већ започео процес дисолуције СФРЈ и након што су друге републике Словенија и Хрватска, након одржаних референдума, прогласиле своју независност 25. јуна 1991. године. Даље, Уставни суд истиче да је референдум о статусу БиХ као рјешење за БиХ предложила међународна Арбитражна комисија а "на који би били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без икаквих разлика и под међународном контролом". С тим у вези, Уставни суд истиче да је референдум о статусу БиХ спроведен на цијелој територији БиХ, да су били позвани сви грађани БиХ, без било какве разлике, који имају право гласа, те да је гласало више од 64% грађана од чега се 99,44% изјаснило "за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе". Према мишљењу међународних посматрача, референдум је обављен према међународним демократским стандардима.

37. Уставни суд, даље, истиче да је након проглашавања резултата референдума услиједило међународно признање државе која је призната као Република БиХ а на основу референдума одржаног 1. марта 1992. године. Према уставној одредби члана I/1 Устава БиХ: "Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада 'Босна и Херцеговина', наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са својим унутрашњом структуром измијењеном како је то предвиђено овим уставом, са својим међународно признатим границама. (...)" Из истакнутог се види да су резултати наведеног референдума уграђени и у Устав БиХ, који ни на који начин не проблематизује постојање Републике БиХ (чије је међународно признање услиједило на основу резултата референдума одржаног 1. марта 1992. године), нити је занемарује, већ управо наглашава њен државно-правни континуитет. С обзиром на наведене чињенице, које су на одређени начин и дио Устава БиХ, Уставни суд, даље, наглашава да он, према члану VI/3 Устава БиХ, има

утврђену јурисдикцију која је дефинисана тако што Уставни суд "подржава овај Устав". Без обзира на различите историјске погледе и перспективе у вези са независношћу и међународним признањем Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да је настанак данашње Босне и Херцеговине везан, између осталог, (и) за њено међународно признање, а с тим у вези (и) референдумом о независности који је одржан 1. марта 1992. године. Стога се референдум о независности Босне и Херцеговине не може посматрати друкчије осим као дио правног континуитета који је довео до међународног признања Босне и Херцеговине и проглашења овог Устава, који Уставни суд подржава и штити.

38. Осим тога, Уставни суд сматра да је потребно појаснити појам конститутивности, посебно у контексту (као што је овај) када се заштита конститутивности тражи у поступку пред Уставним судом. Конститутивност значи уставотворност конститутивних народа. У релевантном дијелу Преамбуле Устава врло јасно је написано да конститутивни народи (заједно са Осталима и грађани БиХ) "одређују да је Устав Босне и Херцеговине како слиједи". Међутим, то њихово право ограничено је овим уставом. Да ли је конститутивност неког народа повријеђена или не, Уставни суд може да испита искључиво на основу одредаба овог устава, јер је управо он (Устав) израз заједничке воље конститутивних народа. Конститутивност се не може схватити тако широко да иде изван онога што Устав одређује. То значи да се конститутивни народи (посредством овлашћених представника) не могу са успјехом позивати на кршење конститутивности на основу нечега што би се могло описати као њихови погледи или жеље или неслагања око одређених питања (политичких, правних, културних, историјских, економских итд.). Конститутивност може да буде повријеђена искључиво ако се угрози неко право или одредба из овог устава. У конкретном случају имамо чињеницу да овај устав прописује континуитет Републике Босне и Херцеговине, а напријед је јасно образложено да је међународно признање Републике Босне и Херцеговине услиједило након референдума одржаног 29. фебруара и 1. марта 1992. године. Са друге стране, стоји чињеница да су сви конститутивни народи, укључујући наравно и Србе, "одредили да је овај Устав како слиједи", укључујући наравно и одредбе о континуитету Републике Босне и Херцеговине. Због тих разлога, Уставни суд сматра да конститутивност српског народа није доведена у питање.

39. У вези са наводима подносилаца захтјева да су оспореним законом Срби као конститутивни народ стављени у подређен и дискриминаторски положај у односу на Бошњаке и Хрвате као друга два конститутивна народа, Уставни суд истиче да, према пракси Уставног суда заснованој и на пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица која се налазе у аналогној ситуацији различито третирају и ако не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман. При томе неважно је да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види, Европски суд за људска права, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, Серија А број 25, став 226). Према судској пракси Европског суда за људска права, неки акт или пропис је дискриминишући ако прави разлику између појединаца или скупа који се налазе у сличној ситуацији, те ако у томе разликовању изостане објективно и разумно оправдање, односно ако није било разумног односа пропорционалности између употријебљених средстава и циљева чијем остварењу се тежи (види, Уставни суд, Прва дјелимична одлука број *У 4/04* од 31. марта 2006. године, став 109, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

40. У предмету број *У 3/13* Уставни суд је, позивајући се на своју сопствену праксу, закључио да празници не могу бити регулисани на начин да преферирају нити један од конститутивних народа, односно да ће то бити случај уколико су регулисани тако да одражавају историју, традицију, обичаје, религију и друге вриједности само једног народа (види, Уставни суд, Одлука број *У 3/13* од 26. новембра 2015. године, став 90, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Уставни суд је у наведеном предмету закључио да се оспореним чланом 3б) Закона о празницима Републике Српске којим је одређено да се Дан Републике обиљежава 9. јануара успоставља повлашћени положај припадника српског народа у односу на припаднике бошњачког и хрватског народа, Осталих и грађана Републике Српске због чињенице да тај датум представља дио историјског насљеђа само српског народа због чега је утврдио да је оспорени члан у супротности са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2а) и ц) Међународне конвенције и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију (*op.cit., У 3/13*, ст. 97 и 101).

41. Имајући у виду наведено, те полазећи од тога да су на предметни референдум били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без било какве разлике по основу националне и етничке припадности, да су се грађани изјашњавали о томе да ли су за државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе, затим, да је Република БиХ наставила свој правни континуитет као држава БиХ у којој су Бошњаци, Хрвати и Срби равноправни конститутивни народи, Уставни суд не може да закључи да оспорени закон којим је 1. март (као датум одржавања референдума) одређен као празник којим се обиљежава Дан независности БиХ дискриминише Србе у односу на друга два конститутивна народа. Наиме, Уставни суд сматра да оспорени закон не ставља у различит положај било који од конститутивних народа, па тако ни српски у односу на друга два конститутивна народа. Стога, Уставни суд не може да закључи да оспорени закон, који се везује за 1. март као Дан независности, ставља Србе у подређен и дискриминаторски положај у односу на Хрвате и Бошњаке као друга два конститутивна народа.

42. Стога, Уставни суд закључује да оспорени закон не крши дио Преамбуле Устава, који гласи: "Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи", члан I/2 и члан II/4 Устава Босне и Херцеговине, затим, члан 14 Европске конвенције, члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као ни члан 1.1 и члан 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

VII. Закључак

43. Уставни суд закључује да је оспорени закон у складу са алинејом десет Преамбуле, која гласи: "Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи", чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, затим, чланом 14 Европске конвенције, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију и чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

44. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. На основу члана 43 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке је издвојено мишљење супротно одлуци потпредсједника Златка М. Кнежевића.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Потпредсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Издвојено мишљење потпредсједника Златка М. Кнежевића противно одлуци, којем се придружује судија Миодраг Симовић.

Са жаљењем констатујем да се не слажем са мишљењем већине у овом предмету по захтјеву групе посланика Народне скупштине Републике Српске о оцјењивању уставности одредаба Закона о проглашењу 1. марта Даном независности због сљедећих разлога:

Прва група разлога се односи на процедурални аспекат, који је једнако битан за равноправан однос према подносиоцима захтјева за оцјену уставности. Наиме, Устав Босне и Херцеговине, за разлику од већине савремених, а и неких историјских устава, битно сужава круг овлашћених подносилаца захтјева за оцјену уставности. Очито је уставотворац, поред осталих разлога који су мање битни за ово мишљење, желио да се захтјев за оцјену уставности третира као најозбиљнији акт којим дио државног система изјављује сумњу у уставност одредбе и/или закона који је битан за функционисање укупног система. Истовремено, то подразумијева једнак однос према свим овлашћеним подносиоцима који се обрате Уставном суду захтјевом за оцјену.

Не постоји могућност ни расправљања, нити одлучивања а да се не врши поређење са скорашњим предметом Уставног суда број У 3/13 којим се Уставни суд одредио о захтјеву за оцјену уставности одредбе Закона о проглашењу 9. јануара Даном Републике Српске.

И одмах, у овом процедуралном дијелу, указујем на очиту неправичност - готово бих рекао неправичност процедуре, да се позовем на стандард из Преамбуле Устава - односа већине у Уставном суду када је ријеч о ова два захтјева. У једном (У 3/13) процедура је поштована и у дијелу који се односи на јавну расправу као облик демократског укључивања не само подносилаца захтјева и друге стране већ и опште јавности у расправљање о питању националне равноправности; такође је ангажован респектабилан број јавних радника да, ако желе, кажу своје мишљење; позвани су и битни међународни елементи у Босни и Херцеговини да се изјасне као пријатељи Суда и, на крају, али не као најмање важно, тражено је мишљење Венецијанске комисије. Тиме је дат значај који му припада и као питању о ком се одлучује, али, такође, и подносиоцу захтјева.

У овом предмету, на жалост, све је другачије. Одбијени су захтјеви да се тражи мишљење Венецијанске комисије, да се закаже јавна расправа, нису позивани пријатељи Суда и та "непристојна брзина", да се послужим изразом једног пјесника, указује да већина или није жељела да допусти једнак третман, или је имала озбиљну бојазан да одговори на питања која се постављају у захтјеву.

Жалосно непознавање босанскохерцеговачког друштва, историјских менталитета и некоректно поређење појединачних апелација са захтјевима за оцјену уставности указују на неспремност једног дијела "компактне већине", која се увијек на једнак начин изјашњава, да се упусти у разматрање и одлучивање на нивоу који захтијева рад у Уставном суду. Но то је проблем овог друштва које толерише постојање и таквог егзистирања и два различита приступа у повјереном повјерењу да се одлучује у име друштва, једног са пуном компетенцијом и одговорношћу који све домаће судије испуњавају без обзира на различита мишљења или становишта и другачијем приступу!, чија промјена није у рукама Уставног суда.

У оба ова предмета ради се о готово истовјетном захтјеву - оцјени уставности једног датума који је проглашен празником и да ли се тиме нарушава статус/перцепција који има један конститутиван народ у смислу да је извршена дискриминација према њему.

А приступ је, како сам већ навео, супротан "правичној процедури"! а то нас доводи до другог разлога.

Са дубоком стрепњом за ефекте одлука Уставног суда морао сам да ово наведем у уводу, јер неправично поступање у истовјетним захтјевима није питање промијењене праксе, већ директног урушавања ауторитета Уставног суда. Ми, на жалост, клизимо ка друштвеном одбијању да се спроведу наше одлуке и, без обзира на изузетно мали број одлука које нису спроведене - свега неколико, њихов значај је изузетан за друштво у цјелини и кључна политичка и људска права (да се осврнем само на судбину предмета "Мостар") и та пракса није само на терету оних који не спроводе већ и самог Уставног суда који МОРА у сваком предмету на једнак начин да приступа и тиме одбија било какав приговор о неправичности. Одлука је увијек становиште већине и она може да буде у складу или против захтјева и као таква је коначна и МОРА да буде спроведена, али ако друштво или један дио друштва има перцепцију да Уставни суд различито приступа једнаким или сличним захтјевима, онда се спровођење одлука своди на расправу о правичности поступања, а не о меритуму захтјева.

И одмах да укажем: у предмету број У 3/13 указивао сам на опасност да се Уставни суд упушта у оцјењивање перцепција, указивао сам на опасност увођења Уставног суда у оцјењивање историјских чињеница, указивао сам на опасност наглашавања различитости као проблема, а не као богатства овог друштва, указивао сам и на опасност од урушавања ауторитета Уставног суда када се са нивоа уставно/правно/друштвенополитичког (друштвенополитичког у смислу креирања друштвеног система, а не примитивне навијачке расправе за и против политичких партија) изјашњава о наведеним историјским чињеницама. Нисам нимало срећан што се моја страховања остварују, нити што то видим и, због мирне савјести, говорим да се ауторитет Уставног суда и даље, на жалост, урушава. Као грађанин овог друштва коме је друштво повјерило право и обавезу да ради овај посао, дужан сам да говорим без обзира на то да ли сам у већини или мањини. То је, према мом дубоком убјеђењу, и сврха уставне обавезе да подржавам овај устав.

Када говоримо о самом меритуму, образложење одлуке је очито писано за неки други захтјев. Наиме, у образложењу одлуке, да то уз опасност од поједностављивања сведем на основне категорије, расправља се о независности Босне и Херцеговине.

Независност Босне и Херцеговине, дакле самостално државно егзистирање као међународно признате државе у постојећим границама и са унутрашњом структуром дефинисаном Уставом (да парафразирам одредбе Устава Босне и Херцеговине), јесте неспорна чињеница која је неспорна бар од ступања на снагу овог устава, а то је већ више од двадесет година. У поднесеном захтјеву за оцјену уставности нигдје се и не проблематизује независност *државе* Босне и Херцеговине и замјена теза у образложењу

одлуке јесте или професионални промашај, или покушај да се замагли различито одлучивање у сличним или истовјетним захтјевима.

Да се вратим на предмет број У 3/13. У том предмету Уставни суд је одлучио да је доношење закона о Дану Републике Српске било у легалној процедури у Народној скупштини Републике Српске; да нису постојала дискриминаторна поступања у поступку доношења, јер је наведено када је донесен закон, његове измјене, имплементације ранијих одлука Уставног суда у овој материји и све што је било нужно за историјат одлучивања.

У овом предмету све је другачије.

Указ о проглашењу закона је донесен 1995. године и, без икаквих еуфемизама, усред трагедије и рата. Да ли је нужно да сад објашњавам ко је против кога ратовао и не постоји легалитет, бар када је ријеч о најмање једном народу, да се у том периоду доносе одлуке и у његово име.

Одлука о референдуму о независности је донесена и спроведена уз одбијање једног народа да учествује у референдуму.

И сад само желим да укажем на становиште из Одлуке број У 3/13 и преносим га овдје:

Стога, Уставни суд сматра да избор 9. јануара као датума обиљежавања празника Дана Републике нема симболику колективног заједничког сјећања које може да допринесе јачању колективног идентитета као вриједностима које имају посебан значај у мултиетничком друштву које се заснива на уважавању и поштивању различитости као основних вриједности модерног демократског друштва. У том смислу, избор 9. јануара за обиљежавање Дана Републике као једног од празника ентитета који представља уставну категорију и као такав мора да представља и све грађане Републике Српске којим и сам Устав Републике Српске признаје једнака права није у складу с уставном обавезом о недискриминацији у смислу права група, јер успоставља повлашћени положај само једног, српског народа, чији су представници 9. јануара 1992. године, без учешћа представника Бошњака, Хрвата и Осталих, донијели Декларацију о проглашењу Републике српског народа Босне и Херцеговине, која представља једнострани акт.

Дакле, врло су једноставна питања на која је требало да одговори Уставни суд у овом предмету, слиједећи своју праксу у предмету број У 3/13 против које сам, узгред, тада био због бојазни од наиласка свега овог о чему данас говоримо.

И то: Да ли избор 1. марта као датума обиљежавања празника *има симболику колективног заједничког сјећања које може да допринесе јачању колективног идентитета као вриједностима које имају посебан значај у мултиетничком друштву које се заснива на уважавању и поштивању различитости као основних вриједности модерног демократског друштва?*

Затим, *да ли избор 1. марта као једног од празника ентитета који представља уставну категорију и, као такав, мора да представља и грађане тог ентитета?*

Затим, *да ли је законска одредба о избору 1. марта као празника у складу са уставном обавезом о недискриминацији у смислу права група и да ли успоставља повлашћен положај само једног или два конститутивна народа, јер је неспорно да су тог дана припадници двају народа, без учешћа српског народа, донијели одлуку о независности која у односу на припаднике српског народа представља једностран акт?*

Затим, *да ли је доношење и проглашење закона било у процедури уважавања и разматрања и других интереса осим доносиоца Указа о проглашењу?*

И, на крају: *Да ли у смислу историјског вредновања (чиме се детаљно бави образложење у Одлуци број У 3/13) можемо да говоримо да избор датума (као 1. марта, а не исказивања независности Босне и Херцеговине) у једном конститутивном народу (српском) указује на трагичне догађаје након тог дана, укључујући и догађај на сâм дан, и чиме он доводи до перцепције тог народа о дискриминацији?*

Ево, завршавамо поређење двију одлука о истовјетним поводима - данима који су одабрани за обиљежавање историјских догађаја а који су у перцепцији *етноса* негативно прихваћени.

Колико год сам сматрао, због већ наведених разлога који су образложени и овдје, а знатно више у Одлуци број У 3/13, да није у рукама Уставног суда оцјена *перцепције*, сада смо у другачијој ситуацији. Већина која је донијела Одлуку број У 3/13 суочава се са најважнијим правним постулатом - питањем правне сигурности. Правна сигурност, која се често означава и као владавина права (а не владавина закона, јер закони могу да се доносе и у неуставном поступку, или супротно уставним одредбама), налаже као *conditio sine qua non* да се у једнаким захтјевима једнако одлучује. А ако се и одлучи другачије, та промјена становишта мора да буде дубоко утемељена новим потребама или тумачењима норме у најширем, *келзеновском* смислу као чисте норме или чистог *права*. Филозофија права не одговара на питања појединачног захтјева или тумачења, али и те како одговара на сва питања суштине друштвеног битисања и спречава неправичност или неравноправност. Уставно право није преписивање одлука редовних судова и замагљеност надлежностима овог Уставног суда да одлучује о повредама појединачних права која су гарантована Уставом не искључује - напротив - налаже да се у кључним друштвеним процесима и гаранцијама улази у бит друштвеног понашања са могућностима да унаприједи или уназади друштвени развој. То је задатак Уставног суда, не партиципирање улоге Врховног суда, не *судовање* у смислу редовног судства, већ креирање тумачења Устава који није ни кочница, ни препрека, већ текст који даје довољно простора за правичност и праведност. Ако се желе правичност и праведност.

И, на крају, свим онима којих се то тиче:

Одлука у овом предмету није одговорила на већ постављена питања позитивно, нити је уопште о овим питањима расправљала и тиме је унијела додатни проблем у функционисање нашег друштва, јер не постоји преча брига од владавине права као услова за друштвени систем у најширем смислу, а поготово уставноправни.

Стога сам био против становишта већине у овом предмету.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 18/16**, rješavajući zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Constance Grewe, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Odbija se kao neosnovan zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske** za ocjenu ustavnosti Zakona o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH", broj 9/95).

Utvrđuje se da je Zakon o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH", broj 9/95) u skladu sa dijelom Preambule Ustava Bosne i Hercegovine koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1.1. i članom 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je 12. oktobra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH" broj 9/95, u daljnjem tekstu: Zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom, odnosno Dom naroda) zatraženo je 19. oktobra 2016. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom i Dom naroda su dostavili odgovore 19. januara 2017. godine, odnosno 18. novembra 2016. godine.

4. Na prijedlog predsjednika Mirsada Ćemana, a na osnovu člana 90. stav (1) tačka b) Pravila Ustavnog suda, odlučeno je da on neće učestvovati u radu i odlučivanju u ovom predmetu, jer je učestvovao u donošenju zakona čija se ocjena kompatibilnosti traži.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnosioci zahtjeva smatraju da je Zakon u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, posebno "alinejom deset" njegove Preambule koja glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", zatim, članom I/2. i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Također, podnosioci zahtjeva navode da je Zakon u suprotnosti sa članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te članom 1.1. i članom 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija).

6. Ukazano je da je odlukom Ustavnog suda u predmetu broj *U 5/98*, na osnovu citirane alineje Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, utvrđena konstitutivnost Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, odnosno u oba njena entiteta, kao i obaveza entiteta da stvore uvjete da se ona u punom kapacitetu ostvaruje.

7. Podnosioci zahtjeva su, dalje, istakli da je cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i Ustava Bosne i Hercegovine zabrana diskriminacije. S tim u vezi su naveli da je primjena prava i sloboda iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine, kako je to navedeno u članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, osigurana svim licima bez diskriminacije. Navedene odredbe, kako su istakli podnosioci zahtjeva, predstavljaju izraz okolnosti u kojima je nastao Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i namjera je bila da se dodatno osigura i zaštiti široki krug prava svih lica na teritoriji Bosne i Hercegovine. Takvo ustavno rješenje, kako je dalje istaknuto, jedinstveno je u svijetu pošto su međunarodni instrumenti iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i samim tim imaju prioritet nad svakim drugim pravom, što u konkretnom slučaju znači da navedene ustavne odredbe imaju prioritet u odnosu na pravo države i entitetâ, što uključuje i sve zakone.

8. Podnosioci zahtjeva ističu da, i pored obaveze poštovanja ustavne norme o konstitutivnosti Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, odnosno u oba njena entiteta, i obaveza entiteta da stvore uvjete da se ona u punom kapacitetu ostvaruje, kao i ustavnog načela o zabrani diskriminacije, Bosna i Hercegovina je uspostavila praznik 1. mart kao Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine. Navedeno je da je općepoznata činjenica da se Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine obilježava 1. marta svake godine, kada se proslavlja nezavisnost Bosne i Hercegovine od Socijalističke federativne republike Jugoslavije, što je bio, kako smatraju podnosioci zahtjeva, klasičan oblik secesije. Podnosioci zahtjeva navode da je referendum za nezavisnost Bosne i Hercegovine održan 29. februara i 1. marta 1992. godine, kada su nezavisnost, kako je navedeno, podržali, uglavnom, Bošnjaci i Hrvati, a Srbi su bojkotirali referendum. Dalje je istaknuto da je ukaz o proglašenju zakona kojim se 1. mart proglašava Danom nezavisnosti Bosne i Hercegovine i državnim praznikom potpisao predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini. Prethodno je, kako je istaknuto, Zakon donijela Skupština Republike Bosne i Hercegovine, 28. februara 1995. godine. Dalje je navedeno da se na osnovu tog akta danas Dan nezavisnosti obilježava samo na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine. Iz navedenog, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, jasno proizlazi namjera da se uspostavljanjem 1. marta kao Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključuje jedan konstitutivni narod, to jeste srpski. Svako propisivanje praznika entiteta, kako je dalje istaknuto, koji simbolizira samo jedan, ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, predstavlja mjere koje su usmjerene na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva zasnovanog na nacionalnom ili etničkom porijeklu. Također je navedeno da propisivanje navedenog praznika ima cilj da naruši ili kompromitira priznavanje, uživanje ili vršenje pod jednakim uvjetima ljudskih prava i osnovnih sloboda u svim oblastima života.

9. I pored obaveza koje proizlaze iz člana II/1. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine za sve subjekte javnog života i sve organe javne vlasti, bez obzira na nivo vlasti, da se uzdrže, da ne podstiču, brane ili podržavaju diskriminaciju, da preduzmu efikasne mjere na nacionalnom i lokalnom nivou radi izmjene, ukidanja ili poništenja zakona i propisa koji sadrže diskriminatorske odredbe, da zabrane djelovanje svih čije je ponašanje usmjereno na diskriminaciju, nadležni organi Bosne i Hercegovine, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, nisu preduzeli adekvatne mjere koje bi odgovorile obavezama preuzetim članom II/1, II/4. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine u

vezi sa članom 1.1. i članom 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije navedene u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine, kao i Evropske konvencije.

10. Podnosioci zahtjeva zaključuju da je sasvim jasno da se 1. mart proslavlja kao datum isključivo vezan za dva naroda, i to bošnjački i hrvatski, čime se srpski narod stavlja u podređen i diskriminatorski položaj. Smatrajući Ustavni sud čuvarom Ustava i zaštitnikom principa konstitutivnosti sva tri naroda na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, koji podjednako štiti interese svih naroda, pa i Srba, podnosioci zahtjeva su zatražili da Ustavni sud utvrdi da je Zakon u suprotnosti sa citiranim odredbama Ustava BiH, Evropske konvencije i Međunarodne konvencije.

b) Odgovor na zahtjev

11. Ustavnopravna komisija Doma naroda u odgovoru je navela da je na sjednici održanoj 17. novembra 2016. godine razmatrala zahtjev Ustavnog suda za izjašnjenje o navedenom zahtjevu za ocjenu ustavnosti. Tom prilikom je konstatirala da je Zakon donijela Skupština Republike Bosne i Hercegovine 28. februara 1995. godine, a da je ukaz o proglašenju Zakona potpisao predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, tačno tri godine nakon što je Republička izborna komisija Socijalističke republike Bosne i Hercegovine potvrdila rezultate referenduma o određivanju statusa Bosne i Hercegovine. Također je konstatirano da je Zakon objavljen u "Službenom listu RBiH", broj 9/95. Dalje je konstatirano da je odredbom Aneksa II/2. Ustava BiH propisano da svi zakoni, propisi i sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriji BiH kada Ustav stupi na snagu ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odredi drugačije. Istaknuto je da je Ustavnopravna komisija Doma naroda nakon rasprave jednoglasno odlučila da sa navedenim činjenicama upozna Ustavni sud, koji će, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučiti o usaglašenosti Zakona sa Ustavom BiH.

12. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma u odgovoru je navela da je na sjednici održanoj 17. januara 2017. godine razmatrala predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti, te da je nakon rasprave sa četiri glasa "za", tri glasa "protiv" i bez glasova "suzdržani" konstatirala da nije uspjela postići konsenzus, ili doći do jedinstvenog stava u pogledu zahtjeva za ocjenu ustavnosti Zakona o kojem će konačnu odluku donijeti Ustavni sud u skladu sa Ustavom BiH i svojim Pravilima.

IV. Relevantni propisi

13. **Zakon o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine** ("Službeni list RBiH", broj 9/95 od 30. marta 1995. godine) glasi:

Član 1.

Proglašava se dan 1. mart Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Dan nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine je državni praznik.

Član 3.

Na Dan nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade.

Vlada Republike Bosne i Hercegovine odredit će koji državni organi, preduzeća i druga pravna lica su dužna da rade na dan državnog praznika.

Član 4.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

14. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Član I

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje država članica Ujedinjenih naroda i može kao Bosna i Hercegovina zadržati članstvo ili zatražiti prijem u organizacijama unutar sistema Ujedinjenih naroda, kao i u drugim međunarodnim organizacijama.

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II

Ljudska prava i osnovne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tu svrhu postoji Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Član II/4.

Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član VI/3.

Jurisdikcija

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

Aneks II

Prelazne odredbe

2. Kontinuitet pravnih propisa

Svi zakoni, propisi i sudski poslovnici, koji su na snazi na teritoriji Bosne i Hercegovine u trenutku kada Ustav stupi na snagu, ostaće na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom, dok drugačije ne odredi nadležni organ vlasti Bosne i Hercegovine.

15. **Član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda** glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

16. **Član 1. Protokola broj 12** uz Evropsku konvenciju glasi:

Član 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo

mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kom osnovu kao što su oni spomenuti u stavu 1.

17. **Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije** (usvojena na Plenarnoj sjednici Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 21. decembra 1965. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

*U ovoj konvenciji izraz 'rasna diskriminacija' odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju za cilj ili za rezultat da naruše ili da kompromituju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uslovima, prava čovjeka (*human rights*) i osnovnih sloboda i političkoj, ekonomskoj, socijalnoj i kulturnoj oblasti ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.*

Član 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e)

1. Države članice osuđuju rasnu diskriminaciju i obavezuju se da svim odgovarajućim sredstvima i bez odlaganja sprovode politiku koja teži da ukine svaki oblik rasne diskriminacije i da potpomažu razumijevanje između svih rasa i u tom cilju:

a) Svaka država članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne vlasti i javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;

b) Svaka država članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju sprovodi bilo kakvo lice ili organizacija;

c) Svaka država članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima za cilj da zavede rasnu diskriminaciju ili da je ustali tamo gdje ona postoji;

d) Svaka država članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući, ukoliko to okolnosti zahtijevaju i zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju sprovode lica, grupe ili organizacije, kao i da je okonča;

e) Svaka država članica obavezuje se da pomaže, u datom slučaju, višerasne integracionističke organizacije i pokrete i druga sredstva radi ukidanja prepreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podjelu.

V. Dopustivost

18. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

19. Ustavni sud zapaža da su podnosioci zahtjeva zatražili odlučivanje o ustavnosti Zakona. Imajući u vidu da Narodna skupština Republike Srpske ima 83 poslanika, te da je predmetni zahtjev podnijelo 30 poslanika, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Na osnovu navedenog, a u skladu sa odredbama člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

21. Podnosioci zahtjeva smatraju da osporeni Zakon nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine posebno sa dijelom Preambule, koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", zatim, članom I/2. i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, sa članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te članom 1.1. i članom 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

22. Navedeno zbog toga što su referendum za nezavisnost Bosne i Hercegovine, koji je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine, podržali, uglavnom, Bošnjaci i Hrvati, dok su Srbi bojkotirali referendum. Imajući u vidu da se 1. mart kao Dan nezavisnosti obilježava samo na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, i to u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno da se 1. mart proslavlja kao datum isključivo vezan za dva naroda, bošnjački i hrvatski, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, srpski narod je proglašavanjem 1. marta Danom nezavisnosti stavljen u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na druga dva konstitutivna naroda.

23. Također, podnosioci zahtjeva navode da propisivanje praznika države i entiteta koji simbolizira samo jedan, ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjere koje su usmjerene na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva zasnovanog na nacionalnom ili etničkom porijeklu. Smatraju da nadležna tijela Bosne i Hercegovine nisu preduzela adekvatne mjere radi izmjene, ukidanja ili poništenja osporenog Zakona, koji je u suprotnosti sa navedenim odredbama Ustava BiH, Evropske konvencije i Međunarodne konvencije.

Uvodne napomene (osvrt na događaje koji su prethodili održavanju referenduma i međunarodnom priznanju Republike Bosne i Hercegovine)

24. Ustavni sud ističe da je Bosna i Hercegovina, prije nego što je postala nezavisna međunarodno priznata država pod nazivom Republika Bosna i Hercegovina (RBiH ili Republika BiH), bila federalna jedinica u sastavu Socijalističke federativne republike Jugoslavije (SFRJ).

25. U Ustavu SFRJ iz 1974. godine u osnovnim načelima utvrđeno je da "Narodi Jugoslavije, polazeći od prava svakog naroda na samoopredjeljenje uključujući i pravo na otcjepljenje, (…) ujedinili su se u saveznu republiku slobodnih i ravnopravnih naroda i narodnosti i stvorili socijalističku federativnu zajednicu radnih ljudi - SFRJ (…)". Prema Ustavu SRBiH iz 1974. godine i Amandmanu LXVII, građani BiH svoju vlast ostvaruju putem Skupštine ili referendumom.

26. Otpočinjanjem procesa disolucije SFRJ, radi mirnog rješavanja jugoslavenske krize, te razmatranja tog problema s pravnog aspekta, na samitu (tada) Evropske zajednice održanom u Briselu 17. decembra 1991. godine usvojena su dva dokumenta od kojih je prvi Deklaracija o kriterijima za priznavanje novih država u Istočnoj Evropi i Sovjetskom savezu u kojoj je istaknuto

da će se nove države priznati "u skladu sa normalnim standardima međunarodne prakse i političke realnosti u svakom pojedinačnom slučaju". Drugi dokument je Deklaracija o Jugoslaviji u kojoj je izražena spremnost Evropske zajednice da, počevši od 15. januara 1992. godine, prizna sve one jugoslavenske republike koje se pridržavaju i poštuju određene međunarodne dokumente kao što su npr. povelje UN i drugi. U vezi s tim, Evropska zajednica je formirala posebnu arbitražnu komisiju (poznatu kao Badinterova komisija - po imenu njenog predsjednika Roberta Badintera). U toku svog rada Arbitražna komisija je usvojila više mišljenja u vezi sa disolucijom SFRJ.

27. Arbitražna komisija Mirovne konferencije o Jugoslaviji Evropske zajednice je u Mišljenju broj 1 od 29. novembra 1991. godine istakla da, iako je SFRJ do tada održala svoju međunarodnu osobnost, posebno u krilu međunarodnih organizacija, volja republika za nezavisnošću očitovala se: u Sloveniji, na referendumu održanom u decembru 1990. godine, potom Deklaracijom o nezavisnosti od 25. juna 1991. godine, suspendiranom na tri mjeseca i potvrđenom 8. oktobra 1991. godine, u Hrvatskoj, referendumom održanim u maju 1991. godine, potom Deklaracijom o nezavisnosti od 25. juna 1991. godine, suspendiranom na tri mjeseca i potvrđenom 8. oktobra 1991. godine, u Makedoniji, na referendumu održanom u septembru 1991. godine u prilog suverenoj i nezavisnoj Makedoniji u savezu jugoslavenskih država, u Bosni i Hercegovini, odlukom o nezavisnosti (memorandum o nezavisnosti) koju je Skupština SRBiH usvojila 14. oktobra 1991. godine, a kojoj je srpska zajednica Republike Bosne i Hercegovine osporila valjanost. Na osnovu navedenog Arbitražna komisija je ustanovila da se SFRJ nalazi u procesu raspadanja, te da je na republikama da riješe probleme sukcesije država koji proizlaze iz toga procesa prema načelima i pravilima međunarodnoga prava, posebno uz poštovanje ljudskih prava i prava naroda i manjina.

28. U Mišljenju Arbitražne komisije broj 4 od 11. januara 1992. godine, povodom zahtjeva ministra vanjskih poslova SRBiH da zemlje članice Evropske zajednice priznaju SRBiH, Arbitražna komisija je ustanovila da su Predsjedništvo i Vlada SRBiH pravni temelj zahtjeva za priznanje utemeljili u Amandmanu LX na Ustav SRBiH od 31. jula 1990. godine. Taj amandman navodi da je Bosna i Hercegovina "demokratska suverena država ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine - Muslimana, Srba i Hrvata - i dijelova ostalih naroda i narodnosti koji žive na njenoj teritoriji". Arbitražna komisija je smatrala da citirana odredba, u osnovi već sadržana u članu I. Ustava SRBiH iz 1974. godine, ne donosi bitnu promjenu u prethodnom pravnom stanju. Arbitražna komisija je, također, ustanovila da se, s druge strane, izvan institucionalnih okvira SRBiH "srpski narod Bosne i Hercegovine" 10. novembra 1991. godine izjasnio putem plebiscita za "zajedničku jugoslavensku državu". Dvadeset prvog decembra 1991. godine "Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" izglasala je deklaraciju usmjerenu ka osnivanju "Srpske republike Bosne i Hercegovine" u sastavu federalne države Jugoslavije ako muslimanska i hrvatska zajednica Bosne i Hercegovine odluče "promijeniti svoj stav o Jugoslaviji". Ta skupština je proglasila nezavisnost "Srpske republike Bosne i Hercegovine" 9. januara 1992. godine. U navedenim okolnostima Arbitražna komisija je smatrala da se izrazi volje građana Bosne i Hercegovine da SRBiH konstituiraju kao suverenu i nezavisnu državu ne mogu smatrati potpuno utvrđenima, ali da se to mišljenje može promijeniti ako republika koja je podnijela zahtjev za priznanje donese jamstva u tom pogledu putem referenduma na koji bi bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez ikakvih razlika i pod međunarodnom kontrolom.

29. Skupština SRBiH je, na osnovu člana 152. Ustava SRBiH i Amandmana LXXI tačka 5. alineja 9. na Ustav SRBiH, a u vezi sa čl. 3. i 26. Zakona o referendumu, na zajedničkoj sjednici vijeća održanoj 24. i 25. januara 1992. godine donijela odluku o raspisivanju republičkog referenduma za utvrđivanje statusa BiH. Odluka je objavljena u "Službenom listu SRBiH" broj 2/92. Odlukom je utvrđen datum održavanja referenduma i pitanje o kojem su se građani SRBiH izjašnjavali a koje je glasilo: "Jeste li za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive?" Utvrđeno je da će referendum provesti Republička izborna komisija i općinske izborne komisije.

30. Republička izborna komisija je, na osnovu člana 28. tačka 6. Zakona o referendumu ("Službeni list SRBiH" br. 29/77 i 24/91), na sjednici održanoj 6. marta 1992. godine, utvrdila rezultate republičkog referenduma za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine, koji je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine, te ih je objavila u "Službenom listu RBiH" broj 7/92 od 27. marta 1992. godine. Republička izborna komisija je utvrdila da je od ukupnog broja glasača - 3.253.847 na republički referendum za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine izašlo i glasalo 2.073.568 građana sa pravom glasa ili 64,31%. Važećih glasačkih listića bilo je 2.067.969 ili 64,14%. Od ukupnog broja važećih listića "za" su bila 2.061.932 glasača ili 99,44%, dok je "protiv" glasalo 6.037 ili 0,29%, a nevažećih glasačkih listića bilo je 5.227 ili 0,25%. Dakle, od ukupnog broja (2.073.568) građana koji su glasali na republičkom referendumu za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine 29. februara i 1. marta 1992. godine "za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive" izjasnila su se 2.061.932 građanina ili 99,44%.

31. Evropska zajednica i države članice su na sjednici održanoj u Luksemburgu 6. aprila 1992. godine priznale državnopravni subjektivitet Bosne i Hercegovine, odnosno njen teritorijalni integritet i političku nezavisnost.

32. Republika Bosna i Hercegovina je 22. maja 1992. godine primljena za člana Ujedinjenih naroda Rezolucijom broj A/RES/46/237 koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih naroda.

33. U Mišljenju broj 8 od 4. jula 1992. godine Arbitražna komisija je ustanovila da je proces raspada SFRJ, spomenut u Mišljenju broj 1 od 29. novembra 1991. godine, završen i da valja ustanoviti da SFRJ više ne postoji. Arbitražna komisija je smatrala da je postojanje federalne države, sastavljene od više različitih federalnih cjelina, ozbiljno dovedeno u pitanje kada se većina tih cjelina koje obuhvaćaju većinu područja i stanovništva federacije konstituira kao suverene države, na način da se savezna vlast ondje više ne može očitovati. Dakle, iako priznanje jedne države od drugih država ima tek deklaratornu vrijednost, samo priznanje, kao i članstvo u međunarodnim organizacijama svjedoče o uvjerenju tih država (koje su dale priznanje) da je tako priznata cjelina (postala) stvarnost i one na nju prenose neka prava i neke obaveze prema međunarodnome pravu. Navedeno je da je referendum, predložen u Mišljenju Komisije broj 4, održan u BiH 29. februara i 1. marta 1992. godine i da se stanovništvo u velikoj većini izjasnilo za nezavisnost te republike. Također je navedeno da su BiH, Hrvatska i Slovenija priznate od svih država članica Evropske unije i od brojnih drugih država, te primljene u članstvo Ujedinjenih naroda 22. maja 1992. godine.

34. Skupština RBiH je na sjednici održanoj 28. februara 1995. godine donijela osporeni zakon, koji je proglašen ukazom predsjednika Predsjedništva RBiH od 6. marta 1995. godine.

Ocjena ustavnosti osporenog zakona

35. Ustavni sud ističe da je osporeni Zakon (stupio na snagu u RBiH 30. marta 1995. godine) nastavio svoje pravno postojanje u današnjoj BiH, shodno načelu kontinuiteta pravnih propisa iz Aneksa II/2. Ustava BiH, prema kojem svi zakoni, propisi i sudski poslovnici koji su na snazi na teritoriji BiH u trenutku kada Ustav stupi na snagu ostat će na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom dok drugačije ne odredi nadležni organ vlasti Bosne i Hercegovine.

36. Dalje, Ustavni sud zapaža da je republički referendum za utvrđivanje statusa BiH održan nakon što je već započeo proces disolucije SFRJ i nakon što su druge republike Slovenija i Hrvatska, nakon održanih referenduma, proglasile svoju nezavisnost 25. juna 1991. godine. Dalje, Ustavni sud ističe da je referendum o statusu BiH kao rješenje za BiH predložila međunarodna Arbitražna komisija a "na koji bi bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez ikakvih razlika i pod međunarodnom kontrolom". S tim u vezi, Ustavni sud ističe da je referendum o statusu BiH proveden na cijeloj teritoriji BiH, da su bili pozvani svi građani BiH, bez bilo kakve razlike, koji imaju pravo glasa, te da je glasalo više od 64% građana od čega se 99,44% izjasnilo "za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive". Prema mišljenju međunarodnih posmatrača, referendum je obavljen prema međunarodnim demokratskim standardima.

37. Ustavni sud, dalje, ističe da je nakon proglašavanja rezultata referenduma uslijedilo međunarodno priznanje države koja je priznata kao Republika BiH a na temelju referenduma održanog 1. marta 1992. godine. Prema ustavnoj odredbi člana I/1. Ustava BiH: "Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada 'Bosna i Hercegovina', nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutrašnjom strukturom izmijenjenom kako je to predviđeno ovim ustavom, sa svojim međunarodno priznatim granicama. (...)" Iz istaknutog se vidi da su rezultati navedenog referenduma ugrađeni i u Ustav BiH, koji ni na koji način ne problematizira postojanje Republike BiH (čije je međunarodno priznanje uslijedilo na temelju rezultata referenduma održanog 1. marta 1992. godine), niti je zanemaruje, već upravo naglašava njen državno-pravni kontinuitet. S obzirom na navedene činjenice, koje su na određeni način i dio Ustava BiH, Ustavni sud, dalje, naglašava da on, prema članu VI/3. Ustava BiH, ima utvrđenu jurisdikciju koja je definirana tako što Ustavni sud "podržava ovaj Ustav". Bez obzira na različite historijske poglede i perspektive u vezi sa nezavisnošću i međunarodnim priznanjem Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da je nastanak današnje Bosne i Hercegovine vezan, između ostalog, (i) za njeno međunarodno priznanje, a s tim u vezi (i) referendumom o nezavisnosti koji je održan 1. marta 1992. godine. Stoga se referendum o nezavisnosti Bosne i Hercegovine ne može posmatrati drukčije osim kao dio pravnog kontinuiteta koji je doveo do međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine i proglašenja ovog Ustava, koji Ustavni sud podržava i štiti.

38. Osim toga, Ustavni sud smatra da je potrebno pojasniti pojam konstitutivnosti, posebno u kontekstu (kao što je ovaj) kada se zaštita konstitutivnosti traži u postupku pred Ustavnim sudom. Konstitutivnost znači ustavotvornost konstitutivnih naroda. U relevantnom dijelu Preambule Ustava vrlo jasno je napisano da konstitutivni narodi (zajedno sa Ostalima i građani BiH) "određuju da je Ustav Bosne i Hercegovine kako slijedi". Međutim, to njihovo pravo ograničeno je ovim ustavom. Da li je konstitutivnost nekog naroda povrijeđena ili ne, Ustavni sud može ispitati isključivo na osnovu odredaba ovog ustava, jer je upravo on (Ustav) izraz zajedničke volje konstitutivnih naroda. Konstitutivnost se ne može shvatiti tako široko da ide izvan onoga što Ustav određuje. To znači da se konstitutivni narodi (posredstvom ovlaštenih predstavnika) ne mogu sa uspjehom pozivati na kršenje konstitutivnosti na temelju nečega što bi se moglo opisati kao njihovi pogledi ili želje ili neslaganja oko određenih pitanja (političkih, pravnih, kulturnih, historijskih, ekonomskih itd.). Konstitutivnost može biti povrijeđena isključivo ako se ugrozi neko pravo ili odredba iz ovog ustava. U konkretnom slučaju imamo činjenicu da ovaj ustav propisuje kontinuitet Republike Bosne i Hercegovine, a naprijed je jasno obrazloženo da je međunarodno priznanje Republike Bosne i Hercegovine uslijedilo nakon referenduma održanog 29. februara i 1. marta 1992. godine. Sa druge strane, stoji činjenica da su svi konstitutivni narodi, uključujući naravno i Srbe, "odredili da je ovaj Ustav kako slijedi", uključujući naravno i odredbe o kontinuitetu Republike Bosne i Hercegovine. Zbog tih razloga, Ustavni sud smatra da konstitutivnost srpskog naroda nije dovedena u pitanje.

39. U vezi sa navodima podnosilaca zahtjeva da su osporenim zakonom Srbi kao konstitutivni narod stavljeni u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na Bošnjake i Hrvate kao druga dva konstitutivna naroda, Ustavni sud ističe da, prema praksi Ustavnog suda zasnovanoj i na praksi Evropskog suda, diskriminacija nastupa ako se lice ili grupa lica koja se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman. Pri tome nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, Serija A broj 25, stav 226). Prema sudskoj praksi Evropskoga suda za ljudska prava, neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između pojedinaca ili skupa koji se nalaze u sličnoj situaciji, te ako u tome razlikovanju izostane objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako nije bilo razumnoga odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva čijem ostvarenju se teži (vidi, Ustavni sud, Prva djelimična odluka broj *U 4/04* od 31. marta 2006. godine, stav 109, dostupna na web-stranici Ustavnog suda **www.ustavnisud.ba**).

40. U predmetu broj *U 3/13* Ustavni sud je, pozivajući se na svoju vlastitu praksu, zaključio da praznici ne mogu biti regulirani na način da preferiraju niti jedan od konstitutivnih naroda, odnosno da će to biti slučaj ukoliko su regulirani tako da odražavaju historiju, tradiciju, običaje, religiju i druge vrijednosti samo jednog naroda (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 3/13* od 26. novembra 2015. godine, stav 90, dostupna na web-stranici Ustavnog suda **www.ustavnisud.ba)**. Ustavni sud je u navedenom predmetu zaključio da se osporenim članom 3.b) Zakona o praznicima Republike Srpske kojim je određeno da se Dan Republike obilježava 9. januara uspostavlja povlašteni položaj pripadnika srpskog naroda u odnosu na pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda, Ostalih i građana Republike Srpske zbog činjenice da taj datum predstavlja dio historijskog naslijeđa samo srpskog naroda zbog čega je utvrdio da je osporeni član u suprotnosti sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2. a) i c) Međunarodne konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju (*op. cit., U 3/13*, st. 97. i 101).

41. Imajući u vidu navedeno, te polazeći od toga da su na predmetni referendum bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez bilo kakve razlike po osnovu nacionalne i etničke pripadnosti, da su se građani izjašnjavali o tome da li su za državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive, zatim, da je Republika BiH nastavila svoj pravni kontinuitet kao država BiH u kojoj su Bošnjaci, Hrvati i Srbi ravnopravni

konstitutivni narodi, Ustavni sud ne može zaključiti da osporeni zakon kojim je 1. mart (kao datum održavanja referenduma) određen kao praznik kojim se obilježava Dan nezavisnosti BiH diskriminira Srbe u odnosu na druga dva konstitutivna naroda. Naime, Ustavni sud smatra da osporeni zakon ne stavlja u različit položaj bilo koji od konstitutivnih naroda, pa tako ni srpski u odnosu na druga dva konstitutivna naroda. Stoga, Ustavni sud ne može zaključiti da osporeni zakon, koji se vezuje za 1. mart kao Dan nezavisnosti, stavlja Srbe u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na Hrvate i Bošnjake kao druga dva konstitutivna naroda.

42. Stoga, Ustavni sud zaključuje da osporeni zakon ne krši dio Preambule Ustava, koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", član I/2. i član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, zatim, član 14. Evropske konvencije, član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao ni član 1.1. i član 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

VII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da je osporeni zakon u skladu sa alinejom deset Preambule, koja glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", članom I/2. i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, zatim, članom 14. Evropske konvencije, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom 1.1. i članom 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

44. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke je izdvojeno mišljenje suprotno odluci potpredsjednika Zlatka M. Kneževića.

46. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Potpredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Izdvojeno mišljenje
potpredsjednika Zlatka M. Kneževića protivno odluci, kojem se pridružuje sudija Miodrag Simović.

Sa žaljenjem konstatiram da se ne slažem sa mišljenjem većine u ovom predmetu po zahtjevu grupe poslanika Narodne skupštine Republike Srpske o ocjenjivanju ustavnosti odredaba Zakona o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti zbog sljedećih razloga:

Prva grupa razloga se odnosi na proceduralni aspekt, koji je jednako bitan za ravnopravan odnos prema podnosiocima zahtjeva za ocjenu ustavnosti. Naime, Ustav Bosne i Hercegovine, za razliku od većine savremenih, a i nekih historijskih ustava, bitno sužava krug ovlaštenih podnosilaca zahtjeva za ocjenu ustavnosti. Očito je ustavotvorac, pored ostalih razloga koji su manje bitni za ovo mišljenje, želio da se zahtjev za ocjenu ustavnosti tretira kao najozbiljniji akt kojim dio državnog sistema izjavljuje sumnju u ustavnost odredbe i/ili zakona koji je bitan za funkcioniranje ukupnog sistema. Istovremeno, to podrazumijeva jednak odnos prema svim ovlaštenim podnosiocima koji se obrate Ustavnom sudu zahtjevom za ocjenu.

Ne postoji mogućnost ni raspravljanja, niti odlučivanja a da se ne vrši poređenje sa skorašnjim predmetom Ustavnog suda broj U 3/13 kojim se Ustavni sud odredio o zahtjevu za ocjenu ustavnosti odredbe Zakona o proglašenju 9. januara Danom Republike Srpske.

I odmah, u ovom proceduralnom dijelu, ukazujem na očitu nepravičnost - gotovo bih rekao nepravičnost procedure, da se pozovem na standard iz Preambule Ustava - odnosa većine u Ustavnom sudu kada je riječ o ova dva zahtjeva. U jednom (U 3/13) procedura je poštovana i u dijelu koji se odnosi na javnu raspravu kao oblik demokratskog uključivanja ne samo podnosilaca zahtjeva i druge strane već i opće javnosti u raspravljanje o pitanju nacionalne ravnopravnosti; također je angažiran respektabilan broj javnih radnika da, ako žele, kažu svoje mišljenje; pozvani su i bitni međunarodni elementi u Bosni i Hercegovini da se izjasne kao prijatelji Suda i, na kraju, ali ne kao najmanje važno, traženo je mišljenje Venecijanske komisije. Time je dat značaj koji mu pripada i kao pitanju o kom se odlučuje, ali, također, i podnosiocu zahtjeva.

U ovom predmetu, nažalost, sve je drugačije.

Odbijeni su zahtjevi da se traži mišljenje Venecijanske komisije, da se zakaže javna rasprava, nisu pozivani prijatelji Suda i ta "nepristojna brzina", da se poslužim izrazom jednog pjesnika, ukazuje da većina ili nije željela da dopusti jednak tretman, ili je imala ozbiljnu bojazan da odgovori na pitanja koja se postavljaju u zahtjevu.

Žalosno nepoznavanje bosanskohercegovačkog društva, historijskih mentaliteta i nekorektno poređenje pojedinačnih apelacija sa zahtjevima za ocjenu ustavnosti ukazuju na nespremnost jednog dijela "kompaktne većine", koja se uvijek na jednak način izjašnjava, da se upusti u razmatranje i odlučivanje na nivou koji zahtijeva rad u Ustavnom sudu. No to je problem ovog društva koje tolerira postojanje i takvog egzistiranja i dva različita pristupa u povjerenom povjerenju da se odlučuje u ime društva, jednog sa punom kompetencijom i odgovornošću koji sve domaće sudije ispunjavaju bez obzira na različita mišljenja ili stavove i drugačijem pristupu!, čija promjena nije u rukama Ustavnog suda.

U oba ova predmeta radi se o gotovo istovjetnom zahtjevu - ocjeni ustavnosti jednog datuma koji je proglašen praznikom i da li se time narušava status/percepcija koji ima jedan konstitutivan narod u smislu da je izvršena diskriminacija prema njemu.

A pristup je, kako sam već naveo, suprotan "pravičnoj proceduri"! a to nas dovodi do drugog razloga.

Sa dubokom strepnjom za efekte odluka Ustavnog suda morao sam da ovo navedem u uvodu, jer nepravično postupanje u istovjetnim zahtjevima nije pitanje promijenjene prakse, već direktnog urušavanja autoriteta Ustavnog suda. Mi, nažalost, klizimo ka društvenom odbijanju da se provedu naše odluke i, bez obzira na izuzetno mali broj odluka koje nisu provedene - svega nekoliko, njihov značaj je izuzetan za društvo u cjelini i ključna politička i ljudska prava (da se osvrnem samo na sudbinu predmeta "Mostar") i ta praksa nije samo na teretu onih koji ne provode već i samog Ustavnog suda koji MORA u svakom predmetu na jednak način da pristupa i time odbija bilo kakav prigovor o nepravičnosti. Odluka je uvijek stav većine i ona može biti u skladu ili protiv zahtjeva i kao takva je konačna i MORA biti provedena, ali ako društvo ili jedan dio društva ima percepciju da Ustavni sud različito pristupa jednakim ili sličnim zahtjevima, onda se provođenje odluka svodi na raspravu o pravičnosti postupanja, a ne o meritumu zahtjeva.

I odmah da ukažem: u predmetu broj U 3/13 ukazivao sam na opasnost da se Ustavni sud upušta u ocjenjivanje percepcija, ukazivao sam na opasnost uvođenja Ustavnog suda u ocjenjivanje historijskih činjenica, ukazivao sam na opasnost naglašavanja različitosti kao problema, a ne kao bogatstva ovog društva, ukazivao sam i na opasnost od urušavanja autoriteta Ustavnog suda kada se sa nivoa ustavno/pravno/društveno-političkog (društvenopolitičkog u smislu kreiranja društvenog sistema, a ne primitivne navijačke rasprave za i protiv političkih stranaka) izjašnjava o navedenim historijskim činjenicama.

Nisam nimalo sretan što se moja strahovanja ostvaruju, niti što to vidim i, zbog mirne savjesti, govorim da se autoritet Ustavnog suda i dalje, nažalost, urušava. Kao građanin ovog društva kome je društvo povjerilo pravo i obavezu da radi ovaj posao, dužan sam da govorim bez obzira na to da li sam u većini ili manjini. To je, prema mom dubokom uvjerenju, i svrha ustavne obaveze da podržavam ovaj ustav.

Kada govorimo o samom meritumu, obrazloženje odluke je očito pisano za neki drugi zahtjev. Naime, u obrazloženju odluke, da to uz opasnost od pojednostavljivanja svedem na osnovne kategorije, raspravlja se o nezavisnosti Bosne i Hercegovine.

Nezavisnost Bosne i Hercegovine, dakle samostalno državno egzistiranje kao međunarodno priznate države u postojećim granicama i sa unutrašnjom strukturom definiranom Ustavom (da parafraziram odredbe Ustava Bosne i Hercegovine), jeste nesporna činjenica koja je nesporna bar od stupanja na snagu ovog ustava, a to je već više od dvadeset godina. U podnesenom zahtjevu za ocjenu ustavnosti nigdje se i ne problematizira nezavisnost *države* Bosne i Hercegovine i zamjena teza u obrazloženju odluke jeste ili profesionalni promašaj, ili pokušaj da se zamagli različito odlučivanje u sličnim ili istovjetnim zahtjevima.

Da se vratim na predmet broj U 3/13. U tom predmetu Ustavni sud je odlučio da je donošenje zakona o Danu Republike Srpske bilo u legalnoj proceduri u Narodnoj skupštini Republike Srpske; da nisu postojala diskriminatorna postupanja u postupku donošenja, jer je navedeno kada je donesen zakon, njegove izmjene, implementacije ranijih odluka Ustavnog suda u ovoj materiji i sve što je bilo nužno za historijat odlučivanja.

U ovom predmetu sve je drugačije.

Ukaz o proglašenju zakona je donesen 1995. godine i, bez ikakvih eufemizama, usred tragedije i rata. Da li je nužno da sad objašnjavam ko je protiv koga ratovao i ne postoji legalitet, bar kada je riječ o najmanje jednom narodu, da se u tom periodu donose odluke i u njegovo ime.

Odluka o referendumu o nezavisnosti je donesena i provedena uz odbijanje jednog naroda da učestvuje u referendumu.

I sad samo želim da ukažem na stav iz Odluke broj U 3/13 i prenosim ga ovdje:

Stoga, Ustavni sud smatra da izbor 9. januara kao datuma obilježavanja praznika Dana Republike nema simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštivanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva. U tom smislu, izbor 9. januara za obilježavanje Dana Republike kao jednog od praznika entiteta koji predstavlja ustavnu kategoriju i kao takav mora predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava nije u skladu s ustavnom obavezom o nediskriminaciji u smislu prava grupa, jer uspostavlja povlašteni položaj samo jednog, srpskog naroda, čiji su predstavnici 9. januara 1992. godine, bez učešća predstavnika Bošnjaka, Hrvata i Ostalih, donijeli Deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine, koja predstavlja jednostrani akt.

Dakle, vrlo su jednostavna pitanja na koja je trebalo da odgovori Ustavni sud u ovom predmetu, slijedeći svoju praksu u predmetu broj U 3/13 protiv koje sam, uzgred, tada bio zbog bojazni od nailaska svega ovog o čemu danas govorimo.

I to: Da li izbor 1. marta kao datuma obilježavanja praznika *ima simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštivanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva?*

Zatim, *da li izbor 1. marta kao jednog od praznika entiteta koji predstavlja ustavnu kategoriju i, kao takav, mora predstavljati i građane tog entiteta?*

Zatim, *da li je zakonska odredba o izboru 1. marta kao praznika u skladu sa ustavnom obavezom o nediskriminaciji u smislu prava grupa i da li uspostavlja povlašten položaj samo jednog ili dva konstitutivna naroda, jer je nesporno da su tog dana pripadnici dvaju naroda, bez učešća srpskog naroda, donijeli odluku o nezavisnosti koja u odnosu na pripadnike srpskog naroda predstavlja jednostran akt?*

Zatim, *da li je donošenje i proglašenje zakona bilo u proceduri uvažavanja i razmatranja i drugih interesa osim donosioca Ukaza o proglašenju?*

I, na kraju: *Da li u smislu historijskog vrednovanja (čime se detaljno bavi obrazloženje u Odluci broj U 3/13) možemo govoriti da izbor datuma (kao 1. marta, a ne iskazivanja nezavisnosti Bosne i Hercegovine) u jednom konstitutivnom narodu (srpskom) ukazuje na tragične događaje nakon tog dana, uključujući i događaj na sâm dan, i čime on dovodi do percepcije tog naroda o diskriminaciji?*

Evo, završavamo poređenje dviju odluka o istovjetnim povodima - danima koji su odabrani za obilježavanje historijskih događaja a koji su u percepciji *etnosa* negativno prihvaćeni.

Koliko god sam smatrao, zbog već navedenih razloga koji su obrazloženi i ovdje, a znatno više u Odluci broj U 3/13, da nije u rukama Ustavnog suda ocjena *percepcije*, sada smo u drugačijoj situaciji. Većina koja je donijela Odluku broj U 3/13 suočava se sa najvažnijim pravnim postulatom - pitanjem pravne sigurnosti. Pravna sigurnost, koja se često označava i kao vladavina prava (a ne vladavina zakona, jer se zakoni mogu donositi i u neustavnom postupku, ili suprotno ustavnim odredbama), nalaže kao *conditio sine qua non* da se u jednakim zahtjevima jednako odlučuje. A ako se i odluči drugačije, ta promjena stava mora biti duboko utemeljena novim potrebama ili tumačenjima norme u najširem, *kelzenovskom* smislu kao čiste norme ili čistog *prava*. Filozofija prava ne odgovara na pitanja pojedinačnog zahtjeva ili tumačenja, ali itekako odgovara na sva pitanja suštine društvenog bitisanja i sprečava nepravičnost ili neravnopravnost. Ustavno pravo nije prepisivanje odluka redovnih sudova i zamagljenost nadležnostima ovog Ustavnog suda da odlučuje o povredama pojedinačnih prava koja su garantirana Ustavom ne isključuje - naprotiv - nalaže da se u ključnim društvenim procesima i garancijama ulazi u bit društvenog ponašanja sa mogućnostima da unaprijedi ili unazadi društveni razvoj. To je zadatak Ustavnog suda, ne participiranje uloge Vrhovnog suda, ne *sudovanje* u smislu redovnog sudstva, već kreiranje tumačenja Ustava koji nije ni kočnica, ni prepreka, već tekst koji daje dovoljno prostora za pravičnost i pravednost. Ako se žele pravičnost i pravednost.

I, na kraju, svim onima kojih se to tiče:

Odluka u ovom predmetu nije odgovorila na već postavljena pitanja pozitivno, niti je uopće o ovim pitanjima raspravljala i time je unijela dodatni problem u funkcioniranje našeg društva, jer ne postoji preča briga od vladavine prava kao uvjeta za društveni sistem u najširem smislu, a pogotovo ustavnopravni.

Stoga sam bio protiv stava većine u ovom predmetu.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 18/16**, rješavajući zahtjev **30 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i

Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Odbija se kao neutemeljen zahtjev **30 zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske** za ocjenu ustavnosti Zakona o proglašenju 1. ožujka Danom neovisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH" broj 9/95).

Utvrđuje se da je Zakon o proglašenju 1. ožujka Danom neovisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH" broj 9/95) sukladan dijelu Preambule Ustava Bosne i Hercegovine koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članku 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, članku 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članku 1.1. i članku 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Trideset zastupnika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva) podnijelo je 12. listopada 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o proglašenju 1. ožujka Danom neovisnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH" broj 9/95, u daljnjem tekstu: Zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom, odnosno Dom naroda) zatraženo je 19. listopada 2016. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Zastupnički dom i Dom naroda su dostavili odgovore 19. siječnja 2017. godine, odnosno 18. studenog 2016. godine.

4. Na prijedlog predsjednika Mirsada Ćemana, a na temelju članka 90. stavak (1) točka b) Pravila Ustavnog suda, odlučeno je da on neće sudjelovati u radu i odlučivanju u ovom predmetu, jer je sudjelovao u donošenju zakona čija se ocjena kompatibilnosti traži.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelji zahtjeva smatraju da je Zakon u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, posebice "alinejom deset" njegove Preambule koja glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", potom, člankom I/2. i člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Također, podnositelji zahtjeva navode da je Zakon u suprotnosti sa člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1.1. i člankom 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija).

6. Ukazano je da je odlukom Ustavnog suda u predmetu broj *U 5/98*, na temelju citirane alineje Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, utvrđena konstitutivnost Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, odnosno u oba njezina entiteta, kao i obveza entiteta da stvore uvjete da se ona u punom kapacitetu ostvaruje.

7. Podnositelji zahtjeva su, dalje, istaknuli da je cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i Ustava Bosne i Hercegovine zabrana diskriminacije. S tim u svezi su naveli da je primjena prava i sloboda iz Aneksa I. na Ustav Bosne i Hercegovine, kako je to navedeno u članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, osigurana svim osobama bez diskriminacije. Navedene odredbe, kako su istaknuli podnositelji zahtjeva, predstavljaju izraz okolnosti u kojima je nastao Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i namjera je bila da se dodatno osigura i zaštiti široki krug prava svih osoba na teritoriju Bosne i Hercegovine. Takvo ustavno rješenje, kako je dalje istaknuto, jedinstveno je u svijetu pošto su međunarodni instrumenti iz Aneksa I. na Ustav Bosne i Hercegovine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i samim tim imaju prioritet nad svakim drugim pravom, što u konkretnom slučaju znači da navedene ustavne odredbe imaju prioritet u odnosu na pravo države i entitetâ, što uključuje i sve zakone.

8. Podnositelji zahtjeva ističu da, i pored obveze poštovanja ustavne norme o konstitutivnosti Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, odnosno u oba njezina entiteta, i obveza entiteta da stvore uvjete da se ona u punom kapacitetu ostvaruje, kao i ustavnog načela o zabrani diskriminacije, Bosna i Hercegovina je uspostavila blagdan 1. ožujak kao Dan neovisnosti Bosne i Hercegovine. Navedeno je da je općepoznata činjenica da se Dan neovisnosti Bosne i Hercegovine obilježava 1. ožujka svake godine, kada se proslavlja neovisnost Bosne i Hercegovine od Socijalističke federativne republike Jugoslavije, što je bio, kako smatraju podnositelji zahtjeva, klasičan oblik secesije. Podnositelji zahtjeva navode da je referendum za neovisnost Bosne i Hercegovine održan 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine, kada su neovisnost, kako je navedeno, podržali, uglavnom, Bošnjaci i Hrvati, a Srbi su bojkotirali referendum. Dalje je istaknuto da je ukaz o proglašenju zakona kojim se 1. ožujak proglašava Danom neovisnosti Bosne i Hercegovine i državnim blagdanom potpisao predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. ožujka 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini. Prethodno je, kako je istaknuto, Zakon donijela Skupština Republike Bosne i Hercegovine, 28. veljače 1995. godine. Dalje je navedeno da se na temelju tog akta danas Dan neovisnosti obilježava samo na jednom dijelu teritorija Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine. Iz navedenog, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, jasno proizlazi namjera da se uspostavom 1. ožujka kao Dana neovisnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključuje jedan konstitutivni narod, to jeste srpski. Svako propisivanje blagdana entiteta, kako je dalje istaknuto, koji simbolizira samo jedan, ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, predstavlja mjere koje su usmjerene na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva utemeljenog na nacionalnom ili etničkom podrijetlu. Također je navedeno da propisivanje navedenog blagdana ima cilj da naruši ili kompromitira priznavanje, uživanje

ili vršenje pod jednakim uvjetima ljudskih prava i temeljnih sloboda u svim oblastima života.

9. I pored obveza koje proizlaze iz članka II/1. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine za sve subjekte javnog života i sva tijela javne vlasti, bez obzira na razinu vlasti, da se uzdrže, da ne potiču, brane ili podržavaju diskriminaciju, da poduzmu efikasne mjere na nacionalnoj i lokalnoj razini radi izmjene, ukidanja ili poništenja zakona i propisa koji sadrže diskriminatorske odredbe, da zabrane djelovanje svih čije je ponašanje usmjereno na diskriminaciju, nadležna tijela Bosne i Hercegovine, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nisu poduzela adekvatne mjere koje bi odgovorile obvezama preuzetim člankom II/1, II/4. i II/6. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1.1. i člankom 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije navedene u Aneksu I. na Ustav Bosne i Hercegovine, kao i Europske konvencije.

10. Podnositelji zahtjeva zaključuju da je sasvim jasno da se 1. ožujak proslavlja kao nadnevak isključivo vezan za dva naroda, i to bošnjački i hrvatski, čime se srpski narod stavlja u podređen i diskriminatorski položaj. Smatrajući Ustavni sud čuvarom Ustava i zaštitnikom principa konstitutivnosti sva tri naroda na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, koji podjednako štiti interese svih naroda, pa i Srba, podnositelji zahtjeva su zatražili da Ustavni sud utvrdi da je Zakon u suprotnosti sa citiranim odredbama Ustava BiH, Europske konvencije i Međunarodne konvencije.

b) Odgovor na zahtjev

11. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda u odgovoru je navelo da je na sjednici održanoj 17. studenog 2016. godine razmatralo zahtjev Ustavnog suda za izjašnjenje o navedenom zahtjevu za ocjenu ustavnosti. Tom prilikom je konstatiralo da je Zakon donijela Skupština Republike Bosne i Hercegovine 28. veljače 1995. godine, a da je ukaz o proglašenju Zakona potpisao predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. ožujka 1995. godine, točno tri godine nakon što je Republičko izborno povjerenstvo Socijalističke republike Bosne i Hercegovine potvrdilo rezultate referenduma o određivanju statusa Bosne i Hercegovine. Također je konstatirano da je Zakon objavljen u "Službenom listu RBiH" broj 9/95. Dalje je konstatirano da je odredbom Aneksa II/2. Ustava BiH propisano da svi zakoni, propisi i sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriju BiH kada Ustav stupi na snagu ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odredi drugačije. Istaknuto je da je Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda nakon rasprave jednoglasno odlučilo da sa navedenim činjenicama upozna Ustavni sud, koji će, sukladno svojim nadležnostima, odlučiti o usuglašenosti Zakona sa Ustavom BiH.

12. Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma u odgovoru je navelo da je na sjednici održanoj 17. siječnja 2017. godine razmatralo predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti, te da je nakon rasprave sa četiri glasa "za", tri glasa "protiv" i bez glasova "suzdržani" konstatiralo da nije uspjelo postići konsenzus, ili doći do jedinstvenog stajališta u pogledu zahtjeva za ocjenu ustavnosti Zakona o kojem će konačnu odluku donijeti Ustavni sud sukladno Ustavu BiH i svojim Pravilima.

IV. Relevantni propisi

13. **Zakon o proglašenju 1. ožujka Danom neovisnosti Republike Bosne i Hercegovine** ("Službeni list RBiH" broj 9/95 od 30. ožujka 1995. godine) glasi:

Član 1.

Proglašava se dan 1. mart Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Dan nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine je državni praznik.

Član 3.

Na Dan nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade.

Vlada Republike Bosne i Hercegovine odredit će koji državni organi, preduzeća i druga pravna lica su dužna da rade na dan državnog praznika.

Član 4.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

14. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (zajedno s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Članak I

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čiji je oficijelni naziv od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutarnjim ustrojem izmijenjenim kako je to predviđeno ovim Ustavom, sa svojim sadašnjim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje članica Ujedinjenih naroda a kao Bosna i Hercegovina može zadržati članstvo ili zatražiti prijem u organizacijama unutar sustava Ujedinjenih naroda, kao i u drugim međunarodnim ustanovama.

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcionira sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

Članak II

Ljudska prava i temeljne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurat će najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. U tu svrhu oformljena je Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kako to predviđa Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Članak II/4.

Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

Članak VI/3.

Jurisdikcija

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

Aneks II

Prijelazne odredbe

2. Kontinuitet pravnih propisa

Svi zakoni, propisi i sudski poslovnici, koji budu na snazi na teritoriju Bosne i Hercegovine kada Ustav stupi na snagu, ostaju

na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom, sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odredi drugačije.

15. **Članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda** glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

16. **Članak 1. Protokola broj 12** uz Europsku konvenciju glasi:

Članak 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kojoj osnovi kao što su one spomenute u stavku 1.

17. **Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije** (usvojena na Plenarnoj sjednici Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 21. prosinca 1965. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

*U ovoj konvenciji izraz 'rasna diskriminacija' odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju za cilj ili za rezultat da naruše ili da kompromituju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uslovima, prava čovjeka (*human rights*) i osnovnih sloboda i političkoj, ekonomskoj, socijalnoj i kulturnoj oblasti ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.*

Član 2. stav 1. tač. a), b), c), d) i e)

1. Države članice osuđuju rasnu diskriminaciju i obavezuju se da svim odgovarajućim sredstvima i bez odlaganja sprovode politiku koja teži da ukine svaki oblik rasne diskriminacije i da pomažu razumijevanje između svih rasa, i u tom cilju:

a) Svaka država članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne vlasti i javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;

b) Svaka država članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju sprovodi bilo kakvo lice ili organizacija;

c) Svaka država članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima za cilj da zavede rasnu diskriminaciju ili da je ustali tamo gdje ona postoji;

d) Svaka država članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući, ukoliko to okolnosti zahtijevaju i zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju sprovode lica, grupe ili organizacije, kao i da je okonča;

e) Svaka država članica obavezuje se da pomaže, u datom slučaju, višerasne integracionističke organizacije i pokrete i druga sredstva radi ukidanja prepreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podjelu.

V. Dopustivost

18. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne Hercegovine.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopresjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

19. Ustavni sud zapaža da su podnositelji zahtjeva zatražili odlučivanje o ustavnosti Zakona. Imajući u vidu da Narodna skupština Republike Srpske ima 83 zastupnika, te da je predmetni zahtjev podnijelo 30 zastupnika, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Na temelju navedenog, a sukladno odredbama članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

21. Podnositelji zahtjeva smatraju da osporeni Zakon nije sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine posebice sa dijelom Preambule, koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", potom, člankom I/2. i člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, sa člankom 14. Europske konvencije, člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1.1. i člankom 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

22. Navedeno zbog toga što su referendum za neovisnost Bosne i Hercegovine, koji je održan 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine, podržali, uglavnom, Bošnjaci i Hrvati, dok su Srbi bojkotirali referendum. Imajući u vidu da se 1. ožujak kao Dan neovisnosti obilježava samo na jednom dijelu teritorija Bosne i Hercegovine, i to u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno da se 1. ožujak proslavlja kao nadnevak isključivo vezan za dva naroda, bošnjački i hrvatski, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, srpski narod je proglašavanjem 1. ožujka Danom neovisnosti stavljen u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na druga dva konstitutivna naroda.

23. Također, podnositelji zahtjeva navode da propisivanje blagdana države i entiteta koji simbolizira samo jedan, ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjere koje su usmjerene na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva utemeljenog na nacionalnom ili etničkom podrijetlu. Smatraju da nadležna tijela Bosne i Hercegovine nisu poduzela adekvatne mjere radi izmjene, ukidanja ili poništenja osporenog Zakona, koji je u suprotnosti sa navedenim odredbama Ustava BiH, Europske konvencije i Međunarodne konvencije.

Uvodne napomene (osvrt na događaje koji su prethodili održavanju referenduma i međunarodnom priznanju Republike Bosne i Hercegovine)

24. Ustavni sud ističe da je Bosna i Hercegovina, prije nego što je postala neovisna međunarodno priznata država pod

nazivom Republika Bosna i Hercegovina (RBiH ili Republika BiH), bila federalna jedinica u sastavu Socijalističke federativne republike Jugoslavije (SFRJ).

25. U Ustavu SFRJ iz 1974. godine u temeljnim načelima utvrđeno je da "Narodi Jugoslavije, polazeći od prava svakog naroda na samoopredjeljenje uključujući i pravo na otcjepljenje, (…) ujedinili su se u saveznu republiku slobodnih i ravnopravnih naroda i narodnosti i stvorili socijalističku federativnu zajednicu radnih ljudi - SFRJ (…)". Prema Ustavu SRBiH iz 1974. godine i Amandmanu LXVII, građani BiH svoju vlast ostvaruju putem Skupštine ili referendumom.

26. Otpočinjanjem procesa disolucije SFRJ, radi mirnog rješavanja jugoslavenske krize, te razmatranja tog problema s pravnog aspekta, na samitu (tada) Europske zajednice održanom u Bruxellesu 17. prosinca 1991. godine usvojena su dva dokumenta od kojih je prvi Deklaracija o kriterijima za priznavanje novih država u Istočnoj Europi i Sovjetskom savezu u kojoj je istaknuto da će se nove države priznati "sukladno normalnim standardima međunarodne prakse i političke realnosti u svakom pojedinačnom slučaju". Drugi dokument je Deklaracija o Jugoslaviji u kojoj je izražena spremnost Europske zajednice da, počevši od 15. siječnja 1992. godine, prizna sve one jugoslavenske republike koje se pridržavaju i poštuju određene međunarodne dokumente kao što su npr. povelje UN i drugi. U svezi s tim, Europska zajednica je formirala posebno arbitražno povjerenstvo (poznato kao Badinterovo povjerenstvo - po imenu njezinog predsjednika Roberta Badintera). U tijeku svog rada Arbitražno povjerenstvo je usvojilo više mišljenja u svezi sa disolucijom SFRJ.

27. Arbitražno povjerenstvo Mirovne konferencije o Jugoslaviji Europske zajednice je u Mišljenju broj 1 od 29. studenog 1991. godine istaknulo da, iako je SFRJ do tada održala svoju međunarodnu osobnost, posebice u krilu međunarodnih organizacija, volja republika za neovisnošću očitovala se: u Sloveniji, na referendumu održanom u prosincu 1990. godine, potom Deklaracijom o neovisnosti od 25. lipnja 1991. godine, suspendiranom na tri mjeseca i potvrđenom 8. listopada 1991. godine, u Hrvatskoj, referendumom održanim u svibnju 1991. godine, potom Deklaracijom o neovisnosti od 25. lipnja 1991. godine, suspendiranom na tri mjeseca i potvrđenom 8. listopada 1991. godine, u Makedoniji, na referendumu održanom u rujnu 1991. godine u prilog suverenoj i neovisnoj Makedoniji u savezu jugoslavenskih država, u Bosni i Hercegovini, odlukom o neovisnosti (memorandum o neovisnosti) koju je Skupština SRBiH usvojila 14. listopada 1991. godine, a kojoj je srpska zajednica Republike Bosne i Hercegovine osporila valjanost. Na temelju navedenog Arbitražno povjerenstvo je ustanovilo da se SFRJ nalazi u procesu raspadanja, te da je na republikama da riješe probleme sukcesije država koji proizlaze iz toga procesa prema načelima i pravilima međunarodnoga prava, posebice uz poštovanje ljudskih prava i prava naroda i manjina.

28. U Mišljenju Arbitražnog povjerenstva broj 4 od 11. siječnja 1992. godine, povodom zahtjeva ministra vanjskih poslova SRBiH da zemlje članice Europske zajednice priznaju SRBiH, Arbitražno povjerenstvo je ustanovilo da su Predsjedništvo i Vlada SRBiH pravni temelj zahtjeva za priznanje utemeljili u Amandmanu LX na Ustav SRBiH od 31. srpnja 1990. godine. Taj amandman navodi da je Bosna i Hercegovina "demokratska suverena država jednakopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine - Muslimana, Srba i Hrvata - i dijelova ostalih naroda i narodnosti koji žive na njezinom teritoriju". Arbitražno povjerenstvo je smatralo da citirana odredba, u osnovi već sadržana u članku l. Ustava SRBiH iz 1974. godine, ne donosi bitnu promjenu u prethodnom pravnom stanju. Arbitražno povjerenstvo je, također, ustanovilo da se, s druge strane, izvan institucionalnih okvira SRBiH "srpski narod Bosne i Hercegovine" 10. studenog 1991. godine izjasnio putem plebiscita za "zajedničku jugoslavensku državu". Dvadeset prvog prosinca 1991. godine "Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" izglasala je deklaraciju usmjerenu ka osnivanju "Srpske republike Bosne i Hercegovine" u sastavu federalne države Jugoslavije ako muslimanska i hrvatska zajednica Bosne i Hercegovine odluče "promijeniti svoj stav o Jugoslaviji". Ta skupština je proglasila neovisnost "Srpske republike Bosne i Hercegovine" 9. siječnja 1992. godine. U navedenim okolnostima Arbitražno povjerenstvo je smatralo da se izrazi volje građana Bosne i Hercegovine da SRBiH konstituiraju kao suverenu i neovisnu državu ne mogu smatrati potpuno utvrđenima, ali da se to mišljenje može promijeniti ako republika koja je podnijela zahtjev za priznanje donese jamstva u tom pogledu putem referenduma na koji bi bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez ikakvih razlika i pod međunarodnom kontrolom.

29. Skupština SRBiH je, na temelju članka 152. Ustava SRBiH i Amandmana LXXI točka 5. alineja 9. na Ustav SRBiH, a u svezi sa čl. 3. i 26. Zakona o referendumu, na zajedničkoj sjednici vijeća održanoj 24. i 25. siječnja 1992. godine donijela odluku o raspisivanju republičkog referenduma za utvrđivanje statusa BiH. Odluka je objavljena u "Službenom listu SRBiH" broj 2/92. Odlukom je utvrđen nadnevak održavanja referenduma i pitanje o kojem su se građani SRBiH izjašnjavali a koje je glasilo: "Jeste li za suverenu i neovisnu Bosnu i Hercegovinu, državu jednakopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive?" Utvrđeno je da će referendum provesti Republičko izborno komisijo i općinska izborna povjerenstva.

30. Republičko izborno povjerenstvo je, na temelju članka 28. točka 6. Zakona o referendumu ("Službeni list SRBiH" br. 29/77 i 24/91), na sjednici održanoj 6. ožujka 1992. godine, utvrdilo rezultate republičkog referenduma za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine, koji je održan 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine, te ih je objavilo u "Službenom listu RBiH" broj 7/92 od 27. ožujka 1992. godine. Republičko izborno povjerenstvo je utvrdilo da je od ukupnog broja glasača - 3.253.847 na republički referendum za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine izašlo i glasovalo 2.073.568 građana sa pravom glasa ili 64,31%. Važećih glasačkih listića bilo je 2.067.969 ili 64,14%. Od ukupnog broja važećih listića "za" su bila 2.061.932 glasača ili 99,44%, dok je "protiv" glasovalo 6.037 ili 0,29%, a nevažećih glasačkih listića bilo je 5.227 ili 0,25%. Dakle, od ukupnog broja (2.073.568) građana koji su glasovali na republičkom referendumu za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine "za suverenu i neovisnu Bosnu i Hercegovinu, državu jednakopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive" izjasnila su se 2.061.932 građanina ili 99,44%.

31. Europska zajednica i države članice su na sjednici održanoj u Luxembourgu 6. travnja 1992. godine priznale državnopravni subjektivitet Bosne i Hercegovine, odnosno njezin teritorijalni integritet i političku neovisnost.

32. Republika Bosna i Hercegovina je 22. svibnja 1992. godine primljena za člana Ujedinjenih naroda Rezolucijom broj A/RES/46/237 koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih naroda.

33. U Mišljenju broj 8 od 4. srpnja 1992. godine Arbitražno povjerenstvo je ustanovilo da je proces raspada SFRJ, spomenut u Mišljenju broj 1 od 29. studenog 1991. godine, završen i da valja ustanoviti da SFRJ više ne postoji. Arbitražno povjerenstvo je smatralo da je postojanje federalne države, sastavljene od više različitih federalnih cjelina, ozbiljno dovedeno u pitanje kada se većina tih cjelina koje obuhvaćaju većinu područja i pučanstva

federacije konstituira kao suverene države, na način da se savezna vlast ondje više ne može očitovati. Dakle, iako priznanje jedne države od drugih država ima tek deklaratornu vrijednost, samo priznanje, kao i članstvo u međunarodnim organizacijama svjedoče o uvjerenju tih država (koje su dale priznanje) da je tako priznata cjelina (postala) stvarnost i one na nju prenose neka prava i neke obveze prema međunarodnome pravu. Navedeno je da je referendum, predložen u Mišljenju Povjerenstva broj 4, održan u BiH 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine i da se pučanstvo u velikoj većini izjasnilo za neovisnost te republike. Također je navedeno da su BiH, Hrvatska i Slovenija priznate od svih država članica Europske unije i od brojnih drugih država, te primljene u članstvo Ujedinjenih naroda 22. svibnja 1992. godine.

34. Skupština RBiH je na sjednici održanoj 28. veljače 1995. godine donijela osporeni zakon, koji je proglašen ukazom predsjednika Predsjedništva RBiH od 6. ožujka 1995. godine.

Ocjena ustavnosti osporenog zakona

35. Ustavni sud ističe da je osporeni Zakon (stupio na snagu u RBiH 30. ožujka 1995. godine) nastavio svoje pravno postojanje u današnjoj BiH, suladno načelu kontinuiteta pravnih propisa iz Aneksa II/2. Ustava BiH, prema kojem svi zakoni, propisi i sudski poslovnici koji su na snazi na teritoriju BiH u trenutku kada Ustav stupi na snagu ostat će na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom dok drugačije ne odredi nadležno tijelo vlasti Bosne i Hercegovine.

36. Dalje, Ustavni sud zapaža da je republički referendum za utvrđivanje statusa BiH održan nakon što je već započeo proces disolucije SFRJ i nakon što su druge republike Slovenija i Hrvatska, nakon održanih referenduma, proglasile svoju neovisnost 25. lipnja 1991. godine. Dalje, Ustavni sud ističe da je referendum o statusu BiH kao rješenje za BiH predložila međunarodno Arbitražno povjerenstvo a "na koji bi bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez ikakvih razlika i pod međunarodnom kontrolom". S tim u svezi, Ustavni sud ističe da je referendum o statusu BiH proveden na cijelom teritoriju BiH, da su bili pozvani svi građani BiH, bez bilo kakve razlike, koji imaju pravo glasa, te da je glasovalo više od 64% građana od čega se 99,44% izjasnilo "za suverenu i neovisnu Bosnu i Hercegovinu, državu jednakopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive". Prema mišljenju međunarodnih promatrača, referendum je obavljen prema međunarodnim demokratskim standardima.

37. Ustavni sud, dalje, ističe da je nakon proglašavanja rezultata referenduma uslijedilo međunarodno priznanje države koja je priznata kao Republika BiH a na temelju referenduma održanog 1. ožujka 1992. godine. Prema ustavnoj odredbi članka I/1. Ustava BiH: "Republika Bosna i Hercegovina, čiji je oficijelni naziv od sada 'Bosna i Hercegovina', nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutarnjim ustrojem izmijenjenim kako je to predviđeno ovim ustavom, sa svojim međunarodno priznatim granicama. (...)" Iz istaknutog se vidi da su rezultati navedenog referenduma ugrađeni i u Ustav BiH, koji ni na koji način ne problematizira postojanje Republike BiH (čije je međunarodno priznanje uslijedilo na temelju rezultata referenduma održanog 1. ožujka 1992. godine), niti je zanemaruje, već upravo naglašava njezin državno-pravni kontinuitet. Obzirom na navedene činjenice, koje su na određeni način i dio Ustava BiH, Ustavni sud, dalje, naglašava da on, prema članku VI/3. Ustava BiH, ima utvrđenu jurisdikciju koja je definirana tako što Ustavni sud "podržava ovaj Ustav". Bez obzira na različite povijesne poglede i perspektive u svezi sa neovisnošću i međunarodnim priznanjem Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da je nastanak današnje Bosne i Hercegovine vezan, između ostalog, (i) za njezino međunarodno priznanje, a s tim u svezi (i) referendumom o neovisnosti koji je održan 1. ožujka 1992. godine. Stoga se referendum o neovisnosti Bosne i Hercegovine ne može promatrati drukčije osim kao dio pravnog kontinuiteta koji je doveo do međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine i proglašenja ovog Ustava, koji Ustavni sud podržava i štiti.

38. Osim toga, Ustavni sud smatra da je potrebno pojasniti pojam konstitutivnosti, posebice u kontekstu (kao što je ovaj) kada se zaštita konstitutivnosti traži u postupku pred Ustavnim sudom. Konstitutivnost znači ustavotvornost konstitutivnih naroda. U relevantnom dijelu Preambule Ustava vrlo jasno je napisano da konstitutivni narodi (zajedno sa Ostalima i građani BiH) "određuju da je Ustav Bosne i Hercegovine kako slijedi". Međutim, to njihovo pravo ograničeno je ovim ustavom. Je li konstitutivnost nekog naroda povrijeđena ili ne, Ustavni sud može ispitati isključivo na temelju odredaba ovog ustava, jer je upravo on (Ustav) izraz zajedničke volje konstitutivnih naroda. Konstitutivnost se ne može shvatiti tako široko da ide izvan onoga što Ustav određuje. To znači da se konstitutivni narodi (posredstvom ovlaštenih zastupnika) ne mogu sa uspjehom pozivati na kršenje konstitutivnosti na temelju nečega što bi se moglo opisati kao njihovi pogledi ili želje ili neslaganja oko određenih pitanja (političkih, pravnih, kulturnih, povijesnih, ekonomskih itd.). Konstitutivnost može biti povrijeđena isključivo ako se ugrozi neko pravo ili odredba iz ovog ustava. U konkretnom slučaju imamo činjenicu da ovaj ustav propisuje kontinuitet Republike Bosne i Hercegovine, a naprijed je jasno obrazloženo da je međunarodno priznanje Republike Bosne i Hercegovine uslijedilo nakon referenduma održanog 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine. Sa druge strane, stoji činjenica da su svi konstitutivni narodi, uključujući naravno i Srbe, "odredili da je ovaj Ustav kako slijedi", uključujući naravno i odredbe o kontinuitetu Republike Bosne i Hercegovine. Zbog tih razloga, Ustavni sud smatra da konstitutivnost srpskog naroda nije dovedena u pitanje.

39. U svezi sa navodima podnositelja zahtjeva da su osporenim zakonom Srbi kao konstitutivni narod stavljeni u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na Bošnjake i Hrvate kao druga dva konstitutivna naroda, Ustavni sud ističe da, prema praksi Ustavnog suda zasnovanoj i na praksi Europskog suda, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman. Pri tome nevažno je je li diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978. godine, Serija A broj 25, stavak 226). Prema sudskoj praksi Europskoga suda za ljudska prava, neki akt ili propis je diskriminirajući ako pravi razliku između pojedinaca ili skupa koji se nalaze u sličnoj situaciji, te ako u tome razlikovanju izostane objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako nije bilo razumnoga odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i ciljeva čijem ostvarenju se teži (vidi, Ustavni sud, Prva djelomična odluka broj *U 4/04* od 31. ožujka 2006. godine, stavak 109, dostupna na web-stranici Ustavnog suda **www.ustavnisud.ba**).

40. U predmetu broj *U 3/13* Ustavni sud je, pozivajući se na svoju vlastitu praksu, zaključio da blagdani ne mogu biti regulirani na način da preferiraju niti jedan od konstitutivnih naroda, odnosno da će to biti slučaj ukoliko su regulirani tako da odražavaju povijest, tradiciju, običaje, religiju i druge vrijednosti samo jednog naroda (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 3/13* od 26. studenog 2015. godine, stavak 90, dostupna na web-stranici Ustavnog suda **www.ustavnisud.ba)**. Ustavni sud je u navedenom predmetu zaključio da se osporenim člankom 3.b)

Zakona o praznicima Republike Srpske kojim je određeno da se Dan Republike obilježava 9. siječnja uspostavlja povlašteni položaj pripadnika srpskog naroda u odnosu na pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda, Ostalih i građana Republike Srpske zbog činjenice da taj nadnevak predstavlja dio povijesnog naslijeđa samo srpskog naroda zbog čega je utvrdio da je osporeni članak u suprotnosti sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1.1. i člankom 2. a) i c) Međunarodne konvencije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (*op. cit., U 3/13*, st. 97. i 101).

41. Imajući u vidu navedeno, te polazeći od toga da su na predmetni referendum bili pozvani svi građani Bosne i Hercegovine, bez bilo kakve razlike po osnovi nacionalne i etničke pripadnosti, da su se građani izjašnjavali o tome jesu li za državu jednakopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive, potom, da je Republika BiH nastavila svoj pravni kontinuitet kao država BiH u kojoj su Bošnjaci, Hrvati i Srbi jednakopravni konstitutivni narodi, Ustavni sud ne može zaključiti da osporeni zakon kojim je 1. ožujak (kao nadnevak održavanja referenduma) određen kao blagdan kojim se obilježava Dan neovisnosti BiH diskriminira Srbe u odnosu na druga dva konstitutivna naroda. Naime, Ustavni sud smatra da osporeni zakon ne stavlja u različit položaj bilo koji od konstitutivnih naroda, pa tako ni srpski u odnosu na druga dva konstitutivna naroda. Stoga, Ustavni sud ne može zaključiti da osporeni zakon, koji se vezuje za 1. ožujak kao Dan neovisnosti, stavlja Srbe u podređen i diskriminatorski položaj u odnosu na Hrvate i Bošnjake kao druga dva konstitutivna naroda.

42. Stoga, Ustavni sud zaključuje da osporeni zakon ne krši dio Preambule Ustava, koji glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", članak I/2. i članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, potom, članak 14. Europske konvencije, članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, kao ni članak 1.1. i članak 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

VII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da je osporeni zakon sukladan alineji deset Preambule, koja glasi: "Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine", članku I/2. i članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, potom, članku 14. Europske konvencije, članku 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju i članku 1.1. i članku 2. stavak 1. toč. a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

44. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Na temelju članka 43. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke je izdvojeno mišljenje suprotno odluci dopredsjednika Zlatka M. Kneževića.

46. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

Izdvojeno mišljenje
dopredsjednika Zlatka M. Kneževića protivno odluci, kojem se pridružuje sudac Miodrag Simović.

Sa žaljenjem konstatiram da se ne slažem sa mišljenjem većine u ovom predmetu po zahtjevu skupine izaslanika Narodne skupštine Republike Srpske o ocjenjivanju ustavnosti odredaba Zakona o proglašenju 1. ožujka Danom neovisnosti zbog sljedećih razloga:

Prva skupina razloga se odnosi na proceduralni aspekt, koji je jednako bitan za jednakopravan odnos prema podnositeljima zahtjeva za ocjenu ustavnosti. Naime, Ustav Bosne i Hercegovine, za razliku od većine suvremenih, a i nekih povijesnih ustava, bitno sužava krug ovlaštenih podnositelja zahtjeva za ocjenu ustavnosti. Očito je ustavotvorac, pored ostalih razloga koji su manje bitni za ovo mišljenje, želio da se zahtjev za ocjenu ustavnosti tretira kao najozbiljniji akt kojim dio državnog sustava izjavljuje sumnju u ustavnost odredbe i/ili zakona koji je bitan za funkcioniranje ukupnog sustava. Istodobno, to podrazumijeva jednak odnos prema svim ovlaštenim podnositeljima koji se obrate Ustavnom sudu zahtjevom za ocjenu.

Ne postoji mogućnost ni raspravljanja, niti odlučivanja a da se ne vrši usporedba sa skorašnjim predmetom Ustavnog suda broj U 3/13 kojim se Ustavni sud odredio o zahtjevu za ocjenu ustavnosti odredbe Zakona o proglašenju 9. siječnja Danom Republike Srpske.

I odmah, u ovom proceduralnom dijelu, ukazujem na očitu nepravičnost - gotovo bih rekao nepravičnost procedure, da se pozovem na standard iz Preambule Ustava - odnosa većine u Ustavnom sudu kada je riječ o ova dva zahtjeva. U jednom (U 3/13) procedura je poštovana i u dijelu koji se odnosi na javnu raspravu kao oblik demokratskog uključivanja ne samo podnositelja zahtjeva i druge strane već i opće javnosti u raspravljanje o pitanju nacionalne jednakopravnosti; također je angažiran respektabilan broj javnih djelatnika da, ako žele, kažu svoje mišljenje; pozvani su i bitni međunarodni elementi u Bosni i Hercegovini da se izjasne kao prijatelji Suda i, na koncu, ali ne kao najmanje važno, traženo je mišljenje Venecijanskog povjerenstva. Time je dan značaj koji mu pripada i kao pitanju o kojem se odlučuje, ali, također, i podnositelju zahtjeva.

U ovom predmetu, nažalost, sve je drugačije.

Odbijeni su zahtjevi da se traži mišljenje Venecijanskog povjerenstva, da se zakaže javna rasprava, nisu pozivani prijatelji Suda i ta "nepristojna brzina", da se poslužim izrazom jednog pjesnika, ukazuje da većina ili nije željela dopustiti jednak tretman, ili je imala ozbiljnu bojazan odgovoriti na pitanja koja se postavljaju u zahtjevu.

Žalosno nepoznavanje bosanskohercegovačkog društva, povijesnih mentaliteta i nekorektna usporedba pojedinačnih apelacija sa zahtjevima za ocjenu ustavnosti ukazuju na nespremnost jednog dijela "kompaktne većine", koja se uvijek na jednak način izjašnjava, da se upusti u razmatranje i odlučivanje na razini koju zahtijeva rad u Ustavnom sudu. No to je problem ovog društva koje tolerira postojanje i takvog egzistiranja i dva različita pristupa u povjerenom povjerenju da se odlučuje u ime društva, jednog sa punom kompetencijom i odgovornošću koji svi domaći suci ispunjavaju bez obzira na različita mišljenja ili stajališta i drugačijem pristupu!, čija promjena nije u rukama Ustavnog suda.

U oba ova predmeta radi se o gotovo istovjetnom zahtjevu - ocjeni ustavnosti jednog datuma koji je proglašen blagdanom i narušava li se time status/percepcija koji ima jedan konstitutivan narod u smislu da je izvršena diskriminacija prema njemu.

A pristup je, kako sam već naveo, protivan "pravičnoj proceduri"! a to nas dovodi do drugog razloga.

Sa dubokom strepnjom za efekte odluka Ustavnog suda morao sam ovo navesti u uvodu, jer nepravično postupanje u istovjetnim zahtjevima nije pitanje promijenjene prakse, već izravnog urušavanja autoriteta Ustavnog suda. Mi, nažalost, klizimo ka društvenom odbijanju da se provedu naše odluke i, bez obzira na iznimno mali broj odluka koje nisu provedene - svega nekoliko, njihov značaj je izniman za društvo u cjelini i

ključna politička i ljudska prava (da se osvrnem samo na sudbinu predmeta "Mostar") i ta praksa nije samo na teretu onih koji ne provode već i samog Ustavnog suda koji MORA u svakom predmetu na jednak način pristupati i time odbijati bilo kakav prigovor o nepravičnosti. Odluka je uvijek stajalište većine i ona može biti sukladna ili protiv zahtjeva i kao takva je konačna i MORA biti provedena, ali ako društvo ili jedan dio društva ima percepciju da Ustavni sud različito pristupa jednakim ili sličnim zahtjevima, onda se provedba odluka svodi na raspravu o pravičnosti postupanja, a ne o meritumu zahtjeva.

I odmah da ukažem: u predmetu broj U 3/13 ukazivao sam na opasnost da se Ustavni sud upušta u ocjenu percepcija, ukazivao sam na opasnost uvođenja Ustavnog suda u ocjenu povijesnih činjenica, ukazivao sam na opasnost naglašavanja različitosti kao problema, a ne kao bogatstva ovog društva, ukazivao sam i na opasnost od urušavanja autoriteta Ustavnog suda kada se sa razine ustavno/pravno/društvenopolitičkog (društvenopolitičkog u smislu kreiranja društvenog sustava, a ne primitivne navijačke rasprave za i protiv političkih stranaka) izjašnjava o navedenim povijesnim činjenicama. Nisam nimalo sretan što se moja strahovanja ostvaruju, niti što to vidim i, zbog mirne savjesti, govorim da se autoritet Ustavnog suda i dalje, nažalost, urušava. Kao građanin ovog društva kojem je društvo povjerilo pravo i obvezu da radi ovaj posao, dužan sam govoriti bez obzira na to jesam li u većini ili manjini. To je, prema mom dubokom uvjerenju, i svrha ustavne obveze da podržavam ovaj ustav.

Kada govorimo o samom meritumu, obrazloženje odluke je očito pisano za neki drugi zahtjev. Naime, u obrazloženju odluke, da to uz opasnost od pojednostavljivanja svedem na temeljne kategorije, raspravlja se o neovisnosti Bosne i Hercegovine.

Neovisnost Bosne i Hercegovine, dakle samostalno državno egzistiranje kao međunarodno priznate države u postojećim granicama i sa unutarnjim ustrojstvom definiranim Ustavom (da parafraziram odredbe Ustava Bosne i Hercegovine), jeste nepobitna činjenica koja je nesporna bar od stupanja na snagu ovog ustava, a to je već više od dvadeset godina. U podnesenom zahtjevu za ocjenu ustavnosti nigdje se i ne problematizira neovisnost *države* Bosne i Hercegovine i zamjena teza u obrazloženju odluke jeste ili profesionalni promašaj, ili pokušaj da se zamagli različito odlučivanje u sličnim ili istovjetnim zahtjevima.

Da se vratim na predmet broj U 3/13. U tom predmetu Ustavni sud je odlučio da je donošenje zakona o Danu Republike Srpske bilo u legalnoj proceduri u Narodnoj skupštini Republike Srpske; da nisu postojala diskriminatorna postupanja u postupku donošenja, jer je navedeno kada je donesen zakon, njegove izmjene, implementacije ranijih odluka Ustavnog suda u ovoj materiji i sve što je bilo nužno za povijest odlučivanja.

U ovom predmetu sve je drugačije.

Ukaz o proglašenju zakona je donesen 1995. godine i, bez ikakvih eufemizama, usred tragedije i rata. Je li nužno da sad objašnjavam tko je protiv koga ratovao i ne postoji legalitet, bar kada je riječ o najmanje jednom narodu, da se u tom razdoblju donose odluke i u njegovo ime.

Odluka o referendumu o neovisnosti je donesena i provedena uz odbijanje jednog naroda da sudjeluje u referendumu.

I sad samo želim ukazati na stajalište iz Odluke broj U 3/13 i prenijeti ga ovdje:

Stoga, Ustavni sud smatra da izbor 9. siječnja kao datuma obilježavanja blagdana Dana Republike nema simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se temelji na uvažavanju i poštivanju različitosti kao temeljnih vrijednosti modernog demokratskog društva. U tom smislu, izbor 9. siječnja za obilježavanje Dana Republike kao jednog od blagdana entiteta koji predstavlja ustavnu kategoriju i kao takav mora predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava nije sukladan ustavnoj obvezi o nediskriminaciji u smislu prava skupina, jer uspostavlja povlašteni položaj samo jednog, srpskog naroda, čiji su predstavnici 9. siječnja 1992. godine, bez sudjelovanja zastupnika Bošnjaka, Hrvata i Ostalih, donijeli Deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine, koja predstavlja jednostrani akt.

Dakle, vrlo su jednostavna pitanja na koja je trebao odgovoriti Ustavni sud u ovom predmetu, slijedeći svoju praksu u predmetu broj U 3/13 protiv koje sam, uzgred, tada bio zbog bojazni od nailaska svega ovog o čemu danas govorimo.

I to: Ima li izbor 1. ožujka kao datuma obilježavanja blagdana *simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se temelji na uvažavanju i poštivanju različitosti kao temeljnih vrijednosti modernog demokratskog društva?*

Potom, *mora li izbor 1. ožujka kao jednog od blagdana entiteta koji predstavlja ustavnu kategoriju i, kao takav, predstavljati i građane tog entiteta?*

Potom, *je li zakonska odredba o izboru 1. ožujka kao blagdana sukladna ustavnoj obvezi o nediskriminaciji u smislu prava skupina i uspostavlja li povlašten položaj samo jednog ili dva konstitutivna naroda, jer je nepobitno da su tog dana pripadnici dvaju naroda, bez sudjelovanja srpskog naroda, donijeli odluku o neovisnosti koja u odnosu na pripadnike srpskog naroda predstavlja jednostran akt?*

Potom, *je li donošenje i proglašenje zakona bilo u proceduri uvažavanja i razmatranja i drugih interesa osim donositelja Ukaza o proglašenju?*

I, na koncu: *Možemo li u smislu povijesnog vrednovanja (čime se detaljno bavi obrazloženje u Odluci broj U 3/13) govoriti da izbor datuma (kao 1. ožujka, a ne iskazivanja neovisnosti Bosne i Hercegovine) u jednom konstitutivnom narodu (srpskom) ukazuje na tragične događaje nakon tog dana, uključujući i događaj na sâm dan, i čime on dovodi do percepcije tog naroda o diskriminaciji?*

Evo, završavamo usporedbu dviju odluka o istovjetnim povodima - danima koji su odabrani za obilježavanje povijesnih događaja a koji su u percepciji *etnosa* negativno prihvaćeni.

Koliko god sam smatrao, zbog već navedenih razloga koji su obrazloženi i ovdje, a znatno više u Odluci broj U 3/13, da nije u rukama Ustavnog suda ocjena *percepcije*, sada smo u drugačijoj situaciji. Većina koja je donijela Odluku broj U 3/13 suočava se sa najvažnijim pravnim postulatom - pitanjem pravne sigurnosti. Pravna sigurnost, koja se često označava i kao vladavina prava (a ne vladavina zakona, jer se zakoni mogu donositi i u neustavnom postupku, ili protivno ustavnim odredbama), nalaže kao *conditio sine qua non* da se u jednakim zahtjevima jednako odlučuje. A ako se i odluči drugačije, ta promjena stajališta mora biti duboko utemeljena novim potrebama ili tumačenjima norme u najširem, *kelzenovskom* smislu kao čiste norme ili čistog *prava*. Filozofija prava ne odgovara na pitanja pojedinačnog zahtjeva ili tumačenja, ali i te kako odgovara na sva pitanja suštine društvenog bitisanja i sprečava nepravičnost ili nejednakopravnost. Ustavno pravo nije prepisivanje odluka redovitih sudova i zamagljenost nadležnostima ovog Ustavnog suda da odlučuje o povredama pojedinačnih prava koja su garantirana Ustavom ne isključuje - naprotiv - nalaže da se u ključnim društvenim procesima i garancijama ulazi u bit društvenog ponašanja sa mogućnostima da unaprijedi ili unazadi društveni razvoj. To je zadaća Ustavnog

suda, ne participiranje uloge Vrhovnog suda, ne *sudovanje* u smislu redovitog pravosuđa, već kreiranje tumačenja Ustava koji nije ni kočnica, ni prepreka, već tekst koji daje dostatno prostora za pravičnost i pravednost. Ako se žele pravičnost i pravednost.

I, na koncu, svim onima kojih se to tiče:

Odluka u ovom predmetu nije odgovorila na već postavljena pitanja pozitivno, niti je uopće o ovim pitanjima raspravljala i time je unijela dodatni problem u funkcioniranje našeg društva, jer ne postoji preča briga od vladavine prava kao uvjeta za društveni sustav u najširem smislu, a pogotovo ustavnopravni.

Stoga sam bio protiv stajališta većine u ovom predmetu.

868

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 22/16**, рјешавајући захтјев **30 посланика Народне скупштине Републике Српске**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 алинеја б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев **30 посланика Народне скупштине Републике Српске** за оцјену уставности чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 9/95).

Утврђује се да одредбе чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 9/95) нису у супротности са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: подносиоци захтјева) поднијело је 7. децембра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредби чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 9/95, у даљњем тексту: оспорени закон).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) тачка а) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Представнички дом ПСБиХ и Дом народа ПСБиХ) затражено је 6. фебруара 2017. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Представнички дом ПСБиХ је 7. марта, а Дом народа ПСБиХ 7. априла 2017. године доставио одговор на захтјев.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Позивајући се на алинеју 10 преамбуле Устава Босне и Херцеговине, те на чл. I/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, затим на члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те на чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације (у даљњем тексту: Међународна конвенција), подносиоци захтјева оспоравају уставност одредаба чл. 1, 2 и 3 оспореног закона. У образложењу захтјева, подносиоци најприје истичу да је Одлуком Уставног суда у предмету број У 5/98, управо на основу алинеје 10 преамбуле Устава Босне и Херцеговине утврђена конститутивност Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле Босне и Херцеговине, те обавеза ентитета да створе услове да се та конститутивност, у пуном капацитету, остварује. Даље, подносиоци захтјева истичу да је "циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини као и Устава Босне и Херцеговине забрана дискриминације". Одредба члана II/4 Устава Босне и Херцеговине је "укључена у Устав Босне и Херцеговине и поред постојања сличне одредбе у [Европској конвенцији] (члан 14)". У Анексу I уз Устав Босне и Херцеговине дата је листа међународних докумената за заштиту људских права, а чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине је прописано да се примјена тих права мора обезбиједити свим лицима без дискриминације. Подносиоци захтјева сматрају да је на овај начин показана намјера да се "додатно осигура заштитни широки круг права свих особа на територији Босне и Херцеговине". Сматрају да је овакво рјешење "јединствено у свијету" зато што ови међународни документи чине саставни дио Устава Босне и Херцеговине и "самим тим имају приоритет над сваким другим правом", па и над свим законима државе и ентитета.

5. Даље, подносиоци захтјева наводе да је Босна и Херцеговина, и поред обавезе поштовања конститутивности Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле државе, успоставила празник 25. новембар као Дан државности Босне и Херцеговине. Наводе да је Указ о проглашењу оспореног закона потписао "предсједник Предсједништва такозване Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, за вријеме трагичног сукоба у Босни и Херцеговини". На основу тога се данас Дан државности "обиљежава само у једном дијелу територије Босне и Херцеговине, односно у Федерацији Босне и Херцеговине". Подносиоци захтјева сматрају да из наведеног произлази "јасна намјера да се успостављањем 25. новембра Даном државности Босне и Херцеговине апсолутно искључи један конститутивни народ", тј. српски народ. Наиме, како сматрају, свако прописивање празника ентитета који симболизују само један или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини представља мјеру која је усмјерена на "разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства засновано на националном или етничком поријеклу и да имају за циљ да наруше или компромитују признавање, уживање или вршење под једнаким условима људских права и основних слобода у свим областима живота". Подносиоци захтјева истичу да и поред обавезе која

постоји за "све субјекте јавног живота и све органе јавне власти без обзира на ниво" – да се "уздрже, да не подстичу, бране или подржавају дискриминацију", те да предузму ефикасне мјере како би се укинули или поништили закони и прописи који садрже дискриминаторне одредбе, надлежна тијела у Босни и Херцеговини нису предузела одговарајуће мјере у том правцу. Сматрају да се 25. новембар прославља "као датум искључиво везан за два народа [бошњачки и хрватски]", те да се на тај начин дискриминише српски народ.

6. На основу наведеног, подносиоци захтјева траже да Уставни суд утврди да одредбе чл. 1, 2 и 3 оспореног закона нису у сагласности с Протоколом број 12 уз Европску конвенцију и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

б) Одговори на захтјев

7. Представнички дом ПСБиХ је у свом одговору навео да Уставноправна комисија која је расправљала о овом захтјеву "није постигла јединствен став о овом питању".

8. Дом народа ПСБиХ је навео када је оспорени закон донесен, ко је и када потписао Указ о проглашењу тог закона, те је навео да је одредбом Анекса II/2 (прелазне одредбе) Устава Босне и Херцеговине прописано да: "Сви закони, прописи, судски пословници који буду на снази на територији БиХ када Устав ступи на снагу остају на снази у оној мјери у којој се не косе са Уставом све док надлежно владино тијело Босне и Херцеговине не одлучи другачије." Даље су навели да је Уставноправна комисија тог дома након расправе одлучила "да о наведеним чињеницама упозна Уставни суд БиХ који ће, у складу са својим надлежностима, одлучити о усаглашености предметног закона са Уставом БиХ".

IV. Релевантни прописи

9. У **Закону о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине** ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 9/95) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Проглашава се 25. новембар Даном државности Републике Босне и Херцеговине.

Члан 2.

Дан државности Републике Босне и Херцеговине је државни празник.

Члан 3.

На Дан државности Републике Босне и Херцеговине државни органи, предузећа и друга правна лица не раде.

Влада Републике Босне и Херцеговине одредит ће који државни органи, предузећа и друга правна лица су дужна да раде и у ком обиму на дан државног празника.

[....]

V. Допустивост

10. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

11. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

[...]

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

12. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је захтјев за оцјену уставности чл. 1, 2 и 3 оспореног закона допустив зато што га је поднио овлаштени субјекат и да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

13. Подносиоци захтјева сматрају да чл. 1, 2 и 3 оспореног закона нису у сагласности са чл. I/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, чланом 14 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције јер "дискриминирају српски народ у БиХ", супротно прокламованој конститутивности из преамбуле Устава Босне и Херцеговине.

14. Устав Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Преамбула

[...]

Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (заједно са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи:

Члан I

Босна и Херцеговина

1. Континуитет

Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада "Босна и Херцеговина", наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са унутрашњом структуром модификованом овим Уставом и са постојећим међународно признатим границама. Она остаје држава чланица Уједињених нација, [...].

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан II

[...]

4. Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

15. Члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију гласи:

Члан 1.

Општа забрана дискриминације

1. Уживање сваког права које закон предвиђа мора да се обезбиједи без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

2. Јавне власти не смију ни према коме вршити дискриминацију по било ком основу као што су они поменути у ставу 1.

16. Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације (усвојена на Пленарној сједници Генералне скупштине Уједињених нација 21. децембра 1965. године) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.1.

У овој конвенцији 'расна дискриминација' односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснивају на раси, боји, прецима, националном или етничком поријеклу и који имају као сврху или као резултат да наруше или да компромитирају признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, права човјека (human rights) и основних слобода на политичком, економском, социјалном и културном пољу или у свакој другој области јавног живота.

Члан 2.

Државе чланице осуђују расну дискриминацију и обавезују се да свим одговарајућим средствима и без одгоде проводе политику која тежи да укине сваки облик расне дискриминације и да потпомажу разумијевање између свих раса, и у ту сврху:

а) свака држава-чланица обавезује се да не почини никакво дјело расне дискриминације или не врши никакво дјело расне дискриминације, или не врши расну дискриминацију против лица, група лица или установа, као и да поступа тако да се све јавне, националне и локалне установе придржавају ове обавезе;

б) свака држава чланица обавезује се да не подстиче, брани или подржава расну дискриминацију коју проводи било која особа или организација;

ц) свака држава чланица треба да предузме ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништења сваког закона и сваког прописа који има сврху да уведе расну дискриминацију или да је овјековјечи тамо гдје она постоји;

д) свака држава чланица треба да свим одговарајућим средствима, укључујући уколико то околности захтијевају и законске мјере, забрани расну дискриминацију коју проводе лица, групе или организације као и да је оконча;

е) свака држава чланица обавезује се да потпомаже, гдје је то одговарајуће, вишерасне интегристичке организације и покрете и друге механизме у сврху укидања запрека између раса, као и да се бори против онога што тежи да ојача расну подвојеност.

17. Уставни суд најприје указује да члан 14 Европске конвенције на који су се подносиоци захтјева позвали није примјењив у конкретном случају будући да се тим чланом забрана дискриминације прописује као акцесорно право. Дакле, на недискриминацију се према члану 14 Европске конвенције може позвати само у вези с неким правом гарантованим Европском конвенцијом. Како се подносиоци захтјева нису позвали ни на једно право из Европске конвенције у односу на које сматрају да постоји дискриминација, нити Уставни суд може закључити у конкретном случају о којем би се праву радило, у конкретном случају се не може испитати недискриминација према члану 14 Европске конвенције.

18. Међутим, подносиоци захтјева су се позвали и на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције, те на члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. У вези с примјењивошћу ових одредаба, Уставни суд указује да је у Првој дјелимичној одлуци број У 4/04 од 31. марта 2006. године (објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 47/06), те у Другој дјелимичној одлуци број У 4/04 од 18. новембра 2006. године (објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/07), испитујући уставност тадашњих законских рјешења о застави, грбу и химни, те о одређивању празника, изразио став да је Међународна конвенција примјењива. Исти став је Уставни суд заузео и у Одлуци број У 3/13 од 26. новембра 2015. године (објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 100/15) у којој је одлучивао о уставности обиљежавања 9. јануара као Дана Републике Српске. Такав закључак заснован је на чињеници да је у Анексу I Устава БиХ, као једном од додатних споразума који се примјењују у Босни и Херцеговини, наведена и Међународна конвенција, те да се обавезе из међународних споразума наведених у Анексу I на Устав Босне и Херцеговине, према члану II/1 и члану II/6 Устава Босне и Херцеговине, односе и на ентитете. Осим тога, у овој одлуци Уставни суд је закључио и да одређивање празника и дана када ће се они обиљежавати потпада под "право које се експлицитно гарантује по домаћем закону" у смислу члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те да је члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију такође примјењив (*idem*, *У 3/13*, тач. 65-68).

19. У конкретном случају, тврдње о дискриминишућем карактеру чл. 1, 2 и 3 оспореног закона у односу на српски народ, односно о давању предности припадницима друга два народа у односу на српски, противно принципу једнакости конститутивних народа, подносиоци захтјева заснивају на чињеницама да је: 1) Указ о проглашењу оспореног закона потписао, како наводе, "предсједник Предсједништва такозване Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић [...] за вријеме трагичног сукоба" и 2) да се 25. новембар као Дан државности Босне и Херцеговине прославља само у Федерацији БиХ, из чега "произлази намјера да се [...] апсолутно искључи један конститутивни народ, односно српски".

20. Према пракси Уставног суда заснованој на пракси Европског суда, дискриминација постоји ако се лице или група лица који се налазе у аналогној ситуацији различито третирају и ако не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман. При томе, неважно је да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види, Европски суд за људска права, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А, број 25, став 226). Дакле, прво питање које треба испитати је да ли постоји различит третман како то наводе подносиоци захтјева.

21. У вези с првим аргументом - да је оспорени закон дискриминишући зато што је Указ о његовом проглашењу потписао "предсједник Предсједништва такозване Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, за вријеме трагичног сукоба у Босни и Херцеговини", Уставни суд запажа да је оспорени закон донијело Предсједништво тадашње Републике Босне и Херцеговине и да је у вријеме доношења тог закона још трајао рат. Међутим, Република Босна и Херцеговина је у то вријеме била међународно призната држава и чланица Уједињених нација. То произлази и из Устава Босне и Херцеговине у којем је у члану I/1 прописан континуитет између раније Републике Босне и Херцеговине и данашње Босне и Херцеговине "која наставља своје правно постојање по међународном праву као држава".

22. Што се тиче тврдње подносилаца захтјева о томе да је постојала "јасна намјера да се успостављањем 25. новембра Даном државности Босне и Херцеговине апсолутно искључи један конститутивни народ", Уставни

суд најприје подсјећа на то да је у Првој дјелимичној одлуци број У 4/04, оцјењујући уставност ентитетских закона о грбу, застави и химни, истакао сљедеће (види тачку 131): "[...] када су у питању симболи Републике Српске, ради (се) о званичним симболима једне територијалне јединице која има статус 'ентитета', који представљају уставну категорију и, као такви, морају представљати и све грађане Републике Српске којима и сам Устав Републике Српске признаје једнака права. Ти симболи налазе се на свим обиљежјима јавних институција у Републици Српској, у Народној скупштини Републике Српске, на јавним установама итд., дакле, то нису локални симболи једног народа који треба да одражавају културно и историјско насљеђе само тог народа, него се ради о званичним симболима мултинационалног ентитета који, стога, морају и одражавати такав карактер ентитета." У наведеној одлуци Уставни суд је закључио да оспорени ентитетски закони нису у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2 а) и ц) Међународне конвенције.

23. Осим тога, у Другој дјелимичној одлуци број У 4/04 предмет оцјене су биле одредбе чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама којим су као републички празници били одређени Божић, Дан Републике, Нова година (14. јануар), Богојављење, Свети Сава, Први српски устанак, Васкрс, Духови, Први мај - Празник рада и Видовдан. Уставни суд је закључио да оспорене законске одредбе (види тачку 70) нису у сагласности са уставним принципом о равноправности конститутивних народа, грађана и Осталих у Босни и Херцеговини и да су дискриминишућег карактера, дакле да нису сагласне са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и чл. 2 а) и ц) Међународне конвенције зато што обухватају празнике који, у претежном дијелу, одражавају и величају само српску историју, традицију, обичаје и вјерски и национални идентитет.

24. Такође, у Одлуци број У 3/13 Уставни суд је закључио да се чланом 3б) Закона о празницима, којим је одређено да се Дан Републике обиљежава 9. јануара, успоставља "повлашћени положај припадника српског народа у односу на припаднике бошњачког и хрватског народа, Осталих и грађана Републике Српске због чињенице да тај датум представља дио историјског насљеђа само српског народа", те да је стога оспорени члан у супротности са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2 а) и ц) Међународне конвенције и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију (*ор. cit. У 3/13*, тач. 97-98).

25. Стога ће, у конкретном случају, Уставни суд размотрити историјски контекст и симболику 25. новембра како би утврдио да ли тај датум представља историјско насљеђе које искључује српски народ. У вези с тим, Уставни суд запажа да се датум 25. новембар односи на Прво засједање Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗАВНОБиХ), које је одржано 25-26. новембра 1943. године у Мркоњић Граду. Овај датум се прослављао као државни празник у бившој Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини на основу Закона о проглашењу Двадесет петог новембра државним празником Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист СРБиХ" број 5/69), који је престао да важи након што је усвојен оспорени закон. Како се то наводи у историјским изворима, значај овог датума је у томе што је донесена одлука о конституисању Босне и Херцеговине као равноправне федералне јединице у југословенској федерацији. Даље, Предсједништво Президија ЗАВНОБиХ-а је било састављено на начин који је одражавао равноправност свих народа у Босни и Херцеговини (предсједавао је др Војо Кецмановић, а замјеници су били Авдо Хумо, Ђуро Пуцар Стари, Александар Преха, те секретар Хасан Бркић). На том засједању је донесена и Резолуција ЗАВНОБиХ-а, у којој је најприје истакнуто да су се "први пут у историји Босне и Херцеговине састали представници српског, муслиманског и хрватског народа, повезани чврстим братством у устанку, с циљем да на основу резултата оружане борбе народа Југославије и народа у Босни и Херцеговини донесу политичке одлуке које ће отворити пут нашим народима да уреде своју земљу онако како то одговара њиховој вољи и интересима". Даље, у Резолуцији је наведено, између осталог, и сљедеће: "Народи Босне и Херцеговине вијековима су живјели заједно, међусобно измијешани и повезани заједничким интересима", те да "хоће да њихова земља, која није ни српска, ни хрватска, ни муслиманска, него и српска, и муслиманска, и хрватска, буде слободна и збратимљена Босна и Херцеговина у којој ће бити осигурана пуна равноправност и једнакост свих Срба и Муслимана и Хрвата" (текст записника Првог засједања ЗАВНОБиХ-а и Резолуције видјети у електронској верзији на http://www.znaci.net/00001/145_3.pdf).

26. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да се може закључити да је 25. новембар датум који је везан за историју српског народа једнако као и хрватског и бошњачког, односно да овај датум није повезан с догађајем који је српски народ на било који начин искључио. Напротив, може се закључити да овај датум представља симбол заједничке антифашистичке борбе свих народа у Босни и Херцеговини у II свјетском рату и њихове тежње да Босна и Херцеговина буде равноправна федерална јединица у бившој Југославији, као и да народи који у њој живе буду равноправни.

27. Даље, Уставни суд сматра да чињеница да је оспорени закон донесен за вријеме рата у Босни и Херцеговини, те да је Указ о његовом проглашењу потписао тадашњи предсједник међународно признате Републике Босне и Херцеговине, не доводи у питање неспорну историјску везу свих народа у Босни и Херцеговини за догађаје које симболизује 25. новембар, како је то већ наведено. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да 25. новембар као датум чије се обиљежавање као државног празника, на основу оспореног закона, наставило у Босни и Херцеговини и након распада бивше Југославије, има симболику колективног заједничког сјећања које може допринијети јачању колективног идентитета као вриједности које имају посебан значај у мултиетничком друштву које се заснива на уважавању и поштовању различитости као основних вриједности модерног демократског друштва.

28. Други аргумент у прилог наводној дискриминацији је, како наводе подносиоци захтјева, то што се овај празник прославља само "у једном дијелу територије Босне и Херцеговине, односно у Федерацији Босне и Херцеговине". У вези са овим питањем, Уставни суд је у Одлуци број У 3/13 указао "да се у јавном животу заједнице празник манифестује активностима које се предузимају у оквиру јавне власти с циљем подсјећања на вриједности које су од значаја за заједницу као цјелину и представљањем заједнице према другима ван ње саме. Због тога, начин обиљежавања празника добија карактер вршења јавне власти иако као такав није регулисан законском, нити било којом другом нормом" (*ор. cit. У 3/13*, тачка 82), те да се "манифестација празника у приватном животу појединца везује за слободно вријеме и не обавезује га и не намеће му било какво јавно или приватно учешће у самом обиљежавању празника. У том смислу, сама пракса обиљежавања празника, у принципу, не

би могла резултирати дискриминацијом у остваривању појединачних права и обавеза. Међутим, недискриминација појединаца не замјењује једнакост група (види, Уставни суд, Трећа дјелимична одлука број *У 5/98*, став 70). Стога, принцип колективне једнакости конститутивних народа намеће обавезу ентитетима да не дискриминишу, у првом реду, оне конститутивне народе који су, у стварности, у положају мањине у одговарајућем ентитету" (*idem*, тачка 87).

29. Осим тога, Уставни суд је у тој одлуци навео и да је "Венецијанска комисија, у прилог разлозима због којих избор 9. јануара за обиљежавање Дана Републике може бити проблематичан, између осталог, указала на то да, премда се не намеће никаква обавеза да се учествује у формалном обиљежавању Дана Републике, сама чињеница да тај закон намеће свим становницима да га обиљежавају као слободан дан, односно да се уздрже од рада на тај дан, под пријетњом санкције релативно високе казне, може бити проблематична, те његова примјена може имати диспропорционална дјеловања на појединце/чланове одређених националних заједница које живе у Републици Српској, те на дотичне заједнице" (*ibid*. тачка 95).

30. У конкретном случају, Уставни суд запажа да је чланом 3 оспореног закона одређено да на Дан државности "државни органи, предузећа и друга правна лица не раде". У складу с тим, Уставни суд запажа да је уобичајена пракса да Федерално министарство рада и социјалне политике пошаље саопштење о томе да је тај дан нерадни у Федерацији Босне и Херцеговине. Међутим, Уставни суд указује да ни оспореним законом, нити било којим другим прописом нису прописане било какве санкције у случају да неко од наведених правних лица ради на овај државни празник. Осим тога, подносиоци захтјева нису навели никакву праксу или било шта друго из чега би се могло закључити да се начином прослављања 25. новембра тамо гдје се овај датум обиљежава као државни празник успоставља било каква разлика српског у односу на бошњачки и хрватски народ.

31. На основу свега наведеног, Уставни суд сматра да подносиоци захтјева нису својим наводима успјели доказати, односно учинити вјероватним да се проглашавањем и/или обиљежавањем 25. новембра као Дана државности Босне и Херцеговине српски народ у Босни и Херцеговини третира различито од бошњачког или хрватског народа. Будући да се не може закључити да постоји различит третман, Уставни суд закључује да су неосновани наводи о дискриминацији, односно о томе да су чл. 1, 2 и 3 оспореног закона у супротности са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције и са чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

VII. Закључак

32. Уставни суд закључује да одредбе чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине ("Службени лист Републике Босне и Херцеговине" број 9/95) нису у супротности са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1, 2 а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

33. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. На основу члана 43 Правила Уставног суда, потпредсједник Златко М. Кнежевић и судија Миодраг Симовић су дали изјаву о неслагању са одлуком већине.

35. На основу члана VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Потпредсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 22/16**, rješavajući zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. alineja b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovan zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske** za ocjenu ustavnosti čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95).

Utvrđuje se da odredbe čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) nisu u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je 7. decembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95, u daljnjem tekstu: osporeni zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom PSBiH i Dom naroda PSBiH) zatraženo je 6. februara 2017. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom PSBiH je 7. marta, a Dom naroda PSBiH 7. aprila 2017. godine dostavio odgovor na zahtjev.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Pozivajući se na alineju 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine, te na čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, zatim na član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te na čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija), podnosioci zahtjeva osporavaju ustavnost odredaba čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona. U obrazloženju zahtjeva, podnosioci najprije ističu da je Odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98, upravo na osnovu alineje 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine utvrđena konstitutivnost Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, te obaveza entiteta da stvore uvjete da se ta konstitutivnost, u punom kapacitetu, ostvaruje. Dalje, podnosioci zahtjeva ističu da je "cilj Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao i Ustava Bosne i Hercegovine zabrana diskriminacije". Odredba člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je "uključena u Ustav Bosne i Hercegovine i pored postojanja slične odredbe u [Evropskoj konvenciji] (član 14)". U Aneksu I uz Ustav Bosne i Hercegovine data je lista međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava, a članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je propisano da se primjena tih prava mora osigurati svim licima bez diskriminacije. Podnosioci zahtjeva smatraju da je na ovaj način pokazana namjera da se "dodatno osigura zaštitni široki krug prava svih osoba na teritoriji Bosne i Hercegovine". Smatraju da je ovakvo rješenje "jedinstveno u svijetu" zato što ovi međunarodni dokumenti čine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i "samim tim imaju prioritet nad svakim drugim pravom", pa i nad svim zakonima države i entiteta.

5. Dalje, podnosioci zahtjeva navode da je Bosna i Hercegovina, i pored obaveze poštovanja konstitutivnosti Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele države, uspostavila praznik 25. novembar kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine. Navode da je Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini". Na osnovu toga se danas Dan državnosti "obilježava samo u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine". Podnosioci zahtjeva smatraju da iz navedenog proizlazi "jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi jedan konstitutivni narod", tj. srpski narod. Naime, kako smatraju, svako propisivanje praznika entiteta koji simboliziraju samo jedan ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjeru koja je usmjerena na "razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva zasnovano na nacionalnom ili etničkom porijeklu i da imaju za cilj da naruše ili kompromituju priznavanje, uživanje ili vršenje pod jednakim uslovima ljudskih prava i osnovnih sloboda u svim oblastima života". Podnosioci zahtjeva ističu da i pored obaveze koja postoji za "sve subjekte javnog života i sve organe javne vlasti bez obzira na nivo" – da se "uzdrže, da ne podstiču, brane ili podržavaju diskriminaciju", te da preduzmu efikasne mjere kako bi se ukinuli ili poništili zakoni i propisi koji sadrže diskriminatorne odredbe, nadležna tijela u Bosni i Hercegovini nisu preduzela odgovarajuće mjere u tom pravcu. Smatraju da se 25. novembar proslavlja "kao datum isključivo vezan za dva naroda [bošnjački i hrvatski]", te da se na taj način diskriminira srpski narod.

6. Na osnovu navedenog, podnosioci zahtjeva traže da Ustavni sud utvrdi da odredbe čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona nisu u saglasnosti s Protokolom broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

b) Odgovori na zahtjev

7. Predstavnički dom PSBiH je u svom odgovoru naveo da Ustavnopravna komisija koja je raspravljala o ovom zahtjevu "nije postigla jedinstven stav o ovom pitanju".

8. Dom naroda PSBiH je naveo kada je osporeni zakon donesen, ko je i kada potpisao Ukaz o proglašenju tog zakona, te je naveo da je odredbom Aneksa II/2. (prelazne odredbe) Ustava Bosne i Hercegovine propisano da: "Svi zakoni, propisi, sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriji BiH kada Ustav stupi na snagu ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odluči drugačije." Dalje su naveli da je Ustavnopravna komisija tog doma nakon rasprave odlučila "da o navedenim činjenicama upozna Ustavni sud BiH koji će, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučiti o usaglašenosti predmetnog zakona sa Ustavom BiH".

IV. Relevantni propisi

9. U **Zakonu o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine** ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Proglašava se 25. novembar Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine je državni praznik.

Član 3.

Na Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade.

Vlada Republike Bosne i Hercegovine odredit će koji državni organi, preduzeća i druga pravna lica su dužna da rade i u kom obimu na dan državnog praznika.

[....]

V. Dopustivost

10. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

11. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

[...]

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

12. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt i da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

13. Podnosioci zahtjeva smatraju da čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona nisu u saglasnosti sa čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije jer "diskriminiraju srpski narod u BiH", suprotno proklamiranoj konstitutivnosti iz preambule Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Član I

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje država članica Ujedinjenih naroda [...].

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II

[...]

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

15. Član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju glasi:

Član 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kom osnovu, kao što su oni spomenuti u stavu 1.

16. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (usvojena na Plenarnoj sjednici Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 21. decembra 1965. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

U ovoj konvenciji 'rasna diskriminacija' odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uslovima, prava čovjeka (human rights) i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.

Član 2.

Države članice osuđuju rasnu diskriminaciju i obavezuju se da svim odgovarajućim sredstvima i bez odgode provode politiku koja teži da ukine svaki oblik rasne diskriminacije i da potpomažu razumijevanje između svih rasa, i u tu svrhu:

a) svaka država-članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;

b) svaka država članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju provodi bilo koja osoba ili organizacija;

c) svaka država članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji;

d) svaka država članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući ukoliko to okolnosti zahtijevaju i zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju provode lica, grupe ili organizacije kao i da je okonča;

e) svaka država članica obavezuje se da potpomaže, gdje je to odgovarajuće, višerasne integrističke organizacije i pokrete i druge mehanizme u svrhu ukidanja zapreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podvojenost.

17. Ustavni sud najprije ukazuje da član 14. Evropske konvencije na koji su se podnosioci zahtjeva pozvali nije primjenjiv u konkretnom slučaju budući da se tim članom zabrana diskriminacije propisuje kao akcesorno pravo. Dakle, na nediskriminaciju se prema članu 14. Evropske konvencije može pozvati samo u vezi s nekim pravom garantiranim Evropskom konvencijom. Kako se podnosioci zahtjeva nisu pozvali ni na jedno pravo iz Evropske konvencije u odnosu na koje smatraju da postoji diskriminacija, niti Ustavni sud može zaključiti u konkretnom slučaju o kojem bi se pravu radilo, u konkretnom slučaju se ne može ispitati nediskriminacija prema članu 14. Evropske konvencije.

18. Međutim, podnosioci zahtjeva su se pozvali i na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije, te na član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. U vezi s primjenjivošću ovih odredaba, Ustavni sud ukazuje da je u Prvoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 od 31. marta 2006. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 47/06), te u Drugoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 od 18. novembra 2006. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/07), ispitujući ustavnost tadašnjih zakonskih rješenja o zastavi, grbu i himni, te o određivanju praznika, izrazio stav da je Međunarodna konvencija primjenjiva. Isti stav je Ustavni sud zauzeo i u Odluci broj U 3/13 od 26. novembra 2015. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 100/15) u kojoj je odlučivao o ustavnosti obilježavanja 9. januara kao Dana Republike Srpske. Takav zaključak zasnovan je na činjenici da je u Aneksu I Ustava BiH, kao jednom od dodatnih sporazuma koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, navedena i Međunarodna konvencija, te da se obaveze iz međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine, prema članu II/1. i članu II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, odnose i na entitete. Osim toga, u ovoj odluci Ustavni sud je zaključio i da određivanje praznika i dana kada će se oni obilježavati potpada pod "pravo koje se eksplicitno garantira po domaćem zakonu" u smislu člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te da je član 1. Protokola broj 12 uz

Evropsku konvenciju također primjenjiv (*idem*, *U 3/13*, tač. 65-68).

19. U konkretnom slučaju, tvrdnje o diskriminirajućem karakteru čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona u odnosu na srpski narod, odnosno o davanju prednosti pripadnicima druga dva naroda u odnosu na srpski, protivno načelu jednakosti konstitutivnih naroda, podnosioci zahtjeva zasnivaju na činjenicama da je: 1) Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao, kako navode, "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović [...] za vrijeme tragičnog sukoba" i 2) da se 25. novembar kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine proslavlja samo u Federaciji BiH, iz čega "proizlazi namjera da se [...] apsolutno isključi jedan konstitutivni narod, odnosno srpski".

20. Prema praksi Ustavnog suda zasnovanoj na praksi Evropskog suda, diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica koji se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman. Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, stav 226). Dakle, prvo pitanje koje treba ispitati je da li postoji različit tretman kako to navode podnosioci zahtjeva.

21. U vezi s prvim argumentom - da je osporeni zakon diskriminirajući zato što je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini", Ustavni sud zapaža da je osporeni zakon donijelo Predsjedništvo tadašnje Republike Bosne i Hercegovine i da je u vrijeme donošenja tog zakona još trajao rat. Međutim, Republika Bosna i Hercegovina je u to vrijeme bila međunarodno priznata država i članica Ujedinjenih naroda. To proizlazi i iz Ustava Bosne i Hercegovine u kojem je u članu I/1. propisan kontinuitet između ranije Republike Bosne i Hercegovine i današnje Bosne i Hercegovine "koja nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država".

22. Što se tiče tvrdnje podnosilaca zahtjeva o tome da je postojala "jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi jedan konstitutivni narod", Ustavni sud najprije podsjeća na to da je u Prvoj djelimičnoj odluci broj U 4/04, ocjenjujući ustavnost entitetskih zakona o grbu, zastavi i himni, istakao sljedeće (vidi tačku 131): "[...] kada su u pitanju simboli Republike Srpske, radi (se) o zvaničnim simbolima jedne teritorijalne jedinice koja ima status 'entiteta', koji predstavljaju ustavnu kategoriju i, kao takvi, moraju predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava. Ti simboli nalaze se na svim obilježjima javnih institucija u Republici Srpskoj, u Narodnoj skupštini Republike Srpske, na javnim ustanovama itd., dakle, to nisu lokalni simboli jednog naroda koji treba da odražavaju kulturno i historijsko nasljeđe samo tog naroda, nego se radi o zvaničnim simbolima multinacionalnog entiteta koji, stoga, moraju i odražavati takav karakter entiteta." U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da osporeni entitetski zakoni nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a) i c) Međunarodne konvencije.

23. Osim toga, u Drugoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 predmet ocjene su bile odredbe čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama kojim su kao republički praznici bili određeni Božić, Dan Republike, Nova godina (14. januar), Bogojavljenje, Sveti Sava, Prvi srpski ustanak, Vaskrs, Duhovi, Prvi maj - Praznik rada i Vidovdan. Ustavni sud je zaključio da osporene zakonske odredbe (vidi tačku 70) nisu u saglasnosti sa ustavnim načelom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih u Bosni i Hercegovini i da su diskriminirajućeg karaktera, dakle da nisu saglasne sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i čl. 2.a) i c) Međunarodne konvencije zato što obuhvaćaju praznike koji, u pretežnom dijelu, odražavaju i veličaju samo srpsku historiju, tradiciju, običaje i vjerski i nacionalni identitet.

24. Također, u Odluci broj U 3/13 Ustavni sud je zaključio da se članom 3.b) Zakona o praznicima, kojim je određeno da se Dan Republike obilježava 9. januara, uspostavlja "povlašteni položaj pripadnika srpskog naroda u odnosu na pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda, Ostalih i građana Republike Srpske zbog činjenice da taj datum predstavlja dio historijskog nasljeđa samo srpskog naroda", te da je stoga osporeni član u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a) i c) Međunarodne konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju (*op. cit*. *U 3/13*, tač. 97-98).

25. Stoga će, u konkretnom slučaju, Ustavni sud razmotriti historijski kontekst i simboliku 25. novembra kako bi utvrdio da li taj datum predstavlja historijsko nasljeđe koje isključuje srpski narod. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da se datum 25. novembar odnosi na Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZAVNOBiH), koje je održano 25-26. novembra 1943. godine u Mrkonjić Gradu. Ovaj datum se proslavljao kao državni praznik u bivšoj Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini na osnovu Zakona o proglašenju Dvadeset petog novembra državnim praznikom Socijalističke republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list SRBiH" broj 5/69), koji je prestao važiti nakon što je usvojen osporeni zakon. Kako se to navodi u historijskim izvorima, značaj ovog datuma je u tome što je donesena odluka o konstituiranju Bosne i Hercegovine kao ravnopravne federalne jedinice u jugoslovenskoj federaciji. Dalje, Predsjedništvo Prezidija ZAVNOBiH-a je bilo sastavljeno na način koji je odražavao ravnopravnost svih naroda u Bosni i Hercegovini (predsjedavao je dr. Vojo Kecmanović, a zamjenici su bili Avdo Humo, Đuro Pucar Stari, Aleksandar Preha, te sekretar Hasan Brkić). Na tom zasjedanju je donesena i Rezolucija ZAVNOBiH-a, u kojoj je najprije istaknuto da su se "prvi put u istoriji Bosne i Hercegovine sastali predstavnici srpskog, muslimanskog i hrvatskog naroda, povezani čvrstim bratstvom u ustanku, s ciljem da na osnovu rezultata oružane borbe naroda Jugoslavije i naroda u Bosni i Hercegovini donesu političke odluke koje će otvoriti put našim narodima da urede svoju zemlju onako kako to odgovara njihovoj volji i interesima". Dalje, u Rezoluciji je navedeno, između ostalog, i sljedeće: "Narodi Bosne i Hercegovine vijekovima su živjeli zajedno, međusobno izmiješani i povezani zajedničkim interesima", te da "hoće da njihova zemlja, koja nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska, nego i srpska, i muslimanska, i hrvatska, bude slobodna i zbratimljena Bosna i Hercegovina u kojoj će biti osigurana puna ravnopravnost i jednakost svih Srba i Muslimana i Hrvata" (tekst zapisnika Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a i Rezolucije vidjeti u elektronskoj verziji na http://www.znaci.net/00001/145_3.pdf).

26. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da je 25. novembar datum koji je vezan za historiju srpskog naroda jednako kao i hrvatskog i bošnjačkog, odnosno da ovaj datum nije povezan s događajem koji je srpski narod na bilo koji način isključio. Naprotiv, može se zaključiti da ovaj datum predstavlja simbol zajedničke antifašističke borbe svih naroda u Bosni i Hercegovini u II svjetskom ratu i njihove težnje da Bosna i Hercegovina bude ravnopravna federalna jedinica u bivšoj Jugoslaviji, kao i da narodi koji u njoj žive budu ravnopravni.

27. Dalje, Ustavni sud smatra da činjenica da je osporeni zakon donesen za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, te da je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao tadašnji predsjednik međunarodno priznate Republike Bosne i Hercegovine, ne dovodi u pitanje nespornu historijsku vezu svih naroda u Bosni i Hercegovini za događaje koje simbolizira 25. novembar, kako je to već navedeno. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da 25. novembar kao datum čije se obilježavanje kao državnog praznika, na osnovu osporenog zakona, nastavilo u Bosni i Hercegovini i nakon raspada bivše Jugoslavije, ima simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednosti koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštovanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva.

28. Drugi argument u prilog navodnoj diskriminaciji je, kako navode podnosioci zahtjeva, to što se ovaj praznik proslavlja samo "u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine". U vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je u Odluci broj U 3/13 ukazao "da se u javnom životu zajednice praznik manifestira aktivnostima koje se preduzimaju u okviru javne vlasti s ciljem podsjećanja na vrijednosti koje su od značaja za zajednicu kao cjelinu i predstavljanjem zajednice prema drugima van nje same. Zbog toga, način obilježavanja praznika dobiva karakter vršenja javne vlasti iako kao takav nije reguliran zakonskom, niti bilo kojom drugom normom" (*op. cit. U 3/13*, tačka 82), te da se "manifestacija praznika u privatnom životu pojedinca vezuje za slobodno vrijeme i ne obavezuje ga i ne nameće mu bilo kakvo javno ili privatno učešće u samom obilježavanju praznika. U tom smislu, sama praksa obilježavanja praznika, u načelu, ne bi mogla rezultirati diskriminacijom u ostvarivanju pojedinačnih prava i obaveza. Međutim, nediskriminacija pojedinaca ne zamjenjuje jednakost grupa (vidi, Ustavni sud, Treća djelimična odluka broj *U 5/98*, stav 70). Stoga, načelo kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda nameće obavezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u položaju manjine u odgovarajućem entitetu" (*idem*, tačka 87).

29. Osim toga, Ustavni sud je u toj odluci naveo i da je "Venecijanska komisija, u prilog razlozima zbog kojih izbor 9. januara za obilježavanje Dana Republike može biti problematičan, između ostalog, ukazala na to da, premda se ne nameće nikakva obaveza da se učestvuje u formalnom obilježavanju Dana Republike, sama činjenica da taj zakon nameće svim stanovnicima da ga obilježavaju kao slobodan dan, odnosno da se uzdrže od rada na taj dan, pod prijetnjom sankcije relativno visoke kazne, može biti problematična, te njegova primjena može imati disproporcionalna djelovanja na pojedince/članove određenih nacionalnih zajednica koje žive u Republici Srpskoj, te na dotične zajednice" (*ibid*. tačka 95).

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je članom 3. osporenog zakona određeno da na Dan državnosti "državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade". U skladu s tim, Ustavni sud zapaža da je uobičajena praksa da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pošalje saopćenje o tome da je taj dan neradni u Federaciji Bosne i Hercegovine. Međutim, Ustavni sud ukazuje da ni osporenim zakonom, niti bilo kojim drugim propisom nisu propisane bilo kakve sankcije u slučaju da neko od navedenih pravnih lica radi na ovaj državni praznik. Osim toga, podnosioci zahtjeva nisu naveli nikakvu praksu ili bilo šta drugo iz čega bi se moglo zaključiti da se načinom proslavljanja 25. novembra tamo gdje se ovaj datum obilježava kao državni praznik uspostavlja bilo kakva razlika srpskog u odnosu na bošnjački i hrvatski narod.

31. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud smatra da podnosioci zahtjeva nisu svojim navodima uspjeli dokazati, odnosno učiniti vjerovatnim da se proglašavanjem i/ili obilježavanjem 25. novembra kao Dana državnosti Bosne i Hercegovine srpski narod u Bosni i Hercegovini tretira različito od bošnjačkog ili hrvatskog naroda. Budući da se ne može zaključiti da postoji različit tretman, Ustavni sud zaključuje da su neosnovani navodi o diskriminaciji, odnosno o tome da su čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije i sa članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da odredbe čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) nisu u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

33. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda, potpredsjednik Zlatko M. Knežević i sudija Miodrag Simović su dali izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

35. Na osnovu člana VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Potpredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 22/16**, rješavajući zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. alineja b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljen zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske** za ocjenu ustavnosti čl. 1., 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. studenog Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95).

Utvrđuje se da odredbe čl. 1., 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. studenog Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) nisu u suprotnosti sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine",

"Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva) podnijelo je 7. prosinca 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 1., 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. studenog Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95, u daljnjem tekstu: osporeni zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) točka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom PSBiH i Dom naroda PSBiH) zatraženo je 6. veljače 2017. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Zastupnički dom PSBiH je 7. ožujka, a Dom naroda PSBiH 7. travnja 2017. godine dostavio odgovor na zahtjev.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Pozivajući se na alineju 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine, te na čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, potom na članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te na čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija), podnositelji zahtjeva osporavaju ustavnost odredaba čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona. U obrazloženju zahtjeva, podnositelji najprije ističu da je Odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98, upravo na temelju alineje 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine utvrđena konstitutivnost Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, te obveza entiteta da stvore uvjete da se ta konstitutivnost, u punom kapacitetu, ostvaruje. Dalje, podnositelji zahtjeva ističu da je "cilj Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao i Ustava Bosne i Hercegovine zabrana diskriminacije". Odredba članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je "uključena u Ustav Bosne i Hercegovine i pored postojanja slične odredbe u [Evropskoj konvenciji] (član 14)". U Aneksu I. uz Ustav Bosne i Hercegovine dana je lista međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava, a člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je propisano da se primjena tih prava mora osigurati svim osobama bez diskriminacije. Podnositelji zahtjeva smatraju da je na ovaj način pokazana namjera da se "dodatno osigura zaštitni široki krug prava svih osoba na teritoriji Bosne i Hercegovine". Smatraju da je ovakvo rješenje "jedinstveno u svijetu" zato što ovi međunarodni dokumenti čine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i "samim tim imaju prioritet nad svakim drugim pravom", pa i nad svim zakonima države i entiteta.

5. Dalje, podnositelji zahtjeva navode da je Bosna i Hercegovina, i pored obveze poštovanja konstitutivnosti Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele države, uspostavila praznik 25. studenog kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine. Navode da je Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini". Na temelju toga se danas Dan državnosti "obilježava samo u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine". Podnositelji zahtjeva smatraju da iz navedenog proizlazi "jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi jedan konstitutivni narod", tj. srpski narod. Naime, kako smatraju, svako propisivanje praznika entiteta koji simboliziraju samo jedan ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjeru koja je usmjerena na "razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva zasnovano na nacionalnom ili etničkom porijeklu i da imaju za cilj da naruše ili kompromituju priznavanje, uživanje ili vršenje pod jednakim uslovima ljudskih prava i osnovnih sloboda u svim oblastima života". Podnositelji zahtjeva ističu da i pored obveze koja postoji za "sve subjekte javnog života i sve organe javne vlasti bez obzira na nivo" – da se "uzdrže, da ne podstiču, brane ili podržavaju diskriminaciju", te da poduzmu efikasne mjere kako bi se ukinuli ili poništili zakoni i propisi koji sadrže diskriminatorne odredbe, nadležna tijela u Bosni i Hercegovini nisu poduzela odgovarajuće mjere u tom pravcu. Smatraju da se 25. studenog proslavlja "kao datum isključivo vezan za dva naroda [bošnjački i hrvatski]", te da se na taj način diskriminira srpski narod.

6. Na temelju navedenog, podnositelji zahtjeva traže da Ustavni sud utvrdi da odredbe čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona nisu u suglasnosti s Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju i člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1. i 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

b) Odgovori na zahtjev

7. Zastupnički dom PSBiH je u svom odgovoru naveo da Ustavnopravno povjerenstvo koje je raspravljalo o ovom zahtjevu "nije postiglo jedinstven stav o ovom pitanju".

8. Dom naroda PSBiH je naveo kada je osporeni zakon donesen, tko je i kada potpisao Ukaz o proglašenju tog zakona, te je naveo da je odredbom Aneksa II/2. (prijelazne odredbe) Ustava Bosne i Hercegovine propisano da: "Svi zakoni, propisi, sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriji BiH kada Ustav stupi na snagu ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odluči drugačije." Dalje su naveli da je Ustavnopravno povjerenstvo tog doma nakon rasprave odlučilo "da o navedenim činjenicama upozna Ustavni sud BiH koji će, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučiti o usaglašenosti predmetnog zakona sa Ustavom BiH".

IV. Relevantni propisi

9. U **Zakonu o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine** ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Proglašava se 25. novembar Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine je državni praznik.

Član 3.

Na Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade.

Vlada Republike Bosne i Hercegovine odredit će koji državni organi, preduzeća i druga pravna lica su dužna da rade i u kom obimu na dan državnog praznika.

[....]

V. Dopustivost

10. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

11. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

[...]

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

12. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt i da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

13. Podnositelji zahtjeva smatraju da čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona nisu u suglasnosti sa čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 14. Europske konvencije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije jer "diskriminiraju srpski narod u BiH", suprotno proklamiranoj konstitutivnosti iz preambule Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (zajedno s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Članak I

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čiji je oficijelni naslov od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutarnjim ustrojem izmijenjenim kako je to predviđeno ovim Ustavom, sa svojim sadašnjim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje članica Ujedinjenih naroda, [...].

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcionira sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

Članak II

[...]

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

15. Članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju glasi:

Članak 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kojoj osnovi kao što su one spomenute u stavku 1.

16. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (usvojena na Plenarnoj sjednici Opće skupštine Ujedinjenih naroda 21. prosinca 1965. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

U ovoj konvenciji 'rasna diskriminacija' odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uslovima, prava čovjeka (human rights) i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.

Član 2.

Države članice osuđuju rasnu diskriminaciju i obavezuju se da svim odgovarajućim sredstvima i bez odgode provode politiku koja teži da ukine svaki oblik rasne diskriminacije i da potpomažu razumijevanje između svih rasa, i u tu svrhu:

a) svaka država-članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;

b) svaka država članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju provodi bilo koja osoba ili organizacija;

c) svaka država članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji;

d) svaka država članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući ukoliko to okolnosti zahtijevaju i zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju provode lica, grupe ili organizacije kao i da je okonča;

e) svaka država članica obavezuje se da potpomaže, gdje je to odgovarajuće, višerasne integrističke organizacije i pokrete i druge mehanizme u svrhu ukidanja zapreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podvojenost.

17. Ustavni sud najprije ukazuje da članak 14. Europske konvencije na koji su se podnositelji zahtjeva pozvali nije primjenjiv u konkretnom slučaju budući da se tim člankom zabrana diskriminacije propisuje kao akcesorno pravo. Dakle, na nediskriminaciju se prema članku 14. Europske konvencije može pozvati samo u svezi s nekim pravom garantiranim Europskom konvencijom. Kako se podnositelji zahtjeva nisu pozvali ni na jedno pravo iz Europske konvencije u odnosu na koje smatraju da postoji diskriminacija, niti Ustavni sud može zaključiti u konkretnom slučaju o kojem bi se pravu radilo, u konkretnom slučaju se ne može ispitati nediskriminacija prema članku 14. Europske konvencije.

18. Međutim, podnositelji zahtjeva su se pozvali i na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije, te na članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. U svezi s primjenjivošću ovih odredaba, Ustavni sud ukazuje da je u Prvoj djelomičnoj odluci broj U 4/04 od 31. ožujka 2006. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 47/06), te u Drugoj djelomičnoj odluci broj U 4/04 od 18. studenog 2006. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH"

broj 24/07), ispitujući ustavnost tadašnjih zakonskih rješenja o zastavi, grbu i himni, te o određivanju praznika, izrazio stajalište da je Međunarodna konvencija primjenjiva. Isto stajalište je Ustavni sud zauzeo i u Odluci broj U 3/13 od 26. studenog 2015. godine (objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 100/15) u kojoj je odlučivao o ustavnosti obilježavanja 9. siječnja kao Dana Republike Srpske. Takav zaključak zasnovan je na činjenici da je u Aneksu I. Ustava BiH, kao jednom od dodatnih sporazuma koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, navedena i Međunarodna konvencija, te da se obveze iz međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu I. na Ustav Bosne i Hercegovine, prema članku II/1. i članku II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, odnose i na entitete. Osim toga, u ovoj odluci Ustavni sud je zaključio i da određivanje praznika i dana kada će se oni obilježavati potpada pod "pravo koje se eksplicitno garantira po domaćem zakonu" u smislu članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te da je članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju također primjenjiv (*idem*, *U 3/13*, toč. 65.-68.).

19. U konkretnom slučaju, tvrdnje o diskriminirajućem karakteru čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona u odnosu na srpski narod, odnosno o davanju prednosti pripadnicima druga dva naroda u odnosu na srpski, protivno načelu jednakosti konstitutivnih naroda, podnositelji zahtjeva temelje na činjenicama da je: 1) Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao, kako navode, "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović [...] za vrijeme tragičnog sukoba" i 2) da se 25. studenog kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine proslavlja samo u Federaciji BiH, iz čega "proizlazi namjera da se [...] apsolutno isključi jedan konstitutivni narod, odnosno srpski".

20. Prema praksi Ustavnog suda utemeljenoj na praksi Europskog suda, diskriminacija postoji ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman. Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978. godine, serija A, broj 25, stavak 226.). Dakle, prvo pitanje koje treba ispitati je postoji li različit tretman kako to navode podnositelji zahtjeva.

21. U svezi s prvim argumentom - da je osporeni zakon diskriminirajući zato što je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao "predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini", Ustavni sud zapaža da je osporeni zakon donijelo Predsjedništvo tadašnje Republike Bosne i Hercegovine i da je u vrijeme donošenja tog zakona još trajao rat. Međutim, Republika Bosna i Hercegovina je u to vrijeme bila međunarodno priznata država i članica Ujedinjenih naroda. To proizlazi i iz Ustava Bosne i Hercegovine u kojem je u članku I/1. propisan kontinuitet između ranije Republike Bosne i Hercegovine i današnje Bosne i Hercegovine "koja nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država".

22. Što se tiče tvrdnje podnositelja zahtjeva o tome da je postojala "jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi jedan konstitutivni narod", Ustavni sud najprije podsjeća na to da je u Prvoj djelomičnoj odluci broj U 4/04, ocjenjujući ustavnost entitetskih zakona o grbu, zastavi i himni, istaknuo sljedeće (vidi točku 131.): "[...] kada su u pitanju simboli Republike Srpske, radi (se) o zvaničnim simbolima jedne teritorijalne jedinice koja ima status 'entiteta', koji predstavljaju ustavnu kategoriju i, kao takvi, moraju predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava. Ti simboli nalaze se na svim obilježjima javnih institucija u Republici Srpskoj, u Narodnoj skupštini Republike Srpske, na javnim ustanovama itd., dakle, to nisu lokalni simboli jednog naroda koji treba da odražavaju kulturno i historijsko nasljeđe samo tog naroda, nego se radi o zvaničnim simbolima multinacionalnog entiteta koji, stoga, moraju i odražavati takav karakter entiteta." U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da osporeni entitetski zakoni nisu u skladu sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1.1. i člankom 2.a) i c) Međunarodne konvencije.

23. Osim toga, u Drugoj djelomičnoj odluci broj U 4/04 predmet ocjene su bile odredbe čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama kojim su kao republički praznici bili određeni Božić, Dan Republike, Nova godina (14. siječnja), Bogojavljenje, Sveti Sava, Prvi srpski ustanak, Uskrs, Duhovi, Prvi svibnja - Praznik rada i Vidovdan. Ustavni sud je zaključio da osporene zakonske odredbe (vidi točku 70.) nisu u suglasnosti sa ustavnim načelom o jednakopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih u Bosni i Hercegovini i da su diskriminirajućeg karaktera, dakle da nisu suglasne sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1. i čl. 2.a) i c) Međunarodne konvencije zato što obuhvaćaju praznike koji, u pretežnom dijelu, odražavaju i veličaju samo srpsku historiju, tradiciju, običaje i vjerski i nacionalni identitet.

24. Također, u Odluci broj U 3/13 Ustavni sud je zaključio da se člankom 3.b) Zakona o praznicima, kojim je određeno da se Dan Republike obilježava 9. siječnja, uspostavlja "povlašteni položaj pripadnika srpskog naroda u odnosu na pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda, Ostalih i građana Republike Srpske zbog činjenice da taj datum predstavlja dio historijskog nasljeđa samo srpskog naroda", te da je stoga osporeni članak u suprotnosti sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1.1. i člankom 2.a) i c) Međunarodne konvencije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (*op. cit*. *U 3/13*, toč. 97.-98.).

25. Stoga će, u konkretnom slučaju, Ustavni sud razmotriti historijski kontekst i simboliku 25. studenog kako bi utvrdio predstavlja li taj datum historijsko nasljeđe koje isključuje srpski narod. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se datum 25. studenog odnosi na Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZAVNOBiH), koje je održano 25.-26. studenog 1943. godine u Mrkonjić Gradu. Ovaj datum se proslavljao kao državni praznik u bivšoj Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini na temelju Zakona o proglašenju Dvadeset petog studenog državnim praznikom Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list SRBiH" broj 5/69), koji je prestao važiti nakon što je usvojen osporeni zakon. Kako se to navodi u historijskim izvorima, značaj ovog datuma je u tome što je donesena odluka o konstituiranju Bosne i Hercegovine kao jednakopravne federalne jedinice u jugoslovenskoj federaciji. Dalje, Predsjedništvo Prezidija ZAVNOBiH-a je bilo sastavljeno na način koji je odražavao jednakopravnost svih naroda u Bosni i Hercegovini (predsjedavao je dr. Vojo Kecmanović, a zamjenici su bili Avdo Humo, Đuro Pucar Stari, Aleksandar Preha, te tajnik Hasan Brkić). Na tom zasjedanju je donesena i Rezolucija ZAVNOBiH-a, u kojoj je najprije istaknuto da su se "prvi put u istoriji Bosne i Hercegovine sastali predstavnici srpskog, muslimanskog i hrvatskog naroda, povezani čvrstim bratstvom u ustanku, s ciljem da na osnovu rezultata oružane borbe naroda Jugoslavije i naroda u Bosni i Hercegovini donesu političke odluke koje će otvoriti put našim narodima da urede svoju zemlju onako kako to odgovara njihovoj volji i interesima". Dalje, u Rezoluciji je navedeno, između ostalog, i sljedeće: "Narodi Bosne i Hercegovine vijekovima su živjeli zajedno, međusobno izmiješani i povezani zajedničkim interesima", te da "hoće da njihova zemlja, koja nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska,

nego i srpska, i muslimanska, i hrvatska, bude slobodna i zbratimljena Bosna i Hercegovina u kojoj će biti osigurana puna ravnopravnost i jednakost svih Srba i Muslimana i Hrvata" (tekst zapisnika Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a i Rezolucije vidjeti u elektroničkoj verziji na http://www.znaci.net/00001/145_3.pdf).

26. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da je 25. studenog datum koji je vezan za historiju srpskog naroda jednako kao i hrvatskog i bošnjačkog, odnosno da ovaj datum nije povezan s događajem koji je srpski narod na bilo koji način isključio. Naprotiv, može se zaključiti da ovaj datum predstavlja simbol zajedničke antifašističke borbe svih naroda u Bosni i Hercegovini u II. svjetskom ratu i njihove težnje da Bosna i Hercegovina bude jednakopravna federalna jedinica u bivšoj Jugoslaviji, kao i da narodi koji u njoj žive budu jednakopravni.

27. Dalje, Ustavni sud smatra da činjenica da je osporeni zakon donesen za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, te da je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao tadašnji predsjednik međunarodno priznate Republike Bosne i Hercegovine, ne dovodi u pitanje nespornu historijsku vezu svih naroda u Bosni i Hercegovini za događaje koje simbolizira 25. studenog, kako je to već navedeno. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da 25. studenog kao datum čije se obilježavanje kao državnog praznika, na temelju osporenog zakona, nastavilo u Bosni i Hercegovini i nakon raspada bivše Jugoslavije, ima simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednosti koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se temelji na uvažavanju i poštovanju različitosti kao temeljnih vrijednosti modernog demokratskog društva.

28. Drugi argument u prilog navodnoj diskriminaciji je, kako navode podnositelji zahtjeva, to što se ovaj praznik proslavlja samo "u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine". U svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je u Odluci broj U 3/13 ukazao "da se u javnom životu zajednice praznik manifestira aktivnostima koje se poduzimaju u okviru javne vlasti s ciljem podsjećanja na vrijednosti koje su od značaja za zajednicu kao cjelinu i predstavljanjem zajednice prema drugima izvan nje same. Zbog toga, način obilježavanja praznika dobiva karakter vršenja javne vlasti iako kao takav nije reguliran zakonskom, niti bilo kojom drugom normom" (*op. cit. U 3/13*, točka 82.), te da se "manifestacija praznika u privatnom životu pojedinca vezuje za slobodno vrijeme i ne obvezuje ga i ne nameće mu bilo kakvo javno ili privatno sudjelovanje u samom obilježavanju praznika. U tom smislu, sama praksa obilježavanja praznika, u načelu, ne bi mogla rezultirati diskriminacijom u ostvarivanju pojedinačnih prava i obveza. Međutim, nediskriminacija pojedinaca ne zamjenjuje jednakost skupina (vidi, Ustavni sud, Treća djelomična odluka broj *U 5/98*, stavak 70.). Stoga, načelo kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda nameće obvezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u položaju manjine u odgovarajućem entitetu" (*idem*, točka 87.).

29. Osim toga, Ustavni sud je u toj odluci naveo i da je "Venecijansko povjerenstvo, u prilog razlozima zbog kojih izbor 9. siječnja za obilježavanje Dana Republike može biti problematičan, između ostalog, ukazalo na to da, premda se ne nameće nikakva obveza da se sudjeluje u formalnom obilježavanju Dana Republike, sama činjenica da taj zakon nameće svim stanovnicima da ga obilježavaju kao slobodan dan, odnosno da se uzdrže od rada na taj dan, pod prijetnjom sankcije relativno visoke kazne, može biti problematična, te njegova primjena može imati disproporcionalna djelovanja na pojedince/članove određenih nacionalnih zajednica koje žive u Republici Srpskoj, te na dotične zajednice" (*ibid*. točka 95.).

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je člankom 3. osporenog zakona određeno da na Dan državnosti "državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade". U skladu s tim, Ustavni sud zapaža da je uobičajena praksa da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pošalje priopćenje o tome da je taj dan neradni u Federaciji Bosne i Hercegovine. Međutim, Ustavni sud ukazuje da ni osporenim zakonom, niti bilo kojim drugim propisom nisu propisane bilo kakve sankcije u slučaju da neka od navedenih pravnih osoba radi na ovaj državni praznik. Osim toga, podnositelji zahtjeva nisu naveli nikakvu praksu ili bilo što drugo iz čega bi se moglo zaključiti da se načinom proslavljanja 25. studenog tamo gdje se ovaj datum obilježava kao državni praznik uspostavlja bilo kakva razlika srpskog u odnosu na bošnjački i hrvatski narod.

31. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud smatra da podnositelji zahtjeva nisu svojim navodima uspjeli dokazati, odnosno učiniti vjerojatnim da se proglašavanjem i/ili obilježavanjem 25. studenog kao Dana državnosti Bosne i Hercegovine srpski narod u Bosni i Hercegovini tretira različito od bošnjačkog ili hrvatskog naroda. Budući da se ne može zaključiti da postoji različit tretman, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni navodi o diskriminaciji, odnosno o tome da su čl. 1., 2. i 3. osporenog zakona u suprotnosti sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije i sa člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju.

VII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da odredbe čl. 1., 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. studenog Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list Republike Bosne i Hercegovine" broj 9/95) nisu u suprotnosti sa člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa čl. 1.1., 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju.

33. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Na temelju članka 43. Pravila Ustavnog suda, dopredsjednik Zlatko M. Knežević i sudac Miodrag Simović su dali izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

35. Na temelju članka VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

869

Уставни суд Босне и Херцеговине у предмету број **АП 1300/13**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (3) и члана 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Влада Посавског кантона није извршила Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 1300/13 од 20. априла 2016. године.

У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 1300/13 од 20. априла 2016. године усвојио апелацију Маријана Машића и утврдио повреду права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у предмету који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Оџаку број 25 0 П 004588 13 Гж 2 од 15. јануара 2013. године. Предметном одлуком Уставни суд је наложио Влади Посавског кантона да Маријану Машићу, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати укупан износ од 3.000,00 КМ због недоношења одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека овог рока, плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Такође, предметном одлуком је наложено Влади Посавског кантона да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања предметне одлуке, обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења предметне одлуке.

2. Предметна одлука је Влади Посавског кантона достављена 29. јула 2016. године, што значи да је рок за достављање обавјештења о предузетим мјерама у складу са предметном одлуком истекао 29. октобра 2016. године.

3. Уставни суд запажа да Влада Посавског кантона није доставила у остављеном року обавјештење о извршењу предметне одлуке. С обзиром на то, Уставни суд је дописом од 26. маја 2017. године затражио од Владе Посавског кантона да достави обавјештење о извршењу Одлуке број АП 1300/13 од 20. априла 2016. године, те да уз обавјештење достави одговарајуће доказе који потврђују спровођење предметне одлуке Уставног суда.

4. Влада Посавског кантона ни у накнадно остављеном року није доставила Уставном суду тражено обавјештење са одговарајућим доказима.

5. Уставни суд је у својој Одлуци број АП 1300/13 од 20. априла 2016. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 72 став (1) Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а према ставу (2) истог члана, сви органи власти су дужни у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводити одлуке Уставног суда.

6. Из наведеног произилази да Општински суд није извршио Одлуку Уставног суда број АП 1300/13 од 20. априла 2016. године.

7. Према члану 72 став (6) Правила Уставног суда, у случају непоступања, односно кашњења у извршавању или обавјештавању Уставног суда о предузетим мјерама, Уставни суд доноси рјешење којим се утврђује да одлука Уставног суда није извршена.

8. У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

9. На основу члана 72 став (6) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

10. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 1300/13**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (3) i člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Vlada Posavskog kantona nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 1300/13 od 20. aprila 2016. godine.

U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 1300/13 od 20. aprila 2016. godine usvojio apelaciju Marijana Mašića i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 004588 13 Gž 2 od 15. januara 2013. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Vladi Posavskog kantona da Marijanu Mašiću, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, isplati ukupan iznos od 3.000,00 KM zbog nedonošenja odluke u razumnom roku uz obavezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Također, predmetnom odlukom je naloženo Vladi Posavskog kantona da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja predmetne odluke, obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja predmetne odluke.

2. Predmetna odluka je Vladi Posavskog kantona dostavljena 29. jula 2016. godine, što znači da je rok za dostavljanje obavijesti o preduzetim mjerama u skladu sa predmetnom odlukom istekao 29. oktobra 2016. godine.

3. Ustavni sud zapaža da Vlada Posavskog kantona nije dostavila u ostavljenom roku obavijest o izvršenju predmetne odluke. S obzirom na to, Ustavni sud je dopisom od 26. maja 2017. godine zatražio od Vlade Posavskog kantona da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 1300/13 od 20. aprila

2016. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

4. Vlada Posavskog kantona ni u naknadno ostavljenom roku nije dostavila Ustavnom sudu traženo obavještenje sa odgovarajućim dokazima.

5. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 1300/13 od 20. aprila 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 72. stav (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu (2) istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

6. Iz navedenog proizlazi da Općinski sud nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 1300/13 od 20. aprila 2016. godine.

7. Prema članu 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

8. U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

9. Na osnovu člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

10. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 1300/13**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (3) i članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Vlada Posavskog kantona nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 1300/13 od 20. travnja 2016. godine.

Sukladno članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 1300/13 od 20. travnja 2016. godine usvojio apelaciju Marijana Mašića i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 004588 13 Gž 2 od 15. siječnja 2013. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Vladi Posavskog kantona da Marijanu Mašiću, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, isplati ukupan iznos od 3.000,00 KM zbog nedonošenja odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Također, predmetnom odlukom je naloženo Vladi Posavskog kantona da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave predmetne odluke, obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja predmetne odluke.

2. Predmetna odluka je Vladi Posavskog kantona dostavljena 29. srpnja 2016. godine, što znači da je rok za dostavu obavijesti o poduzetim mjerama sukladno predmetnoj odluci istekao 29. listopada 2016. godine.

3. Ustavni sud zapaža da Vlada Posavskog kantona nije dostavila u ostavljenom roku obavijest o izvršenju predmetne odluke. Obzirom na to, Ustavni sud je dopisom od 26. svibnja 2017. godine zatražio od Vlade Posavskog kantona da dostavi obavijest o izvršenju Odluke broj AP 1300/13 od 20. travnja 2016. godine, te da uz obavijest dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provedbu predmetne odluke Ustavnog suda.

4. Vlada Posavskog kantona ni u naknadno ostavljenom roku nije dostavila Ustavnom sudu traženu obavijest sa odgovarajućim dokazima.

5. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 1300/13 od 20. travnja 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 72. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku (2) istog članka, sva tijela vlasti su dužna u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

6. Iz navedenog proizlazi da Općinski sud nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 1300/13 od 20. travnja 2016. godine.

7. Prema članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o poduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

8. Sukladno članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

9. Na temelju članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

10. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

870

Уставни суд Босне и Херцеговине у предмету број **АП 3453/15**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (3) и члана 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Град Мостар није извршио Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године.

У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године усвојио апелацију Б. П. (у даљњем тексту: апелант) и утврдио повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода због неспровођења Рјешења о извршењу Општинског суда у Мостару број 58 0 И 096555 11 И од 16. септембра 2011. године. Предметном одлуком Уставни суд је наложио Граду Мостару да изврши своје уставне обавезе и обезбиједи поштовање људских права тако што ће предузети мјере с циљем да повјериоци који посједују извршне судске одлуке на терет буџетских средстава Града Мостара наплате своја потраживања у разумном року.

2. Град Мостар је 25. априла 2016. године примио Одлуку Уставног суда број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године, што значи да је рок за достављање обавијести о предузетим мјерама у складу с предметном одлуком истекао 25. октобра 2016. године.

3. Град Мостар није у остављеном року доставио обавијест о извршењу предметне одлуке.

4. С обзиром на то, Уставни суд је поновно дописом од 25. маја 2017. године затражио од Града Мостара да достави обавјештење о извршењу Одлуке број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године, те да уз обавјештење достави одговарајуће доказе који потврђују спровођење предметне одлуке Уставног суда.

5. Град Мостар у накнадно остављеном року није доставио Уставном суду тражено обавјештење са одговарајућим доказима.

6. Уставни суд је у својој Одлуци број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 72 став (1) Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је поштовати свако физичко и правно лице, а према ставу (2) истог члана, сви органи власти су дужни у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводити одлуке Уставног суда.

7. Из наведеног произлази да Град Мостар није извршио Одлуку Уставног суда број АП 3453/15 од 16. марта 2016. године.

8. Према члану 72 став (6) Правила Уставног суда, у случају непоступања, односно кашњења у извршавању или обавјештавању Уставног суда о предузетим мјерама, Уставни суд доноси рјешење којим се утврђује да одлука Уставног суда није извршена.

9. У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

10. На основу члана 72 став (6) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

11. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 3453/15**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (3) i člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Grad Mostar nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine.

U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine usvojio apelaciju B. P. (u daljnjem tekstu: apelant) i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog neprovođenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 I 096555 11 I od 16. septembra 2011. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Gradu Mostaru da izvrši svoje ustavne obaveze i osigura poštovanje ljudskih prava tako što će preduzeti mjere s ciljem da povjerioci koji posjeduju izvršne sudske odluke na teret budžetskih sredstava Grada Mostara naplate svoja potraživanja u razumnom roku.

2. Grad Mostar je 25. aprila 2016. godine primio Odluku Ustavnog suda broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine, što znači da je rok za dostavljanje obavijesti o preduzetim mjerama u skladu s predmetnom odlukom istekao 25. oktobra 2016. godine.

3. Grad Mostar nije u ostavljenom roku dostavio obavijest o izvršenju predmetne odluke.

4. S obzirom na to, Ustavni sud je ponovno dopisom od 25. maja 2017. godine zatražio od Grada Mostara da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Grad Mostar u naknadno ostavljenom roku nije dostavio Ustavnom sudu traženo obavještenje sa odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 72. stav (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu (2) istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Grad Mostar nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 3453/15 od 16. marta 2016. godine.

8. Prema članu 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

10. Na osnovu člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 3453/15**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (3) i članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Grad Mostar nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine.

U skladu sa člankom 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine usvojio apelaciju B. P. (u daljnjem tekstu: apelant) i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog neprovođenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 I 096555 11 I od 16. rujna 2011. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Gradu Mostaru da izvrši svoje ustavne obveze i osigura poštovanje ljudskih prava tako što će poduzeti mjere s ciljem da vjerovnici koji posjeduju izvršne sudske odluke na teret proračunskih sredstava Grada Mostara naplate svoja potraživanja u razumnom roku.

2. Grad Mostar je 25. travnja 2016. godine primio Odluku Ustavnog suda broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine, što znači da je rok za dostavljanje obavijesti o poduzetim mjerama u skladu s predmetnom odlukom istekao 25. listopada 2016. godine.

3. Grad Mostar nije u ostavljenom roku dostavio obavijest o izvršenju predmetne odluke.

4. S obzirom na to, Ustavni sud je ponovno dopisom od 25. svibnja 2017. godine zatražio od Grada Mostara da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Grad Mostar u naknadno ostavljenom roku nije dostavio Ustavnom sudu traženo obavještenje sa odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 72. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku (2) istog članka, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Grad Mostar nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 3453/15 od 16. ožujka 2016. godine.

8. Prema članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o poduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. U skladu sa člankom 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

10. Na temelju članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

871

Уставни суд Босне и Херцеговине у предметима број **АП 4656/15**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (3) и члана 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Општински суд у Сарајеву није извршио Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 4656/15 од 20. априла 2016. године.

У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 4656/15 од 20. априла 2016. године усвојио апелацију Зухре Ибришић и др. и утврдио повреду права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку који се води пред Општинским судом у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) у предмету број 65 0 Рс 159125 15 Рс 2. Предметном одлуком Уставни суд је наложио Општинском суду да по хитном поступку донесе одлуку у предмету број 65 0 Рс 159125 15 Рс 2, а Влади Кантона Сарајево наложио је да **Зухри Ибришић, Фахири Хоџић, Фатими Рахмановић, Менсији Ибрахимагић, Сувади Селић, Фикрети Авдић, Хидајети Фајић, Кимети Кадић, Насуфу Башинцу, Мејреми Суљевић, Ениси Диздарић и Сабахи Велић** у року од три мјесеца од достављања ове одлуке исплати износ од по 3.600,00 КМ, а **млдб. С. Ћ. и М. Ћ**. износ од укупно 3.600,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека овог рока, плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Такође, предметном одлуком је наложено Влади Кантона Сарајево и Општинском суду да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања предметних одлука обавијесте Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења предметне одлуке.

2. Предметна одлука је достављена Влади Кантона Сарајево и Општинском суду 24. маја 2016. године, што значи да је рок за достављање обавјештења о предузетим мјерама у складу са предметном одлуком истекао 24. августа 2016. године.

3. Уставни суд запажа да је Влада Кантона Сарајево дописом од 25. августа 2016. године обавијестила Уставни суд да је исплатила апелантима накнаду нематеријалне штете у складу са предметном одлуком.

4. С друге стране, Општински суд није у остављеном року доставио обавјештење о извршењу предметне одлуке. С обзиром на то, Уставни суд је дописом од 25. маја 2017. године затражио од Општинског суда да достави обавјештење о извршењу Одлуке број АП 4656/15 од 20. априла 2016. године, те да уз обавјештење достави одговарајуће доказе који потврђују спровођење предметне одлуке Уставног суда.

5. Општински суд ни у накнадно остављеном року није доставио Уставном суду тражено обавјештење са одговарајућим доказима.

6. Уставни суд је у својој Одлуци број АП 4656/15 од 20. априла 2016. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 72 став (1) Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је поштовати свако физичко и правно лице, а према ставу (2) истог члана, сви органи власти су дужни у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводити одлуке Уставног суда.

7. Из наведеног произилази да Општински суд није извршио Одлуку Уставног суда број АП 4656/15 од 20. априла 2016. године.

8. Према члану 72 став (6) Правила Уставног суда, у случају непоступања, односно кашњења у извршавању или обавјештавању Уставног суда о предузетим мјерама, Уставни суд доноси рјешење којим се утврђује да одлука Уставног суда није извршена.

9. У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

10. На основу члана 72 став (6) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

11. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetima broj **AP 4656/15**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (3) i člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Općinski sud u Sarajevu nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 4656/15 od 20. aprila 2016. godine.

U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 4656/15 od 20. aprila 2016. godine usvojio apelaciju Zuhre Ibrišić i dr. i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u predmetu broj 65 0 Rs 159125 15 Rs 2. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Općinskom sudu da po hitnom postupku donese odluku u predmetu broj 65 0 Rs 159125 15 Rs 2, a Vladi Kantona Sarajevo naložio je da **Zuhri Ibrišić, Fahiri Hodžić, Fatimi Rahmanović, Mensiji Ibrahimagić, Suvadi Selić, Fikreti Avdić, Hidajeti Fajić, Kimeti Kadić, Nasufu Bašincu,**

Mejremi Suljević, Enisi Dizdarić i Sabahi Velić u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke isplati iznos od po 3.600,00 KM, a **mldb. S. Ć. i M. Ć**. iznos od ukupno 3.600,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obavezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Također, predmetnom odlukom je naloženo Vladi Kantona Sarajevo i Općinskom sudu da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja predmetnih odluka obavijeste Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja predmetne odluke.

2. Predmetna odluka je dostavljena Vladi Kantona Sarajevo i Općinskom sudu 24. maja 2016. godine, što znači da je rok za dostavljanje obavijesti o preduzetim mjerama u skladu sa predmetnom odlukom istekao 24. augusta 2016. godine.

3. Ustavni sud zapaža da je Vlada Kantona Sarajevo dopisom od 25. augusta 2016. godine obavijestila Ustavni sud da je isplatila apelantima naknadu nematerijalne štete u skladu sa predmetnom odlukom.

4. S druge strane, Općinski sud nije u ostavljenom roku dostavio obavijest o izvršenju predmetne odluke. S obzirom na to, Ustavni sud je dopisom od 25. maja 2017. godine zatražio od Općinskog suda da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 4656/15 od 20. aprila 2016. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Općinski sud ni u naknadno ostavljenom roku nije dostavio Ustavnom sudu traženo obavještenje sa odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 4656/15 od 20. aprila 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 72. stav (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu (2) istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Općinski sud nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 4656/15 od 20. aprila 2016. godine.

8. Prema članu 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

10. Na osnovu člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetima broj **AP 4656/15**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (3) i članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Općinski sud u Sarajevu nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 4656/15 od 20. travnja 2016. godine.

Sukladno članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 4656/15 od 20. travnja 2016. godine usvojio apelaciju Zuhre Ibrišić i dr. i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u predmetu broj 65 0 Rs 159125 15 Rs 2. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Općinskom sudu da po žurnom postupku donese odluku u predmetu broj 65 0 Rs 159125 15 Rs 2, a Vladi Kantona Sarajevo naložio je da **Zuhri Ibrišić, Fahiri Hodžić, Fatimi Rahmanović, Mensiji Ibrahimagić, Suvadi Selić, Fikreti Avdić, Hidajeti Fajić, Kimeti Kadić, Nasufu Bašincu, Mejremi Suljević, Enisi Dizdarić i Sabahi Velić** u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke isplati iznos od po 3.600,00 KM, a **mldb. S. Ć. i M. Ć**. iznos od ukupno 3.600,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Također, predmetnom odlukom je naloženo Vladi Kantona Sarajevo i Općinskom sudu da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave predmetnih odluka obavijeste Ustavni sud o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja predmetne odluke.

2. Predmetna odluka je dostavljena Vladi Kantona Sarajevo i Općinskom sudu 24. svibnja 2016. godine, što znači da je rok za dostavu obavijesti o poduzetim mjerama sukladno predmetnoj odluci istekao 24. kolovoza 2016. godine.

3. Ustavni sud zapaža da je Vlada Kantona Sarajevo dopisom od 25. kolovoza 2016. godine obavijestila Ustavni sud da je isplatila apelantima naknadu nematerijalne štete sukladno predmetnoj odluci.

4. S druge strane, Općinski sud nije u ostavljenom roku dostavio obavijest o izvršenju predmetne odluke. Obzirom na to, Ustavni sud je dopisom od 25. svibnja 2017. godine zatražio od Općinskog suda da dostavi obavijest o izvršenju Odluke broj AP 4656/15 od 20. travnja 2016. godine, te da uz obavijest dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provedbu predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Općinski sud ni u naknadno ostavljenom roku nije dostavio Ustavnom sudu traženu obavijest sa odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 4656/15 od 20. travnja 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 72. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće

odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku (2) istog članka, sva tijela vlasti su dužna u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Općinski sud nije izvršio Odluku Ustavnog suda broj AP 4656/15 od 20. travnja 2016. godine.

8. Prema članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o poduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. Sukladno članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

10. Na temelju članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

872

Уставни суд Босне и Херцеговине у предмету број **АП 4792/15**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (3) и члана 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 18. јула 2017. године донио је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Општина Столац није извршила Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године.

У складу с чланом 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) Одлуком број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године усвојио је апелацију Ивице Перића (у даљњем тексту: апелант) и утврдио повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због неспровођења Рјешења о извршењу Општинског суда у Чапљини број 53 0 П 003052 13 И 2 од 24. јула 2013. године. Предметном одлуком Уставни суд је наложио Општини Столац да изврши своје уставне обавезе и обезбиједи поштовање људских права тако што ће предузети мјере с циљем да апеланти/вјеровници који посједују извршне судске одлуке на терет буџетских средстава Општине Столац наплате своја потраживања у разумном року. Такође, предметном одлуком је наложено Општини Столац да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

2. Општина Столац је 16. августа 2016. године примила Одлуку Уставног суда број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године, што значи да је рок за достављање обавијести о предузетим мјерама у складу с предметном одлуком истекао 16. фебруара 2017. године.

3. Општина Столац није у остављеном року доставила обавијест о извршењу предметне одлуке.

4. С обзиром на то, Уставни суд је поновно дописом од 25. маја 2017. године затражио од Општине Столац да достави обавјештење о извршењу Одлуке број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године, те да уз обавјештење достави одговарајуће доказе који потврђују спровођење предметне одлуке Уставног суда.

5. Општина Столац у накнадно остављеном року није доставила Уставном суду тражено обавјештење с одговарајућим доказима.

6. Уставни суд је у својој одлуци број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 72 став (1) Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је поштовати свако физичко и правно лице, а према ставу (2) истог члана, сви органи власти су дужни да у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводе одлуке Уставног суда.

7. Из наведеног произилази да Општина Столац није извршила Одлуку Уставног суда број АП 4792/15 од 7. јула 2016. године.

8. Према члану 72 став (6) Правила Уставног суда, у случају непоступања, односно кашњења у извршавању или обавјештавању Уставног суда о предузетим мјерама, Уставни суд доноси рјешење којим се утврђује да одлука Уставног суда није извршена.

9. У складу с чланом 72 став (6) Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

10. На основу члана 72 став (6) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

11. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 4792/15**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (3) i člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. jula 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Općina Stolac nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine.

U skladu s članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) Odlukom broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine usvojio je apelaciju Ivice Perića (u daljnjem tekstu: apelant) i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog neprovođenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Čapljini broj 53 0 P 003052 13 I 2 od 24. jula 2013. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Općini Stolac da izvrši svoje ustavne obaveze i osigura poštovanje ljudskih prava tako što će preduzeti mjere s ciljem da apelanti/vjerovnici koji posjeduju izvršne sudske odluke na teret budžetskih sredstava Općine Stolac naplate svoja potraživanja u razumnom roku. Također, predmetnom odlukom je naloženo Općini Stolac da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

2. Općina Stolac je 16. augusta 2016. godine primila Odluku Ustavnog suda broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine, što znači da je rok za dostavljanje obavijesti o preduzetim mjerama u skladu s predmetnom odlukom istekao 16. februara 2017. godine.

3. Općina Stolac nije u ostavljenom roku dostavila obavijest o izvršenju predmetne odluke.

4. S obzirom na to, Ustavni sud je ponovno dopisom od 25. maja 2017. godine zatražio od Općine Stolac da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Općina Stolac u naknadno ostavljenom roku nije dostavila Ustavnom sudu traženo obavještenje s odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj odluci broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 72. stav (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu (2) istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Općina Stolac nije izvršila Odluku Ustavnog suda broj AP 4792/15 od 7. jula 2016. godine.

8. Prema članu 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. U skladu s članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

10. Na osnovu člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj **AP 4792/15**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (3) i članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 18. srpnja 2017. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Općina Stolac nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine.

U skladu s člankom 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) Odlukom broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine usvojio je apelaciju Ivice Perića (u daljnjem tekstu: apelant) i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog neprovođenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Čapljini broj 53 0 P 003052 13 I 2 od 24. srpnja 2013. godine. Predmetnom odlukom Ustavni sud je naložio Općini Stolac da izvrši svoje ustavne obveze i osigura poštovanje ljudskih prava tako što će poduzeti mjere s ciljem da apelanti/vjerovnici koji posjeduju izvršne sudske odluke na teret proračunskih sredstava Općine Stolac naplate svoja potraživanja u razumnom roku. Također, predmetnom odlukom je naloženo Općini Stolac da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

2. Općina Stolac je 16. kolovoza 2016. godine primila Odluku Ustavnog suda broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine, što znači da je rok za dostavu obavijesti o poduzetim mjerama u skladu s predmetnom odlukom istekao 16. veljače 2017. godine.

3. Općina Stolac nije u ostavljenom roku dostavila obavijest o izvršenju predmetne odluke.

4. S obzirom na to, Ustavni sud je ponovno dopisom od 25. svibnja 2017. godine zatražio od Općine Stolac da dostavi obavijest o izvršenju Odluke broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine, te da uz obavijest dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Općina Stolac u naknadno ostavljenom roku nije dostavila Ustavnom sudu traženu obavijest s odgovarajućim dokazima.

6. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 72. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku (2) istoga članka, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Iz navedenog proizlazi da Općina Stolac nije izvršila Odluku Ustavnog suda broj AP 4792/15 od 7. srpnja 2016. godine.

8. Prema članku 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještavanju Ustavnog suda o poduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. U skladu s člankom 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

10. Na temelju članka 72. stavak (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

11. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

С А Д Р Ж А Ј

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

851 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик) 1
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće rezerve (bosanski jezik) 1
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće pričuve (hrvatski jezik) 2

852 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик) 2
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće rezerve (bosanski jezik) 2
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće pričuve (hrvatski jezik) 3

853 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик) 3
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće rezerve (bosanski jezik) 3
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće pričuve (bosanski jezik) 3

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

854 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће буџетске резерве (српски језик) 4
Odluku o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik) 4
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik) 5

855 Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће буџетске резерве (српски језик) 5
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik) 5
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik) 6

ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

856 Одлука о расписивању и одржавању ријевремених избора за начелника Општине Трново (српски језик) 6
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (bosanski jezik) 6
Odluka o raspisivanju i održavanju prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (hrvatski jezik) 6

857 Одлука о закључивању и потврђивању извода из Централног бирачког списка за ријевремене изборе за начелника Општине Трново са стањем на дан 26.07.2017. године у 24.00 часа (српски језик) 7
Odluka o zaključivanju i potvrđivanju izvoda iz Centralnog biračkog spiska za prijevremene izbore za načelnika Općine Trnovo sa stanjem na dan 26.07.2017. godine u 24.00 časa (bosanski jezik) 7
Odluka o zaključivanju i potvrđivanju izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa za prijevremene izbore za načelnika Općine Trnovo sa stanjem na dan 26.07.2017. godine u 24.00 sata (hrvatski jezik) 8

858 Упутство о роковима изборних активности за одржавање ријевремених избора за начелника Општине Трново (српски језик) 8
Uputstvo o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (bosanski jezik) 9
Naputak o rokovima izbornih aktivnosti za održavanje prijevremenih izbora za načelnika Općine Trnovo (hrvatski jezik) 10

859 Упутство о утврђивању квалификација, броја, именовању и разрјешењу и обуци чланова изборне комисије основне изборне јединице у Босни и Херцеговини (српски језик) 11
Uputstvo o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 13
Naputak o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 16

ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ - ДЕРК

860 Одлука о усвајању Финансијског плана за 2018. годину (српски језик) 18
Odluka o usvajanju Finansijskog plana za 2018. godinu (bosanski jezik) 19
Odluka o usvajanju Financijskog plana za 2018. godinu (hrvatski jezik) 20

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ВЕТЕРИНАРСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

861 Упутство о спровођењу поступка сертификације пошиљки меса говеда у сврху извоза у Републику Турску (српски језик) 21
Uputstvo o provođenju postupka certifikacije pošiljki mesa goveda u svrhu izvoza u Republiku Tursku (bosanski jezik) 23
Uputa o provedbi postupka certifikacije pošiljki mesa goveda u svrhu izvoza u Republiku Tursku (hrvatski jezik) 25

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

862 Одлука број АП 2907/14 (српски језик) 27
Odluka broj AP 2907/14 (bosanski jezik) 33
Odluka broj AP 2907/14 (hrvatski jezik) 38

863 Одлука број АП 3301/14 (српски језик) 43
Odluka broj AP 3301/14 (bosanski jezik) 50
Odluka broj AP 3301/14 (hrvatski jezik) 56

864 Одлука број АП 4881/14 (српски језик) 62
Odluka broj AP 4881/14 (bosanski jezik) 69
Odluka broj AP 4881/14 (hrvatski jezik) 75

865 Одлука број АП 548/17 (српски језик) 80
Odluka broj AP 548/17 (bosanski jezik) 87
Odluka broj AP 548/17 (hrvatski jezik) 92

866 Одлука број У 6/16 (српски језик) 98
Odluka broj U 6/16 (bosanski jezik) 104

	Odluka broj U 6/16 (hrvatski jezik)	109
867	Одлука број У 18/16 (српски језик)	115
	Odluka broj U 18/16 (bosanski jezik)	122
	Odluka broj U 18/16 (hrvatski jezik)	129
868	Одлука број У 22/16 (српски језик)	137
	Odluka broj U 22/16 (bosanski jezik)	141
	Odluka broj U 22/16 (hrvatski jezik)	145
869	Рјешење број АП 1300/13 (српски језик)	149
	Rješenje broj AP 1300/13 (bosanski jezik)	150
	Rješenje broj AP 1300/13 (hrvatski jezik)	151
870	Рјешење број АП 3453/15 (српски језик)	151
	Rješenje broj AP 3453/15 (bosanski jezik)	152
	Rješenje broj AP 3453/15 (hrvatski jezik)	153
871	Рјешење број АП 4656/15 (српски језик)	153
	Rješenje broj AP AP 4656/15 (bosanski jezik)	154
	Rješenje broj AP AP 4656/15 (hrvatski jezik)	155
872	Рјешење број АП 4792/15 (српски језик)	156
	Rješenje broj AP 4792/15 (bosanski jezik)	156
	Rješenje broj AP 4792/15 (hrvatski jezik)	157

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Џемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусина - Телефони: Централа: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампа: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампарију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.

"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/I - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полугодиште 2017. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: http://www.sluzbenilist.ba - годишња претплата 240,00 КМ